۱۵۶

الا ان اولیاء اللہ لا خوف علیہم ولا ہم یحزنون

انیس المریدین

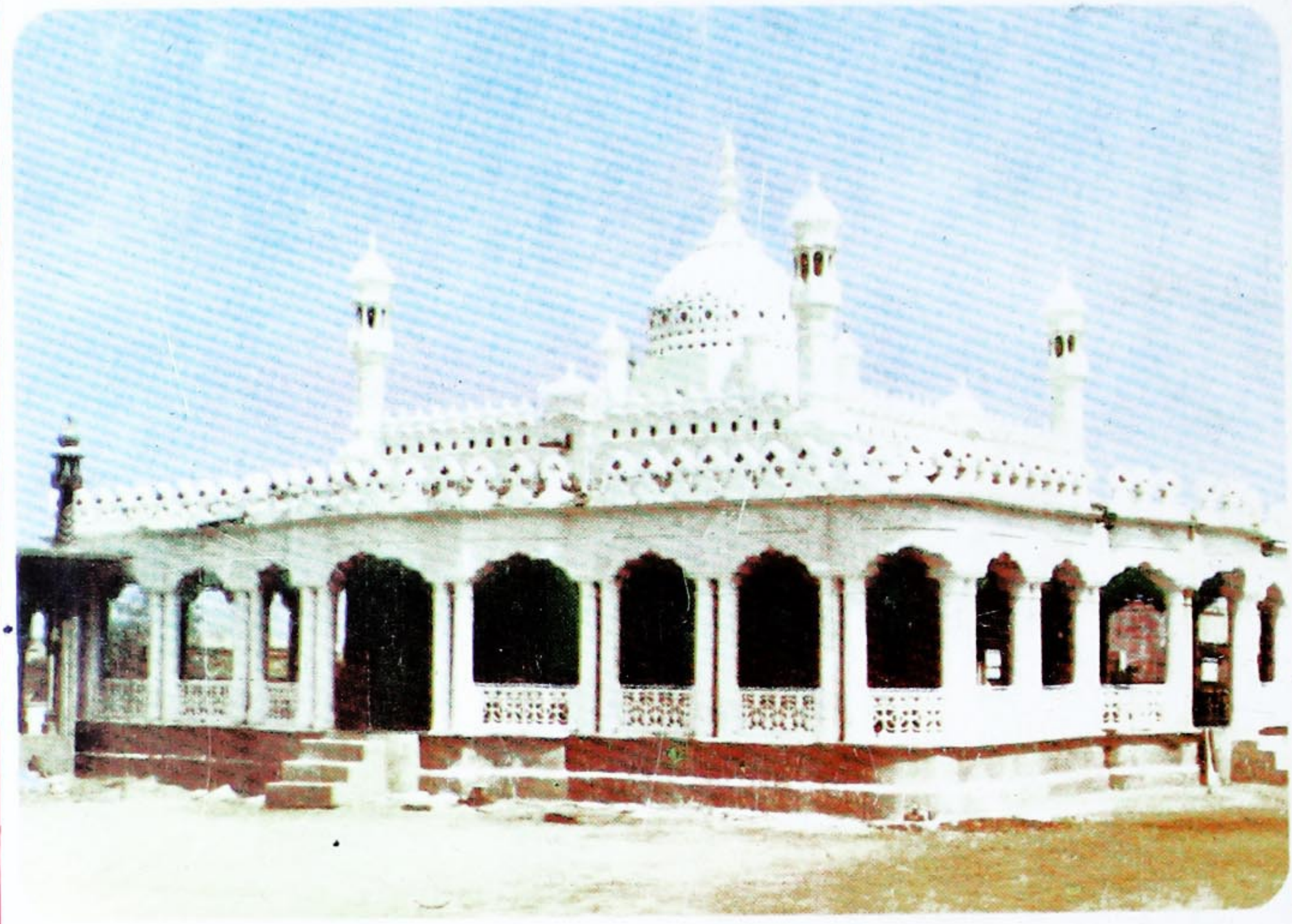

از تالیفات ستودہ صفات بلبل باغ شریعت گلشن بہار طریقت شعبہ گلزار حقیقت ثمرہ شجرہ معرفت جامع کمالات

صوری و معنوی حضرت مولانا خواجہ محمد حسن جان صاحب مجددی نقشبندی (قدس اللہ سرہ)

ادام اللہ فیوضہم در سوانح و اوضائع و اطوار پدر بزرگوار خود قدس اسرارہم

Marfat.com

Marfat.com

ن ص 107

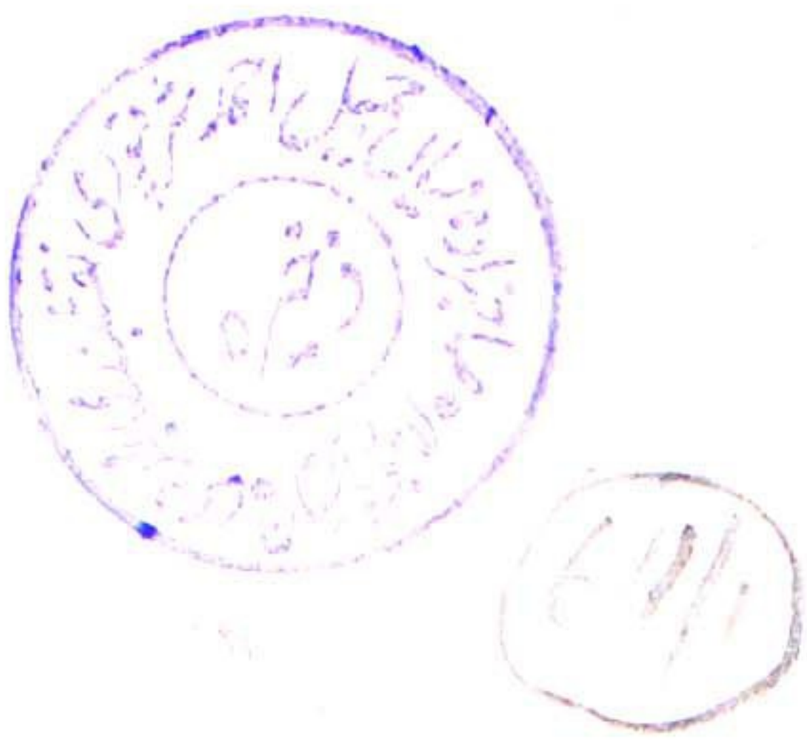

Marfat.com

Marfat.com

الا ان اولیاء اللہ لا خوف علیھم ولا ھم یحزنون

انیس المریدین

تالیف مصنف

زبدۃ السالکین عمدۃ العارفین محی السنۃ ماحی البدعۃ ثانی الالف ثانی

حضرت مولانا و مرشدنا خواجہ حاجی حافظ محمد حسن جان صاحب،

مجددی نقشبندی فاروقی قدس سرہ اللہ

حسب حکم

عالی جناب حضرت بابرکت آغا حاجی عبدالحمید جان صاحب

مجددی فاروقی نقشبندی مدظلہ العالی سجادہ نشین درگاہ ٹنڈہ سائیندار

ضلع حیدرآباد سندھ

بسعی و انصرام

الحاج کریم بخش جتوئی

نیو جتوئی، تحصیل مورو ضلع نواب شاہ سندھ

Marfat.com

53298

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله العزيز المنان الموصوف بكل لسان المعبود في كل مكان الذي جعل
قلوب أوليائه كنوز العرفان ونور بواطنهم بنور الإيمان والإيقان وكشف
عن أبصار بصيرتهم الحجب فشاهدوا جميع ما في الأكوان من الموجودات
وما قد كان وأجلسهم على بساط قربه وتخلقهم بأخلاقه سبحانه وتعالى
عن أوهام أهل البغي والعدوان هو الذي خلق الإنسان وعلمه البيان
هو الذي شرح الصدور ورفع الستور وخلق الظلمة والنور وهيأ لعباده
المخلصين الحور والقصور والجنان فرضي بفضله عنهم ورضوا عنه
وأكرمهم بشرف يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وأجرى الحكم على
ألسنتهم ليقتدي بهم في جميع الأزمان وجعلهم ورثاء لحبيبه صلى الله
عليه وسلم سيد الإنس والجان في إهداء الخلائق إليه وإرجاعهم عن مسالك
الضلالة والطغيان فاقتدى بهؤلاء الكرام الأعيان من كان له سابقة في الأزل

Marfat.com

مِنَ الرَّحِيْمِ الرَّحْمَانِ وَاَعْرَضَ مَنْ كَانَ مَطْرُوْدَ الْاَزَلِ مِنَ الْخَيْرَاتِ وَالْاِحْسَانِ
فَسُبْحَانَهٗ مِنْ اِلٰهٍ خَلَقَ خَلْقًا لِلْجَنَّةِ وَلَا يُبَالِيْ وَخَلَقَ خَلْقًا لِلسَّعِيْرِ وَالنِّيْرَانِ
وَسُبْحَانَهٗ مِنْ غَنِيٍّ مُطْلَقٍ لَا يَنْفَعُهٗ طَاعَةُ اَهْلِ السَّعَادَةِ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ
وَلَا يَضُرُّهٗ شَقَاوَةُ اَهْلِ الْخُسْرَانِ اَحْمَدُهٗ سُبْحَانَهٗ وَتَعَالٰى وَاَشْكُرُهٗ وَاَسْتَغْفِرُهٗ
وَاَتُوْبُ اِلَيْهِ فَاِنَّهٗ تَوَّابٌ كَرِيْمٌ ذُوالْعَفْوِ وَالْغُفْرَانِ وَاُصَلِّيْ وَاُسَلِّمُ عَلٰى مَنِ اخْتَصَّ
بِالْخُلُقِ الْعَظِيْمِ وَالْقُرْاٰنِ كَامِلِ الذَّاتِ وَالصِّفَاتِ الْمَبْعُوْثِ اِلَى الْاَحْمَرِ وَالْاَسْوَدِ
وَهُوَ سَيِّدُ وُلْدِ عَدْنَانَ بَلْ هُوَ سَيِّدُ الْاَوَّلِيْنَ وَالْاٰخِرِيْنَ صَاحِبُ الشَّفَاعَةِ
الْعُظْمٰى وَالْفَخْرِ الْاَسْنٰى وَاللِّوَاءِ الْمَعْقُوْدِ وَالْحَوْضِ الْمَوْرُوْدِ وَهُوَ الْوَسِيْلَةُ عِنْدَ
الْوُقُوْفِ وَعِنْدَ الْحِسَابِ وَعِنْدَ الْمِيْزَانِ خَاتَمُ الرُّسُلِ سَيِّدُنَا وَمَوْلَانَا **مُحَمَّدُ**
الْمُصْطَفٰى الَّذِيْ لَوْلَاهُ لَمَا اَظْهَرَ الرُّبُوْبِيَّةَ الْحَقُّ سُبْحَانَهٗ وَلَمَا اَلْبَسَ الْاَشْيَآءَ خِلْعَةَ
الْوُجُوْدِ وَلَمَا خَلَقَ الْجَحِيْمَ وَلَا الْجِنَانَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا يَنْبَغِيْ لِعَظِيْمِ
شَانِهٖ فِيْ كُلِّ حِيْنٍ وَّاٰنٍ وَعَلٰى اٰلِهِ الْكِرَامِ وَاَصْحَابِهِ الْفَخَامِ وَ
تَابِعِيْهِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامِ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ وَالرَّحْمَةُ وَالْغُفْرَانُ

اَمَّا بَعْدُ میگوید بندۂ گنہگار کہترین خادمان اولیاء اللہ و کمترین عقیدتمندان ایشان
کہ ذکرِ اسمش نہ شایانِ اندراجِ این اوراق است اما بامید آنکہ برادرانِ دینی را اگر از مطالعۂ
این کتابِ شریف وقتی خوش آید شاید **محمد حسن** محمدی را بدعائی محسن خاتمہ یاد و شاد فرمایند
و ہرگاہ در حینِ مطالعہ بر قصورِ انشا یا فتورِ معنی اطلاع یابند بر عجزِ بشری و سہوِ انسانی این قلیل البضاعۃ
حمل نمودہ بنوکِ قلم رقعہ دوزیِ آن پراگندگی فرمایند کہ چون در این آوان آخر الزمان کہ
سنہ یک ہزار و سہ صد و شانزدہ ہجری مقدس است اتباعِ سنتِ نبویہ علی صاحبہا

Marfat.com

الفُ الفِ صلوٰۃٍ وسلامٍ وتحیّۃ رو باستتار آوردہ وپردۂ مفارقت درمیان آویختہ بدعاتِ نامرضیہ
بظہور آمدہ دراطراف واکنافِ عالم سیّئات وتمرّدات منتشر گشتہ اوامر ونواہی خداوندی را
جلّشانہٗ تابعِ ہوائی نفسانی خودہا ساختہ از باعثِ بُعدِ عہد بزمانۂ شریفۂ متبرّکہ انقلابِ عظیم
درعالم پیدا شدہ کہ نہ بران طریقۂ مرضیہ راہروی ونہ ازان شیوۂ پسندیدہ اثری دیدہ می شود
اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰہُ مِنْ عِبَادِہٖ وآنہا ہم از سببِ کثرتِ مخالفین وغلبۂ دشمنانِ دینِ متین در حُجُبِ
روپوشیدگی واستتار از نظرِ اغیار وعوام خودہا را پوشانیدہ افسوس کہ باوجود کمالِ احتیاج و
غلبۂ تشنگی دراین بیدا کسی از زُلالِ چشمہ عذبۂ ایشان کام جانِ خود را سیراب نکرد وازاین
آبِ خوشگوار در بادیۂ مہاجرت وفراق خود را مکتفی بسراب ساختند وازان در ہاویۂ نارِ نفسانی
بہلاکِ ابدی مبتلا گشتند وچون صفراویان علتِ طبائع خود ندانستہ حکم بتلخی عسل نمودند
وازشامتِ بدکرداری خود متابعتِ این طایفۂ علیّہ گذاشتہ درمخالفت کوشیدہ نتیجۂ آن برائے
خود شقاوتِ سرمدی حاصل نمودند فَاِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ فہم کنیلِ مِصْرَ مَاءٌ
لِلْمَحْبُوْبِیْنَ وَدَاءٌ لِلْمَحْجُوْبِیْنَ خواص بندگانِ حضرتِ الٰہی از کثرتِ تلاطمِ امواجِ فتن درزاویۂ
والاحسن دم ۱۲
خمول نشستہ اند وبظاہر خودہا را باعوام الناس مختلط ساختہ دربواطن ازمواطن ایشان حمول
گمنامی ۱۲
بربستہ اند وہمین حجاب باعثِ دوری وکوری ظاہر بینان گشتہ بقول مَا اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا
سرائیدہ اند الحق کہ دوست را دوست می شناسد اِنَّمَا یَعْرِفُ ذَا الْفَضْلِ مِنَ النَّاسِ ذَوُوْہُ
اغیار را دراین چہ مدخل چنانچہ عزیزی فرمودہ ؎ ثنائے او اگر خواہی ز قرآنِ خدایش جو ✤
ثنائے حق اگر جوئی ز احمد جو ثنا خوانی ✤ غایۃ ما فی الباب اہلِ سنّت وجماعت کہ بفضلِ الٰہی
صلے اللہ علیہ وسلم
از معتقداتِ فاسدہ مامون ماندہ اند نسبت باہلِ ضلالت وغوایت اقلّ قلیل است بلکہ عشرِ عشیر
آنہا ہم نمی تواند شد فی الجملہ ہر کسی بقدرِ سعادتِ ازلی خویش طالبین ومعتقدین اولیاء اللہ ہستند

Marfat.com

لیکن از دیدِ بصیرت اکثرِ ایشان محروم ہستند منظور و مقصودِ قلبی خود را از اولیاء اللہ خوارقِ عادات
و کشف و کرامات داشتہ اند اگر از کسی ملاحظہ این نیز نکنند کم و بیش نمایند آنرا نہایتِ مراتب
وصول می انگارند و از حقیقتِ کار غافل ماندہ اند کہ کرامات و خوارق اولیاء اللہ رضی اللہ عنہم
فرع معجزات انبیاء است علیہم الصلوٰۃ والسلام عموماً و علیٰ سیدہم و خاتمہم خصوصاً صلی اللہ علیہ
و آلہ وسلم و معجزاتِ ایشان از ہر قسم کہ باشد برائی الزام مخالفین و تبکیت مشرکین و تعجیزِ اعداء بین
می باشد نہ برائی زیادتی محبتِ احباء و اہلِ ایمان۔ مولوی رومی چہ خوش فرمودہ ؎

موجبِ ایمان نباشد معجزات ٭ بوئی جنسیت کند جذبِ صفات ٭ معجزہ از بہرِ قہرِ دشمن است ٭
بوئی جنسیت پئی دل بردن است ٭ کُمّل اولیاء اللہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم خوارق
و کرامات را در خود نقائص می پندارند و احیاناً اگر از کسی سرزد می شود در وقتِ دیگر از آن
پشیمان و مستغفر می شوند حضرت شیخ الاسلام عبد اللہ انصاری قدس سرہٗ فرمودہ اگر بر آب
روی خسی باشی و اگر بر ہوا پری مگسی باشی دل بدست آر کہ کسی باشی از مکاشفاتِ صوری
جوگیان و برہمنانِ ہند حظی وافر دارند اما آنرا از ان بجز بُعد و حرمان چیزی دیگر حاصل نکردہ اند۔
خوش گفت حضرت سعدی شیرازی ؎ این مدعیان در طلبش بیخبرانند ٭ آنرا کہ خبر شد خبرش باز نیامد ٭
نمی بینی کہ نہایتِ مراتبِ کمال و غایتِ مناصبِ قرب و اتصال دائرہ عبودیتِ صرفہ است
کہ بمثل عوام الناس در ماکل و مشرب و ملبس می گذرانند۔ حدیث شریف اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ
اَغْضَبُ کَمَا یَغْضَبُ الْبَشَرُ شاہد این مدعا است لِلّٰہِ دَرُّ الْقَائِلِ ؎ پایہ آخر آدم است و آدمی ٭
گشت محروم از مقامِ محرمی ٭ گر نہ گردد باز مسکین زین سفر ٭ نیست از وی ہیچکس محروم تر ٭
سخن از کجا بکجا رسید فلنرجع الی ما کنا بصددہٖ۔ ہرگاہ احوال زمانہ یوماً فیوماً در تنزل است
و سنت سنیہ شریفہ علی مصدرہا الصلوٰۃ والتسلیمات والتحیۃ بہ بدعاتِ سیئہ نامرضیہ مختلط شدہ

Marfat.com

اکثر اہلِ زمان از غلبۂ جہل سیئات را در رنگِ حسنات علانیہ بطریق تفاخر بعمل می آرند
و از امتیاز حق و باطل قوتِ مدرکۂ شان باطل شدہ کہ نہ قوت علمیہ دارند کہ کتبِ احادیث و
فروع و اصول فقہ و رسائل کلامیہ و فنونِ سیر و اخلاق را دستور العمل خود نمودہ پیروی ملّۃِ بیضا نمایند
و نہ کشفِ قلبی نقد وقتِ شان است کہ بنورِ آن امتیازِ حق و باطل بتوانند لاجرم مضطرب الحال
گشتہ بسا بدعات و سیئات را بامیدِ ثواب اُخروی بعمل می آرند و بسا عقائد فاسدہ را بخیالِ
رضامندی حضرتِ الٰہی در دلہائی خود جا میدہند پس بمضمون اَلْعُلَمَآءُ وَرَثَۃُ الْاَنْبِیَآءِ و بمنطوق
عُلَمَاءُ اُمَّتِیْ کَاَنْبِیَآءِ بَنِیْ اِسْرَآئِیْلَ لازم آمد کہ احوال و اقوال و افعال شخصی را کہ عالمِ ربانی و موردِ
فیض رحمانی و مہبطِ اسرارِ الٰہی باشد مقتدائی خود ساختہ پیروی اینچنین کاملی را عین متابعتِ
آن سرورِ دین و دنیا علیہ و علی آلہ الصلوٰۃ والسلام دانستہ نقدِ جان را در خریداری این متاع
نفیس دریغ ندارند بنابرین مسکین بی تمکین راقم الحروف را بعضی از دوستان و برادرانِ دینی وفقہم
اللہ تعالیٰ التماس نمودند کہ درین اوقات کہ دوستان خدا جلشانہٗ عزیز الوجود و نایاب شدہ ہستند
و احوال و اوضاع و الفاظِ ایشان از قلوبِ اہلِ زمان رختِ اقامت بربستہ اند اگر بعضی از
احوال و ملفوظات حضرت قطبُ الاقطاب محبوب رب الارباب سند المحققین برہان المدققین
ملجأ المساکین وسیلۃ المحتاجین المجدد للمائۃ الرابع عشر خلیفہ حضرت سید البشر صلی اللہ علیہ وسلم
الفاروقی نسباً والمحمدی حسباً والمجددی طریقۃً **رباعی** آنکہ نامش بزبان بردنم از بی ادبی است
گرچہ ذراتِ تنم جملہ بنامش گویاست ٭ لیک زانجا کہ زبان نیز سعادت طلب است ٭ گر باین نام شریفش نرسانم ز جفا است
امام الاصفیا خاتم الاولیا سیدی و مولائی و والدی و مرشدی و استادی و ولی نعمی نوّر اللہ تعالیٰ
ضریحہ و افاض علینا و علی سائر المریدین فیوضاتہٖ و برکاتہٖ کہ در این اوراق از وجودِ شریفش تعبیر
بحضرتِ ایشان میشود **نظم** سراپا ظاہرش روح است و جان است ٭ مپرس از باطنش کان بی نشان است

Marfat.com

زبان در شرحِ وصفِ او بود لال ؛ قلم در ذکرِ مدحش بی زبان است ؛ عنایاتی که دارد بر سرِ من ؛
سرِ هر موئی من در شکرِ آن است ؛ در قیدِ تحریر داری هر آیینه موجبِ یادگاری و تشفی مخلصان
از حضار و غائبان خواهد بود که هر که این احوالات و ملفوظاتِ شریف را بعین اعتقاد مطالعه
نماید گویا که عین صحبت شریف حاصل کرده باشد و هر احدی که فراخور صفائی باطنِ خود حظ های
وافر و نصیب های متکاثر حاصل نماید موجبِ رضامندی حضرتِ الٰہی و خیرِ باقی خواهد بود فقیر در خود
لیاقت و استعداد این امر جلیل القدر ندیده استعفا نموده تفویض این امر پس بایشان کرد
بار دوم بالحاح تمام متصدی این مدعا گشتند مخالفت آرائی دوستان صلاح ندانسته بحکم
مَا لَا یُدْرَکُ کُلُّهٗ لَا یُتْرَکُ کُلُّهٗ حسب الطاقه تحملِ این مدعا بر خود لازم داشت وگرنه ؎
کجا ماؤ کجا زنجیرِ زلفش ؛ عجب دیوانگی کاندر سر افتاد ؛ بهر حال سعی بشری خود را مصروف ساخته
کتابِ شریف که مسمّی به **انیس المریدین** است مرتب بر یک مقدمه و چهار فصل و یک خاتمه
فائدہ باید دانست که راقم الحروف آنچه از ملفوظاتِ شریف و خوارق و معارف صوری
و معنوی حضرتِ ایشان درج این رساله می نماید نه از آن قبیل است که صحت و سقم روایتها
خیال ناکرده هر چه از رطب و یابس و ضعیف و قوی در شنیدن آمده داخل اوراق نموده و بآن
مباهات کند بلکه همان معارف درج می شوند که بگوشِ خود از لسانِ حق ترجمان اصغا نموده یا از
کسی سماع شده که صدق و امانتِ روایتش بیقین پیوسته یا از دستخطِ شریف نقلش زینتِ
اوراق گشته پس بیننده رساله شریفه بر بصیرت و یقین تام باشد و شبه وقوع و لاوقوع بخاطر
خود راه ندهد و مَا تَوْفِیْقِیْ اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَاِلَیْهِ اُنِیْبُ ۔ **تنبیه** آنچه ملفوظاتِ شریف
حضرتِ ایشان در این کتاب نقل می شود یا در بابِ خرقِ عادات از مخلصان کدام نقلی ایراد میرود
آنهمه بالمعنی است لا باللفظ باعث این دو امر است یکی آنکه احراز الفاظ مسموعه و نقلِ آن بنوعیکه

Marfat.com

از لسانِ شریف صادر شده است بطریقِ روایتِ حدیث غیر ممکن و بر حافظهٔ خود یا حافظهٔ رُواة
اینقدر را اعتماد نبود که لفظ بلفظ نقلِ آن در تحریر آید و الفاظ مترادف المعنی و صیغ کلمات رامراعات شود
اگرچه حتی المقدور در دران هم کوشش نموده شده بهرحال بالمعنی باید دانست امانةً للروایة۔
دیگر آنکه حضرتِ ایشان بلغاتِ مختلفه بحسبِ اتفاقِ وقت تکلّم میفرمودند چنانچه عربی و فارسی و سندهی
و افغانی و هندی وغیرها پس اگر جمله لغات مختلف درج کتاب می شد البته اهلِ هر لغة از فهمیدنِ
روایات و حکایات مخالف لغة خود محروم می ماندند علی الخصوص که اکثر تکلّم حضرتِ ایشان بلغة
افغانی می بود ازین سببها نقل بالمعنی مقرر گشت ✣ مقدمه در بیان نسب شریف و
ذکر اسمای آبائی کرام علیهم الرحمة والرضوان و بیان مشائخ و پیران حضرات طریقه علیه و ذکرِ
اسمای ایشان نظماً و نثراً۔ فصل اول در ذکر بعضی از عقائد مرضیه و عاداتِ سنیه و بیان بعضی
از مکارم اخلاق حضرتِ ایشان فصل دوم در بیان پایهٔ علمیت ظاهری حضرتِ ایشان
و اجوبه بعضی اسولهٔ که از فضلائی وقت وارد می شدند فصل سوم در بیان بعضی از ادعیه ماثوره
که حضرتِ ایشان در اوقاتِ مختلفه میخواندند و ذکر تعویذهائی که برائی امراض می نوشتند و ذکر
وظائف و ختمات حضرات متقدمین و طریقه تلقین مرید و مایناسب ذلک فصل چهارم
در بیان ملفوظات شریفه و در ضمنِ آن بیان بعضی از کرامات و خوارقِ عادات که از حضرتِ
ایشان صدور می یافت و همین فصل فی الحقیقة گویا علتِ غائی این جمع است و بیانِ بعض
اشعار مدحیه که از شعرا و فضلائی وقت بخدمتِ ایشان میرسیدند و بیانِ حلیهٔ شریفه۔
خاتمه بالخیر در بیان احوالِ انتقال صوری حضرتِ ایشان از این دارِ فانی و
وصول شان بجوارِ رحمتِ الٰهی و تواریخ و مراثی شعرا عصر که در فراقِ حضرتِ ایشان املا
فرموده اند ✣ وَهُوَ الْمُوَفِّقُ وَالْهَادِیْ اِلٰی سَبِیْلِ الرَّشَادِ ✣

Marfat.com

مُقَدّمہ

در بیان نسب شریف و ذکر اسمای آباء کرام علیہم الرحمۃ والرضوان و بیان مشائخ و پیرانِ طریقہ حضرتِ ایشان و ذکرِ اسمائی متبرکۂ ایشان نظماً و نثراً و اکثرِ این از کتاب عمدۃ المقامات کہ از تصانیفِ جناب حضرت جدِّ بزرگوار است نقل میرود

باید دانست کہ نسبِ صلبی حضرتِ ایشان بخلیفۂ ثانی امیر المؤمنین امام العادلین الناطق بالحق والصواب حضرت عمر ابن الخطاب رضی اللہ تعالیٰ عنہ و بعد ازان بحضرتِ ابو البشر صفی اللہ آدم علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام بدین گونہ میرسد کہ حضرتِ ایشان فرزندِ کبیر و خلفِ رشید حضرت قدوۃ السالکین زبدۃ العارفین خلاصۃ المحققین سلطان الاولیاء غوث الخلائق بحر الحقائق جناب حضرت شیخ حاجی عبد القیوم سرہندی فاروقی نقشبندی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ پسر و ولدِ ایشان در قصبہ لوگر من توابع کابل عمرِ شریفش پنجاہ و سہ سال انتقالش سنہ یکہزار و دو صد و ہفتاد و یک مرقدِ مبارکش در بیرونی شہر قندہار بہمراہِ والد و جدِّ بزرگوارِ خود است و اوشان فرزندِ کبیر و قائم مقام حضرت قطب الارشاد مرجع الاقطاب والاوتاد منبعِ بحرِ عرفان مظہرِ آیاتِ رحمان جناب حضرت شیخ حاجی محمد فضل اللہ قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ والدہ حضرتِ ایشان خدمت جناب تاج الصالحات حضرت بی بی صاحبہ کلان صبیۂ حضرت شاہ عطاء اللہ قدس سرہٗ کہ از سادات کبار دہلی است می باشد مولدِ شریفش شہرِ کابل توطن در قندہار فرمودہ کتاب عمدۃ المقامات از تصانیفِ حضرتِ ایشان است عمرِ شریفش پنجاہ و یک سال انتقالش سنہ یکہزار و دو صد و چہل مرقدِ مبارکش بیرون شہر قندہار در جنبِ قبرِ والدِ خود و اوشان فرزندِ کبیر و خلفِ بی نظیر مظہرِ انوارِ ربانی مہبطِ اسرارِ سبحانی کاشف الحقائق قدوۃ الکاملین زبدۃ العاشقین حضرت شیخ شاہ غلام نبی قدس اللہ تعالیٰ

Marfat.com

مشہور بحضرتِ میر صاحب والدہ ماجدہ ایشان نیز از ساداتِ کرام است مولدِ ایشان شہر پشاور
توطنِ بعضی در کابل و اکثر در قندہار عمرِ شریفش پنجاہ و شش سال انتقالش ماہ جمادی الاول سنہ
یکہزار و دو صد و بیست و شش مزارِ مبارکش بیرون شہرِ قندہار بفاصلہ سہ صد قدم تخمیناً و اوشان فرزند
تاج الاولیاء وارث الانبیاء خازنِ کنوز الہدایۃ قاسمِ معادن الرحمۃ حضرت شاہ غلام حسن قدس
اللہ تعالیٰ سرہٗ مشہور بحضرت جیو صاحب پشاوری والدہ ماجدہ ایشان نیز از ساداتِ کرام بودہ اند
از اولادِ حضرت محبوب سبحانی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ مولدِ شریفش در شہرِ پشاور مدفنِ مبارکش نیز
در انجا در جنبِ مرقدِ مبارک والدِ خود میباشد و اوشان فرزندِ دوم حضرتِ سند المحققین برہان الواصلین
معراج الوصول منہاج القبول فخر العاشقین قدوۃ الاولیاء جناب حضرت شاہ غلام محمد قدس
اللہ تعالیٰ سرہٗ مولدِ ایشان سرہند شریف انتقالش شبِ عید فطر سنہ یکہزار و یکصد و ہفتاد و ہشت
مدفنِ مبارکش بیرون شہر پشاور و اوشان فرزندِ کبیر قطب الاقطاب واقفِ اسرارِ متشابہات عالم
رموزِ مقطعات المشرف بشرف الاصالۃ وارث الانبیاء بالوراثۃ کاشفِ سترِ مکتوم جناب حضرت
حاجی شاہ غلام محمد معصوم قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ مولدِ ایشان دار الخلافہ سرہند شریف انتقالش
پنجم ذی الحجہ سنہ یکہزار و یکصد و شصت و یک مزار مبارکش ہم در انجا در قبۂ صغیر مغربی متصل قبۂ
حضرت عروۃ الوثقیٰ رضی اللہ عنہ میباشد عمرِ شریفش از تسعین تجاوز نمودہ تا صد نرسیدہ انتقال فرمود
و ایشان فرزندِ ثانی امام العارفین قدوۃ الواصلین نتیجۃ الاولیاء سلالۃ الاصفیاء جناب حضرت شیخ
محمد اسماعیل قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ مولدِ ایشان سرہند شریف مرقدِ منورش نیز در انجا در قبۂ خورد مغربی
قبۂ حضرت عروۃ الوثقیٰ بہمراہِ فرزندِ خود قطب الاقطاب مذکور رضی اللہ تعالیٰ عنہم ایامِ حیاتش از حدود
سبعین تجاوز نمودہ ثمانین نرسیدہ انتقال فرمود و ایشان فرزندِ دوم تاج الاولیاء قیوم الزمان المتحقق
باسرار المحبۃ و المحبوبیۃ الذاتیۃ المستعد لمناصب الخلافۃ و القیومیۃ نور حدیقۃ الانس و الجان شفیع

Marfat.com

(۱) دخول الجنان قیوم الزمان حضرت شیخ محمد صبغۃ اللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ مولدِ ایشان شہر سرہند شریف
انتقالش نہم ربیع الثانی سنہ یکہزار و یکصد و بیست و دو مرقدِ مبارکش نیز در انجا ہمراہ والد بزرگوار خود
خواجہ عروۃ الوثقیٰ رحمہما اللہ تعالیٰ ایام زندگانی دارِ دنیا ہشتاد و دو سال بود و روز جمعہ نہم ربیع الثانی
انتقال نمود و ایشان فرزندِ کبیر و سجادہ نشین و قائم مقام والد بزرگوارِ خویش الامام الہمام قبلۃ الابرار
والاوتاد مرجع الاقطاب والافراد سلطان العارفین عین العابدین برہان الملۃ والدین ملاذ العالمین
مجدد الدین عروۃ الوثقیٰ حضرت شیخ امام محمد معصوم رضی اللہ تعالیٰ عنہ مولدِ ایشان نیز دار الخلافہ سرہند
ایام حیات مبارکاتش ہفتاد و دو سال و فاتش تاریخ بیست و نہم ربیع الاول سنہ یکہزار و ہفتاد و نہ
رخ نمود مزار مبارکش در سرہند شریف در قبۂ عظیم کہ مشہور بہ قبۂ حضرت عروۃ الوثقیٰ است میباشد
طُوبیٰ لِمَنْ زَارَ تِلْكَ الْقُبَّةَ فَفِيهَا مِنَ الْجَوَاهِرِ الْمَدْفُونَةِ مَا لَا يُعَدُّ مَحَاسِنُهَا وَلَا يُحْصَى مَكَارِمُهَا
وایشان فرزندِ ثالث حضرتِ غوث الخلائق غواص الحقایق مطلع الرموز والاشارات منبع الکنوز
والبشارات برہان السلف سلطان الخلف وارثِ سید البشر منور المأئۃ الحادی عشر امام ربانی
محبوب سبحانی مجدد الفِ ثانی حضرت خواجہ شیخ احمد فاروقی رضی اللہ تعالیٰ عنہ وامدنا بفیوضاتہ
آیین مولدِ شریفِ ایشان شہر مبارک سرہند نشو و نما ہم در انجا سنین عمرِ مبارکش موافقِ سنت
شصت و سہ سال تاریخ بیست و نہم صفر سنہ یکہزار و سی و چہار از این دارِ فانی رخت اقامت
ببرستہ روز اول ربیع الاول در مضجع مبارک خود مستغرقِ ابحار انوارِ الٰہی شدند قبۂ شریفہ اش در
سرہند شریف قریب مسجد ایشان جدا از قبۂ حضرت عروۃ الوثقیٰ است شوقِ بیان قدری از حالات
حضرتِ ممدوح و اولادِ کرامش دامنگیر شد اما چونکہ تفصیل احوالِ ایشان تطویل میخواہد کہ احصائی
آن در دفاترِ متعددہ متعسر بود لاجرم در این رسالۂ مختصرہ بر این قدر اکتفا رفت کہ موضوع لہ
این رسالہ مقصود دیگر ہست فقط بر ذکرِ اسماء متبرکہ ایشان اکتفا رفت اگر زیادہ تفصیل مطلوب باشد

Marfat.com

رجوع بکتاب مستطاب عمدۃ المقامات حضرت جدِ بزرگوار قدس اللہ سرہٗ باید کرد کہ او بہترین و جامع ترین مصنفاتِ این فن است ایشان فرزندِ کبیر حضرت مخدوم شیخ عبد الاحد[11] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولدِ حضرت شیخ زین العابدین[12] قدس سرہ میباشد و ایشان ولدِ شیخ عبد الحق[13] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولدِ شیخ محمد[14] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد شیخ حبیب اللہ[15] میباشد ایشان ولدِ قطب الاقطاب غوث العالمین حضرت امام رفیع الدین[16] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولدِ شیخ نصیر الدین[17] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد شیخ سلیمان[18] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولدِ شیخ یوسف[19] قدس سرہ میباشد ایشان ولد شیخ اسحاق[20] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد شیخ عبد اللہ[21] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد شیخ شعیب[22] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد شیخ یوسف[23] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد شیخ شہاب الدین علی[24] المعروف بفرخ شاہ کابلی فاروقی قدس سرہٗ میباشد ایشان ولدِ خواجہ نصیر الدین[25] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد خواجہ محمود[26] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد خواجہ سلیمان[27] قدس سرہ میباشد ایشان ولد خواجہ مسعود[28] قدس سرہ میباشد ایشان ولد خواجہ عبد اللہ الواعظ الاصغر[29] قدس سرہ میباشد ایشان ولد خواجہ عبد اللہ الواعظ الاکبر[30] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد خواجہ ابو الفتح[31] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد خواجہ اسحاق[32] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد خواجہ ابراہیم[33] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد حضرت سالم[34] قدس سرہٗ میباشد ایشان ولد حضرت عبد اللہ[35] رضی اللہ عنہ میباشند ایشان ولد امیر المؤمنین امام الاعدلین حضرت عمر ابن الخطاب[36] رضی اللہ تعالیٰ عنہم اجمعین میباشند۔ اما آن نسبی کہ فوق حضرت امیر المؤمنین است پس بدین ترتیب کہ حضرت امیر المؤمنین عمر ابن الخطاب[1] ابن نفیل[2] ابن عبد العزی[3] ابن ریاح[4] ابن عبد اللہ[5] ابن قرط[6] ابن زراح[7] ابن عدی[8] ابن کعب[9] و اینجا بہ نسب مطہر حضرت خیر البشر علیہ الصلوٰۃ والسلام می پیوندد چنانچہ حضرت رسول اکرم سیدنا محمد مصطفیٰ شفیع روزِ جزا خیر الوریٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

Marfat.com

ابن عبداللہ ابن عبدالمطلب ابن ہاشم ابن عبد مناف ابن قصی ابن کلاب ابن مرہ ابن کعب
المذکور وہو ابن لوئی ابن غالب ابن فہر ابن مالک ابن نضر ابن کنانہ ابن خزیمہ ابن مدرکہ
ابن الیاس ابن مضر ابن نزار ابن معد ابن عدنان ابن اود ابن حمل ابن قیذار ابن
سیدنا اسماعیل علیہ الصلوٰۃ والسلام ابن سیدنا ابراہیم الخلیل علیہ الصلوٰۃ والسلام ابن تارخ ابن
ناخور ابن اشرع ابن ارعو ابن عامر ابن شلخ ابن ارفخشد ابن سام ابن سیدنا نوح علیہ الصلوٰۃ
والسلام ابن ملک ابن متوشلخ ابن اخنوخ وہو سیدنا ادریس علیہ السلام ابن برد ابن مہلائیل
ابن قینان ابن انوش ابن شیث علیہ السلام ابن سیدنا ابوالبشر آدم علیہ الصلوٰۃ والسلام ہمین
ترتیب در عمدۃ المقامات وغیرہ کتب معتبرہ علم انساب مذکور شدہ است اگرچہ بعد عدنان در
تعیین اسماء اختلاف است ✤ بیان پیرانِ کرام ومشائخ عظام تا حضرت سید المرسلین
علیہ الصلوٰۃ والسلام بدین طریق کہ جناب حضرت ایشانرا فیض امانت طریقت وتاج وراثت
وخلافت این طریقہ شریفہ متبرکہ حضرات خواجگان نقشبندیہ احراریہ از جناب قطب زمان
غوث دوران خلیفۂ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فی الانام والد شریف حضرت ایشان
جناب حضرت شاہ حاجی عبدالقیوم قدس اللہ سرہ الاقدس رسیدہ اگرچہ اسم مبارکش سابقاً در
سلک آبائی کرام نیز زینت افزائی اوراق شدہ بود بلکہ اسمار متبرکہ حضرات متقدمین کہ پیران
ومشائخ یکدیگر اند در سلک تقدم بتفصیل منتظم شدہ باز ہم مکرر تیمناً وتبرکاً در ہمین سلک مشائخ
وپیران قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم منسلک ومنتظم می شوند ؎ فالدر یزداد حسناً وھو منتظم ✤
ولیس ینقص قدراً وھو غیر منتظم ✤ فان عند ذکر الصالحین تنزل الرحمۃ۔
واو شانرا از والد ماجد خویش بحر الحقائق غواص الدقائق سند المحققین برہان الواصلین جناب
حضرت حاجی محمد فضل اللہ قدس اللہ تعالیٰ سرہ الاقدس رسیدہ واو شانرا از جناب حضرت

Marfat.com

قیوم جہان غوث زمان فخر الواصلین دلیل المتاخرین نتیجۃ الاسلاف وسیلۃ الاخلاف جناب حضرت حاجی محمد صفی اللہ قدسنا اللہ تعالیٰ بسرہ الاقدس وافاض اللہ سبحانہ علینا من فیوضاتہ آمین رسیدہ و اوشانرا از برادرِ کلانِ خود قدوۃ الاولیاء عمدۃ الاصفیاء زبدۃ الفضلاء جناب حضرت شاہ غلام محمد قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ رسیدہ و اوشانرا از والد شریف خود قطب الاقطاب غوث اللجاب سلطان العرفاء امام الاولیاء برہان البدلاء جناب حضرت شاہ غلام محمد معصوم قدسنا اللہ تعالیٰ بسرہ الاقدس رسیدہ و اوشانرا از والد مبارکِ خویش مظہر انوار ربانی مہبطِ اسرار سبحانی کاشف الحقائق امام العارفین حضرت شیخ محمد اسماعیل قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ رسیدہ و اوشانرا از والد بزرگوارِ خویش تاج الاولیاء وارث الانبیاء خازن کنوز الہدایۃ قاسم معادن الرحمۃ قیوم الزمان حضرت شیخ محمد صبغۃ اللہ قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ رسیدہ و اوشانرا از والدِ بزرگوارِ خویش الامام الہمام ہادی الانام قبلۃ الابدال والاوتاد مرجع الاقطاب والافراد واقفِ اسرار متشابہات مظہر رموز المقطعات شیخنا و مولانا عروۃ الوثقیٰ جناب حضرت شیخ محمد معصوم قدسنا اللہ تعالیٰ بسرہ الاقدس رسیدہ و ایشانرا از والد ماجد متبرک خویش جناب حضرت غوث الخلائق غواص الحقائق مطلع الرموزِ والاشارات منبع الکنوز والبشارات برہان السلف سلطان الخلف ملاح بحر الملاحت مصباح بیت الصباحۃ وارث سید البشر منورِ مائۃ الحادی عشر امام ربانی محبوب سبحانی مجددِ الفِ ثانی حضرت شیخ احمد ابن حضرت شیخ عبد الاحد السرہندی الفاروقی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ الاقدس رسیدہ و ایشانرا از جناب ولایت پناہ حقیقۃ آگاہ ہادی طریق اندراج النہایۃ فی البدایۃ مویدالدین الرضی خواجہ بیرنگ حضرت شیخ محمد الباقی النقشبندی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ رسیدہ ثمرہ از احوال این پیر و مرید بعرضِ تحریر می آید کہ ناظرانِ رسالہ شریفہ را سبب مریدی حضرت امام ربانی قدس سرہٗ بجناب حضرت خواجہ بیرنگ قدس سرہٗ معلوم شود حضرت خواجہ ایشان یکی از

Marfat.com

خلفائی کبارِ این طریقۂ عالیہ نقشبندیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہا الیہا بودہ اند چون نظرِ فیض اثرِ ایشان
جمع اہل ۱۲
خواجہ عالیشان بر علوّ استعداد و قابلیت و کثرت علم و عبادت و وفورِ رعایت آدابِ طریقت
حضرت ایشان افتاد الطاف بسیار و اعطاف بیشمار فرمودند بعد ازان بخلوتی طلب فرمودند
و بذکر و مراقبہ طریقۂ علیہ نقشبندیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہا لیہا دلالت فرمودند و توجہاتِ عالیہ
بکار بردند بہمدران خلوت آرام و حلاوت و التذاذِ تمام روی نمود آنا فانًا ترقیاتِ عالیہ و عروجاتِ
متعالیہ بظہور می پیوست بالجملہ آنچہ بمدتِ دو سہ ماہ بعنایتِ حضرتِ الٰہی و یمنِ تربیتِ آن خواجہ
باقی باللہ در حقِ ایشان بظہور رسیدہ قلم زبان و زبانِ قلم از تحریر و تقریر آن قاصر است کہ سالکانرا
بسالہا سال بدست نیاید کہ آنحضرت را بسرعت محبوبی و مرادی بحصول پیوست و حضرت
خواجہ در حقِ ایشان بشارات متعالیہ میفرمودند و آن این است کہ ایشان از محبوبان و مرادانند
و این سرعت سیر ایشان ازان است روزی در خلوت آنحضرت را طلب فرمودند بدقائقی کہ
پیش ازان چند سال بعلوِّ حال و احوالِ آن بدر الکمال معاینہ نمودہ بودند زبان کشودند و فرمودند
کہ چون حضرت مولانا بزرگ حضرت خواجہ امکنکی قدس سرہٗ مرا امر کردند کہ بہندوستان شو تا این
سلسلۂ عالیہ را آنجا از تو رواجی پدید آید ما خود را شایانِ این معنی ندیدہ تواضع نمودم ایشان امرِ
استخارہ کردند دران استخارہ دیدم کہ گویا طوطی بر سرِ شاخی نشستہ و ما در دلِ خود نیت کردیم کہ اگر این
طوطی ازان شاخ پرواز نمودہ آمدہ بر دستِ ما نشیند ما را کشائیشہا در این سفر روی خواہد نمود
بمجرد این خطورِ من طوطی ازان شاخ پرواز نمودہ آمدہ بر دستِ ما نشست و ما آبِ دہانِ خود را
در منقارِ او کردیم و آن طوطی در دہانِ من شکر ریخت فردای آن شب این واقعہ را چون بعرض حضرت
مولانا امکنکی قدس سرہٗ رسانیدم فرمودند کہ شما را از و در بہندوستان باید شد کہ طوطی جانور ہندی است
در ہندوستان از دامنِ شما عزیزی بوجود آید کہ عالمی از وی روشن و منور گردد شما را نیز از وی بہرہ رسد

Marfat.com

ونیز حضرت خواجه قدس سره میفرمودند که چون دران سفر بسر هند شما رسیدم در واقعه نمودند که تو
در جوار قطب فرود آمده و از حلیه آن قطب نیز آگاه گردانیدند. صباح آنروز بدریافت درویشان
و گوشه نشینان آن بلده رفتم جماعه را که دیدم نه ایشانرا بران حلیه یافتم و نه آثار و حالات قطبیت
از هیچ یکی معاینه نمودیم گفتیم که شاید کسی از اهل این شهر قابلیت این معنی داشته باشد که بعد ازین
بظهور آید همان روز که شما دیدیم هم حلیه موافق یافتیم و هم آثار قابلیت در شما مشهود گشت و نیز
میفرمودند که چون بنواحی سر هند رسیدیم دشت و صحرای آنجا را پر از مشعلها دیدیم و نیز میفرمودند
که همدران بلده دیده شد که با چراغ عظیم افروختیم و مشاهده می شد که ساعت بساعت نور آن
چراغ افزون میگشت و نیز مشهود میگردید که مردم ازان چراغ افروخته ما چراغهای کثیره افروختند
و این را بعامله شما میدانیم از اینجاست که آن خواجه عالیشان بیکی از مخلصان مکتوبی نوشته اند
و قلمی فرموده اند و آن این است. **رقعه** - شیخ احمد نام مردی است در سر هند کثیر العلم
و قوی العمل روزی چند فقیر با او نشست و خواست کرد عجائبهای بسیار از روزگار و اوقات او
مشاهده نمود و بان ماند که چراغی شود که عالمها ازو روشن و منور گردد الحمد لله تعالی که احوال کمال او
مرا بیقین پیوست و این شیخ مشار الیه برادران و اقربا دارد همه مردم صالح و از طبقه علماء چندی با
دعاگو ملازمت کرده از جواهر عالیه دانسته استعدادهای عجیب دارند و فرزندان شیخ که اطفال اند
اسرار الهی اند بالجمله شجره طیبه است اَنبَتَهُ اللّٰهُ نَبَاتًا حَسَنًا الی آخر مکتوبه الشریف
و نیز در زبدة المقامات آورده است که سیادت پناه میر محمد نعمان که یکی از خلفای کبار
حضرت خواجه بیرنگ قدس سره بودند روزی باین فقیر نقل نمودند که حضرت خواجه قدس سره
در حین حیات چون ایشانرا رخصت ارشاد فرمودند جمیع اصحاب را بخدمت ایشان سپردند
و هر کدام را جدا جدا طلب داشته وداع فرمودند و بخدمت ایشان فرستادند و ایشانرا متکفل بر

Marfat.com

خدمتِ آنہا ساختند چنانچہ پیوستہ باصحاب خود میفرمودند کہ در خدمت و حضور ایشان تعظیم مانکنید
وتوجہ خود بجانبِ ما ننمائید و ران اثناء پاین فقیر محمد نعمان نیز فرمودند کہ خدمتِ ایشانرا سعادت
خود دانستہ ملازم باش بعرض رسانیدم کہ قبلہ توجہ من درگاہِ شما است ہر چند ایشان بزرگ باشند
حضرتِ خواجہ از روئے غضب فرمودند کہ میان شیخ احمد آفتابی است کہ مثلِ ما نہا ر ستارگان در پیش
او گم است بعدہٗ باعتقاد درست و نیاز تمام بخدمتِ ایشان رسیدم و نیز چون سفر سیم حضرت
ایشان بخدمتِ آنخواجہ عالیشان رسیدند در ہمان سفر فرمودند کہ ضعف بسیار غالب است
امید حیات کم ماندہ از حالِ طفلان خبر دار خواہی بود و فرزندانِ خود خواجہ عبد اللہ و خواجہ عبید اللہ را
طلب فرمودند و ازیشان التماس و طلبِ توجہ در حقِ آن دو نورِ دیدہ نمودند و ایشان در حضور
پیر بزرگوار توجہاتِ عالیہ فرمودند چنانچہ اثرِ آن توجہ بحضرتِ خواجہ نیز ظاہر شد و نیز میفرمودند
کہ روزی از زبانِ گوہر بارِ آن خواجہ عالی مقدار قدس سرہٗ شنیدم کہ میفرمودند امروز زیرِ فلک
ازین طائفہ علیہ چون ایشان کسی نیست و وقتی دیگر بزبانِ درفشانِ خود راندند کہ بعد از اصحاب
و کمل تابعین و مجتہدین چون ایشان و حیدا از اخص الخاص بنظر در نمی آید و ما در این سہ چہار
سال شیخی نکردیم چند روز بازی کردیم الحمد للہ و المنہ کہ این بازی و این دکان پرداز ما بیفائدہ
نشد کہ چون ایشان بروئے کار آمدند بالجملہ اینطور صحبت و معاملہ کہ در میانِ این پیر و آن مرید
بظہور رسیدہ کم کسی شنیدہ و عجائب روزگار است و موجب حیرت ہم شاہد این حال کلامِ
آن خواجہ بزرگوار و ہم علو مرتبۂ ایشان دو گواہ حسن است ؎ نظم ؎ ای ناطقہ ز اکمال و کمال تو کلیلے
بر حالِ تو ہم حال تو برہان و دلیل ؎ فقراتِ مدحیہ کہ از زبانِ درفشان آن خواجہ عالیشان در حقِ
ایشان بظہور رسیدہ بیش ازان است کہ بتحریر بگنجد۔ گر بگویم شرح این بیحد شود ؎ ذٰلِكَ فَضْلُ
اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَّشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ۔ ولادتِ باسعادت حضرت خواجہ قدس سرہٗ

یعنی حضرت خواجہ میر درد

Marfat.com

در بلدۂ کابل در شہور سنہ احدی وسبعین وتسعمائۃ بظہور پیوستہ وتحصیل علوم ظاہری از خدمت
مولانا محمد صادق حلوائی نمودہ عزیزی در مدحش فرمودہ ؎ قبلۂ انفسی وآفاقی ؎ بزم خاص شہود را ساقی ؎
خضر جان بخش راہ مشتاقی ؎ خواجہ ما محمد الباقی ؎ چون بامر شریف مرشد خود سفر ہندوستان
اختیار نمودند چنانچہ تفصیلش مذکور شد سالی در بلدۂ لاہور استقامت فرمودند وبسا خلق خدا
از وی مستفیض شدند واز انجا متوجہ دہلی شدند ودران بقعۂ متبرکہ سکونت اختیار فرمودند وتا
زمان ارتحال آنجا اوقات عزیز خود گذرانیدند شیوۂ مرضیہ آنحضرت قدس سرہ ہمگی ستر احوال
واخفاء کمال وخمول وانزوا وتورع واتقا بود وہمیشہ اعمال خود را متہم وناکارمی پنداشتند
در تعظیم وتکریم سادات وعلماء مبالغہ بسیار میفرمودند ودر جزوی وکلی اعمال رجوع بفقہاء متورع
مینمودند ودر آخر عمر خود این رباعی میفرمودند ۔ رباعی صبحدم نشین زسیل حذر کن کہ آستین ؎
تر میکنم بگریہ وافشردہ میروم ؎ کاہیم من زباغ تو کز یک نسیم لطف ؎ نشگفتہ ام ہنوز کہ پژمردہ میروم ؎
وصال آنحضرت روز شنبہ بیستم جمادی الثانی سنہ یکہزار ودوازدہ کہ سن مبارک ایشان از
چہل متجاوز شدہ مشرف بلقاء اللہ شدند مزار مبارکش بیرون شہر دہلی در جوار قدم رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم واقع شدہ قد طولنا الکلام فی ہذا المقام لکن لا یخلو عن فائدۃ او
فوائد بر اصل مطلب رویم وگوئیم کہ ایشانرا این نسبت طریقہ علیہ نقشبندیہ از خدمت کثیر السعادت
غوث الخلائق حضرت مولانا خواجہ امکنگی قدس سرہ رسیدہ وایشان مظہر آیات بینات ومصدر
فیوض وبرکات بودند وتمامی عمر مبارک بذکر احادیث نبوی صلی اللہ علیہ وسلم بسر برده اند ودر
آخر عمر خود اکثر این قطعہ بزبان خود میراندند رباعی ۔ زمان تا زمان یاد مرگ آیدم ؎
ندانم کنون تا چہ پیش آیدم ؎ جدائی بلوا مرا از خدا ؎ دگر ہر چہ پیش آیدم شایدم ؎
ولادت حضرت ایشان در سنہ نہ صد وہفدہ یا شانزدہ بوقوع پیوستہ عمر مبارکش از حدود

Marfat.com

تسعین تجاوز نمودہ در سنہ یکہزار و ہشت و قیل وہ از این دار فانی رحلت نمودہ بیرون شہر
کابل مزار پر انوار ایشان می باشد و ایشانرا این نسبت علیہ از خدمت والد بزرگوار خود حضرت
مولانا خواجہ درویش محمد قدس سرہٗ رسیدہ حضرت مولانا قدس سرہٗ در علوم ظاہری پایۂ مولویت
داشتند و جامع بودند در جمیع علوم عقلیہ و نقلیہ و در احادیث شغل بسیار میفرمودند و تمام عمر در تدریس
بسر برده بودند و در آخر عمر زاویہ خمول و عزلت گزیدند ذکر تصرفات و خرق عادات ایشان زائد
التحریر است خواہرزادہ پیر بزرگوار خود حضرت مولانا زاہد وحشی میباشد سنین عمر مبارکش و مرقد
منورش نزد فقیر تحقیق نرسیدہ و ایشانرا این نسبت علیہ از خدمت مولانا حضرت خواجہ
زاہد وحشی قدس سرہٗ رسیدہ ایشان از وحش اند و وحش موضعیست از توابع حصار و از اقارب
حضرت مولانا یعقوب چرخی اند ذکر احوالات ایشان تفصیل طلب است و ایشانرا این نسبت
علیہ متبرکہ از خدمت قطب دائرہ وجود سلطان العارفین سرچشمۂ ابحار اسرار حضرت مولانا
خواجہ عبید اللہ احرار قدس سرہٗ رسیدہ و ایشان از طرف آبائی کرام فاروقی نسب اند و والدہ
ماجدۂ ایشان از سادات حسنی است حضرت ایشان تحصیل علوم ظاہری باتمام رسانیدہ و در اول
عمر فقر صوری بکمال داشتند و در اواسط و اواخر مظہر اسم الغنی شدند و مثل ایشان کم کسی در این
طریقہ بغنائی ظاہری رسیدہ باشد وجود شریف ایشان سرچشمۂ فیوض ظاہری و باطنی بودند
بیان فیاضی ظاہر و باطن ایشان از قید تقریر و احاطۂ تحریر بیرون است وصال ایشان بیست و نہم
ربیع الاول سنہ ۸۹۴ ہشتصد و نود و چہار بود رحمہ اللہ تعالیٰ رحمۃ واسعۃ و ایشانرا این نسبت شریف
از خدمت حضرت مولانا خواجہ یعقوب چرخی قدس سرہٗ رسیدہ ایشان از بلاد چرخ اند من توابع
کابل و بعد از انتقال حضرت خواجہ بزرگ قدس سرہٗ بامر شریف او صحبتہا بہمراہ خواجہ علاء الدین عطار
قدس سرہٗ نمودہ اند و در بلاد جغاتیان میگذرانیدند و ایشانرا این نسبت علیہ از خدمت

Marfat.com

حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران دستگیر و رہنمائے گان حضرت خواجہ بہاء الدین محمد نقشبند بلاگردان رضی اللہ سبحانہ وتعالیٰ عنہ رسیدہ نامِ مبارکِ ایشان محمد بن المحمد البخاری است ابن سید محمد ابن سید جلال الدین است در سادات کرام نسب شریفش بحضرت امام حسن عسکری رضی اللہ عنہ میرسید ولادت باسعادتِ ایشان در سنہ ہفتصد ونوزدہ بود و شیوہ مرضیہ حضرت اتباع سنت سنیہ علیٰ صاحبہا الصلوٰۃ والسلام والتحیۃ می بود کہ سرِ مو مخالفت را گناہِ عظیم می پنداشت وعمل بعزیمت میفرمود واز رخصتہا وبدعتہا احتراز کلی می نمود گویند کہ حضرتِ خواجہ را ہرگز غلام وکنیز نبود ایشانرا ازین سوال کردند فرمودند بندگی با خواجگی راست نمی آید ومیفرمودند کہ طریقہ ما عروۃ الوثقیٰ است ودستگیر در ذیل متابعتِ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم زدن است واقتدا بآثارِ اصحاب کرام رضی اللہ تعالیٰ عنہم ودراین طریقِ ما باندک عمل فتوح بسیار است امّا رعایت متابعت سنت کار بزرگ است ہر کہ ازین طریقہ ما روی گرداند خطرِ دین دارد مقولات حضرتِ ایشان وکرامات وخوارقِ عادات نہ بحدی است کہ دراین مختصر بگنجد وفرمودہ اند کہ در پیشِ جنازہ من این بیت بخوانید بیت مفلسانیم آمدہ در کوئے تو ۔ شیئاً للہ از جمالِ روئے تو ۔ وفاتِ حضرتِ خواجہ رضی اللہ عنہ روز دوشنبہ سوم ماہ ربیع الاول سنہ احدی وتسعین وسبعمائۃ بودہ است قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وافاض علینا فیوضہٗ آمین۔ مدتِ عمرِ شریف او ہفتاد ودو سال بود و بیرون شہر بخارا ی شریف مرقد منورش برپا شدہ وایشانرا این نسبتِ شریف از خدمتِ مولانا حضرتِ خواجہ امیر سید کلال قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ رسیدہ وایشان نیز از ساداتِ کرام اند علوا حوال ومقاماتِ ایشان زائد التحریر است وایشانرا این نسبتِ علیہ از خدمتِ حضرتِ مولانا خواجہ بابا سماسی قدس سرہ رسیدہ وایشان فریدِ عصر ووحیدِ دہر بودہ اند حضرتِ خواجہ بہاء الدین قدس سرہٗ را در صغر سن دریافتہ واورا بفرزندی خود قبول کردہ ودر شانش بشاراتِ عالیہ

Marfat.com

فرمودہ و بحضرت امیر سید کلال قدس سرہٗ فرمود کہ در حقِ فرزندم بہاء الدین تربیت و شفقت
در یغ نہ داری و ترا بجل نکنم اگر تقصیر کنی امیر فرمودند کہ مرد نباشم اگر در وصیتِ خواجہ تقصیر کنم
تا کہ وصیت بجا آورد و امانت را باہلِ آن سپرد رضی اللہ عنہم و ایشانرا این نسبت از خدمتِ
حضرت خواجہ مولانا علی رامیتنی قدس سرہٗ کہ ملقب بعزیزان است رسیدہ و ایشانرا مقاماتِ
عالیہ و کراماتِ ظاہرہ بود مزار مبارکش در خوارزم مشہور است یُتبرّک بہ رحمۃ اللہ علیہ رحمۃ واسعۃ
و ایشانرا این نسبت علیّہ از خدمتِ مولانا خواجہ محمود انجیر فغنوی قدس سرہ رسیدہ اصل ایشان
در فغنو بود بعدہٗ بانجیر کہ قریہ است از قرای بخارا تشریف آوردہ مرجع و مقتدای اہلِ زمان بود
و ایشانرا این نسبتِ علیّہ از خدمتِ جناب حضرتِ خواجہ عارف ریوگری قدس سرہٗ رسیدہ ایشان
صاحبِ حالاتِ عالی و مناقبِ متعالی بودہ در وقتِ خود مرجع کل بودہ و ایشانرا این نسبتِ
علیہ از خدمتِ خواجۂ جہان حضرتِ خواجہ عبد الخالق غجدوانی قدس سرہٗ رسیدہ و ایشان از
اولادِ حضرتِ امام مالک اند و از طرفِ مادر بادشاہ زادہ ملاطیہ بودند و در سن بیست و دو سالگی
بطلبِ خدا مشغول شدند و شیوہ ایشان التزام و متابعت سنت سنیّہ بودہ و ایشانرا اول سبق
ذکرِ دل از حضرتِ خضر علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام بود و حضرتِ خضر علیہ السلام او را بفرزندی
قبول کردہ بود و ایشان ملقب بخواجۂ جہان بودند کرامات و خرقِ عادات و معارف حضرت خواجہ
جہان زائد التحریر است و ایشانرا این نسبتِ علیہ از خدمتِ امام حقانی حضرت خواجہ ابو یعقوب
یوسف ہمدانی قدس سرہٗ رسیدہ و او از اولاد حضرت امام الائمہ سراج الامۃ ابو حنیفہ کوفی رضی اللہ
تعالیٰ عنہ میباشند ولادتِ حضرتِ ابو یعقوب یوسف ہمدانی روز دوشنبہ دویم صفر سنہ چہار صد و سی
بود علوم ظاہری را بنقطۂ آخر رسانیدہ و بعضی از مناقبِ او آنکہ سی و ہفت حج پیادہ نمودہ و ہزار ان
ختمِ قرآن کردہ اند و در ہر رکعتِ نماز یک سپارۂ قرآن میخواندند و ہفتصد جزو کتاب از تفاسیر و احادیث

Marfat.com

وفقہ و اصول و فروع در حفظ داشتند و ہفت ہزار بت پرست را مسلمان نمودہ اند و برای قوت خود و ہمقانی وقت حاجت پیدا نمودند و قریب ہفتاد و پنج سال متاہل نہ شدند در آخر از ہمدان بسمرقند آمدہ تزویج نمودند و تیر خوب می انداختند و خط خوب می نوشتند عاش فی الدنیا رحمہ اللہ تعالیٰ خمساً و تسعین سنۃ و کان وفاتہ سنۃ خمس و عشرین و خمسمائۃ مزار شریفش در مرو ظاہر و مشہور است بزار و یتبرک بہ و ایشان را این نسبت علیہ از خدمت حضرت خواجہ مولانا شیخ ابو علی فارمدی قدس سرہ رسیدہ نام ایشان فضل اللہ بن محمد است شیخ الشیوخ خراسان بودہ اند و در تذکرہ و موعظت شاگرد امام ابو القاسم قشیری است و تحصیل علوم ظاہری در نیشاپور کردہ و اصلش از طوس بودہ و بخدمت مشائخ بسیار رسیدہ و اخذ فیوض نمودہ رحمہ اللہ تعالیٰ رحمۃ واسعۃ و ایشان را این نسبت عالیہ از خدمت سلطان المشائخ حضرت مولانا خواجہ ابو الحسن خرقانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ رسیدہ نام مبارک ایشان علی ابن جعفر است یگانہ و غوث وقت خویش بودہ اند و کسب کمال از روحانیت حضرت سلطان العارفین نمودہ چہ نسبت ولادت ایشان بعد از رحلت ظاہری حضرت سلطان العارفین بودہ چنانچہ خود حضرت سلطان العارفین از فراست باطنی وارث نسبت معنوی خود ایشان را مقرر فرمودہ چنانچہ مولوی رومی قدس سرہ می فرماید۔

بعد چندین سال میزاید شہے ٭ میرند بر آسمانہا خرگہے ٭ رویش از گلزار حق گلگون بود ٭
از من او اندر مقام افزون بود ٭ چیست نامش گفت نامش بو الحسن ٭ حلیہ اش دا گفت ابرو و ذقن ٭

مقامات و حالات ایشان در حوصلہ تحریر نمیگنجد شمہ ازان نگارش میشود۔ از مقولہ ایشان است
اندوہ طلب کن کہ آب چشمت پدید آید کہ حق تعالیٰ گریۂ بندگان را دوست دارد و ہم وی فرمودہ کہ
اگر کسی سرودی بگوید و بآن حق را بخواہد بہتر ازان بود کہ قرآن بخواند و بدان حق را نخواہد و ہم
وی فرمودہ کہ وارث رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آنکس بود کہ بفعل وی اقتدا کند نہ آن بود

53298

Marfat.com

که روی کاغذ سیاه کند و هم وی فرموده که چهل سال است نفسم یک شربت آب سرد میخواهد یا شربت دوغ ترش هنوز ویرا نداده ام و هم از ایشان منقول است که اگر یکی از مریدان من در مهمی صد بار بگوید یا شیخ ابوالحسن خرقانی و بعد تمام صد بگوید فلان کار من از خدا بخواه البته حاجت او بر آید و من صبر نکنم از مسئلت بجناب احدیت تا مشکل او حل نشود و بعضی از مریدان بمرات تجربه کرده و صحیح یافته وفات ایشان سنه خمس و عشرین و اربعمائة واقع شده رحمه الله تعالی رحمة واسعة و ایشانرا این نسبت علیه از خدمت سلطان العارفین ملجاء العالمین حضرت ابا یزید البسطامی قدس سره بطریق روحانیت چنانچه مذکور شد رسیده نام ایشان طیفور بن عیسی است لهذا این طریقه را متقدمین طیفوریه نامند و ایشان مقتدای اهل تصوف و پیشوای ارباب توحید اند و ملقب به سلطان العارفین است اکثر کلام شریف ایشان سکر آمیز است و هیبت الهی بحدی بروی مستولی بود که چون نماز میکرد قعقعه از استخوان سینه او بیرون می آمد و می شنیدی و در حالت رحلت فرمود الٰهی مَا ذَکَرْتُکَ اِلَّا مِنْ غَفْلَةٍ وَمَا خَدَمْتُکَ اِلَّا مِنْ فَتْرَةٍ تفصیل حالات ایشان تطویل طلب است ایشانرا بعد از وفات در خواب دیدند گفتند حال تو چیست فرمود که مرا گفتند که چه آوردی گفتم درویشی بدرگاه ملک شود ویرا نگویند چه آوردی گویند چه خواهی بر این قصه عجیب یاد آمد میگویند که در نیشاپور عجوزه بود عراقیه نام که از درهای مردم سؤال نفقه میکردی از دنیا رحلت نمود بخوابش دیدند پرسیدند حال تو چیست گفت مرا گفتند که چه آوردی گفتم آه همه عمر مرا بدین در حواله میکردند که خدا دهاد اکنون درینجا هم میگویند که چه آوردی حکم در رسید که راست میگوید ازو باز شوید - در مدفن مبارک حضرت سلطان العارفین اختلاف است اکثر بر آن است که در بسطام که ولادتش هم آنجا بود واقع شده است و در توابع بلخ نیز زیارت گاه ایشان است مشهور بسلطان العارفین خدمت

ف وظیفه یا شیخ ابوالحسن خرقانی

Marfat.com

حضرت جد شریف راقم قدس سرہٗ در عمدۃ المقامات مینویسند کہ فقیر در موضعی قریب عبک
من توابع بلخ بزیارت ایشان مستسعد گردیدہ ام فیوض و برکات و ہیبت و رقت بسیار
مشاہدہ نمودم وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰہِ تَعَالٰی و ایشانرا این نسبت علیہ از خدمت حضرت امام
الخلائق معدن الدقائق جناب حضرت امام جعفر صادق رضی اللہ تعالیٰ عنہ ایضاً بطریق
روحانیت رسیدہ بیان نسب مطہر مزکی اظہر من الشمس است ہر برنا و پیر را معلوم است و ایشانرا
این نسبت علیہ بدو طریق رسیدہ یکی از طرف آبائی کرام و دیگری از مشائخ عظام چنانچہ بیان او
خواہد آمد پس ذات شریف اوشان مَرْجِعُ الْبَحْرَیْنِ یَلْتَقِیَانِ بَیْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا یَبْغِیَانِ
و وی رضی اللہ تعالیٰ عنہ جامع ولایتین و مجمع مرجع طرفین گردیدہ و از این اجتماع این طریقہ را تفوق
بر سائر طرق است و پیش طاق این طریقہ مرتفع گردیدہ ذکر مناقب و مآرب حضرت ایشان
در قلب ہر مسلمان راسخ و ثابت است بیان آن تحصیل حاصل و ایشانرا این نسبت علیہ
آنچہ از طرف آبائی کرام رسیدہ بدین طریق است کہ ایشانرا از والد ماجد خویش امام ہمام پیشوای
اکابر حضرت امام محمد باقر رضی اللہ تعالیٰ عنہ و ایشانرا از والد ماجد خود زین العباد امام السجاد حضرت
امام زین العابدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ و ایشانرا از والد ماجد خویش قرۃ عینین رسول مقبول صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم حضرت امام حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ و ایشانرا از والد شریف خود امیر المؤمنین
امام الاشجعین اسد اللہ الغالب سیدنا علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ و حضرت ویرا از جناب
رسالت انتساب شفیع یوم المحشر والحساب صلی اللہ تعالیٰ علیہ و علیٰ آلہ وسلم۔ و آنچہ از مشائخ عظام
کہ مشہور و معروف است بدین طریق است کہ حضرت ایشانرا این نسبت علیہ نقشبندیہ از
خدمت حضرت جناب قاسم ابن محمد ابن ابی بکر الصدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہما رسید
و خدمت حضرت قاسم جد مادری امام مذبور است رضی اللہ تعالیٰ عنہما لہذا حضرت امام میفرماید

Marfat.com

وَلَدَنِی اَبُوبَکْرٍ مَرَّتَیْنِ چہ مراد از تولید مرتین یکی ولادتِ صوری است کہ بہ نسبتِ والدہ باو رسیدہ۔ وثانی ولادتِ معنوی است کہ بانتساب ولایت فایض گردیدہ بیان زہد وورع و تقوٰی حضرتِ قاسم زائد البیان است رضی اللہ تعالیٰ عنہ وایشانرا این نسبتِ خاصہ از خدمتِ جناب حضرت سلمان فارسی قدس سرہ ورضی اللہ تعالیٰ عنہ رسیدہ مناقبِ حضرت سلمان فارسی از کتبِ احادیث معلوم باید کرد ولعلوِّ مرتبۂ ایشان از انجا پی باید برد قطع نظر از دیگر مناقب حدیث نفیس سَلْمَانُ مِنَّا اَھْلَ الْبَیْتِ درشانِ ایشان زبانِ درفشانِ خاتم الرسل صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمدہ واورا از زمرۂ اہلبیتِ خود خواندہ بس وکافی است کمال محبت حضرت رسولِ برحق صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بہمراہِ ایشان از اینجا معلوم باید کرد وفضائل ومناقبِ او بیشمار است وایشانرا این نسبتِ خاصہ باوجود صحبتِ حضرتِ خیر البشر علیہ الصلوٰۃ والسلام از خدمت حضرت خلیفۂ اول پیر پی مثل مقتدائی صغار وکبار ثَانِیَ اثْنَیْنِ اِذْھُمَا فِی الْغَارِ مقدم جادۂ تحقیق امیر المؤمنین جناب حضرت ابی بکرن الصدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ رسیدہ بیانِ شمہ از احوال شریفش نہ در طاقتِ این قلیل البضاعت است ہر چہ نویسد از ان خجالت است نصوصِ قاطعہ از آیاتِ قرآنی واحادیثِ نبوی بران ناطق است مابی سر وپایان را چہ رسد بریں حدیث شریف اکتفا کنم فِی نَوَادِرِ الْاُصُوْلِ وَالْمَکَاتِیْبِ الشَّرِیْفَۃِ لِلْاِمَامِ الرَّبَّانِیِّ قُدِّسَ سِرُّہٗ کُنْتُ اَنَا وَاَبُوْبَکْرٍ کَفَرَسَیْ رِھَانٍ لَوْسَبَقَنِیْ لَاٰمَنْتُ بِہٖ وَلٰکِنِّیْ سَبَقْتُہٗ فَاٰمَنَ بِیْ رَوَاہُ التِّرْمِذِیُّ وبراین معنی عزیزی فرمودہ من وصدیق ہر دو ہمسوران ہمیدانِ نبوت اسپ تازان ہمہ فرقند اسپان گوش باگوش ۔ کہ ناگہ پیش شد اسپِ مرا گوش ۔ نگین نبیائی من سبودم ۔ لوای صدق را بروی سپردم ۔ رضی اللہ سبحانہٗ وتعالیٰ عنہ۔ وایشانرا این نسبت خاص الخاص از خدمتِ حضرتِ خواجہ کائنات مفخرِ موجودات رحمۃ للعالمین شفیع المذنبین حبیب رب العالمین خلاصۂ موجودات اشرف المخلوقات سید السادات

Marfat.com

وافضل البریات آدم ومن دونہ تحت لوائہ ورب العالمین فی ثنائہ المقصد الاصلی من الموجودات ذاتہ الشریفہ والمطلب العالی من الکائنات صفاتہ المنیفہ وسیلۃ العالمین وملاذ المذنبین وشفیع العاصین امیدگاہ گنہگاران مستمندان حضرت رسول اکرم مکرم سیدنا رسول اللہ محمد ن المصطفی المکی المدنی العربی القرشی الہاشمی الابطحی صلی اللہ علیہ وعلی آلہ واصحابہ وبارک وسلم اجمعین سیدہ چند بیت استغاثہ ومدحیہ عرض می رود۔ یا حبیب الالٰہ خذ بیدی ؛ ما لعجزی سواک مستند ؛ کن رحیما لذلتی واشفع ؛ یا شفیع الوری الی الصمد ؛ اعتصامی سوی جنابک لی ؛ لیس یا سیدی الی الاحد ؛ غیر عرواک لیس فی الدارین ؛ للعلیل الذلیل معتمد ؛ صلواتی علیک فی الملوین ؛ کان متجاوزا عن العدد ؛ وعلی الصحب کلہم اجمع ؛ ہم نجوم الہداۃ والرشد ؛ وعلی التابعین ہم کانوا ؛ لخیام السداد کالوتد ؛

فقیر وسرور وشاہ وغلام خاص ربانی ؛ شدہ عالم ز روی تو کہ تو محبوب سبحانی
تنش نازک تر است از جان چہ جانے جان کروبین ؛ ازان معراج او بر لامکان آمد بآسانی
دلش آئینہ صافی بصدقت کن نظر در وی ؛ کہ بنماید بتو یزدان جدا از طور امکانے
ز جان او چسان گویم کہ جان اوست با جانان ؛ ز جان او ندارد کس خبر جز ذات یزدانی
وجود پاک او نقطہ چہ نقطہ نقطۂ مرکز ؛ بسوی او ہمی آید ز بالا فیض رحمانی
تن نازک ترش تصویر ذات کبریا آمد ؛ ظہوری کرد در جسم چہ جسم جسم انسانی
ز شرک وعینیت برتر بدان آن دلبر زیبا ؛ کجا عینیت وشرکت کجا محبوب صمدانی
خدای پاک روز حشر بہر او مقرر ساخت ؛ کہ تا پیدا کند محبوب خود را عزت ثانی
برای دوستش جنت برای دشمنش دوزخ ؛ خدای پاک پیدا کرد تا قدر ورا دانے
خدای پاک چون شد حامدش او خود محمد شد ؛ چو حمد حق بجا آورد احمد شد اگر دانے

Marfat.com

ثنائے او اگر خواہی ز قرآنِ خدا پیش جو
محبت ثنا نہاد او کہ در گفتن نمے آید

ثنائے حق اگر جوئی ز احمد جو ثنا خوانی
خدایا یک محبت دہ کہ با رحمت بگردانی

اَللّٰھُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ اَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ عَدَدَ مَعْلُوْمَاتِكَ وَمِدَادَ كَلِمَاتِكَ عَلٰى اَشْرَفِ مَخْلُوْقَاتِكَ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ الحمد للہ کہ نسبت سلسلۂ عالیہ جلیلہ رفیعہ حضرات طیفوریہ نقشبندیہ مجددیہ معصومیہ صبغوبیہ صفویہ قیومیہ باینجنیں وسایطِ کرام و وسایل عظام بجناب حضرت خاتم النبوۃ علیہ وعلی آلہ من الصلوٰت افضلہا و من التسلیمات اکملہا میرسد مریدانِ این درگاہ و خاک روبانِ این بارگاہ را اگرچہ غرق دریائے معاصی باشند برحمت جناب حضرت الٰہی امیدہائے بیشمار ہست کہ انشاء اللہ تعالیٰ باوجود این وسائل عظام کہ ہریک از ان از خواص مقربانِ درگاہ است گاہی ضائع نخواہند ساخت اَللّٰھُمَّ ارْزُقْنَا اتِّبَاعَ كَرِيْمِهِمْ وَاَمِتْنَا عَلٰى حُبِّهِمْ فَاِنَّ الْمَرْءَ مَعَ مَنْ اَحَبَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَاغْفِرْ لِيْ وَلِمَنْ قَالَ آمِيْن

بیان شجرۂ متبرکہ کہ اسمائی ایشان بطریق نظم منسلک گشتہ اول و اولیٰ آن کہ برائی کشایش ہر مقصد مجرب است و حضرتِ ایشان قدس سرہٗ ارباب حاجات را بخواندن شر صباحًا و مساءً ا مامور میساخت این است ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

احمد و صدیق و سلمان قاسم است و جعفر است
(صلی اللہ علیہ وسلم — رضی اللہ عنہ — رضی اللہ عنہ — رضی اللہ عنہ — الامام رح)

یوسف است و عجد و انی عارف و محمود ہم
(ہمدانی رح — عبدالخالقی رح — ابوالکری رح — اکبر فغنوی رح)

سید میر کلال است و بہاء الدین ولی
(خواجہ شاہ نقشبند رح)

ناہد و درویش خواجہ امکنہ باقی بحق
(دہقی رح — درویش محمد رح — امکنگی رح — خواجہ بزرگ رح)

از امام العارفین معصوم ثانی شد پدید
(خواجہ محمد اسماعیل رح — قطب الاقطاب رح)

ہست فضل اللہ منور از شعاعِ نورِ او
حضرت حاجی صاحب کلان رح

بایزید و ابوالحسن ز و ابوعلی تاج سر است
(رح بسطامی — قالینی رح — فارمدی رح)

از علی رامینی سماس شمس خاور است
(خواجہ عزیزان رح — باباسماسی رح)

خواجہ یعقوب و عبید اللہ بفضل داور است
(چرخی رح — احرار رح)

احمد و معصوم گنج و صبغۃ اللہ گوہر است
(حضرت مجدد رح — عروۃ الوثقیٰ رح — قیوم الزمان رح)

شہ غلام محمد چو لعل و شہ صفی چون گوہر است
(الاولیاء رح — قیوم جہان رح)

حضرتِ شیخ عبد قیوم آفتاب انور است
غوث زمان رح

Marfat.com

آفتابِ شرعِ احمد خاصۂ حق پیرِ ما
حضرتِ شہ عبدِ رحمان ہمچو درِ ازہر است
سراج الاولیاء رح

وِردِ کُن اسمائی ایشان را و میخوان ہر زمان
تا بفضلِ حق ترا اسمائی ایشان یاور است

ایضاً شجرۂ متبرکہ فرمودہ حضرت عبدالباقی کابلی قدس سرہ فی مناجاۃ طویل بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بحق احمد و صدیق و بسلمان یارب
قاسم و جعفر و آن خسروِ شاہان یارب

بایزید آنکہ بود خسروِ خوبان یارب
بحقِ بوالحسن آن معدنِ احسان یارب

حرمتِ خواجۂ یوسف شہِ خوبان یارب
غجدوانی کہ بود شمسِ درخشان یارب

حرمتِ عارف و محمود سخندان یارب
بحقِ خواجہ علی خسروِ دوران یارب

بحقِ خواجۂ سماس خوش الحان یارب
حرمتِ میر کلال من مہ تابان یارب

توبہ کردم زگنہ توبہ من ساز قبول
یا الٰہی تو بفضل و کرمت حق رسول

یا الٰہی بحق خواجہ بہاء الحق و دین
حرمتِ خواجہ یعقوب شہِ ملکِ یقین

روشن از روئی عبید است ہمہ روئی زمین
حرمتِ حضرتِ درویش علی ہادی دین

خواجہ زاہد کہ بود سرورِ اصحابِ یمین
خواجۂ امکنہ کو بانی این شرعِ متین

اہل دل را ہمہ دم خواجۂ باقی است معین
بمجدد کہ جہان زو شدہ چون خلد برین

حرمتِ حضرتِ معصوم بطاعات قرین
آنچہ صادر شدہ از من صمدا قبل برین

توبہ کردم زگنہ توبہ من ساز قبول
یا الٰہی توبہ فضل و کرمت حق رسول

سرورِ اہلِ جہان حضرت قیوم زمان
با امام عرفا معدنِ جود و احسان

شاہ معصوم ولی گوہرِ بحرِ عرفان
حرمتِ آنکہ از و دہر بود باغ جنان

نائب احمد محمود شہِ کون و مکان
مبدءِ فیض و کرامات ولی سبحان

بانی شرع متین ہادمِ کفر و طغیان
پیرِ من والدِ من حضرت قیوم جہان

Marfat.com

روح پاکش بشود طائرِ باغ رضوان | من پُر جرم و خطا از دل و اخلاص عیان
توبہ کردم ز گنہ توبہ من ساز قبول | یا الٰہی تو بفضل و کرمت حق رسول

ایضاً شجرۂ متبرکہ مرحوم اخوند امید علی ہالائی در تاریخ غوث الزمان حضرت خواجہ قندہاری قدس سرہٗ فرمودہ

الله الله باعثِ ایجادِ خلق | احمد آمد بہر نو آبادِ خلق | صدق با صدیق داد آن را مہر
امتیازِ حق و باطل با عمر | انور از نورش شدہ عثمان منور | اشجع از ذاتش علی اندر حضور
ساز سلمان یافت زو تارِ بقا | قاسم از وی در سرور و اتقا | جعفر از وی مجمع البحرین شد
بایزید از وی بسلطانی رشد | آمد از نورِ بشیرش بو الحسن | بو علی از پرتوِ او لمعہ زن
یوسف از مصرِ ہوایش شد عزیز | عبد خالق را بتاعش پر تمیز | عارف از عرفانِ راہش شد ولی
مو بمو محمود از نورش جلی | عالم از علمش علی در امتنی | با احد سماس در وحدت غنی
محو در ماہیتش میرِ کلال | از بہایش شد بہاء الدین کمال | یادِ او یعقوب را کحل البصر
عین سرِ او عبید الله حر | زاہد از اسرار معنایش بجوش | در دلِ درویش از جوشش خروش
اتحادش داشت خواجہ امکنہ | افتخارِ باقی اندر ارمنہ | مرمجدد احمد ثانی ہم اوست
معتصم معصوم سبحانی ہم اوست | ماہرویش صبغة الله را مجیب | رشک اسماعیل عشقش را مطیب
شاہ معصوم از می او خورد جام | آن محمد از دل و جانش غلام | صرف تیرش را صفی الله ہدف
ماند فضل الله دُرِ او را صدف | نور باقی شد از و عبد قیوم | یافت از فیضش کمالات این ہجوم
ہر سر مصراع را اندر حساب | در شمار ای مضطرب بے اضطراب | تا برون می آید از اعدادِ آن
سالِ وصلِ حضرتِ غوث الزمان | خاکِ پاکِ مرقدشان ای ضیا | باد دائم سرمہ چشمِ سہا

دیگر شجرۂ خالدیہ است کہ انشاء الله تعالیٰ در فصلِ ثالث در ذکرِ اوراد حضرتِ ایشان قدس سرہٗ بالاستیفا مذکور خواہد شد۔ اگرچہ در این باب منظومات بسیار از حضرات کرام و مریدین ایشان

Marfat.com

املا شدہ اند کہ ذکر جمیع شان بتطویل میکشد لاجرم بر این سہ چہار نظم اکتفا رفت وفیہ الکفایۃ۔ مقدمہ را بر ذکر فائدہ اجنبیہ ختم کنیم و بیان سبب انتقال آبائی کرام حضرت امام ربانی محبوب سبحانی قدس سرہٗ از ملک بخارا و کابل بہندوستان بعرض تحریر در آریم و از تقریر حضرت ایشان وعمدۃ المقامات وغیرہ منقول نمائیم لِیَکُوْنَ النَّاظِرُ فِیْھَا عَلٰی خُبْرَۃٍ مِنْھَا۔ مخفی نماند کہ از جملہ اجداد کبار حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ بعد از جناب حضرت عبد اللہ بن عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہما این دو بزرگوار اند یکی حضرت سلطان شہاب الدین علی دیگر حضرت امام رفیع الدین قدس سرہما و ایشان از جملہ اولیاء مکملین اند حضرت سلطان شہاب الدین علی ملقب بفرخ شاہ است و ایشان قبل از سلوک صوفیہ والی کابل بود از قبل سلاطین غزنویہ و قبل بعد از زوال سلطنت غزنویہ ایشان در کابل حکمران شدہ اند و ایشان مرا را بہندوستان جہت جہاد کفار و توہین اصنام تشریف فرما شدہ اند و با فتح و فیروزی و غنائم بسیار بکابل مراجعت نمودہ اند آخر الامر عنایت الٰہی شامل حال ایشان شدہ توجہ ایشان از امور سلطنت گردانیدہ شوق و ذوق خود را نصیب روزگار ایشان نمود قبلہ توجہ ایشان را بسلوک طریقہ حضرات چشتیہ مصروف داشت و از اکابر طریقہ علیہ مستفید گردیدند و بدرجات کمال رسیدند و عالمی از سرچشمہ ایشان کامیاب و سیراب گردیدند ایشان بعد از ترک سلطنت در کوہستان کابل سکونت اختیار نمودند مادام حیات بفیاضی خلق مشغول بودند و بعد رحلت در ہمان سرزمین آسودند امروز آن موضع بہ دَرَّۂ فرخ شاہ معروف و مشہور است یُزَارُ وَیُتَبَرَّکُ بِقَبْرِہِ الشَّرِیْفِ و حضرت امام رفیع الدین رحمہ اللہ تعالیٰ کہ جد ششم حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہٗ میباشند ایشان جامع بودند در علوم ظاہری و باطنی و اقتباس انوار کمال از شیخ صحبت حضرت سید جلال الدین بخاری رضی اللہ عنہ کہ ملقب بمخدوم جہانیان بودہ نمودہ اند و حضرت امام رفیع الدین داماد امام نماز

Marfat.com

وخلیفۂ ایشان بودند۔ آوردہ اند کہ چون حضرتِ مخدوم جہانیان از ولایتِ بخارا بکابل تشریف فرما
شدند حضرت امام رفیع الدین را ہمراہِ خود بہندوستان آوردند چون خدمتِ ایشان بقریۂ برس
کہ پنج شش کروہ از سرہند بود رسیدند مردمِ آن قریہ از ایشان التماسِ آن داشتند کہ چون ایشان
بدہلی برسند بادشاہِ وقت کہ مریدِ ایشان است بفرمایند کہ بیشۂ سرہند را شہری آباد نماید
کہ این بیشہ موحش ومسکن شیر وسباع است رعایای اطراف آن سرزمین برسانیدن مالیۂ
سلطانی بہ بلدہ سامانہ کہ بُعدِ مسافت دارد وعُسر تمام میکشند خدمتِ ایشان قبولِ این استدعا
نمودند متوجہ دار الخلافہ شدند چون بکنور کہ از دہلی دو منزل است رسیدند سلطان فیروز شاہ کہ از سلاطین
غلجائی بودند استقبالِ ایشان نمود بقریۂ مذکور آمدہ بشرفِ ملاقاتِ ایشان مستسعد گردید
خدمتِ ایشان مسئولِ آنجماعہ را بسلطان رسانیدند سلطان فرمودۂ ایشان را سعادتِ خود دانستہ
قبول نمودند وحکم فرمود کہ دران سرزمین شہر بنا کنند خواجہ فتح اللہ را کہ برادر حضرت امام رفیع الدین
بودند واز مقربانِ سلطان تعیّن نمود کہ با دو ہزار سوار رفتہ دران سرزمین باشد وبانصرامِ آن مہم
اقدام نماید چون خواجہ فتح اللہ آمدہ شروع در تعمیرِ قلعہ کرد روز باہتمامِ تمام آنچہ بنا می یافت در شب
منہدم می شد علی الصباح باز تعمیر می نمودند بدستور سابق منہدم می یافتند چون این مقدمہ را
بعرضِ سلطان رسانیدند خلیفہ علاجِ آنرا بحضرتِ مخدوم جہانیان حوالہ نمود خدمتِ ایشان
حضرتِ امام رفیع الدین را فرمودند کہ شما رفتہ متوجہ کیفیتِ واقعہ شوید چنانچہ برادرِ شما از طرفِ سلطان
مامورِ تعمیر ہست از جانبِ ما شما مامور باشید وخشتی از دستِ مبارکِ خود بایشان دادند وفرمودند کہ
بدستِ خود در بنا گذارند چون خدمتِ ایشان بامرِ مرشدِ خود بدان سرزمین شدند وخشت را در بنا قلعہ
گذاشتند ومتوجہ کیفیتِ حال شدند معلوم نمودند کہ حضرت شیخ شرف الدین بوعلی قلندر قدس سرہٗ را
از ناداشتگی بہ بیگار گرفتہ بودند چہ ایشان خود را پوشیدہ بودند وکسی ایشان را نمی شناخت واز غیرتِ باطنی

Marfat.com

بنائی قلعه را هر شب منهدم میساخت خدمت امام رفیع الدین شیخ مذکور را دریافته عذرِ تقصیرِ برادرِ خود
خواست خدمتِ شیخ فرمود رفیع الدین بپاسِ خاطرِ تو این شهر چند روز آباد باشد والا تا قیامِ قیامت
آبادی این را نمیگذاشتم بعد ازان چون قلعهٔ مذکور بانصرام رسید سلطان فرمود که این قلعه بتصرفِ امام
رفیع الدین آباد شده است خدمتِ ایشان آنجا سکونت و اقامت نمایند و محصولاتِ آنرا صرفِ فقراء
خود کنند ازان روز سکونت اسلاف مجددیه دران بلدهٔ سرهند مقرر شد ایشان مدت حیاتِ خود
آنجا بودند بعد رحلت تربتِ ایشان بیرون شهر مذکور نمودند هر چند الحال از کثرتِ آبادی شهر
درمیانِ شهر در آمده بعدهٔ نسلاً بعد نسلٍ تا زمانِ حضرت مجدد الفِ ثانی قدس سرهٗ در انجا سکونت
مقرر شد وَالْعِلْمُ عِنْدَ عَلَّامِ الْغُیُوْبِ براین حکایت ختم مقدمه کرده شروع در
مقصدِ کتاب نموده می آید وَهُوَ الْمُوَفِّقُ لِلسَّدَادِ۔

فصلِ اول

در ذکر بعضی از عقایدِ مرضیّه و عاداتِ سنیّه حضرتِ ایشان و بیان برخی از مکارمِ
اخلاق که او سبحانهٗ و تعالیٰ بکمالِ عنایتِ خویش حضرتِ ایشان را بآن ممتاز گردانیده بود

عقیدهٔ مرضیّهٔ آنحضرت موافقِ آرای صائبهٔ اهلسنت و جماعت بود در مسائل مختلف فیها فیما بین الاشاعرهٗ
و الماتریدیه حضرتِ ایشان بر وفقِ حضراتِ متقدمین مقتبس انوار جماعه متبرکه ماتریدیه می شدند
و شیوهٔ سنیّه حضرتِ ایشان قدس سرهٗ اتباع سنت حضرت خیر البشر علیه صلوٰة الله الملک
الاکبر و اتباع شریعت مطهر مزکّی بود مخالفت ذرّه ازان گناهِ عظیم میدانستند و خوشنودی و رضای
حضرت الٰهی جلشانهٗ و حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه وسلم منوط باین متابعت شریعت می پنداشتند
و قول سعدی شیرازی رح را بسیار بر زبان مبارک می آوردند محال است سعدی که راه صفا

Marfat.com

توان یافت جز در پی مصطفےٰ ؛ واز بدع مخترعہ حتی الامکان احتراز میفرمودند حتی در امور مباحہ ملبس و مسکن و مطعم و مشرب کہ مخالف عادات سلف صالحین مروج اہل زمان شدہ آنرا ہم نمی پسندیدند و اکثر بر طریق متقدمین و سلف صالحین عمل میفرمودند چنانچہ عنقریب در ذکر عادات ایشان واضح خواہد گشت و در فروع مسائل فقہیہ پیروی و تقلید امام ہمام صوفی صافی سراج الامۃ حضرت امام اعظم ابو حنیفہ کوفی رضی اللہ تعالیٰ عنہ می نمودند و از قول مفتی بہ ایشان سر مو تجاوز روا نمی داشتند باوجود این تعصب مذہبی را گاہی بخاطر مبارک خود راہ نمیدادند تعظیم و توقیر مذاہب ثلاثہ بحد کمال می نمودند و اسماء مبارکہ مجتہدین را بکمال ادب یاد میفرمودند و حق را دائر میان ہمین مذاہب اربعہ می دانستند لیکن مذہب حضرت امام عظیم الشان ابو حنیفہ را افضل و اولیٰ می دانستند و میفرمودند وَكُلُّهُمْ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ مُقْتَبِسٌ ؛ غُرْفًا مِّنَ الْبَحْرِ اَوْ رَشْفًا مِّنَ الدِّيَمِ ؛ و میفرمودند اَلْمُجْتَهِدُ يُخْطِئُ وَيُصِيْبُ در صورت خطا ہم او ماجور است۔ و مناقب ہر یکی فوق التحریر بیان میفرمودند علی الخصوص در زہد و ورع و تقویٰ حضرت امام احمد بن حنبل رح حکایتہای عجیب و غریب بیان میفرمودند و در بعضی مواضع کہ لفظ ظاہر حدیث شریف مخالف فتویٰ می دیدند عمل و فتویٰ بر حکم مذہب میفرمودند و بیان میفرمودند کہ احوال و اوضاع آنسرور علیہ الصلوٰۃ والسلام و صحیح و سقیم و ناسخ و منسوخ و مؤول و محکم و مقدم و مؤخر حدیث بحضرات مجتہدین رحمہم اللہ تعالیٰ بہتر معلوم است و موارد احادیث و اسباب آن بسبب وفور علم و کمال تقویٰ و قرب زمان مع صحت و سقم رواۃ بحضرات ایشان نیک روشن است و اوشان جزاہم اللہ تعالیٰ عنا بجان کوشیدہ اقسام احادیث و رواۃ آن و وقائعی کہ سبب ورود احادیث شدہ ہستند و احادیثی کہ مختلفۃ الحکم وارد شدہ ہستند آنہمہ را بہم سنجیدہ بعون الٰہی مذہب خالص و لب لباب را از ان منقی کردہ کشیدہ ہستند و برای ما عاجزان کہ متسم بداغ دور افتادگی ہستیم و از تنقیح اقسام احادیث عاجز ہستیم طراط مستقیم را سہل و آسان نمودہ و تحمل این بار گران بر خود داشتہ اند فجزاہم اللہ تعالیٰ عنا وعن سائر المقلدین احسن الجزاء

یعنی تقلید امام ہمام ۱۲

Marfat.com

ومیفرمودند کمال زہد و ورع و تقوٰی ایشانرا نظر باید کرد و کثرتِ علم و قوتِ درّاکہ استنباط جزئیات حضرات ایشانرا ملاحظہ باید نمود باچنین فضائل حمیدہ و اوصاف پسندیدہ کہ از طرفِ مبدء فیاض بر ایشان موہبت جامعیت ظاہر و باطن فیض شدہ است ہیچ عاقلی این وسوسہ را بخاطرِ خود راہ ندہد کہ ایشان حق را دیدہ و بباعثِ اغوای شیطانی و ہوای نفسانی ازان چشم پوشی و تجاوز نمودہ رائی خود را مقدم بر حدیث شریف نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم داشتہ حاشا و کلا ظن سوء بر ایچنین اکابرِ دین کہ ہریکی رکنی از ارکان شریعت است و قبۂ شریعتِ غرا بر ہمین چہار ارکان برپا و قایم است باعث خذلان و سوء اعتقاد و تعطیل اصول دین متین است نَجَّانَا اللّٰہُ سُبْحَانَہٗ مِنْ ہٰذَا الْبَلَاءِ الْعَظِیْمِ حضرت امام ابو حنیفہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ و عن سائر المجتہدین کہ جودتِ فکرش و دقتِ استنباطش باعث آن گشتہ کہ قاصر فہمان ایشانرا و جماعتش را اصحاب الرای میگویند میفرمایند اِذَا صَحَّ الْحَدِیْثُ فَہُوَ مَذْہَبِیْ پس بدیگران چہ رسد علمای ظاہری اہل زمان کہ بداغ بُعد متسم شدہ ہستند و در امور مشتبہ فضلاً عَنِ الْمُبَاحِ وَالرُّخْصَۃِ بَلْ فِی الْمُحَرَّمِ الْقَطْعِیَّۃِ منہمک میباشند سطری چند از کتبِ حدیث دیدہ و بران مغرور گشتہ خود را مجتہد قرار میدہند و از تقلید و اتباع سراج الامۃ امام ابو حنیفہ و امام شافعی رضی اللہ تعالیٰ عنہما و عن سائر المجتہدین عار میدارند و بقول ہُمْ رِجَالٌ وَنَحْنُ رِجَالٌ می سرایند و نمیدانند کہ اگرچہ بحکمِ بشریت شریکِ ما و طین ہستند اما چہ نسبت خاک را با عالمِ پاک خوش گفت آنکہ گفت ؎ کارِ پاکاں را قیاس از خود مگیر ۔ گرچہ باشد در نوشتن شیر و شیر ۔ اِنْتَہٰی کَلَامُہُ الشَّرِیْفُ بِالْمَعْنٰی حضرت ایشان تعظیم علماء کرام بسیار می نمودند و طالب العلمان را بخواندنِ علم ترغیب بسیار میفرمودند حضرتِ ایشان توقیر و تعظیم سادات و اہلبیت آنسرور دین و دنیا علیہ الصلوٰۃ والسلام را بحد کمال می نمودند توقیرِ علماء را حق خدامی دانستند و تعظیم اہلبیت کرام را حق رسولِ اکرم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم میفرمودند و محبتِ اہلبیت و حضراتِ آئمۂ اثنا عشریہ رضوان اللہ علیہم اجمعین را ذریعہ اس

Marfat.com

وامانِ خود و باعثِ نجاتِ آخرت میدانستند و مضمونِ حدیث شریف را میفرمودند که اہلبیت آنحضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام چون سفینۂ نوح است علیہ الصلوٰۃ والسلام ہر کہ دران در آمد و محبتش را در سویداءِ دلِ خود قرار داد نجات یافت و ہر کہ ازان تخلف و تقاعد نمود ہلاک شد و قصیدۂ حضرت مولانا احمد جام قدس سرہٗ را گاہ گاہ بشوقِ تمام میخواندند و آن این است۔

قصیدہ

اے زمہرِ حیدرم ہر لحظہ در دل صد صفا است
وازپی حیدر حسن ما را امام و رہ نما است

ہمچو کلب افتادہ ام در آستانِ بوالحسن
خاکِ نعلینِ حسین اندر دو چشمم توتیا است

عابدین تاج سر و باقر دو چشم روشن است
دینِ جعفر برحق است و مذہبِ موسیٰ روا است

پیشوای مومنان است ای مسلمانان تقی
گر نقی را دوست داری در ہمہ مذہب روا است

ای موالی وصفِ سلطانِ خراسان را شنو
ذرۂ از خاکِ قبرش دردمندان را شفا است

عسکری نورِ دو چشم عالم است و آدم است
ہمچو مہدی یک سپہ سالار در عالم کجا است

شاعران از بہرِ سیم و زر سخنہا گفتہ اند
احمدِ جامی غلامِ خاص شاہِ اولیا است

اوصاف و مناقبِ حضرات ایشان را ہمیشہ بسیار میفرمودند و ہر یکی را در وقتِ خود قطبِ وقت میدانستند حضرتِ ایشان اصحابِ کرام رضی اللہ عنہم را افضل الامۃ میدانستند و مرتبۂ ادنیٰ صحابی را بر ولی کامل فوق میدانستند پس از اصحاب فضیلت مر حضراتِ تابعین را می پنداشتند و اختلاف اصحاب کرام را بر محامل نیک فرود می آوردند و بکسی از ایشان نسبت ناشایستہ نمیکردند و ہر یکی را بمضمون اَصْحَابِیْ کَالنُّجُوْمِ بِاَیِّہِمُ اقْتَدَیْتُمُ اہْتَدَیْتُمْ و ببرکتِ صحبت حضرت خیر البشر مجتہد می دانستند و اگر از کسی بظاہر خطائی سرزد شدہ باشد آنرا خطاءِ اجتہادی می دانستند و مرجو ثواب میفرمودند تفضیل بعضی از اصحاب کرام رضی اللہ تعالیٰ عنہم بر بعضی بہ ترتیب عقائد اہلسنت و جماعت میفرمودند کہ اول و اعلیٰ و افضل تمامی اصحاب علی الاطلاق افضل الناس بعد الانبیاء رفیق رسول اللہ صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم فی العسر والیسر

Marfat.com

وخلیفتہ علی التحقیق سیدنا ابی بکر نہ الصدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ می باشند بعد ازان افضلیت و اکملیت
ثابت است لِمَنْ اَعَزَّ اللّٰہُ بِہِ الْاِسْلَامَ وَکَانَ رَأْیُہٗ مُوَافِقًا لِلْکِتَابِ النَّاطِقِ بِالصَّوَابِ
اِمَامِ الْاَعْدَلِیْنَ وَاَمِیْرِ الْمُؤْمِنِیْنَ سَیِّدِنَا عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ
بعد ازان افضلیت ثابت است لِمَنِ اسْتَحْیَتْ مِنْہُ مَلٰئِکَۃُ الرَّحْمٰنِ جَامِعِ سُوَرِ الْقُرْاٰنِ
اَمِیْرِ الْمُؤْمِنِیْنَ سَیِّدِنَا عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ بعد ازان فضل حضرت جناب
شَمْسُ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ مَظْہَرُ الْعَجَائِبِ وَالْغَرَائِبِ اَمِیْرِ الْمُؤْمِنِیْنَ سَیِّدِنَا عَلِیِّ ابْنِ
اَبِیْ طَالِبٍ کَرَّمَ اللّٰہُ وَجْہَہُ الشَّرِیْفَ وَرَضِیَ عَنْہُ را ثابت است وور مسائل مختلفہ ومناقشات
اصحاب کرام چون اختلاف حضرت امیر معاویہ رضی اللہ عنہ با حضرت امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ
حق را بجانب حضرت امیر میدانستند وطرف ثانی را مجتہد مخطی فی اجتہادہ میدانستند وور شان یزید بی مزید
علیہ ما یستحقہ نیز سکوت می ورزیدند ولعن را بر او مستحسن نمی شمردند واز لعن احتراز بسیار میکردند و
میفرمودند شنائعی که از و بظہور رسیدہ ووقائعی که او مرتکب آنہا گشتہ لائق ہزار گونہ طعن وقبح است
اما چونکہ اہل لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہ بود شاید کہ بر قبائح خود نادم شدہ تائب شدہ باشد پس بحکم کریمہ اِنَّ اللّٰہَ
لَا یَغْفِرُ اَنْ یُّشْرَکَ بِہٖ وَیَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِکَ لِمَنْ یَّشَآءُ احتمال است کہ توبہ اش قبول شدہ
باشد پس لعن باز راجع بلا عن خواہد شد حدیث نفیس اَلْمُؤْمِنُ لَیْسَ بِلَعَّانٍ را ملاحظہ نمودہ لعن
کہ او بر کفر مردہ قادر لعن گفتن بر کافر کدام ثواب مرتب است ہر گاہ بر لعن ابی جہل وابی لہب کہ با یقین
بر کفر مردہ اند کدام فائدہ مترتب نیست پس در صورت عدم قبول توبہ یزید ہم ہیچ فائدہ بر لعن او
مترتب نمی شود با وجود آنکہ رحمت وسیع حضرت الٰہی تقاضای غفران جمیع کبائر در رنگ صغائر
میکند اگر گناہان کبائر مرجو الغفران نشوند پس احوال ما عاجزان کہ سراسر در گناہان کبائر وصغائر
مستغرق ہستیم چگونہ خواہد شد اگر کبیرۂ یزید موجب لعنت شود کبائر دیگران چرا موجب آن نشود

Marfat.com

وعقیدهٔ اہلسنت وجماعت چنان است که صاحب کبائر کافر نیست اگرچه گناهانش بحدی رسد که فوقِ آن متصور نباشد مادامیکه فعل گناه بروجه استخفاف نباشد واز یزید استخفاف امورات شنیعه اش به ثبوت نرسیده واگر موجب مفهوم بعضی روایات استخفاف گناه که موجب کفر است ازو در وقتی صادر شده رجوعش در وقتِ دیگر اغلب است که اہل قبله بود والعلم عند الله سبحانه. بهر حال تسلیم در تسلیم امور بحضرت حق تعالیٰ است جلشانه وسکوت اولیٰ وانجی است. خوش گفت آنکه گفت

تفویض

به تهدید اگر برکشد تیغ حکم ؛ بمانند کرّ و بیان صم وبکم ؛ وگر در دهد یک صلائے کرم ؛ عزازیل گوید نصیبی برم ؛ انتهیٰ بالمعنیٰ. حضرتِ ایشان کرامات وخوارقِ عادات اولیاء کرام را قدس الله ارواحهم همگی قبول میکردند وبرکسی اعتراض نمیکردند تاکه مخالفتِ شریعتِ مطهر مزکی ازو بظهور نمیرسید واگر از اولیاء کمل معروفین کدام نکته بظاهر مخالفِ شرع در کتابی بنظرش می آمد تاویلات حسنه میفرمودند ودر حالتِ سکر ایشانرا معذور میداشتند حضرت محبوب سبحانی پیر پیران دستگیر بیکسان حضرت پیر صاحب را ملقب به سید الجن والانس مینمودند واوشان را مرشدِ خود میگفتند وبزیارتِ اولیاء کرام رضی الله عنهم از مسافتِ بعید میرفتند یاد دارم که در سنه یکهزار ودوصد ونود حضرت ایشان از قندهار تشریف فرموده بودند ودر مسافری ملک سنده بودند ارادهٔ زیارت حضرت شیخ معین الدین چشتی قدس الله تعالیٰ سره که در شهر اجمیر مرقد مبارکش مشهور ومعروف است مصمم گشت از راه عمرکوٹ بمعه چند نفر رفقا ومخلصان در ریگستانهائی هنود به تکالیف وخرچهائی بسیار به شهر جودهپور رسیدند وازانجا به اجمیر شریف تشریف بردند چند روز درانجا توقف فرمودند باز ازهمین راه پس بسواری شتران به عمرکوٹ رسیدند رفت وآمد تخمیناً در چهل روز واقع شد بنده راقم الحروف را که بعمر دوازده سالگی بود نیز دران سفر بهمراهِ خود برده بودند بزیاراتِ متبرکه سرهند شریف مراراً تشریف برده بزیاراتِ دهلی دو دفعه تشریف برده هستند در ولایت خراسان که سکونت میداشتند بزیاراتِ اولیاء آن بلاد خواه دور خواه نزدیک

Marfat.com

میرفتند بزیارات اولیاء غزنی تشریف فرما شده بودند شوق زیارات اولیاء هرات از حد بسیار میداشتند
در پس میت خیرات ها و بخشیدن ثواب ختمات قرآن شریف میفرمودند و اعراس اولیاء کرام مینمودند
و اسقاط مروج که در پس میت معمول است مینمودند و بتاکید تمام بدان امر میفرمودند و در حین سکونت
مدینهٔ مطهره علی صاحبها الف الف صلوة و تسلیم و تحیة بمآثر شریف چون مسجد قبا و زیارت سید الشهداء
بمعنے آثار و نشانهائے نیک ۱۲
حضرت امیر حمزه رضی الله تعالی عنه بسیار تشریف میبردند حضرت ایشان خود را سراسر متهم و ناقص
می پنداشتند و اعمال خود را ناچیز متصور می نمودند و از خوف الهی شب و روز ترسان و لرزان می بودند
حضرت ایشان از مصاحب ناجنس علی الخصوص از صحبت اهل اهوا و مذاهب مختلفه باطله چون وهابی
و شیعی و معتزلی و غیر ذلک من اصناف اهل البدع منع بسیار میفرمودند و این صحبت را زهر قاتل میدانستند
و میفرمودند که ؎ نخست موعظت پیر میفروش این است ٭ که از مصاحب ناجنس احتراز کنید ٭
همچنین از صحبت مردم بی دین و کسانیکه در شریعت شریف تهاون میکنند منع کلی میفرمودند و تاکید
سستی ۱۲
بلیغ و زجر شدید میکردند حضرت ایشان از صحبت سلاطین زمان تنفر کلی میداشت در وقت
سکونت ولایت قندهار که حکام وقت مسلمانان و معتقدین طریقهٔ شریفه بودند هم گاهی بمجلس آنها
تشریف نبرده اند الا مرة او مرتین فی جمیع عمره بضرورة لا یجد عنها بدا و اگر کسی از انها بخدمتش میرسیدند
لاچار بقدر ضرورت با او ملاقات مینمودند حضرت ایشان در اکرام و تعظیم اضیاف سعی بلیغ میفرمودند
مهمانان ۱۲
و بذات شریف خود با وجود کمال ضعف متصدی خدمت اضیاف می شدند و در عسر و یسر هیچ گاه
اجتماع اضیاف بر خود ثقیل نمیداشتند و بسا اوقات اضیاف در وقتی میرسیدند که تقسیم طعام بدیگران
شده میرفت آنچه برای خود از طعام حاضر می داشتند به مهمانها حاضر میفرمود خود بادنی چیز کفایت
میفرمودند و حقوق مهمانداری هر کس به وفق حالت فقیری خویش از واجبات دانسته ادا میفرمودند
حضرت ایشان در اجتماع کتب بجان ساعی می بودند هر وقت که کدام کتاب فروختنی میدیدند

Marfat.com

حتی الامکان در خرید او میکوشیدند اگرچه همان نسخهٔ کتاب پیشتر در کتب خانه خود موجود میداشتند تاهم اکثر جمع میکردند و از قولِ حضرت والد ماجدِ خود نقل میکردند اگر نسخهٔ کتاب صحیحه بدست آید گذاشتنش نباید کتابهای نادر الوجود در کتب خانهٔ خود جمع نموده بودند روزی نقل میفرمودند که در سفر سوم که بزیارت حرمین شریفین مشرف شده بودم اندازه سه صد ریال یا قدری بیش و کم برای زادِ مراجعت همراه مانده بود سه چهار نفر رفیق که مؤنت زاد و راحله اش هم بر ما بود همراه داشتم چونکه به باب السلام مکه معظمه زادها الله شرفا و عظما که محل فروختِ کتب آنجا است رسیدم و بدکانِ شیخ یمانی که کتب فروش مشهور بود نشستم و کتابهای عجیب و نادر دیدم که در مطبع مصر در چهاپ آمده بودند بی اختیار شده آنچه داشتم از مبلغ همه را در قیمتِ کتابها صرف نمودم دو سه صندوق پُر شدند رفقا از باعثِ سختی سفرِ حجاز از دادن مبالیغ منع نمودند و میگفتند که هنوز سفرِ مدینه مطهره علی ساکنها الصلوات والتسلیمات در پیش است چونکه شما وجوهات زاد و راحله اینجا صرف کردی ما چه خواهیم کرد رفقا را عذر کردم که کتابهای عجیب را دیدم بی اختیار شده در خرید آوردم او سبحانه و تعالی همگنان را کافی است انشاء الله بوجه خوب خواهد رسانید تا که بفضلِ او سبحانه و تعالی چنان کشایشِ غیبی رو داد که سفرِ مدینه مطهره هم بکمال آسائش میسر شد و باز تا بندر بمبئی هم بجمعیت رسیدیم. باوجود کثرت جمع آوری کتب چند کتابی که هنوز دستیاب نداشتند تمنای آن از حد داشتند چون تفسیر دُرِّ منثور و تاریخ امام یافعی و ربیع الابرار زمخشری و امثالِ آن اما تفسیر دُرِّ منثور در آخر اوقات بحمد الهی بدست آوردند در سنه یک هزار و سه صد و چهار که در این ایام حضرت ایشان بمعه تمامی متعلقات سکونت پذیر مدینه مطهره علی ساکنها الصلوة والسلام بوده اند در موسمِ حج که در نهایت شدت گرمی پیش آمد حضرت ایشان مجرداً ارادهٔ حج نمودند بندهٔ کمترین خادمانِ خود را نیز در خدمتِ خود داشتند در قافلهٔ مختصر احرام حج بسته بعزمِ آستانه بوسی حرمِ مکّی روانه شدیم دران سفر آنقدر شوق و ذوق حضرتِ ایشان به نسبت حرمین شریفین در دیدن آمد که قلم از تحریر برخی از آن عاجز است بهر حال باوجود

سختی راه و شدتِ گرمی حجاز که بر واقفینِ آنجا پوشیده نیست بندش راه از شورش قطاع الطریق
بدوی بحد کمال بود اما حضرتِ ایشان با ہزار مشقات بکمال صبر و تحمل و شکر گذاری میگذرانیدند تا که
بالخیر والعافیه بشرف آستانه بوسی حرم محترم مکی مشرف شدیم بعد ادائی مناسکِ حج پس عازم بلدهٔ
مطہرہ منبر که مذکوره گردیدیم درحین وداع گذر از باب السلام واقع شد بر دکانِ کتب فروش قدری
توقف فرمودند صاحب دکان تفسیر اتقان که دران اوقات نو طبع شده بود بنظرِ شان در آورد حضرت
بکمالِ رغبت خرید فرمودند و بآن خیلی مسرور بودند فقیر کاتب الحروف هم کجاوه بود در اثنای راه چونکه
بنماز عشا پایان شده نماز ادا نمودیم چنانچه عادتِ حضرتِ ایشان بود که نماز را در وقتِ خود بهر حال
ادا میفرمودند و جمع صلوٰة چنانچه اہل حرمین بران فتویٰ در سفر پُر خطر میدہند اولیٰ و احسن نمیدانستند
پس از سواری ادعیه ماثوره خوانده بنده را فرمود که الحمد لله این تفسیر اتقان هم بدست رسید حالا شما تعداد
جمله تفاسیر که نزدم موجود شده هستند بگین که ما اسمایش بر شما یاد کنم حضرت ایشان میفرمودند بنده شمار
میکرد از بیست و پنج تفسیر زیاده در شمار آمد از احادیث و فقه و علم آله چون صرف و نحو و منطق و علمِ
کلام و معانی و ریاضی و ہیئت و اخلاق و سیر و سلوک و تاریخ وغیره از علوم نادره شروح و متون و
حواشی و تعلیقات نسخه های متعدد میدانستند حضرت ایشان شعرای متقدمین را عارفین کاملین میدانستند
علی الخصوص حضرت مصلح الدین سعدی شیرازی قدس سرہٗ را از کملِ اولیا میدانستند و میفرمودند
ہزلیات و سخریات که مردم منسوب بحضرتِ سعدی می نمایند اکثر از افترآت بعض متأخرین است
اینقدر بود که حضرت شیخ حسن الخلق و خوش طبع بودند کتاب خواجه حافظ شیرازی را خیلی دوست
داشتند و در لسان الغیب میفرمودند حضرت مولانا جامی را از اولیا میدانستند حضرت ایشان
چہار رکعت مطلق که آنرا آخر ظہر الجمعه میخوانند بغیر حرمین الشریفین بطریق وجوب میخواندند و بر منکرین
آخر الظہر بطریق تشدید بیان انکار میکردند و میفرمودند که در کتب فقه شروط ادار جمعه که مقرر کرده هستند همان شروط

Marfat.com

در ماسوای مسجدین مطہرین مکی و مدنی زادہما اللہ تعالیٰ شرفاً و عظماً غیر موجود است علی الخصوص در سلطنت
کفار اما از باعث آنکہ تمام جمعہ نشانہ ایست از علامات اسلام ترک آن نباید کرد بہر حال باید خواند
و بعد آن چہار رکعت مقیم را و دو رکعت مسافر را وجوباً و فرضاً باید خواند نقل میفرمودند کہ در بندر جدہ
کہ شہر عظیم است و بادشاہ اسلام ہم دارد معذالک شوافع آخر ظہر را بجماعت میخوانند و احناف فرادی میخوانند
مردم سفہ و نادان دلیل میکنند کہ در یک وقت دو فرض چہ طور جمع میشوند نمیدانند کہ اجتماع در
فرض نیست بلکہ اجتماع بدل و مبدل منہ است زیرا کہ در مبدل منہ شک واقع شد کہ آیا صحیح واقع
شد یا نہ بلکہ اغلب آنکہ بسبب عدم موجودی شروط غیر صحیح واقع شد لاجرم بدل در عوضش باید خواند
چنانچہ اگر کسی وضو بآب مشکوک نماید بدلش کہ تیمم است ہم لازم کہ بجا آرد اہل ورع و تقویٰ را باید
کہ بہیچ وجہ درین تکاسل نکنند حضرت ایشان مدار اسلام و نجات اخروی را موقوف بر صفای عقیدت
و خلوص نیت میدانست اعمال ظاہریہ را دران مدخل نمیدادند اگر کسی بسبب ظاہر بہزار گونہ
تقویٰ و ورع خود را ظاہر می ساخت و در عقیدہ اش زیغ و کجی می فہمیدند یا از حالتش میل بمذاہب
اہل اہوا میدانستند آن تقویٰ را باعث خذلان و خسران او میدانستند و اگر بانواع منکرات مبتلا
میدیدند اما عقیدہ اش صاف موافق مذہب اہلسنت و جماعت میدانستند امیدواری بسیار
بر ایش میداشتند رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ
حضرت ایشان تفاخر و خیلا را بسی مذموم میدانستند اگرچہ آن تفاخر بہ نسبت کافر مطلق صادر میشد
زیرا کہ عواقب امور مستور است وَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ حضرت ایشان قبول ہدیہ
کافر و رد تحیۂ او چنانچہ معروف اہل زمان است کہ اشارہ بدست نمودن است روا میدانست بشرطیکہ
دران خفت دین متین نباشد وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا (سلام) را در جواب آن
دلیل میگرفتند حضرت ایشان بلاد سندہ و ہند را حکم دار حرب یا دار اسلام بسبب اختلاف علماء دین

Marfat.com

نمیفرمودند وسکوت میکردند واگر کسی از اخذ مالِ کافر متوطن این دیار استفتا میکرد میفرمودند هذا
مما یعلم ویکتم حضرت ایشان های لفظ اسم مبارک اللہ را بر سم خطِ عربی مینوشتند وازنوشتن بر سم
خط فارسی منع میفرمودند واگر همین لفظ مبارک در تحریر کدام کتاب زائد میدیدند محو نمیفرمودند و نه
قلم بان میکشیدند بلکه دائره بران می نوشتند مراعاةً للادب همچنین در خوانانیدنِ کتاب همین
لفظ مبارک اگر مضاف الیه یا مدخول حرفِ جر می افتاد در ترکیب نحوی بجای مجرور محمود میفرمودند
بر گاه نام مبارک آنحضرت سرور دین و دنیا در تحریر می آمد درود شریف بطریق رمز به لفظ صلعم نمی نوشتند
بلکه مفصل صلی اللہ علیه و آله وسلم می نوشتند حضرت ایشان وظیفهٔ قرأت کلام اللہ بسیار میکردند
علی الخصوص در ماهِ مبارکِ رمضان یا در سفر کشتی اما در آخر عمر اکثر اوقات مصروف بمطالعه تفسیر
جلالین و نقل حواشی جمل و دیگر تفاسیر بر نسخه جلالین قلمی خود میداشتند ختمات کلام اللہ را بنوع عجیب
ترتیب داده بودند و ادعیهٔ ماثوره بسیار دران جمع فرموده بودند در فصل ثالث انشاء اللہ در بحث
اوراد حضرت ایشان بالاستیفا مذکور خواهد شد حضرت ایشان بر قرأت دلائل الخیرات حسب الطاقه
مداومت مینمودند و نسخهٔ دلائل الخیرات که از دستخط مخدوم محمد هاشم تتوی سندهی در ملک میداشت
قرأت میفرمودند قرأت حصن الحصین را اکثر بر خود لازم میداشت علی الخصوص در سفر قصیدهٔ
مبارکه برده را اکثر الاوقات در سفر و حضر میخواندند قصیدهٔ بانت سعاد را هم در اوراد یومیهٔ خود مقرر
میداشتند و آنرا به سبب شرف سماع آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام بر دیگران شرف و افضلیت
میدادند و شروحِ آن بسیار مطالعه میفرمودند بلکه یک شرحی خاص به لغتِ عربی تالیف میفرمودند
اما باتمام نرسید در سنه یکهزار و سه صد و سه که در جوار پر انوار حرم محترم مدنی علی ساکنها من الصلوٰة
افضلها و من التسلیم اکملها سکونت میداشتند بر قرأت ورد مشهور به شفاء الامراض که از تالیف
جناب حضرت خواجه بیرنگ قدس سرهٔ میباشد مواظبت بسیار میکردند حتی که در تمام ایام جوار آن حرم

Marfat.com

محترم روزانه یک ختم او امیفرمودند و میفرمودند که برای علاج مرض قلب میخوانم شاید که به یمن حضور او در شفیع یوم المحشر علیه صلوة الله الملک الاکبر این علاج قلبی صورت پذیر شود و حضرت ایشان تصدیق کاهن یا مخبر بالغیب چنانچه بعضی متصوفهٔ زمان بآن مبتلا هستند کفر میدانستند و نهایت مراتب کمال را اتباع سنت سنیهٔ حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم میدانستند و میفرمودند ؎ محال است سعدی که راه صفا ٭ توان یافت جز در پی مصطفٰی ٭ حضرت ایشان احترام حرم مطهر مدنی و رعایت آداب آن بلدهٔ مطهره بنوعی مینمودند که فوق آن متصور نباشد و در روضهٔ مشرفهٔ حرم مدنی گاه گاهی حاضر می شدند اکثر دور از روضهٔ مشرفه متوجه بدو زانو می نشستند و ورد خود میخواندند و می فرمودند ؎ هر چه باشی باش اما اندکے بیدار باش ٭٭ با خدا دیوانه و با مصطفٰی هشیار باش ٭ از خدمت والد بزرگوار خود نقل مینمودند که در حین سکونت مدینه مطهره هر گاه که بحرم محترم می آمدند در باب السلام دست بسته استاده می شدند و بیشتر آمدن را طاقت نمیداشتند بی ؎ ادب تا جیست از لطف الٰهی ٭ بنه بر سر بره هر جا که خواهی ٭ اما بیان عادات حسنه و مکارم اخلاق که او سبحانه و تعالٰی حضرت ایشانرا بآن ممتاز فرموده بودند نه بحدی است که در حیطهٔ تحریر و حوصلهٔ تقریر گنجد و از واقفین احوال ایشان این سخن هیچ پوشیده نیست بلکه بیان حسن خلق و نفع رسانی خلق الله حضرت ایشان بر هر کس کالشمس فی رابعة النهار روشن و هویدا است تفصیل آنها تحصیل حاصل است به رد و قبول منکران کاری نیست و به تفوهات متعصبان زمان غرضی نه مطلب مسکین کاتب الحروف عرض احوال بمحبان و منصفان است اگر کسی بنظر انصاف بیند امید است که احوال ماسیاتی را بر محض مبالغه عوفیه حمل نخواهد نمود بلکه باکتفا راقم بقطرهٔ از دریای محیط لب خواهد کشود فَنَقُوْلُ وَبِاللّٰهِ التَّوْفِیْقُ ۔

اما آنچه قوت علمیه حضرت ایشان است پس فصل ثانی خاص برای ایضاح این مطلب موضوع شده از انجا پی بحقیقت آن باید برد و حضرت ایشان اخذ علوم ظاهری در شهر قندهار در حیات حضرت قیوم زمان

Marfat.com

والد ماجد ایشان قدس سرہٗ بعضی از خدمتِ حضرتِ والد خود و بعضی از فضلای وقت چون علامۂ وقت اخوند حبیب اللہ قندھاری مصنّفِ معتنم اصول و فرزند کبیرش شیخ عبد الرحیم اخوندزادہ وغیرہما نمودہ و اجازت ہائی احادیث در حرمین شریفین از علماء آن دیارِ مبارک نمودہ بعضی را از خدمتِ جناب حضرت شیخ عبد الغنی مجددی ساکن مدینہ مطہرہ علی ساکنہا الف الف صلوۃ و تحیۃ برادرِ حضرت شیخ احمد سعید مجددی دہلوی حاصل کردہ و بعضی از خدمتِ شیخ عبد اللہ السراج مفتی احناف حضرت ایشان میفرمودند کہ در سالی کہ سہ عیال بخدمتِ حضرت قبلہ گاہِ خود بزیارتِ حرمین شریفین مشرف شدہ بودم حضرت قبلہ گاہم قدس سرہٗ مرا بحضور درس سید شیخ احمد دحلان رحمہ میفرمودند و میفرمودند کہ تقریرِ او در نہایت فصاحت و بلاغت است و آن سنہ یکہزار و دو صد و شصت و نہ بود راقم الحروف میگوید کہ این بندہ بخدمت حضرت ایشان در سنہ یکہزار و سہ صد و یک کہ بشرف زیارتِ حرمین شریفین مشرف شدہ بود بخدمتِ شیخ احمد دحلان رسیدہ بود حضرت شیخ بجد کمال معمر و ضعیف بودند و در میان حلقۂ او اعیانِ علمای مکہ معظمہ می نشستند و تبرکاً چیزی از صحیح بخاری درس میکردند از کمال ضعف تقریرش بتکلیف در فہمیدن می آمد حضرتِ ایشان میفرمودند کہ سند و اجازتِ حدیث شریف اَلرَّاحِمُوْنَ یَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ اِرْحَمُوْا مَنْ فِی الْاَرْضِ یَرْحَمْکُمْ مَنْ فِی السَّمَآءِ از خدمت شیخ عبد اللہ السراج مفتی الاحناف حاصل کردہ ایم اما کمال توکل حضرت ایشان بر رحمتِ حضرت الٰہی چنان بود کہ اگر در امور دنیوی بسی از املاک حضرت ایشان ہلاک و تلف می شدند از ان بخاطرِ شریف ہیچ غبار و کدورتی نمیرسید و در ہیچ حال در عسر و یسر بکسی از اہل و دول تصریحاً و تلویحاً اشارۂ مدد و اعطا نمی نمودند روزی نقل فرمود کہ در سفرِ اولین حجاز کہ بہ خدمت حضرتِ قبلہ گاہِ خود بودم سر انجامی امورات تمامی عیال و متعلقات متعلق باین فقیر بود چونکہ معاش آن دیار خالی از تنگی نیست چنانچہ از واقفین آن بلاد مخفی نیست ما بقدر کفایت کار میکردم حضرت قبلہ گاہم قدس سرہٗ روزی از ین ماجرا

Marfat.com

مطلع شدند فرمودند کہ اینچنین نباید کرد الشیطان یعدکم الفقر ویامرکم بالفحشاء واللہ یعدکم مغفرۃ منہ وفضلاً تلاوت نمودند وفرمودند کہ براین عمل باید کرد بعد ازان این خوف از خاطر بالکلیہ رفع گردید وعمل حضرت ایشان وراین باب بمضمون کریمہ لاتجعل یدک مغلولۃ الی عنقک ولا تبسطہا کل البسط فتقعد ملوماً محسوراً می بود از اسراف مالا یعنی اجتناب می نمود وازانفاق ہیچگاہ دل تنگ نمی شدند واز تلف مال رنجیدہ وپریشان نمی شدند ومیفرمودند للہ ما اعطی وللہ ما اخذ ودرہر حال صابر وشاکر می بودند بحکم آنکہ این جہان دار الابتلا است واشد البلاء علی الانبیاء والاولیاء مشہور است بقضای الٰہی تلف اموال بحضرت ایشان بسیار رومی نمود براین مدعا نقلی بخاطر رسید تمثیلاً بیان آن میرود تاکہ ناظرین رسالہ شریفہ باقی احوالات توکل حضرت ایشان را بران قیاس نمایند کہ مشت نمونہ خروار است وآن این است کہ در ایامی کہ حضرت ایشان بمعہ عیال واطفال ومتعلقات سکونت حرمین شریفین میداشتند ومدت چہار سال ودہ ماہ وکسری دران ولایت شریف توقف فرمودند بعدہ بقضای الٰہی واشارہ حضرت رسالت پناہی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم عزم پس آمدن ملک سندہ وخراسان مصمم شد برای خرچ ومصارف راہ از ملک سندہ اندازیکہزار روپیہ مدد خرچ مخلصین نجد منتش ارسال داشتہ بودند این مبلغ بدست سیٹھ جعفر سندہی کہ در بندر جدہ سکونت داشت رسید چونکہ سیٹھ مذکور از مخلصین حضرت بود عریضہ نجد منتش عرض داشت کہ اگر اجازت شود ہمین مبلغ را در کار خود صرف نمایم کہ احتیاج قوی دارم باز وقت تشریف آوری حضرت حاضر خواہم ساخت چونکہ ملبغ حضرت ایشان براین بود کہ سوال ہیچ سائل را رد نمیفرمودند برایش اجازت نوشتند ارادۃ اللہ قبل از تشریف آوری حضرت بہ بندر جدہ سیٹھ مذکور انتقال نمود وبہ پسر خود صالح نام وصیت نمود کہ این مبلغ را بشرط ورود حضرت ایشان بنجد منتش حاضر سازی چونکہ تشریف آوری حضرت ایشان بہ بندر جدہ بعزم معاودت واقع شد واز صالح مذکور استطلاب مبلغ

Marfat.com

نموده شد او از کم بختی و حب دنیوی بر مبلغ مذکور انکار در پیش آورد و ظاهر ساخت که ما را هیچ خبری نیست
بعضی متعلقان و رفقای حضرت ایشان در نهایت تشویش شدند که در اینچنین وقت تنگ که
جهاز هم تیار است و احوال دیار عرب هم بنوعی است که دستگیری کردن مسافران کسی را عادت نیست
رسیدن ما یان بچه نوع خواهد شد بهر حال بعضی از مریدین و مخلصین آنجا شخص معهود را حاضر ساختند
و با او بنای شدت و ترافع و تحاکم کردند و در بند و بست تحلیف او شدند حضرت ایشان آنها را منع میفرمودند
و نصیحت میکردند و از طرف آن منکر عذرها میفرمودند و از تحلیف دادن منع کردند و فرمودند که مبادا
او جرأت بر قسم ناحق کند و متاع دنیوی نه شایان آن است که مسلمانی بر او نام خداوند تعالی جلشانه بغیر
حق شرعی گیرد آخر الامر شخص مذکور را رهائی داد و میفرمودند که کارسازی ما حق سبحانه و تعالی از جائی
دیگر خواهد کرد فوقع کما اخبر قدس سره حق سبحانه و تعالی دران ایام اینقدر فتوحات پیش آورد که
بوجه احسن و وسعت تمام سفر باتمام رسید بلکه بقایای همان فتوحات در مصارف بسیار دستگیری نمود نعم
وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَّهٗ مَخْرَجًا وَّيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَّتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهٗ
وقس علی هذا۔ اما جود حضرت ایشان با وجود کثرت انفاق بنوعی بود که هر جا که مستحقی میدیدند یا کسی از
اهل استحقاق چیزی طلب می نمود بهیچ وجه در اعطای آن بقدر الامکان قصور نمیفرمودند و به طیب نفس
هر چه حاضر میداشتند میدادند و معذرت بسیار به سائل پیش می آوردند و خود را در این باب مقصر میدانستند
علی الخصوص استرضای اقارب از همه مقدم میداشتند رعایت جوار بحد کمال میفرمودند اگر کسی را
دران ضعیف الحال میدیدند سرا و علانیة در امداد او بجان میکوشیدند اگر کسی از اهل عزت و خاندان
از گردش ایام بیدست و پا شده و سراسیمه و پریشان حال بحضورش میرسید اگرچه پیشتر هیچ شناسائی با آن
شخص نمیداشتند آنرا بهر نوع راضی و خوشنود میساختند بمضمون اَكْرِمُوْا عَزِيْزَ قَوْمٍ ذَلَّ خاطر جوئی
و رضا طلبی او میکردند مردم عرب که واردین این دیار است هر کسیکه بخدمت حضرت ایشان میرسید

آیندگان ۱۲

Marfat.com

در امداد از خود یا از غیر بواسطهٔ کتابت دلالت خیر میفرمودند الحاصل بر نوائب زمان و سوانح ایام
معین میبودند حضرت ایشان خدمت اضیاف بحد کمال مینمودند و بذات خود متصدی خدمت آنها
می شدند بر فقرا و مساکین رحم بسیار می کردند علو همت حضرت در آشنا پروری و معاونت بر نوائب
زمان بنهجی بود که فوق آن متصور نباشد شخصی از اهل عزت و شرافت به سبب دور زمان مضطرب
الحال شده بود و از تقاضای خراج حاکم وقت خوف هتک حرمت بر او آمده کسی را بخدمت حضرت
ایشان فرستاد و کیفیت واقعهٔ خود عرضداشت ارادة الله دران وقت وجهی که کفایت او کند نزد
خود حاضر نداشتند بهر حال در همان وقت چیزی از خود چیزی از جای دیگر بدست آورده برایش
همان مبلغ بمعه خط عذر خواهی فرستاد که کسی را از اغیار تا اینوقت خبری نیفتاد و مادام حیات تقاضای
آن بجای خود بلکه بر زبان آوردن آن ننمودند ازین گونه حکایات اگر در تحریر آید و عطاهای مخفیهٔ حضرت
ایشان در شمار آورده شود کتاب علیحده باید نوشت حضرت ایشان در اطعام و پرورش مساکین و
ایتام کوشش بلیغ می نمودند درگاه حضرت از پرورش سه چهار نفر یتیم خواه از خویشان خواه از
مردم بیگانه گاهی خالی نمی بود و بر احوال یتیم ترحم بسیار مینمودند اگر کسی از خادم وغیره زجر او میکرد بران
منع و تشدید بسیار میکردند و میفرمودند که حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم در باب یتیم وصایای
بیشمار فرموده نَعَمْ اَنَا وَکَافِلُ الْیَتِیْمِ کَهَاتَیْنِ فِی الْجَنَّةِ وَاَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطٰی حدیث مشهور است
بر درگاه حضرت ایشان مریضان و درماندگان و ذوی الحاجات افتاده می بودند و می آسودند و
حضرت ایشان بنفس خود تفقد احوالش میکردند و هر کسی را موافق طبیعت او دوا و غذا مقرر
می نمودند از خادمان و فقرا هر کس بموجب مرضی خود مدتی که می نشست خاطر جوئی او میفرمودند
و اگر میرفت بقدر لیاقت او مدد میفرمودند درگاه شریفش ملجا و ماوی مساکین و مضطرین بود
صلهٔ رحمی و عزیز پروری بحد کمال میداشتند مال خود بهیچ گونه از انها دریغ نمیفرمودند بلکه در اینچنین

Marfat.com

امور خود را ممنون و مرہون احسانِ ایشان میدانستند و تکفل امورات خانگی ایشان بطریق کمال میفرمودند و تکفل امور عزیزان و اقربا را برامورِ خود مقدم میدانستند اگر کسی از اقربا رمعروفین مریض می شدند از مسافتِ بعید برای اعادۂ و تداوی او سفر می نمودند و اوقات بسیار آنجا استقامت میفرمودند در مجلس حضرت ایشان ذکر حضرات و صاحبزادگان ہمعصر گاہی بطریقِ خفت نمیرفت اگر کسی از طبیعت حضرتِ ایشان ناواقف بروفق عادت اہل زمان چیزی در این باب لب میکشود حضرت ایشان بنوعی زجر و منع مینمودند که او از گفتۂ خود نادم و پشیمان می گشت اما قول صنع حضرتِ ایشان ہمچنی بود که در این باب ہرچه نوشته آید عُشرِ عشیر آنرا احصا نمیتواند کرد و این معنی بر خاص و عام ہمعصر پوشیده نخواہد بود و باین وصف حضرت ایشان ممتاز وقت بودند از باعث کمال متابعتِ آن سرور صلی اللہ علیه و آله وسلم از خوان نعمتِ وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيْمٍ بہرۂ وافر نصیب شان بود ؎ این سعادت بزورِ بازو نیست ٭ تا نه بخشد خدائی بخشنده ٭ در اکثر اوقات به نفسِ نفیسِ خود در امورات خانگی متصدی اینچنین خدماتی میشدند که ادنی کسی از غلام و کنیز ازان عار میداشت و خود را مسکین ابن المسکین میخواندند و گاه گاه این بیت بر زبان می آوردند ؎ زمین از خلق خورده چند چندی ٭ ہنوز از کبر سر بر آسمانی ٭ و بسا اوقات سر و پا برہنه از سرای خود بیرون می شدند و بخانه ہمسایه برای عیادۂ مریض یا دیگر امر شرعی تشریف میبردند و با وجود حاضری خادمان در خدمتِ مہمانان بذاتِ خود به کوشش تمام رفت و آمد مینمودند و در لباس یا دیگر معاش دنیوی برائی خود ہیچ تکلیف مقرر نمیداشتند و از لباس ساده و کہنه ہیچ نوع تنفر نمیداشت بلکه زیاده پسندِ خاطرش ہمین قسم لباس می بود که ساده و بی قیمت می بود ۔ در اینجا نقلی بخاطرم گذشت بر این مدعا ایرادش مستحسن شمردم ۔ سالی در قندہار که ملک خراسان است و ہوای سرد دارد در موسمِ زمستان و سرما بنای ساختن قبائی که آنرا در عرفِ آن دیار

Marfat.com

رومی گویند فرمودند دران اوقات نزد حضرتِ ایشان پارچۂ کرکی اعلا قیمتی که بسیار گرم میشود موجود بود
خیاط را طلب داشتند و برای دوختن قبا امر فرمودند و خیاط را فرمودند که استرِ آن که از پارچه ساده است
بطرفِ بالا کن و پارچۂ کرکی را زیر بجای استر بیار او عرض کرد که اینچنین نمی زیبد فرمودند که ما را با
زیب کاری نیست دران مجلس اخوندزاده ملا محمد صدیق حاضر بود در این باب با حضرت ایشان
بسیار عرض کرد آخر الامر حضرتِ ایشان فرمودند که اگر مراد از پارچۂ کرکی و گرم آسایشِ بدن باشد
تا در همین صورت است که بطرفِ بدن شود و اگر مقصود نشان دادن مردم است تا بدن را زر دوزی
چه فائده پس اخوندزادۂ مذکور لاجواب شده ساکت ماند قبا بر وفقِ طبیعت حضرت دوخته شد
و بسا اوقات می پوشیدند تا که در غزوۂ آخرین کفار فرنگ بمعدیگر اسباب بسیار به نهب رفت
منها از قول جناب حضرت میان عبد الرحیم صاحب قندهاری یاد است که نقل میفرمودند در ایامی که
حضرت ایشان بنای تزویج کتخدای فرزندِ خود بخانۂ ما میفرمودند به سببِ بعضی امورات رسمیه
در خاطرم کدورت بسیار به نسبتِ حضرتِ ایشان پیدا شده بود کسی بسمع حضرتِ ایشان این ماجرا
باز یادتی بسیار و فتنه انگیزی بیشمار چنانچه عادتِ رسم اهل زمان است رسانیده که صاحبزاده
فلانی بنام حضرت چنین و چنان میگوید و جای سکونتِ ما از شهر قندهار بمسافتِ دو نیم کروه دور
بود روزی بر جای خود نشسته بودم می بینم که حضرت ایشان با یک خادم پاپیاده وقتِ ظهر از شهر
روانه شده وقت عصر آنجا رسیدند از دیدنِ اینحالت متعجب شده بجد متش شتافتم و آنچه در
خاطرم بود ازان استغفار و عذر نمودم حضرت ایشان فرمودند برای این آمدم که مبادا خاطرِ
دوست آزرده شده باشد منها حضرت ایشان از جای سکونتِ خود که در بیرونی شهر قندهار
بمسافت بیست و پنج کروه است بسا اوقات سوار شده تنها بشهر میرفتند حکایت میفرمود
که روزی در راه میرفتم یک شخص مسافر غریب جوال پر از گندم بر خری بار کرده میرفت اتفاقاً

Marfat.com

بار از مرکب بر زمین افتاد آن شخص تنها طاقتِ بار کردن و برداشتن نداشت چونکه ما نزدیک رسیدیم همان شخص در ناشناسائی بما گفت که ای میان اگر بیائی و در برداشتن جوال مدد کنی زهی مهربانی فرمودند که اسپ خود را بسته کردم و با او دران کار همراه شدم مگر ضعف ما هم بحدی بود که چه گفته شود هر چند هر دو سعی و کوشش کردیم بار بالا نشد آخر همان شخص گفت که بازوی ما بگیر چونکه بازویش گرفتم تا هم طاقتِ بالا کردن نشد او گفت مگر شما چپه دست هستی گفتم چپ و راست نمیدانم مگر بی تو فیق هستم گفتم بازوی ما بگیر شاید که بالا شود او بازوی ما گرفت بمشقت تمام بالا کرده بار کردیم او روانه شد ما هم روانه شدیم منها از فقیر عبد الصمد منقول است که روزی بر مهمان خانه حضرت ایشان که بقدر یکصد قدم از دروازه حرم سرا دور بود کدام مهمانان اهل عزت متوقف بودند وقت نیمروز نانِ چاشت برایش کشیدند و مارا مامور بخدمتِ شان کردند عرض کردم که حضرت آب سرد در مهمان خانه صرف شده است احتیاج آب دیگر است فرمودند نان رسانیده زود بیائی که دیگر سبوچهٔ آب از دروازه برداشته بروی چونکه نان رسانیدم بسرعت پس گشتم دیدم که حضرتِ ایشان در میان گرمی سبوی آب بر دوشِ مبارکِ خود برداشته در میانِ راه ملاقی شدند عرض کردم که حضرت دیگر فقیر حاضر نبود که خود برداشتند فرمودند که ما خود فقیر هستم خیال کردم مبادا مهمانان را احتیاجِ آب باشد و بدیر برسد ازان سبب خود برداشتم آخر بالحاج بسیار سبوچه از دوشِ ایشان برداشته بمهمان خانه رسانیدم۔ اما کمالِ شجاعتِ حضرتِ ایشان منوعی بود که در ممالک و محاوف بکمال استقلال و رسوخ قلب ثابت قدم می بودند و خطرهٔ خوف و پناه ظاهری گرفتن بخاطرش راه نمی یافت چنانچه در سنه یکهزار و دو صد و نود و پنج که کفار فرنگ بر ولایت اسلامیّه قندهار و کابل مستولی شده بودند چهار پنج معرکه کلان با دشاهی در نواحی قندهار بظهور رسید در هر همه حضرت ایشان حاضر می بودند و از کمال جلادت و شجاعت حضرت ایشان کسانیکه همرکاب بودند خبرهای

Marfat.com

میداوند که عقل در حیرت می افتند در معرکه اخیر را قم الحروف را نیز با وجود حدوث سن در خدمت
خود بجهت دیدن اشتیاق بسیار م برداشته بودند در جاهائیکه ابطال زمان و کارآزمودگاران وقت
را زهره آب می شد در شدت التهاب شعله های تیر توپ و تفنگ دلاوران لشکر زیر سر خسرو
خاور پناه میگرفتند حضرت ایشان بکمال آرامی و ثبات قلب مشغول کارزاری بودند و دیگر آنرا ترغیب
و تحریض جهاد میفرمودند چنانچه برخی ازان حکایات انشاء الله تعالی در فصل رابع در بیان خرق
عادات حضرت ایشان مذکور خواهد شد در سنه یکهزار و سه صد و سه که دران ایام سکونت
در مدینه مطهره زادها الله شرفاً و عظماً با عیال داشتند و برای ادای حج خود مجدداً تشریف فرما شده
بودند راقم الحروف را نیز در خدمت خود همراه داشت قافله حجاز که وقت ظهر یا وقت عصر
منزل می برداشتند تمام شب رفته صبحی منزل گزین میشوند دراین اثناء نماز عشا که در عین رفتن قافله
پیش می آید و کسی را از خوف اعراب بدوی طاقت توقف نمیباشد چنانچه از واقفین آن دیار مخفی
نیست شبی حضرت ایشان برای ادای نماز عشا پایان شدند بنده که هم کجاوه حضرت بودم نیز
پایان شده بر کنار راه مشغول ادای نماز شدیم و قافله در گذشت بعد سلام دیدیم که شخصی
با شمشیر برهنه در پس مایان ایستاده است حضرت ایشان به ثبات و آرامی پرسید که چه کسی گفت
مسافر جمال شمایم فرمودند برای چه ایستاده گفت برای محافظت شمایان و دراین موطن از قافله
پس ماندن خود را در هلاک انداختن است من بعد اینچنین نباید کرد معذلک حضرت ایشان نماز خود
بروقت خود بکمال ثبات ادا میفرمودند و بقوت یقین هیچ خطره بخاطرش راه نمییافت ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ
مَنْ يَّشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ منها منقول از حضرت میان عبدالقدوس صاحب که از قول
مرحوم میان غلام قادر صاحب مجددی روایت میفرمود مرحوم مذکور در جلادت و آزموده کاری
ممتاز بین الاقران و مشار الیه بالبنان بودند که در غزوه اولین عند التهاب الحرب پایان

Marfat.com

زیر هر خس و خاری پناه میگرفتیم حضرت ایشانرا میدیدم که بکمال آرامی و استقلال بر شتر یا
به سواری اسپ تفنگ میزد یقینم شد که از قوت ایمان است نه کار آزموده کاری ؛

فصل ثانی

در بیان پایهٔ علمیت ظاهری حضرت ایشان و جواب هائی بعض سوالات
که از فضلای وقت نزد حضرت وارد میشدند - اما بیان تحصیل علوم که حضرت
ایشان در صغر سن و ایام طالب علمی از علمای وقت نموده پس اشاره بآن در فصل اول گذشت
و اما جوابهای بعض سوالات پس معلوم باد که حضرت ایشان حتی الامکان از نوشتن تحریرهای
رسمی که در میان علمای وقت مروج گشته و در اکثر تحقیق گذاشته هر کس برای الزام خصم روایات
قویه و ضعیفه جمع نموده و نهایت مراتب کمال را آن مقرر کرده اند که بین العوام مشهور شود که فلان
بر فلان در بحث و تحریر غالب آمد حضرت ایشان از این امر بغایت اجتناب می نمودند اگر مسئلهٔ
در مسئلهٔ تحقیق طلب میکرد جواب آن زبانی باو بیان میفرمودند و اگر بر آن جواب سائل قانع
نمی شد و طلب تحریر می نمود حضرت ایشان عذر احوال خود مینمودند و استفا میخواستند یا بطرف
کدام عالمی که تدین و تقوی او یقین میدانستند حواله میفرمودند مگر در بعض مواضع مخصوصه که حاجت
قوی می افتاد و یقین میدانستند که مقصود سائل تحقیق مسئله است نه امری دیگر پس بقدر ضرورت
حرفی چند نگارش مینمودند چندی از انکه بمطالعهٔ این مسکین در آمده نقل آن تبرکاً ایراد میرود ؛
منها جناب حضرت میان عبدالعزیز صاحب مجددی ساکن کراچی در باب اختلافی که در میان
علمای آنجا در مسئلهٔ دفن زنان دیگر زن را در صورت عدم حضور محرم میت خطی نوشته که
بهمین صورت مسئله بعینها واقع شده بود که مستورهٔ فوت شده بود از اولیا رش کسی حاضر نبود علما

Marfat.com

فتوئی داوه بودند که دیگر زنان آمده اورا دفن کنند حاضرین وقت برهمین فتوی آن مشوره را بزنان
دیگر مدفون ساختند علمای دیگر بر دو انکار این مسئله تفضیح و توهین بقتلی دل برخواسته بودند برای استفتا این مسئله
و بیانِ قولِ فاصل حضرتِ موصوف بخدمت حضرتِ ایشان خطی نوشت حضرت ایشان بدستخط اثر
خود آنچه در جواب نوشته نقلِ آن در تحریر می آید **وهوهذا** نَحْمَدُهٗ وَنُصَلِّیْ وَنُسَلِّمُ عَلٰی سَیِّدِ
السَّادَاتِ عَلَیْهِ اَفْضَلُ التَّسْلِیْمَاتِ جناب مستطاب معلی القاب حضرت اخوی صاحبی دام رشده همواره مم
ارجمندان معزز و مکرم بوده مامون و مسلم باد از فقیر عبدالرحمان مجددی بعد امضای ادعیه وافیه
و اسلمه متکاثره مکشوف خاطر فیض مآثر آنکه لله تعالی الحمد وله المنه مجاری اوضاع ایجده و مستلزم
محامدات لاتعد ولاتحصی است مژده تنومندی ذات بابرکات مستجمع الحسنات مسئول و مطلوب
رقعه شریفه و قبیحه انیقه که در خصوص مشاجرات فضلای آنطرف نگارش رفته بود مطالعه شد چونکه محتوی
بر صحتمندی خادمان والاشان بود موجب تسکین خاطر گردید و لله الحمد والمنه اخاکرا ماشکی و اشتباهی
نیست در این که دخول نسوان در قبرستان رجل باشد یا امرأة ممنوع است چنانچه ایمای نگارش فرموده
بودند لیکن باید دانست که در این واقعه مذکوره غیر از ما نحن فیه امر دیگر نامشروع هم بوضوح پیوسته و آن
احضار نسوان بر دفنِ اموات و تتبع جنائز است که مکروه تحریمی بل محرم یقینی است چنانکه خاتون
جنت سیدة النساء رضی الله تعالی عنها روزی قبل از نزول آیه کریمه وَقَرْنَ فِیْ بُیُوْتِکُنَّ برای تعزیه بعضی
از جیران انصاریان تشریف برده بودند آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرمودش که اگر تو میر فتی بهمراه
شان تا مقبره از دخول جنت تاکه اهل اعراف را خصت می شد ممنوع می بودی قال فی الشرح الکبیر المنیة
المصلی وقد روی عن علی رضی الله تعالی عنه قال خرج رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
فاذا السوق جلوس قال ما یجلسکن قلن ننتظر الجنازة قال هل تغسلن قلن لا قال هل تحملن
قلن لا قال هل تدلین فیمن یدلی قلن لا قال فارجعن مأزورات غیر ماجورات رواه ابن

Marfat.com

بِاِسْنَادٍ ضَعِیْفٍ لٰکِن یَعْضُدُہُ الْمَعْنٰی ہر چند زیارت قبور ایشانرا عند الامن من الفتنہ جائز
است لیکن تتبع الجنائز و حضار الدفن ممنوع است فقط۔ باقی آنچہ روایات در خصوص منع
دخول نسوان در قبر است چندی از کتب معتبرہ ایراد می شود قَالَ فِی الْفَتَاوٰی الْعَالَمْگِیْرِیَّۃ وَلَا یَدْخُلُ
اَحَدٌ مِّنَ النِّسَاءِ الْقَبْرَ کَذَا فِی مُحِیْطِ السَّرَخْسِیِّ انتہی قَالَ الْمُحَقِّق ابن الھمام فی شرح الھدایۃ
لَا یَدْخُلُ اَحَدٌ مِّنَ النِّسَاءِ وَلَا یُخْرِجُھُنَّ اِلَّا الرِّجَالُ ای لَا یُخْرِجُ الْجَنَائِزَ مِنَ الْبُیُوْتِ وَالدُّوْرِ
اِلَّا الرِّجَالُ وَلَوْ کَانُوْا اَجَانِبَ لِاَنَّ مَسَّ الْاَجْنَبِیِّ لَھَا بِحَائِلٍ عِنْدَ الضَّرُوْرَۃِ جَائِزٌ فِیْ حَیَاتِھَا
فَکَذَا بَعْدَ مَوْتِھَا فَاِذَا مَاتَتْ وَلَا مَحْرَمَ لَھَا دَفَنَھَا اَھْلُ الصَّلَاحِ مِنْ مَشَائِخِ جِیْرَانِھَا
فَاِنْ لَّمْ یَکُوْنُوْا فَالشَّبَابُ الصُّلَحَاءُ اِنْ کَانَ لَھَا مَحْرَمٌ وَلَوْ مِنْ رَضَاعٍ اَوْ صِھْرِیَّۃٍ نَزَلَ
وَاَلْحَدَھَا وَفِی الْعَیْنِی شَرْحِ الْھِدَایَۃِ وَلَا یَدْخُلُ الْقَبْرَ اِمْرَاَۃٌ وَلَا کَافِرٌ وَاِنْ کَانَا قَرِیْبَیْنِ
ذکرہ القدوری والعتابی فی جامع الفقہ الی اٰخر ما قال وحرر قَالَ الطَّحْطَاوِی فِی شَرْحِ
الدر نخت قول المتن وَیُقَوْلُ وَاضِعُہٗ وَفِی اِفَادَۃِ الْوَاضِعِ اِشْعَارٌ بِاَنَّ الْمُتَفَقَّہَ غَیْرُ
لَازِمٍ وَذُوْ الرَّحِمِ الْمَحْرَمِ اَوْلٰی بِالْمَرْاَۃِ وَعِنْدَ فَقْدِ الْمَحْرَمِ الشَّیْخُ ثُمَّ الشَّبَابُ الصُّلَحَاءُ
فَھُسْتَانِی وَلَا یُحْتَاجُ اِلَی النِّسَاءِ فِی الْوَضْعِ بَحْرٌ وَاَیْضًا قَالَ فِی الشَّرْحِ الْکَبِیْرِ لِلْمُنْیَۃِ اَلْ
وَذُوْ الرَّحِمِ الْمَحْرَمِ لِلْمَیِّتِ اَوْلٰی بِوَضْعِ الْمَرْاَۃِ فَاِنْ لَّمْ یَکُنْ فَاَھْلُ الصَّلَاحِ مِنَ الْاَجَانِبِ
ذکرہ فی المحیط وفی الوبری اَوِ الْمَحْرَمُ مِنْ غَیْرِ رَحِمٍ وَلَا یَدْخُلُ الْقَبْرَ اِمْرَاَۃٌ وَلَا کَافِرٌ
وَاِنْ کَانَا قَرِیْبَیْنِ ذکرہ القدوری فی شرحہ للعتابی وفی جامع الفقہ سَوَاءٌ کَانَ
الْمَیِّتُ ذَکَرًا اَوْ اُنْثٰی ھذا کلھا فی فصولِ دفنِ المیت مَنْ اَرَادَ التَّفْصِیْلَ فَلْیُرَاجِعْ ھُنَاکَ
و اما آنچہ مولوی دامانی فرمودہ کہ در دُرِّ مختار دیدہ ام فقیر دُرِّ مختار را بتامل در این مبحث مطالعہ نمود
ورد المحتار را عجالۃً ہر چند تحقیقات بسیار از ہر طرف ذکر کردہ اما در ین مبحث ہیچ لب نکشودہ اند

Marfat.com

بہر حال چونکہ او بر سہو خود مقر شدہ پس عذر او را قبول باید کرد اَلْاِنْسَانُ لَا یَخْلُوْ مِنَ الْخَطَاءِ وَالنِّسْیَانِ وَالْعُذْرُ عِنْدَ کِرَامِ النَّاسِ مَقْبُوْلٌ۔ والسلام منہا شخصی از اہل فضل عبارتی از کتاب حضرت شیخ یحییٰ منیری قدس سرہٗ کہ فرمودہ نزد فقہا نفی بعد اثبات است و نزد اہل لغت اثبات بعد نفی است و ہمین کتاب را کسی بزبان سندہی نقل نمودہ برای تحقیق و توضیح این معما شخص مذکور بعرض رسانید حضرت ایشان در ہمان مجلس تحقیقات عالیہ بیان فرمودند پس آن سائل مذکور بعرض رسانید تا کہ بقید تحریر در آمدہ ذہن نشین ما نمیشود پس حضرت ایشان برایش نوشتند وھو ھذا بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَاللّٰہُ اَعْلَمُ وَعِلْمُہٗ اَحْکَمُ چونکہ در ینوقت کلمۂ چند از کتاب مستطاب حضرت شیخ یحییٰ منیری قدس سرہٗ العزیز عزیزی بزبان سندہی نقل نمودہ و در حل معنای او اشتباہی بنظرش آمدہ نزد فقیر رسانید بنابران چند کلمہ در شرح و حلِ اشتباہِ آن نوشتہ شد باید دانست کہ این تحقیق در میان بعضی بزرگانِ صوفیہ شہرت تمام دارد اما کُمّلِ محققین در بیانِ آن نپرداختہ اند گویا از کمالِ فطرتِ خود این نکات را تحقیق معتد بہ ندانستہ اند واللہ اعلم نوشتہ بودند کہ نزدِ فقہا نفی بعد اثبات است و نزد اہلِ لغت اثبات بعد نفی است۔ اقول۔ این ہر دو استعمال نزد اہلِ فصاحت و بلاغت صحیح و جاری است اما چونکہ استعمال اول مناسب قانونِ فقہا است رحمہم اللہ تعالیٰ اگر اوشان این طریق را در اکثر مواضع معمول نمودہ باشند چہ باک است و لا مشاحۃ فی الاصطلاح وَلِلنَّاسِ فِیْمَا یَعْشَقُوْنَ مَذَاہِبُ لیکن قاعدۂ اہلِ بلاغت آن است کہ اگر مراد و مقصود اصلی شخص جانب نفی باشد آنرا بعد اثبات می آرد چنانچہ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِیْ خُسْرٍ اِلَّا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وغیرہ و اگر مقصود اصلی قائل جانب اثبات باشد پس اثبات را بعد نفی می آرد چنانچہ در کلمۂ طیبہ وغیرہا باز نوشتہ اند کہ حضرت شیخ میفرماید اما نفی اثبات عارفان را شرک میشود زیرا کہ در اثبات سہ چیز ثابت میشود اقول این مقدمات

Marfat.com

صحیح است یعنی لابد است که قائل اولا در ذہن خود این سہ چیز تصور نماید بعد از آن حکم نفی و اثبات جاری خواہد نمود و الا فلا کما ھو المقرر فی العلم المعقول باز تفصیل آن سہ چیز نوشتہ کہ یکی ثبت دویم ثابت سیوم مثبوت **اقول** الصحیح یکی اثبات دوم مثبت بفتح با سوم مثبت بکسر با کما لا یخفی علی من لہ ادنی درایۃ فی العلوم العربیۃ قال و ہمچنین اگر در نفی نظر کنی ہم سہ چیز پیدا میشود نفی و نافی و منفی مشرک آن است کہ قائل بدو چیز باشد **اقول** یعنی در اصطلاح خاصہ اہل تصوف نہ در ہر اصطلاح زیرا کہ در اصطلاح اہل شریعت مشرک آنرا گویند کہ قائل بدو چیز شود بطریق معبودیت و الوہیت یا لوازم الوہیت یعنی کسیکہ در دنیا و آخرت حکم مشرک بر او مترتب می شود در عرف شرع این کس است و بس **قال** پس ہر کسیکہ ہر شش چیز را قائل باشد آنرا مومن موحد چہ طور خواہند گفت **اقول** یعنی موحد بتوحید اصطلاحی اہل تصوف گفتہ نمیشود و دلیلش را چنین بیان کردہ کہ ہر گاہ غیر را وجودی نباشد پس نفی کہ کردہ است و کسیکہ خود اصلا نیست آن ثابت چہ طور میکند **اقول** ہر چند این دلیل بعبارت دیگر بہتر وضوحی می یافت حاصلش آنکہ کسیکہ در مقام نفی ماسوی استغراق کلی یافتہ بحدیکہ نہ خود را تصور تواند کرد و نہ دیگر اشیا را پس آنکس این اشیا ستہ کہ تصور آن در نفی و اثبات ضروری است چگونہ خواہد نمود وجہش خود ظاہر است زیرا کہ ہر کسیکہ بدین مقام شگرف بسبب فنا اتم و بقای اکمل برسد وی در ملاحظہ موجود مطلق چنان مستغرق خواہد بود کہ ہرگز نفی و اثبات کہ وسیلہ این مقام بودہ حاجت نداشتہ باشد۔

آنرا کہ در سرائے نگار است فارغ است ٭ از باغ و بوستان و تماشائے لالہ زار ٭

زیرا کہ ملاحظہ نفی و اثبات این مقام عالی را بیش از معدات نبود چنانچہ مشی اقدام کہ معدات اند برای دخول مسجد پس کسیکہ مشی اقدام نمودہ در مسجد داخل شود ہمان خطوات سابقہ را چہ بکار دارد اگر فرضا بر ہمان خطوات باز برود بیشک بعدی از مسجد حاصل خواہد نمود ہمچنان واصل باللہ

Marfat.com

در مرتبهٔ کَاَنَّکَ تَرَاہُ کائن است که اَقْدَم مرتبهٔ احسان است اگر بالفرض باز ملاحظهٔ نفی و اثبات کند
اعلائے ترین ۱۲
در حجاب و بُعد خواهد افتاد و بی شبهه این ملاحظه را بموجب حسنات الابرار سیئات المقربین شرک
طریقت خواهد دانست نه شرک شریعت العیاذ بالله و بیشک محتاج استغفار بود **تنبیه**
این فنائیکه بزرگواران را حاصل شده باعتبار نفی شعور و شهود است که عبارت از نسیان ماسوی است
نه نفی حقیقت وجود ظلی ماسوی که آن مذهب عنادیه سوفسطائیه است فَاِنَّهُمْ یُنْکِرُوْنَ حَقَائِقَ
الْاَشْیَاءِ وَیَزْعُمُوْنَ اَنَّهَا اَوْهَامٌ وَخَیَالَاتٌ بَاطِلَةٌ لَا وُجُوْدَ لَهَا فِیْ نَفْسِ الْاَمْرِ وَلَا یَعْتَرِفُوْنَ
بِاللّٰهِ تَعَالٰی وَاَنْبِیَآئِهٖ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ و این بزرگواران خود مستغرق بالله اند مبادا کوتاه نظری
درباره ایشان این خیال کند **فائده جلیله** باید دانست که این مقام شگرف هر چند بس مقام
عالیست اما کمل اولیاء محققین و اکابر اصفیاء راسخین را حق سبحانه و تعالی به سبب کمال متابعت
نبوی صلی الله علیه وسلم بمقام اشرف و اعلی میرساند دَرَجَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ که آن مقام
رجوع من الله الی الله است و آن مرتبه نیابت نبوت است علی صاحبها الصلوة والتحیه که
رجوع قهقری بسوی عالم نموده اند و بخلافت عظمی که عبارت از مرتبهٔ اِنِّیْ جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةً
است مشرف میگردند و بکلمهٔ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُکُمْ مترنم گردیده اند که دران نیز ملاحظهٔ اشیاء
ثلثه است و این مقام بالاصاله مقام سید البشر است صلی الله علیه وسلم پس چگونه شرک باشد
و این اولیاء کرام نائبان او است صلی الله علیه و آله و صحبه وسلم تا برای هدایت عالم وسیلهٔ عظیم الشان
باشند و در این مرتبه نیز ترقیات بلانهایات بمقدار متابعت سید السادات علیه السلام والصلوة
حاصل مینمایند لاجرم از مقام اول که آنرا عروج می نامند خطیه دانسته و این را نزول از هر دو
استغفار میکنند و بزبان حال باین ابیات گویا می باشند ؎ پایه آخر آدم است و آدمی
گشت محروم از مقام محرمی ٭ گر نگردد باز مسکین زین سفر ٭ نیست از وی هیچکس محروم تر ٭

Marfat.com

ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَّسِيْنَا اَوْ اَخْطَاْنَا۔ والسّلام

منہا تر وحضرتِ ایشان از بعض اکابرِ زمان سوالی رسیدہ بود باین عبارت۔ لاتعیّن در تعیّن چہ طور آمد و تعریف تعیّن و لاتعیّن نزد اہلِ تصوف چیست جوابش حضرت ایشان نوشتند۔ وھو ھذا اَرِنَا حَقَائِقَ الْاَشْيَاءِ كَمَا هِيَ باید دانست کہ اگر مراد از لاتعیّن ذات حضرتِ واجب تعالیٰ گرفتہ شود کہ آنجناب مقدس بیشک غیر متعیّن و غیر متشخص است پس آنذات از روز اول کہ ازل نامند تا بہ ابد بر صرافتِ محض است لَا تُغَيِّرُهُ الْحَوَادِثُ اَلْاٰنَ كَمَا كَانَ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ۔ لَا يُدْرِكُهُ عَقْلٌ وَلَا يُكَيِّفُهُ كَيْفٌ وَلَا زَمَانٌ وَلَا مَكَانٌ لَا يَتَغَيَّرُ وَلَا يَتَبَدَّلُ بیت ای برتر از خیال و قیاس و گمان و وہم ☆ وز ہر چہ گفتہ اند و شنیدیم و خواندہ ایم ☆ اقوال جہلہ را ہرگز دران بارگاہ ہیچ اعتباری نباید داد حاشا ثم حاشا غایت ما فی الباب کہ آن ذات لاکیف را بیشک صفاتی است بعضی سلبیہ و بعضی ثبوتیہ و افعالی است و مابین این مراتب ہزاران ہزار سر اوقاتِ قدس است کہ آنرا شیونات و اعتبارات نامند و این مراتب مقدسہ را تجلیاتی است نورانی و ظلمانی و از انعکاسات این تجلیات صور ممکنات ارضیہ و سماویہ باحداث یافتہ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِيْ شَاْنٍ گاہی در شانِ تخلیق و گاہی در شانِ ترزیق گاہی در شانِ احیا گاہی در اماتت علیٰ ہذا القیاس ہر طور کہ ارادۂ مقدس باشد تجلی خاصی کہ موجب و مستلزم انعکاس مخصوص باشد مرحمت و فیض میفرماید پس بزرگانِ صوفیہ بعضی از این انعکاسات کہ ابتداءً از مبدأ فیاض صادر شدہ است آنرا بہ تعیّنات تعبیر میکنند و بعضی تنزلات میگویند و تنزلات را خمسہ مقرر فرمودہ اند مشہور و معروف است اما محققین از اطلاقِ لفظ تنزل ہم تحاشی می نمایند از جہتِ احتیاط تام فقط بر ہمان انعکاس یا افعالی یا شیونی و اعتباری اکتفا می نمایند و اگر از لاتعیّن غیر از ذات واجب تعالیٰ کہ آنرا احدیت

Marfat.com

مجرده وذات بحت نامند چیزی دیگر مراد داشته باشند تا اظهار نمانید که موافق سوال جواب نوشته شود۔ باید دانست که گفته نمیشود که لاتعین تعین اول شده یا تعین ثانی بلکه باید دانست که تعین اول از لاتعین ظاهر شده بطریق انعکاس انوار تجلیاتش والله اعلم وعلمه احکم چنانچه مراتب عروج بالصورت همین دائره مقرر فرموده اندوران تامل شود۔

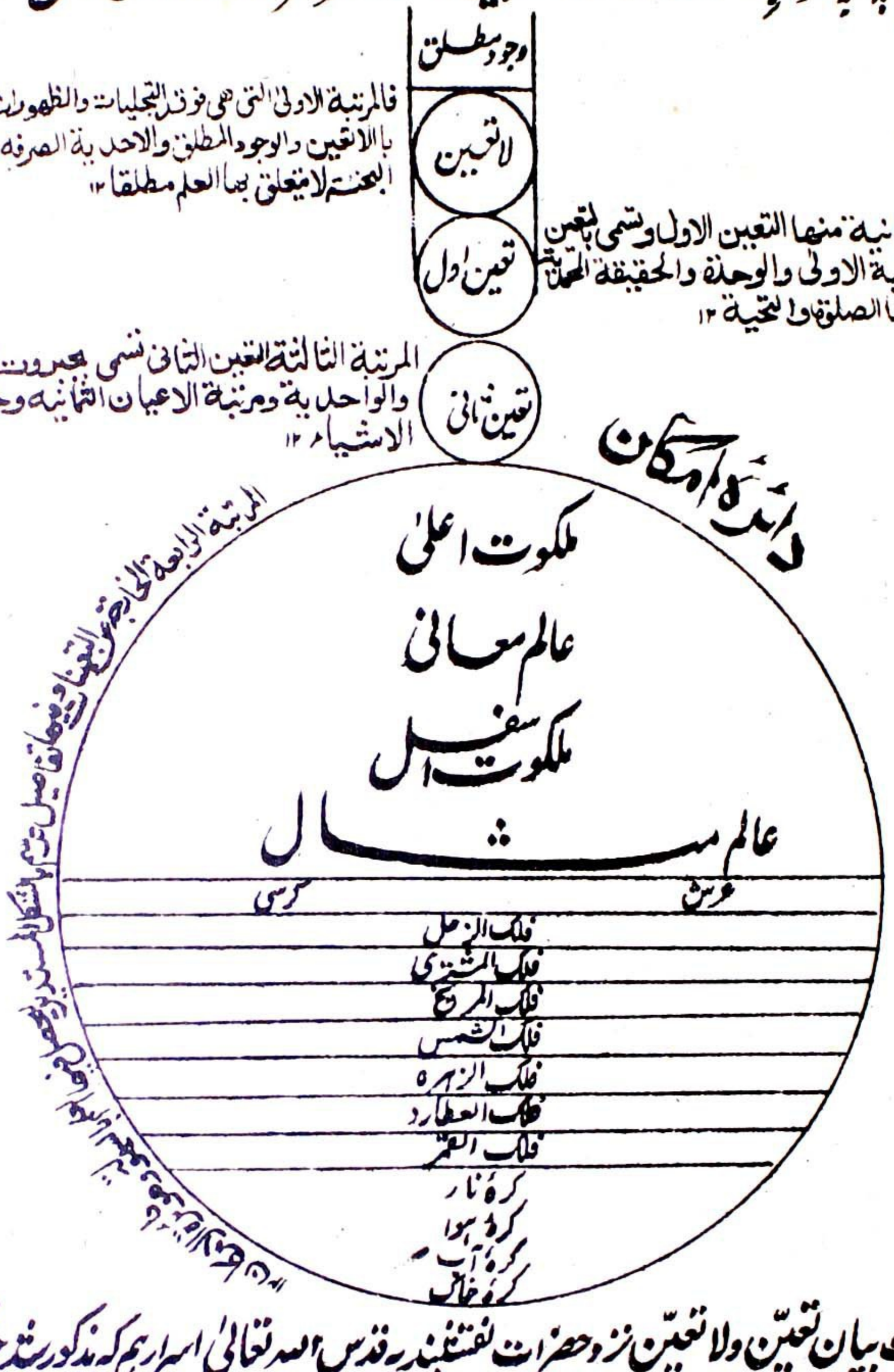

همین است بیان تعین ولاتعین نزد حضرات نقشبندیه قدس الله تعالیٰ اسرارهم که مذکور شد چونکه طرق سلوک الی الله بعدد انفاس المخلوقات هستند اگر در اصطلاحات حضرات دیگر تفصیلش به ترتیب دیگر باشد هیچ استبعاد نیست مصرع وَلِلنَّاسِ فِیمَا یَعْشَقُونَ مَذَاهِبُ ؛

Marfat.com

باید دانست که در ہیچنین اصطلاحات صوفیہ کسی راکہ مقام حال نباشد خوض نمودن باعث پریشانی او میشود زیراکہ در گنجایش قال نمی آید و فہمیدنش کما ہو حقہ بر اہل قال متعسر ازین قبیل است مراتب حقایقِ اربعہ کہ مراد حقیقۃ قرآن مجید و حقیقۃ کعبۂ ربانی و حقیقۃ صلوٰۃ و مرتبۂ حقیقۃ الحقایق است و مراتب لاہوت و جبروت کہ مقرر فرمودہ اند کہ در تفصیلش اشکالہای بسیار و اختلافہای بیشمار است ہر سالکی بحسبِ استعدادِ خود چیزی بیان فرمودہ اگر نزد جناب سائل مسئلہ تعیّن و لاتعیّن کدام قول جامع باشد در قیدِ تحریر آرند کہ خالی از فوائد نخواہد بود والسلام

اوّلاً و آخراً منہا حضرت ایشان برای بعضی از مخلصان ترتیب اوائل معاملۂ سلوک نوشتہ فرمودہ بودند از ان نقل ایراد میرود۔ بسم اللہ الرحمٰن الرحیم باید دانست کہ حق سبحانہ و تعالیٰ از کمال حکمتِ بالغہ انسان را کہ عالم صغیر است مرکب از اجزاء عشرہ نمودہ است پنج ازان از عالم خلق است کہ نفس و عناصر اربعہ است و پنج ازان از عالم امر است کہ عالم امر عبارت از ما فوق العرش است و آن قلب و روح و سر و خفی و اخفیٰ است الا لہ الخلق والامر دلیل آنست و مراد ازین اشیاء خمسہ عالم امر مراتب انوار و تجلیات و صفات و شیونات و اعتبارات است بعضہا فوق بعض کہ فی الحقیقۃ گویا ظلال اسما و صفات اند غرض از ترکیب این اجزاء لطیفۂ نورانی با این اجزاء کثیفۂ ظلمانی آنکہ اگر انسان بعنایت الٰہی تصفیۂ این لطائف نماید تا از کدورات و کثافات بشریت مصقل گشتہ وارہد بمضمون ؎ ہر کسی کو دور ماند از اصلِ خویش ۔ باز جوید روزگارِ وصل خویش ملک وار طیران عالم قدس خواہد نمود بسبب تشوّق کہ باصلِ خویش دارد بلکہ ملائک ہر یک در مقامات و منازل خود محبوس اند و امکانِ ترقی ندارند و این لطائف چونکہ اصل الاصل ذات انسان و صفات است ہل من مزید گویان طالب ترقیات بلانہایات اند ؎ زمین زادہ بر آسمان تاختہ ۔ زمین و زمان را پس انداختہ ۔ چونکہ این تصفیل و تصفیہ جز بذکر الٰہی جلشانہٗ

Marfat.com

ممکن نیست کما قال سبحانہ وتعالیٰ اَلَا بِذِکْرِ اللّٰہِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوْبُ ۔ وَاذْکُرُوا اللّٰہَ کَثِیْرًا لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُوْنَ الی غیر ذلک لہذا بزرگان طریقہ انیقہ حضرات نقشبندیہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم برای سالکانِ طریق ایقان مقرر فرمودہ اند کہ لکوک لکوک عالم تجربہ نمودہ اند واز ورطۂ شک سخن بیرون شدہ کہ در عرصۂ قلیل حسب الاستعداد بمقصد اقصیٰ رسیدہ اند مگر اولاً چہار شرط مقرر فرمودہ اند ۔ متابعتِ[1] شریعتِ غرا وتحسین عقاید موافق آرای صالحۂ اہلسنت وجماعت دوم[2] لقمۂ حلال ۔ سوم[3] ذکر کثیر ۔ چہارم[4] اجازۂ پیر صاحب سند عالی کہ بہ منبع الفیوضات علیہ وعلیٰ آلہ افضل الصلوٰۃ برسد اکنون شروع در مقصد نمودہ شود اول لطیفۂ قلب محل آن زیر پستانِ چپ بمفاصلۂ دو انگشت انور آن سفید است[5] وآن زیر قدمِ حضرت آدم علیہ السلام است وہر کسی کہ از این راہ وصول یابد آنرا آدمی المشرب گویند باید کہ سالک چشم پوشیدہ لب بر لب گذاشتہ ودندان بر دندان زبان را بکام بچسپاند ساحتِ دل را از جمیع خیالات وخطرات صاف نمودہ ہر آن وہر لحظہ ہوش کردہ باشد تا دیگر خطرہ در دل نگذرد پس بحضور تمام لفظ مبارک اللّٰہ بطریق تصور وخیال در دل کہ موضع آن ذکر شد تکرار نماید ثم فثم ۔ ودر کثرتِ این ذکر چندان بکوشد تا کہ ذکر ملکۂ قلب گردد یعنی صفتِ راسخہ آن شود کہ اگر بتکلف نخواہد کہ ذکر نکند امکان نداشتہ باشد چنانچہ سمع صفتِ سامعہ است وبصر ملکۂ باصرہ واین حالت را فنای قلبی گویند ودرین حالت نامِ بندہ بامرِ الٰہی در جریدۂ اولیا راسخ ثبت خواہد شد ۔ این معنی جد شریف این فقیر بطریق کنایہ در رباعی تعبیہ فرمودہ اند رباعی ۔ جامِ توحید از کفِ ساقی وحدت نوش کن ؛ سلکِ گوہر از پسِ لعلِ محمد پوش کن ؛ شاخِ مرجان را ستونِ سقف یاقوتی نما ؛ حقہ نرگس را برگِ نسترن سرپوش کن ؛

[1] باید دانست کہ حضرت ایشان قدس سرہ انوار لطائف را چنان مقرر فرمودہ اند کہ در تحریر آمد یعنی نور قلبی سفید ونور روحی زرد ونور سری سرخ است واین بخلاف آنست کہ حضرت قیوم جہان در مخزن الاسرار مقرر فرمودہ است کہ آنجا نور قلبی زرد ونور روحی سرخ ونور سری سفید مقرر فرمودہ است وجہ توفیق آنکہ شاید ہر بزرگ را انوار لطائف بر نگہای علیحدہ ظاہر شدہ یا سہو قلم ناسخ در تقدیم وتاخیر واللہ اعلم ۱۲ منہ

حضرت شاہ نقشبند قدس سرہٗ میفرماید سہ لب بہ بند و چشم بند و گوش بند ٭
گر نہ بینی سرّ حق بر ما بخند ٭ بعد ہا لطیفہ روح است و موضع آن زیر پستان راست نور آن
زرد است و زیر قدم مبارک حضرت ابراہیم است علیہ السلام و ہر کہ از این راہ وصول نماید
او را ابراہیمی المشرب گویند بطریق سابق در انجا ذکر کند تا ملکہ شود و فنای روحی حاصل شود۔
بعد ازان لطیفہ سرّی است و آن بالائی پستان راست بمقابلہ دو انگشت نور آن سرخ است
و زیر قدم حضرت موسیٰ است علیہ السلام باید کہ دران موضع نیز ذکر کثیر بطریق سابق بتقدیم رساند
تا کہ ذکر ملکہ او گردد و فنای سرّی حاصل شود بعد ازان لطیفہ خفی است و محل آن بالائی
پستان چپ است بمقابلہ دو انگشت باید کہ در انجا نیز ذکر کند تا کہ ذکر اللہ در آنجا ملکہ گردد
و فنای لطیفہ خفی حاصل گردد و نور این لطیفہ سیاہ است و زیر قدم حضرت عیسیٰ علیہ السلام است
و ہر کہ از این راہ وصول یابد او را عیسوی المشرب گویند بعد ازان لطیفہ اخفیٰ بیا شد و محل آن وسط
سینہ است کہ فوق ہمہ بیا شد و نور آن سبز است و آن زیر قدم مبارک حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم است و ہر کہ از این راہ وصول بدرگاہ او تعالیٰ یابد او را محمدی المشرب گویند۔
چونکہ بفضل الٰہی ہر پنج لطائف پختہ شد یعنی ذکر ملکہ گردید پس باید کہ بیک تصور در ہر پنج جا ذکر
کند و در تمام بدن ذکر جاری کند و این را ذکر سلطان نامند چونکہ سینہ گنجینہ شود بعد ازان
نفی و اثبات یعنی ذکر لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہ است بعد ازان مراقبات عشرہ کہ مرجع آن در مراقبات
اربعہ گفتہ اند بہ ترتیب انشاء اللہ در کاغذ دیگر نوشتہ خواہد شد بحولہ و قوتہ۔ ناقص میگوید ان چند
کلماتے از محاورات قواعد بزرگان قدس اسرارہم عجالۃً تحریر نمود و اللہ اعلم بحقیقۃ الحال ثُمَّ
مَکْتُوبُہُ الشَّرِیفُ مکتوب طویلی کہ بیکی از بزرگان و مشاہیر علمائے سندھ تحریر فرمودہ بودند
لفظاً بلفظ از دستخطِ حضرتِ ایشان نقلش زینت بخشِ این اوراق می شود وھو ھذا

Marfat.com

بِسْمِ اللّٰهِ خَيْرِ الْاَسْمَاءِ بَعْدَ الْحَمْدِ وَ الصَّلٰوةِ وَتَبْلِيغِ الدَّعَوَاتِ الْوَافِيَاتِ وَالتَّسْلِيمَاتِ الزَّاكِيَاتِ عَلَى الْمُصْطَفَيْنَ مِنْ عِبَادِ اللّٰهِ سُبْحَانَهٗ وَتَعَالٰى چند سخنان باستماع رسیده بودند و خاطر فاتر صلاح آمده بود که روبرو در خلوت اظہار نموده شود اما چونکه از کمال حسن فطرت آن سعادت نشان نتیجة السلف الصالحین نہایت تادب و احتشام دیده شد صلاح آمد که بچند کلمه نامربوط بطریق الدین النصیحة مصدع خاطر گردد چونکه از زبان خلیفه صاحب سخنان دیگر شنیده شد واعیه مذکور تازه تر گردید اول آنکه در بهر گڑی ہا زبانی بعض طالب علمان شنیده شد که آن اعزی فتوی نموده اند که بر جامه پشمین سجده کردن جائز نیست ای برادر حق سبحانه زمام تجویز و تحریم اشیا را بدست ما و شما نه سپرده است آن کس محمد رسول الله است صلی الله علیه وسلم اگر فرود ایم و گوئیم که آنجناب مکروه گفته و لو تنزیہا نافہمان مکروه را غیر جائز نقل میکنند تاہم در حدیث شریف در افوال آنحضرت صلی الله علیه وسلم می آرد کان له صلی الله علیه وسلم فروة مدبوغة یصلی علیه و معلوم است که پوستین را مردم مصلی میکنند جانب چرمین زیر میکنند و پشمین را بالا اگر شما در پشم بافیده و نابافیده فرق میکنید معلوم که حق تعالیٰ در آوان انتظار خروج حضرت امام مہدی که آوان یاس است از مجتہدان مجتہد دیگر پیدا کرده و دیگر جا در اخلاق آنسرور علیه السلام می آرند کان صلی الله علیه وسلم یحب ان یصلی علی فروة من ادیم او حصیر محبوب رسول الله صلی الله علیه وسلم را مکروه گفتن و لو تنزیہا امر آسان نیست دیگر جا شنیده شد که فتوی داده اند که گرفتن قرض بصیغه دلو اجائز است شاید برای محتاج فتوی داده باشند انصاف باید کرد اگر احتیاج نباشد کدام نافہمی بی عقل مبلغ ده روپیه گرفته که در اندک فرصتی مضاعف آن خواہد داد این همه خسران ناشی از احتیاج است یا چیز دیگر پس سفاد زجر آیات و احادیث کجا ماند همیشه در اوراق کہنه سیر نموده روایات ضعیف مہجوره متروکه عالم و عالمیان را رواج دادن جرأت در شریعت است تکاد السموات یتفطرن منه و تنشق الارض

Marfat.com

اینچنین محرم قطعی که مانند لحم خنزیر است لَا یَقْبَلُ اللّٰہُ مِنْہُ صَرْفًا وَّلَا عَدْلًا در شان او وارد است بروایات ضعیفه پیش بُرون بسیار دشوار است و معلوم و مصرح است که معطی و آخذ هر دو یکسان است صاحب قنیه بیچاره اگرچه در حاطبی اللیل مشهور است مضطر را گفته شاید از اضطرار مخمصه مراد داشته باشد چند روزی در قید فرنگی افتادن یا کژیه نو که عالم میکشند نه یافتن مخمصه نیست چون این وطن بجناب شما تعلق میدارد فقیر از حق تعالیٰ در سوال است که توفیق اصابت حق و علو درجات با اداب شریعت نصیب شما گرداند خداوند تعالیٰ شاهد است که رفعت و عزت آن سعادت نشان را از خود میدانم چونکه محض برائی خیر خواهی است شاید دلپذیر خواهد شد اما برای اطمینان قلب فقرهٔ چند از مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی قدس سرهٗ نوشته می شود۔

در مکتوب صد و دوم از جلد اول که بملا مظفر صدور یافته یکجا بعد تقریر بسیار میفرماید وَلَوْ سُلِّمَ صِحَّۃُ ھٰذِہِ الرِّوَایَاتِ پس احتیاج را بمخمصه باید فرود آورد تا مخصص آن حکم قطعی که در ربو وارد شده است کریمهٔ فَمَنِ اضْطُرَّ فِیْ مَخْمَصَۃٍ باشد که مثل او است در قوت مصرع۔ که رستم را کشد هم رخش رستم و ایضا اگر از محتاج عامتر گرفته شود پس باید که مورد از برای حکم حرمت ربوا پیدا نشود چه هر که زیادتی میکند علتش احتیاجی از احتیاجها خواهد بود بی احتیاج کس بضرر خود اقدام نخواهد نمود فَلَا یَبْقٰی لِھٰذَا الْحُکْمِ الْمُنَزَّلِ مِنَ الْحَکِیْمِ الْحَمِیْدِ فَائِدَۃٌ تَعَالٰی کِتَابُہُ الْعَزِیْزُ مِنْ ھٰذِہِ التَّوَھُّمِ وَلَوْ سُلِّمَ عُمُوْمُ الْاِحْتِیَاجِ وَلَوْ عَلٰی سَبِیْلِ فَرْضِ الْمُحَالِ گوئیم که احتیاج از جمله ضروریات است وَالضَّرُوْرَۃُ تُقَدَّرُ بِقَدَرِھَا پس طعام از ان مبلغ سود پختن و بمردم خورانیدن داخل احتیاج نیست و ضرورتی بآن متعلق نه لهذا در ترکه میت احتیاج نفس میت از قرضداران وغیره مستثنیٰ است و آنرا مقصور بر کفن ساخته اند و طعامی بروحانیت او پختن داخل احتیاج نداشته اند با آنکه او محتاج تر است بصدقه اِلٰی اٰخِرِ مَا قَالَ الْمُجَدِّدُ رح دیگر آنکه شبی در پنجوئی در کوزهٔ آب سگی ولوغ نمود

Marfat.com

مردم آنجائی یک جام آب پاک بر آن ریخته کوزهٔ مذکور را سرشار نموده استعمال می نمودند و این فعل را
نیز بایشان غرو نمودند مخدوما اگر اینچنین حیل هائی ضعیفه در هر جائی معمول علما بودی پس لازم بودی
که آب ناپاک هرگز متصور نشدی زیرا که هر قسم آب ناپاک از هر جای گنده برداشته سبوچه پر نموده بیک
کف آب پاک می شدی و چرا تکلیف در حنفیه سمحه بر نزح بیر وغیره و در حیاض قلتین یا عشرا فی عشر
شرط میشدی قریه پر از آب و در شریعت محمدی علی صاحبها الصلوة والسلام السرمدی اینچنین
حیله بازی ها جاری نمودن و عوام را دلیر نمودن از استقامت بلکه از دیانت دور است هوش
باید کرد همه مردم نام شما را برداشته میخندیدند و همین عمل هم میکردند آخر احتیاط علما در فتوای
دادن ملاحظه باید نمود که لرزه در اندام شان میشد و گاهی بیهوش میشدند و میگفتند که اگر حقتعالی
باز خواست کرد که شما را امناء دین ساخته بودم مراعات این امانت چگونه کرده اید باقی آنکه شنیده
شده بود که صدقات اموات را منع کرده اند هر چند نوشتیم که از رسوم ناشائسته عوام را منع باید کرد
نه از نفس صدقه که مشائخ مطلقاً معمول دارند خصوصاً خورانیدن را و روایات اَوْهَنَ
مِنْ بَیْتِ الْعَنْکَبُوْتِ را هرگز شرقاً و غرباً نظر نکنند آنرا پاریده کردید امسال شنیدم که از دعای
میت نیز عالم را منع فرمودید که دعا همین نماز است و بس شاید سال دیگر اگر حیاتی بود جنازه را
هم معطل خواهند کرد و در حدیث شریف است اِذَا صَلَّیْتُمْ عَلَی الْمَیِّتِ فَاَخْلِصُوْا لَهٗ مِنَ الدُّعَاءِ
زیرا که تقدیم عمل صالح از علامات قبولیت دعا است و زیاده از نماز فریضه کدام عمل صالح متصور
خواهد شد که امید قبولیت باشد و منع دعا چیزی است که بغیر از صاحب شرع هیچ مجتهدی در آن
دسترس ندارد و از جناب رسالت مآب صلی الله علیه و آله وسلم در هیچ آوان منع نرسیده اما رفع
ایدی از آداب مقرره دعا است لَا یَشُکُّ فِیْهَا غَبِیٌّ فَضْلًا عَنِ الْعُلَمَاءِ الْاَزْکِیَاءِ اَمَدَّهُمُ
اللّٰهُ سُبْحَانَهٗ بِمَدَدِهٖ آری صاحب سفر السعادت و شیخ ابن حجر استثناء نموده است

Marfat.com

در رفع ایدی مواضع مستهجنه را مانند ابتداء وانتهاء جماع وخلاء وقت انزال میدانم که شاید امام غزالی و شیخ علی قاری نیز همین استثنار ابعلة استهجان اوقات واوضاع معلل نموده اند پس فکر باید کرد که بعد فراغ صلوٰة کدام استهجان است اگر گویند که میت جیفه است گوئیم که بعد تغسیل وتکفین طاهر مطهر گشت وَلِذَا یُصَلّٰی عَلَیْهِ روایت منع رفع ایدی عند حضور المیت را شاید دیده باشید اما ملاحظه وقت وحیثیت وعلت آنرا هم باید کرد مصرع - هر سخن جائی وهر نکته مکانی دارد ؎ کَمَا قَالَ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ لِکُلِّ مَقَالٍ مِصْدَاقًا اَوْ بِمَعْنَاهُ - ای عزیز من تعصب را در امور واحکام شرع دور باید داشت وسخن انصاف را تسلیم باید نمود مراد از منع رفع ایدی یا دعای مطلق دعای تعزیه است فقط قبل التکفین والتجهیز لَا غَیْرُ وَلَا فِی غَیْرِ ذٰلِکَ الْوَقْتِ لِعِلَّةِ اشْتِغَالِهِمْ بِالتَّجْهِیْزِ فَکَانَ الدُّعَاءُ لَهُمْ بِالتَّعْزِیَةِ اِشْتِغَالًا لَهُمْ عَنْ وَظِیْفَتِهِمُ الْمَفْرُوْضَةِ عَلَیْهِمْ وَهٰذَا الْمَنْعُ وَاِنْ کَانَ غَیْرَ وَارِدٍ عَنْ مَعْدِنِ الرِّسَالَةِ عَلَیْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ لٰکِنَّهٗ مَاخُوْذٌ مِنْ ذٰلِکَ الْمِشْکَاةِ مُسْتَنْبَطٌ مِنْ تِلْکَ الْاَنْوَارِ وَمَنْ قَالَ غَیْرَ ذٰلِکَ فَاِنَّهٗ دَعْوٰی بِلَا تَحْقِیْقٍ تَهْوِیْ بِهِ الرِّیْحُ فِیْ مَکَانٍ سَحِیْقٍ فَلَا یَسُوْغُ لِاَحَدٍ مِّنَ الْمُسْلِمِیْنَ التَّکَلُّمُ فِیْهِ لِاَنَّ جَوَادَ الْاِجْتِهَادِ هٰهُنَا عَرْجَانٌ عجب است که هر چه از رطب ویابس وغث وسمین بنظر می آید آنرا در عالم اجرامی نمایند باعث چه وسبب کدام ؎ نه هر جائی مرکب توان تاختن ؎ که جاها سپر باید انداختن ؎ حق سبحانه وتعالیٰ علمائی امت را برائی عوام نواب انبیاء علیهم افضل الصلوٰة والسلام گردانیده چنانچه روز قیامت از این سالاران عظام پرسان می نمایند علیهم السلام از این بزرگان که نائبان اند نیز پرسان خواهد شد حق سبحانه وتعالیٰ ما وشما وجمیع علمائی اسلام را توفیق اصابت واستقامت کرامت فرماید بِحُرْمَةِ النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ وَاٰلِهِ الْاَمْجَادِ بِرَبِّ الْعِبَادِ آمِیْن امید که فطرة سلیمه آن سعادتنشان

Marfat.com

خلف صالح نیک مردان وفقہ اللہ سبحانہ انشاء اللہ خود بخود گواہی خواہد داد کہ این تاکیدات از غرض
خالی محض نصیحت و خیر خواہی است بہر حال عالم را کہ رب العالمین جل سلطانہ امر معروف
و نہی منکر فرض گردانیدہ تبصر و احتیاط و تمیز روایات ضعیفہ و قویہ و مراعات وقت و عوام نیز
فرض کردہ است از اینجا است کہ در یک فرض چند فرایض دیگر برای صحت فرض اولی
مقرر کردہ حضرت امام ربانی کہ مجدد الف ثانی است و جامع شریعت و حقیقت و معرفت است
کہ ادنی پایہ آن عبارت از کشف حقایق امور شریعت من اولہا الی آخرہا می باشد۔
میفرمایند کہ قدم در این راہ نہ نہادم تا جمیع کتابہای کلامیہ و فقہیہ مذاہب اربعہ را اصولاً و فروعاً
در مدرسہ شاہجہان آباد زیادہ از دہ بار مطالعہ نمودم و در امر معروف در زمانہ خود حجۃ کاملہ
الہی بودم برای زمانہ الف ثانی گاہی منع طعام میت نہ نمودہ و ہمیشہ آداب و شرائط صحت
آن و کیفیت بخشیدن ثواب آن و استحقال وجہ آن در مکاتیب و رسالہ ہا بار بار می نویسند
و خود ہم ہمیشہ بارواح اموات خود و پیران می بخشیدند و ہلم جرا الی الآن حضرات کرام
کہ جامعین شریعت و طریقت بودند ہمیشہ بروحانیت اموات و مشائخ خود در اعراس طعام
می پختند من غیر نکیر لاحد فہل تراہم لم یطلعوا علی تلک الروایات ام یحسبہم
تہاونوا فی ادب من آداب الشریعۃ نعوذ باللہ فان فی ذلک الظن خوف سلب الایمان
نجانا اللہ سبحانہ من ذلک الظن بہؤلاء الاکابر فانہم فی ہذہ الامۃ بمنزلۃ
انبیاء بنی اسرائیل فقیر فعل ایشانرا در حق خود و احباب خود حجۃ قاطع میداند و ہرگاہ اطلاع
عوام و اغیار بر حال ایشان بیابد موجب چہ طعنہا خواہد شد ؎ فریاد حافظ ایں ہمہ آخر بہر زہ نیست
ہم قصہ عجیب و حدیثی غریب ہست ؛ عمل اہل حرمین را در بسیار از مسائل علما حجت میگیرند۔
بسیار از کارہا کہ متفقہان منع کردند مانند طعام بارواح موتی و اجتماع عند ختم القرآن و الصحیح

Marfat.com

البخاری والموالید الشریفة وغیر ذلک من تقسیم الطعام عند ذلک در علمای حرمین بلکه
در جمیع بلدان نه در جهال شائع است خلفاً عن سلف من غیر نکیر لاحد ولا یبالون بهذه
اے بلکه در علما هم شائع است ۱۲
المرویات من زید وعمرو هزاران هزار برکات وفیوضات مشاهده نموده اند هرگاه حضرت
امام ربانی قدس سره ازین طعامها کسی را منع نفرموده زیرا که مناع للخیر را حق تعالی معتدٍ اثیم
گفته ما یانرا کجا شاید والضابطة فیه ان ما جاءنا من رسول الله صلی الله علیه وآله
وسلم فهو المقصد الاسنی والغایة القصوی وما جاءنا من خلفائه الراشدین
فهو مثله وما جاءنا من ائمتنا الثلاثة وامثالهم فبالرأس والعین وما ثبت فی کتب
الدرایة والمتون الموافقة لظاهر الروایة والفتاوی المعتبرة فهو کذلک واما ما
جاءنا فی بعض الفتاوی وکتب الفقه من فقهاء الصرف والمتصوفة المحضة الذین
عندهم شیء قلیل من الحدیث ولیس لهم من التحقیق والتدقیق حظ ولا من
تحقیق الروایة وتصحیحها نصیب ولا من العلم باصطلاحات العلمین من اصولها
ولا فروعها احاطة فانهم وان کانوا من امثال المتکلم معک عفی عنه بمراتب فوق
الفوق لکن المحققون من المشایخ الجامعین والعلماء الراسخین شکر الله سعیهم
وافاض علینا من برکاتهم یعرضون مرویاتهم علی ما استحصلوا من الملکة بالتمیز
بین الطیب والخبیث فروعاً واصولاً فان وافقهم اجروها وشکروها والا فلا
خذ ما صفا دع ما کدر کتابی که لا یأتیه الباطل الآیة کتاب عزیز حمید است
وبس الحق احق ان یتبع گفته اند فی نهج العمال قوله علیه السلام سیکون فی آخر
الزمان ناس من امتی یحدثونکم بما لم تسمعوا انتم ولا آبائکم فایاکم وایاهم
بهر حال از رسومات مبطله صدقات ومانعه ضیافات عالم مالامال است خصوصاً اوضاعات

Marfat.com

سند و اسرافات محرمہ این دیار جای دیگر بنظر نیامده علما را باید که اوضاع مبتدعہ و مکروہہ آنرا
منع فرمایند و طرق جواز و شروطِ قبولیت و آدابِ آن منکشف سازند نہ آنکہ سندِ این باب
بالکلیہ نمایند و محرم بامّی نوع کان حکم کنند تحریم اشیاء دلیل واضح میطلبد و دلیل عقلی و نقلی
کہ ما نعین بیان کنند یکی تا بمنزل نمی رسد بلکہ یکقدم پیش نمیرود عقلی را چنین فرموده اند
لِاَنَّهَا شُرُوعٌ فِی السُّرُوْرِ الخ فَهِیَ کَمَا تَرٰی بَاطِلَةٌ عَاطِلَةٌ تحزّن از کجا فرض یا واجب ساخته
شده است و باز اگر اَلْعِیَاذُ بِاللّٰهِ کدام آیتی یافته تا چند سال خواهد بود و چرا سرور باشد
و سرور کجا منع است آنچه در کتاب اللہ آمده صبر و رضا است بلکہ کافہ اولیاء اللہ سبب اَلْمَوْتُ
جِسْرٌ یُوْصِلُ الْحَبِیْبَ اِلَی الْحَبِیْبِ همین موت را سرور میدانند لہذا این طعام را اعراس می نامند
و دلیل نقلی حدیث موقوف کہ از عنوان آن آثارِ نسخ مانند روزِ روشن ہویدا است و از مضمون
و منطوق آن عنوان منسوخیت پیدا و آنچہ مرفوع است بثبوت پیوسته کہ خود هم تناول
میفرمودند و جماعہ اصحاب کرام نیز وَاللّٰهُ سُبْحَانَهٗ اَعْلَمُ وَعِلْمُهٗ اَحْکَمُ دیگر آنکہ شنیده شد
کہ بعضی از فضلائی وقت گفته اند کہ سر تراشیدن بدعت است شنیدم کہ از سمع آن اعزی
نیز رسیده این کم فهم را گفته شود آخر اینقدر فکر باید کرد کہ مکہ و مدینہ و حجاز اکبر و اصغر و یمن و حضر
و مصر و حلب و شام و روم و بغداد و کوفہ و بصره و مغرب و دیار بکر و کردستان و خراسان و بلخ
و هرات و کشمیر و قبۃ الاسلام بخارا و سمرقند و قبچاق و تاش کند و یارکند الی غیر ذلک من
بلاد اللہ همہ مبتدعہ شدند با اینقدر علما و اولیاء و سند و ملک داد پوته متدین شدند اگر از
احوال و اقوال آلِ سرور علیہ الصلوٰۃ والسلام ناواقف و معنی بدعت ناشنیده باین عالم عالم
مخلوق اللہ فکر میکرد نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
وَسَلَّمَ وَاَعْجَبُ الْعَجَبِ الْعُجْبُ بِالرَّاْیِ الْخَطَاءِ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَّسِیْنَا اَوْ اَخْطَاْنَا

Marfat.com

سخن بتطویل رسید واگر نہ منشاء این دو خطا را می نوشتم بر ہمین جا اکتفا باید کرد ؎

اندکے پیشِ تو گفتم غمِ دل ترسیدم ∴ کہ دل آزردہ شوی ورنہ سخن بسیار است

اَللّٰھُمَّ اَرِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَّارْزُقْنَا اتِّبَاعَہٗ وَاَرِنَا الْبَاطِلَ بَاطِلًا وَارْزُقْنَا اجْتِنَابَہٗ آمین والسلام

تمّ مکتوبہ الشریف۔ کسی از فضلائی وقت مکتوبی کہ مشتمل بر سوال چندی کہ در میانِ علمائے وقت اختلاف دران جاری بود عرضداشت سوالہائی مذکور جوابہای حضرت ایشان لفظ بلفظ ایراد میرود۔ حضرتا دراین اوقات در میانِ علماء در چند مسائل اختلافی واقع شدہ و دربارۂ آن از میانِ عبد الھادی صاحب فتوٰی واقع شدہ کہ برخلاف آن از میان حبیب اللہ صاحب و میان اسماعیل صاحب اظہار گردیدہ بنابران عرض کہ حضرت ایشانرا میل بکدام جانب است سوال اول۔ گھنٹہ کہ آلیہ ندارد و دراین بلاد شہرت مشہور است حکم دنبہ دارد یا معز میان عبد الھادی حکم معز دادہ کہ شش ماہہ در اضحیہ جائز نیست و دیگر علماء صدر میفرمایند کہ شش ماہہ در اضحیہ جائز است۔ جواب حضرت ایشان اگر حکم دنبہ کہ بعربی شاۃ گویند و انثٰی آنرا ضأن گویند دادہ شود و از زمرۂ شاۃ شمردہ شود پس اضحیۂ آن ہرگز صحیح نیست زیراکہ ناقص الخلقۃ است در فتاوٰی ہندیہ و قاضیخان وغیرہ مذکور است وَلَا الَّتِیْ لَا اَلْیَۃَ لَھَا خِلْقَۃً و اگر حکم معز کہ آنرا بکری گویند دادہ شود تا بعد انقضائے یک سال جائز می شود مگر بشرطیکہ الحاقِ آن بمعز بدلیل صحیح ثابت شود سوال دوم۔ میان اسماعیل در بارہ شخصی کہ روزہ نمیدارد و نماز ادا میکند میفرماید کہ ذبح او حلال نیست احوالہ بتحریر مخدوم محمد ہاشم میدہد و میان حبیب اللہ صاحب و میان عبد الھادی صاحب میفرمایند کہ تارکِ نماز و تارکِ صوم ہر دو برابر است ذبیحۂ ہر دو حلال است جواب حضرت ایشان۔ اگر تارکِ صوم یعنی اکل رمضان بغیر عذر ترک صوم بسبب استخفاف و عدم مبالات

Marfat.com

وبی پروائی کند پس سخن میان اسماعیل صحیح است و زنش طلاق است جنازه اش غیر جائز است وغیره۔ واگر خود را ثم و روسیاه بداند تا فتوی میان عبدالهادی صحیح است ؛

سوال سوم۔ پرہیز کردن زنا نرا چه حکم دارد فرض است یا نه میان اسماعیل صاحب میان حبیب الله صاحب میفرمایند که کسیکه غنی است و بر پرہیز کنانیدن استطاعت دارد تا بر و فرض است واگر مسکین است و بی استطاعت تا بر و فرض نیست جواب حضرتِ ایشان پرہیز زن شابه بموجب حکم آیهٔ کریمه وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ الآیة بر کافهٔ مومنات مسلمات فرض عین است۔ آیهٔ شریفه عام و مطلق وارد است فی شخصٍ دون شخصٍ در اینجا گنجایش ندارد مگر پرہیز فرض این نیست که همیشه در سر اوقاتِ اختفا نشسته باشند و در معجل هم کسی نه بیند آن ستر که مفروض است این است که بشرهٔ خود از اغیار پوشیده دارد اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَهِيَ الْكَفُّ وَالْقَدَمُ وَالْعَيْنُ الْوَاحِدَةُ كَمَا يُفْهَمُ مِنْ قَوْلِهِ تَعَالَى وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ۔ سوال چهارم در شادی زنان که می سرایند و غنا با مزامیر میکنند جائز است یا نه جواب حضرتِ ایشان۔ آوازِ زنان عورت است باید که مردان نشنوند جاهل الشیطان ازاین سبب در شانِ ایشان وارد است واگر فیما بین خود آواز بلند کنند و سرایند که مردان نشنوند باکی نیست اما استعمال سرود و مزامیر خود حرام است مستعمل زن باشند یا مرد

سوال پنجم۔ مولودِ شریف که در این بلاد سنده مشهور است و در مجالس و مساجد میخوانند چه حکم دارد جائز است یا نه۔ جواب حضرت ایشان۔ وَاللهُ اَعْلَمُ وَالْاَظْهَرُ اَنَّهَا فِي بَعْضِ طُرُقِهَا وَنِيَّاتِ النَّاسِ عَلَى الْاِجْتِمَاعِ عِنْدَهَا جَائِزَةٌ وَفِي بَعْضِ الْاَطْوَارِ كَمَا نُشَاهِدُ فِي اَكْثَرِ الْاَحْوَالِ مِنْ اَنَّ نِيَّاتِهِمْ مَحْضُ اسْتِرْوَاحِ النَّفْسِ مِنْ اِسْتِمَاعِ الْاَبْيَاتِ وَمَطَالِعَ اُخَرَ غَيْرِ شَرْعِيَّةٍ فَلَا شَكَّ اَنَّهَا مَنْهِيَّةٌ وَفِي الْمَسْجِدِ اَشَدُّ قَبَاحَةً۔ فقط تم مکتوبه الشریف

Marfat.com

حضرت ایشان تقریظ و تصحیح بر رسالہ از رسائل مولفہ فضلائی عصر در باب عقاید اہلسنت و جماعۃ نوشتہ
نقل آن از مسودہ کہ بہ دستخط شریف موجود است ایراد میرود اللھم ارنا الحق الخ اما بعد فیقول العبد
الضعیف الراجی رحمۃ ربہ اللطیف عبد الرحمن ابن شیخہ و مرشدہ الشیخ العارف باللہ المذاب
فی سنۃ رسول اللہ الشیخ عبد القیوم السرھندی الفاروقی انی قد طالعت ھذہ
الرسالہ و وقفت علی مضامینھا فوجدتھا بحمد اللہ صحیحۃ موافقۃ للکتاب و السنۃ
و ماجری علیہ الصحابۃ و التابعون و ما اتفق علیہ اھل السنۃ والجماعۃ واجمع علیہ
السلف و الخلف الصالحون رضی اللہ عنھم اجمعین ولم نر احدا من اھل الحق قد
خالفھا الی یومنا ھذا الا شرذمۃ قلیلون بل اقل قلیل مثل ابن القیم وابن حزم من المتقدمین
وعبد الوھاب والشوکانی من المتاخرین ومن نحی نحوھم من الطائفۃ المبتدعۃ
المستحدثۃ فی المائۃ الثالث عشر من اھل النجد الذی تطلع فیہ قرن الشیطان
وبعض اھل الھند خذلھم اللہ ولا عبرۃ لمخالفتھم لقولہ علیہ الصلوۃ والسلام
علیکم بالسواد الاعظم وفی روایۃ فانما یاکل الذئب من الغنم القاصیۃ ومما
ینبغی ان یعلم ان موضوع ھذہ الرسالۃ جواز الاستغاثۃ فی نصرھا من غیر اللہ و
ھذا عرف شائع لان اللہ تعالی ھو المستغاث الحقیقی والعباد الخشع ھم الوسائل
قال اللہ تعالی وابتغوا الیہ الوسیلۃ ای وکالاسباب لذلک فصاروا مستعینین
بھم مجازا اورد الجزری فی الحصن بر موز الکتب المعتبرۃ من الصحاح ما حاصلہ ان
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال اذا ضل احدکم الطریق او فاجاہ بلیۃ فلینادی
اعینونی عباد اللہ وقد جربہ ذلک کثیر ممن امن بمحمد صلی اللہ علیہ وسلم
وشریعتہ صدقا فوجدھا حقا والحمد للہ اولا و آخرا وفی ھذا الحدیث خلاص من

Marfat.com

کثیر مبتدعاتهم بجواز النداء للغائب ❊ همین مقدار از مسودهٔ شریفه بخط شریف بدست
آمده که نقلش افتاد اگر کسی بر مالبقی ظفر یابد الحاق فرماید جزاه الله خیراً منها کتاب
رشحات مولانا علی بن حسین کاشفی که نسخهٔ قلمی مکلف در ملک حضرت ایشان بوده بر قول
مصنف رح که در باب وفات مولانا برهان الدین ختلانی میفرماید طبیبی خراسانی در معالجهٔ مولانا
برهان الدین ومولانا جعفر خطا کرده وخبطها زده روزی بمجلس حضرت ایشان یعنی حضرت خواجه
عبید الله احرار قدس سره در آمد ویرا غضب کردند وتندشده سخنان درشت گفتند وفرمودند تو دو کس را
کشتهٔ که در همه روی زمین ستیم خودند اشتند انتهی. کسی از مبتدعه حاشیهٔ بخط شکسته نوشته باین
عبارت ای کاشفی بی کشف وای صفی بی صفا وای غافل خوش اعتقاد این همه امور غیر واقعه
که بطریق کرامات وخوارق عادات از حضرت باعزت ایشان بعضی را بطریق مشاهده وبرخی
بنهج سماع در این کتاب شریف خود نقل کرده وآن همه اعتقاد که نسبت بحضرت بارفعت
ایشان درست نموده انشاء الله العزیز که بصورت همان اعتقاد بود ای کریمه یوم ینفخ فی الصور
فتأتون افواجا بمحشر در آئی بالیست که این مقدمه را خود نقل نکنی ودر کتاب خود نیاوری چه
این نقل تو مبطل جمیع اقاویل تست که از مقولهٔ اساطیر الاولین است زیرا که حضرت ایشان هرگاه
علاج خبط طبیبی غیر حاذق نتوانند نمود واز اثر آن خبط این همه متأثر باشند پس چگونه این همه مقدمات
حقه صادقه که در کتاب خود سابقاً ولاحقاً درج نموده بل مقصود بالذات این کتاب آنها را
ساخته که بعضی از انها از باب احیاء اموات وبعضی اغرب واعجب از آنست صحیح باشد و
اعتقاد را شاید بمقتضای العهدة علی الراوی یوم الدین از عهدهٔ جواب این منقولات حقه
واعتقادات صحیحه خود بیرون آئی بحتمل که بعض کم خردان بی معنی وبی بصران لایعنی این مزخرفات
ضاله وواهیات مضله ترا اعتقاد نموده از مقتضای شرع شریف وطریق منیف حضرت

Marfat.com

سید المرسلین علیہ صلوات من رب العالمین انحراف ورزیدہ بدانہا معتقد شوند و تو باین مقدمات مغلطہ معنی شیطان رجیم کردہ باشی الی اخر ما قال من الواہیات۔ انتہی کلام المبتدع حضرت ایشان بران ردی باین عبارت بدستخط شریف نوشتہ نَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنْ اِنْکَارِ اَوْلِیَآءِ اللّٰہِ وَکَرَامَاتِہِمْ نمیدانم کہ محرر خط شکستہ از دل شکستہ خود چرا بہ نسبت اولیاء الٰہی اینقدر شکستگی دارد باوجودیکہ دم از شریعت غرا دارد و کرامت اولیا کہ فی الحقیقۃ معجزات انبیاء است علیہم الصلوٰۃ والسلام خود در شریعت صریح آمدہ و کَرَامَاتُ الْاَوْلِیَآءِ حَقٌّ معتقد مشہور اہلسنت و جماعۃ است و آنچہ از خیال شکستہ خود تمویہ اعتراض شکستہ برپا کردہ کہ صاحب اینقدر کرامات چرا علاج خبط طبیبی نتوانست نمود اینقدر ندانست کہ کرامت اولیاء قضا و قدر حق سبحانہ را دفع نمیتواند نمود بلکہ در جائیکہ تقدیر رفتہ باشد دعا یا دوا یا کرامۃ را سبب ساختہ ہمان قضائی مقدس خود را جاری میکند سُبْحَانَ مَنْ لَا یَجْرِیْ فِیْ مُلْکِہٖ اِلَّا مَا یَشَآءُ زیرا کہ عالم عالم اسباب است والا ہیچ کرامتی بل ہیچ معجزہ مزاحمت و مقابلہ با تقدیر نمیتواند کرد پس معلوم شد کہ کرامت و دیگر اسباب ہمہ از تقدیر ہست لیکن بجہۃ عزت و کرامت بعضی بندگان خواص و امتنان برایشان موافق تقدیر ازلی خود اجرای اینچنین خوارق عادات از وشان صادر میکند وَلِلّٰہِ تَعَالٰی فِیْ اِجْرَآءِ کُلِّ تَقْدِیْرٍ بِمُقَارَنَۃِ سَبَبٍ مِّنَ الْاَسْبَابِ الظَّاہِرَۃِ حِکَمٌ لَا تُعَدُّ وَلَا تُحْصٰی و این ہم از قضای الٰہی است تعالیٰ شانہ کہ سبب انکار خواص بندگان خود بیخ و ریشہ ایمان بعض اہل دغل را قطع می نماید بنجانا اللہ سبحانہ وتعالیٰ من مکرہ و غیبتہ اولیائہ از غایت عناد کہ باین خواندان عظام دارد گاہی صفی بیچارہ را سقط میگوید گاہی حضرت ایشانرا بلفظی یاد میکند ترسم اینقوم کہ بر دردکشان میخندند بر سر راہ خرابات برند ایمانرا گاہی احوالات صادرہ اولیاء را مزخرفات و موہمات می نامد گاہی اورا

Marfat.com

به نسبت ضلالت متسم میسازد و مصدقین آنرا بی تمیز و بی بصر می نامد و در دیگر جای نسبت دروغ نوشته بی خبر از انکه اَوْلِیَائِیْ تَحْتَ قَبَائِیْ لَا یَعْرِفُهُمْ سِوَائِیْ یَوْمَ یَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِیْنَ از بارگاه الٰهی چون ندا هَلْ وَالَیْتَ لِیْ وَلِیًّا اَوْ عَادَیْتَ فِیَّ عَدُوًّا برخیزد فرخنده صفی کتاب رشحات در بغل داشته باشد صاحب تحریر خط شکسته همین تحریر شکسته در دست گیرد تا دیده شود که از کارخانه غیرت حضرت الٰهی جلشانه چه بظهور آید وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰی اَلَا اِنَّ اَوْلِیَآءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ۔ اَلَا اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۔ تَمَّ تَحْرِیْرُهُ الشَّرِیْفُ

فصل ثالث

در بیان بعض ادعیه ماثوره که حضرت ایشان در سفر و حضر میخواندند و بیان بعض عزائم و تعویذها و ترتیب حزب البحر معمول حضرت ایشان و ترتیب ختمانه کلام الله و طریق تلقین مریدان و ما یناسب ذٰلک[1]۔ هرگاه حضرت ایشان از فریضه نماز فارغ میشدند این دعا میخواندند اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ وَاِلَیْكَ یَرْجِعُ السَّلَامُ حَیِّنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ وَاَدْخِلْنَا بِرَحْمَتِكَ دَارَ السَّلَامِ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَیْتَ یَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ گاهی ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ میفرمودند و چون از نماز فراغت می یافتند بعد لمحه رو بطرف جماعة کرده اگر امام می بودند دست بالا کرده دعا میخواستند اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی خَیْرِ خَلْقِهٖ وَنُوْرِ عَرْشِهٖ سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ اَجْمَعِیْنَ بعد از ان ادعیه اٰتیه تمام میخواندند گاه بر بعض آن اکتفا میکردند لیکن در تقدیم و تاخیر ترتیب مقرر انداشتند در سفر اکثر بر اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ الخ

[1] در آخر فصل ادعیه که حضرت ایشان مرتب کرده و بدستخط خود در مجموعه اوراد نوشته ملحق گشته اتماماً للفائدة ۱۲

اکتفا میفرمودند و میخواستند و از جملهٔ ادعیه که حضرت ایشان میخواندند اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيْمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنَّا اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدِّيْنِ وَالدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ايضاً اَللّٰهُمَّ اسْتُرْنَا بِسَتْرِكَ الْجَمِيْلِ اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِنَا وَ آمِنْ رَوْعَاتِنَا ايضاً اَللّٰهُمَّ يَا مُصَرِّفَ الْقُلُوْبِ صَرِّفْ قُلُوْبَنَا اِلٰى طَاعَتِكَ وَيَا مُحَوِّلَ الْاَحْوَالِ حَوِّلْ اَحْوَالَنَا اِلٰى اَحْسَنِهَا ايضاً اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِوَالِدِيْنَا وَلِاُسْتَاذِيْنَا وَلِاَجْدَادِنَا وَلِجَدَّاتِنَا وَلِعَشَائِرِنَا وَلِقَبَائِلِنَا وَلِمَنْ لَهٗ حَقٌّ عَلَيْنَا وَلِمَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَلِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ ايضاً اَللّٰهُمَّ اشْغِلِ الظَّالِمِيْنَ بِالظَّالِمِيْنَ وَاَخْرِجْنَا بَيْنَهُمْ سَالِمِيْنَ غَانِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَجْعَلُكَ فِيْ نُحُوْرِهِمْ وَنَعُوْذُبِكَ مِنْ شُرُوْرِهِمْ اَللّٰهُمَّ اكْفِنَاهُ بِمَا شِئْتَ سہ بار تکرار میفرمودند۔ ايضاً اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا هٰذِهِ الصَّلٰوةَ مَعَ جَمِيْعِ فُرُضَانَاتِنَا وَتَقْصِيْرَاتِنَا يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ايضاً۔ اَللّٰهُمَّ اقْضِ حَوَائِجَنَا وَحَوَائِجَ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَحَصِّلْ مَقَاصِدَنَا وَمَقَاصِدَ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَتَمِّمْ مُرَادَاتِنَا وَمُرَادَاتِ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ رَبِّ وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا اَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا بِذُنُوْبِنَا مَنْ لَّا يَخَافُكَ وَلَا يَرْحَمُنَا وَكُفَّ اَيْدِيَ الظَّالِمِيْنَ عَنَّا يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ايضاً۔ اَللّٰهُمَّ اكْفِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَبِطَاعَتِكَ عَنْ مَّعْصِيَتِكَ وَبِفَضْلِكَ عَنْ مَّنْ سِوَاكَ ايضاً اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُبِكَ مِنْ عِلْمٍ لَّا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَّا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَّا تَشْبَعُ وَدُعَاءٍ لَّا يُسْمَعُ وَمِنْ هٰؤُلَاءِ الْاَرْبَعِ ايضاً رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ وَمِنْ دُعَائِ

Marfat.com

اَللّٰهُمَّ بِجَاهِ نَبِيِّكَ الْمُصْطَفٰى وَرَسُوْلِكَ الْمُرْتَضٰى وَاَمِيْنِكَ عَلٰى وَحْيِ السَّمَاءِ طَهِّرْ
يَا اِلٰهِيْ قُلُوْبَنَا مِنْ كُلِّ وَصْفٍ يُبَاعِدُنَا عَنْ مَحَبَّتِكَ وَمُشَاهَدَتِكَ وَاَمِتْنَا عَلَى
السُّنَّةِ وَالشَّوْقِ اِلٰى لِقَائِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ - وَمِنْ دُعَائِهٖ - اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ
حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَحُبَّ عَبْدٍ يُقَرِّبُنِيْ اِلٰى حُبِّكَ وَحُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُنِيْ اِلٰى
حُبِّكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ اَحَبَّ اِلَيَّ مِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ لِلْعَطْشَانِ - وَمِنْ دُعَائِهٖ
اَللّٰهُمَّ اَقِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا نَحُوْلُ بِهٖ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعَاصِيْكَ وَمِنْ طَاعَتِكَ
مَا تُبَلِّغُنَا بِهٖ جَنَّتَكَ وَمِنَ الْيَقِيْنِ مَا تُهَوِّنُ بِهٖ عَلَيْنَا مَصَائِبَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
وَجَنِّبْنَا اَللّٰهُمَّ الْحَرَامَ حَيْثُ كَانَ وَاَيْنَ كَانَ وَعِنْدَ مَنْ كَانَ وَحُلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ
اَهْلِيْهَا وَمِنْ دُعَائِهٖ اَللّٰهُمَّ خِرْ لِيْ وَاخْتَرْ لِيْ وَلَا تَكِلْنِيْ اِلٰى اخْتِيَارِيْ يَا خَيْرَ
الْعَبِيْدِ لَا تَتْرُكَنَّ اَحَدًا سُدًّى خِرْ لِيْ طَرِيْقًا سَهْلًا مِنْ غَيْرِ تَعَبٍ وَلَا نَصَبٍ
وَلَا مِنَّةٍ وَجَنِّبْنَا اَللّٰهُمَّ الْحَرَامَ الخ وَمِنْ دُعَائِهٖ اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لَنَا بِالْخَيْرِ
وَاخْتِمْ لَنَا بِالْخَيْرِ وَاجْعَلْ عَوَاقِبَ كُلِّ اُمُوْرِنَا بِالْخَيْرِ اَيْضًا اَللّٰهُمَّ سَلِّمْ دِيْنَنَا
وَاِيْمَانَنَا وَاخْتِمْ بِالصَّالِحَاتِ اَعْمَالَنَا اَيْضًا اَللّٰهُمَّ اَنْتَ عَضُدِيْ وَنَصِيْرِيْ
بِكَ اَعُوْذُ وَبِكَ اَصُوْلُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ نَعُوْذُ بِكَ مِنْ شُرُوْرِ اَعْدَائِنَا
اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَجْعَلُكَ فِيْ نُحُوْرِهِمْ الخ وَمِنْ دُعَائِهٖ اَللّٰهُمَّ مَا مَنَنْتَ عَلَيْنَا
مِنْ نِعْمَةٍ فَتَمِّمْهُ وَمَا سَتَرْتَهٗ فَلَا تَهْتِكْهُ اَيْضًا اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ جِدِّيْ وَهَزْلِيْ
وَخَطَائِيْ وَعَمْدِيْ وَكُلَّ ذٰلِكَ عِنْدِيْ نَعُوْذُ بِكَ مِنْ وَسَاوِسِ الصُّدُوْرِ
وَشَتَاتِ الْاَمْرِ وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ اَيْضًا اِيْنَ دُعَا اَبْيَارْ مِيْخْوَانَنْدْ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ مَا
قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ وَمَا اَسْرَرْتُ وَمَا اَعْلَنْتُ وَمَا اَسْرَفْتُ وَمَا اَنْتَ اَعْلَمُ بِهٖ مِنِّيْ اَنْتَ

Marfat.com

الْمُقَدِّمُ وَانْتَ الْمُؤَخِّرُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ ایضاً اَللّٰهُمَّ لَا سَهْلَ اِلَّا مَا جَعَلْتَهٗ سَهْلًا وَاَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ سَهْلًا اِذَا مَا شِئْتَ اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَّفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ ومن دعائه اَللّٰهُمَّ لَا تَدَعْ لَنَا فِیْ مَقَامِنَا هٰذَا ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهٗ وَلَا هَمًّا اِلَّا فَرَّجْتَهٗ وَلَا كَرْبًا اِلَّا نَفَّسْتَهٗ وَلَا دَیْنًا اِلَّا قَضَیْتَهٗ وَلَا مَرِیْضًا اِلَّا شَفَیْتَهٗ وَلَا مُسَافِرًا اِلَّا رَدَدْتَّهٗ وَلَا حَاجَةً مِّنْ حَوَائِجِ الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ اِلَّا قَضَیْتَهَا یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ ومن جملة دعواته اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَشْكُوْ اِلَیْكَ ضُعْفَ قُوَّتِیْ وَقِلَّةَ حِیْلَتِیْ وَهَوَانِیْ عَلَی النَّاسِ اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ اِلٰی مَنْ تَكِلُنِیْ اِلٰی عَدُوٍّ یَتَجَهَّمُنِیْ اَمْ اِلٰی صَدِیْقٍ قَرِیْبٍ كَلَّفْتَهٗ اَمْرِیْ اِنْ لَّمْ تَكُنْ سَاخِطًا عَلَیَّ فَلَا اُبَالِیْ غَیْرَ اَنَّ عَافِیَتَكَ اَوْسَعُ لِیْ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ۔ اَعُوْذُ بِنُوْرِ وَجْهِكَ الَّذِیْ اَضَاءَتْ بِهِ السَّمٰوٰتُ وَاَشْرَقَتْ بِهِ الظُّلُمَاتُ وَصَلُحَتْ بِهِ اَمْرُ الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ اَنْ تُنَزِّلَ بِنَا غَضَبَكَ اَوْ تُحِلَّ بِنَا سَخَطَكَ لَكَ الْعُتْبٰی وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ۔ ومن دعائه اَللّٰهُمَّ اقْذِفْ فِیْ قَلْبِیْ رَجَاكَ وَاقْطَعْ رَجَائِیْ عَنْ مَّنْ سِوَاكَ حَتّٰی لَا اَرْجُوْ غَیْرَكَ وَلَا اَدْعُوْ اِلَّا اِیَّاكَ اَللّٰهُمَّ وَمَا ضَعُفَتْ عَنْهُ قُوَّتِیْ اَوْ قَصُرَ عَنْهُ اَمَلِیْ وَلَمْ تَنْتَهِ اِلَیْهِ رَغْبَتِیْ وَلَمْ تَبْلُغْهُ مَسْئَلَتِیْ وَلَمْ یَجْرِ عَلٰی لِسَانِیْ مِمَّا اَعْطَیْتَ اَحَدًا مِّنَ الْاَوَّلِیْنَ وَالْاٰخِرِیْنَ مِنَ الْیَقِیْنِ فَخُصَّنِیْ بِهٖ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ۔ ومن دعائه اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّیْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ وَسُوْءِ الْاِسْتِعْفَارِ یعنی اندند۔ وہو ہذا اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِیْ وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰی عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوْءُ لَكَ

Marfat.com

بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ بِذَنْبِيْ فَاغْفِرْلِيْ فَاِنَّهٗ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ ایضاً اَمَنْتُ
بِاللّٰهِ وَحْدَهٗ وَكَفَرْتُ بِالطَّاغُوْتِ اوقال بِمَا سِوَاهُ ایضاً اَللّٰهُمَّ اٰتِ نَفْسِيْ تَقْوٰهَا
وَزَكِّهَا اَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا اَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلٰهَا ایضاً اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُ بِكَ
مِنْ جَهْدِ الْبَلَآءِ وَدَرْكِ الشَّقَآءِ وَسُوْءِ الْقَضَآءِ وَشَمَاتَةِ الْاَعْدَآءِ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ
لِيْ جِدِّيْ وَهَزْلِيْ وَخَطَئِيْ وَعَمْدِيْ وَكُلَّ ذٰلِكَ عِنْدِيْ اَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَنْتَ الْمُؤَخِّرُ
وَاَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ وچون بزیارت قبور تشریف می برند اول میگفتند اَلسَّلَامُ
عَلٰى اَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْتُمُ السَّابِقُوْنَ وَاِنَّا اِنْ شَآءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَاحِقُوْنَ نَسْئَلُ
اللّٰهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ اَنَسَ اللّٰهُ وَحْشَتَكُمْ وَرَحِمَ غُرْبَتَكُمْ وَضَاعَفَ حَسَنَاتِكُمْ
وَتَجَاوَزَ عَنْ سَيِّئَاتِكُمْ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْهُ وَارْحَمْهُ وَاَكْرِمْ نُزُلَهٗ وَبَارِكْ لَهٗ فِيْ سَفَرِهٖ
وَنَوِّرْ لَهٗ فِيْ قَبْرِهٖ وَاَبْدِلْ لَهٗ دَارًا خَيْرًا مِّنْ دَارِهٖ وَاَهْلًا خَيْرًا مِّنْ اَهْلِهٖ وَزَوْجًا
خَيْرًا مِّنْ زَوْجِهٖ وَقِهٖ وَاِيَّانَا عَذَابَ الْقَبْرِ وَعَذَابَ النَّارِ اَللّٰهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَاهُ
بِمَآءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّهٖ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْاَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ
بَيْنَهٗ وَبَيْنَ خَطَايَاهُ كَمَا بَاعَدْتَّ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وگاہِ سورۂ واقعہ وگاہِ
سورۂ تبارک الملک میخواندند واز بوسہ دادنِ قبر یا انحنا یا فعلی کہ مشابہ بتعبد می بود منع
میفرمودند ومن دعائه رَبِّ اَعِنِّيْ وَلَا تُعِنْ عَلَيَّ وَانْصُرْنِيْ وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَامْكُرْ لِيْ
وَلَا تَمْكُرْ عَلَيَّ وَاهْدِنِيْ وَيَسِّرِ الْهُدٰى لِيْ وَانْصُرْنِيْ عَلٰى مَنْ بَغٰى عَلَيَّ رَبِّ اجْعَلْنِيْ لَكَ
ذَكَّارًا لَّكَ شَكَّارًا لَّكَ رَهَّابًا لَّكَ مِطْوَاعًا لَّكَ مُخْبِتًا اِلَيْكَ اَوَّاهًا مُّنِيْبًا
رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِيْ وَاغْسِلْ حَوْبَتِيْ وَاَجِبْ دَعْوَتِيْ وَثَبِّتْ حُجَّتِيْ وَسَدِّدْ لِسَانِيْ
وَاهْدِ قَلْبِيْ وَاسْلُلْ سَخِيْمَةَ صَدْرِيْ ومن دعائه اَللّٰهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ

Marfat.com

مَا تَحُوْلُ بِهٖ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعَاصِيْكَ وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهٖ جَنَّتَكَ وَمِنَ الْيَقِيْنِ
مَا تُهَوِّنُ بِهٖ عَلَيْنَا مَصَائِبَ الدُّنْيَا وَمَتِّعْنَا بِاَسْمَاعِنَا وَاَبْصَارِنَا وَقُوَّتِنَا مَا اَحْيَيْتَنَا
وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا وَاجْعَلْ ثَارَنَا عَلٰى مَنْ ظَلَمَنَا وَانْصُرْنَا عَلٰى مَنْ عَادَانَا وَلَا تَجْعَلْ
مُصِيْبَتَنَا فِيْ دِيْنِنَا وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا اَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا
مَنْ لَا يَرْحَمُنَا اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ وَحُبَّ الْمَسَاكِيْنِ
وَاَنْ تَغْفِرَ لِيْ وَتَرْحَمَنِيْ وَاِذَا اَرَدْتَ بِقَوْمٍ فِتْنَةً فَتَوَفَّنِيْ غَيْرَ مَفْتُوْنٍ اَللّٰهُمَّ اَحْيِنِيْ
عَافِيَتَنَا فِي الْاُمُوْرِ كُلِّهَا وَاَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ
مُوْجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ اِثْمٍ وَالْغَنِيْمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالْفَوْزَ
بِالْجَنَّةِ وَالنَّجَاةَ مِنَ النَّارِ اَللّٰهُمَّ لَا تَدَعْ لَنَا ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهٗ وَلَا هَمًّا اِلَّا فَرَّجْتَهٗ وَ
لَا دَيْنًا اِلَّا قَضَيْتَهٗ وَلَا حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ اِلَّا قَضَيْتَهَا يَا اَرْحَمَ
الرَّاحِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ اَعِنَّا عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ يَا مَنْ لَا تَرَاهُ الْعُيُوْنُ
وَلَا تُخَالِطُهُ الظُّنُوْنُ وَلَا يَصِفُهُ الْوَاصِفُوْنَ وَلَا تُغَيِّرُهُ الْحَوَادِثُ وَلَا يَخْشَى الدَّوَائِرَ
يَعْلَمُ مَثَاقِيْلَ الْجِبَالِ وَمَكَائِيْلَ الْبِحَارِ وَعَدَدَ قَطْرِ الْاَمْطَارِ وَعَدَدَ وَرَقِ الْاَشْجَارِ
وَعَدَدَ مَا اَظْلَمَ عَلَيْهِ اللَّيْلُ وَاَشْرَقَ عَلَيْهِ النَّهَارُ وَلَا تُوَارِيْ مِنْهُ سَمَاءٌ سَمَاءً وَلَا اَرْضٌ
اَرْضًا وَلَا بَحْرٌ مَا فِيْ قَعْرِهٖ وَلَا جَبَلٌ مَا فِيْ وَعْرِهٖ اِجْعَلْ خَيْرَ عُمُرِيْ اٰخِرَهٗ وَخَيْرَ عَمَلِيْ خَوَاتِمَهٗ
وَخَيْرَ اَيَّامِيْ يَوْمَ اَلْقَاكَ فِيْهِ وكان من دعائه يَا مَنْ اَظْهَرَ الْجَمِيْلَ وَسَتَرَ الْقَبِيْحَ يَا مَنْ
لَا يُؤَاخِذُ بِالْجَرِيْرَةِ وَلَا يَهْتِكُ السِّتْرَ يَا عَظِيْمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ يَا بَاسِطَ
الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ يَا صَاحِبَ كُلِّ نَجْوٰى يَا مُنْتَهٰى كُلِّ شَكْوٰى يَا كَرِيْمَ الصَّفْحِ يَا عَظِيْمَ الْمَنِّ يَا
مُبْتَدِئًا بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقَاقِهَا يَا رَبَّنَا وَيَا سَيِّدَنَا وَيَا مَوْلَانَا وَيَا غَايَةَ رَغْبَتِنَا اَسْئَلُكَ

Marfat.com

یا اللہ یا اللہ یا اللہ ان لا تشوی خلقی بالنار ثم نورک فھدیت فلک الحمد عظم حلمک فعفوت فلک الحمد بسطت یدک فاعطیت فلک الحمد ربنا وجھک اکرم الوجوہ وجاھک اعظم الجاہ وعطیتک افضل العطیۃ واھنئھا تطاع ربنا فتشکر وتعصی ربنا فتغفر وتجیب المضطر وتکشف الضر وتشفی السقیم وتغفر الذنب وتقبل التوبۃ ولا یجزی بالائک احد ولا یبلغ مدحتک قول قائل اللھم ارزقنی الاخلاص والحضور فی طاعتک والشوق والذوق فی عبادتک والرزق الواسع الطیب مع التوفیق والھدایۃ والامن والعافیۃ۔ این است بیان ادعیہ کہ از زبان حق ترجمان حضرت ایشان در سفر و حضر بسمع کاتب الحروف در آمدہ و حضرت ایشان در جمیع امور استخارہ میفرمودند و الفاظ استخارہ مطلقہ باین طریق می فرمودند۔

اللھم انی استخیرک بعلمک واستقدرک بقدرتک واسئلک من فضلک العظیم فانک تعلم ولا اعلم وتقدر ولا اقدر وانت علام الغیوب اللھم ان کنت تعلم ان جمیع ما ارید فی ھذا الیوم وفی ھذہ اللیلۃ وفی ھذا الشھر وفی ھذہ السنۃ خیر لی فی دینی ودنیای وعاقبۃ امری وعاجلہ واجلہ فاقدرہ لی ویسرہ لی ثم بارک لی فیہ وان کنت تعلم ان جمیع ما ارید فی ھذا الیوم وفی ھذہ اللیلۃ وفی ھذا الشھر وفی ھذہ السنۃ شر لی فی دینی ودنیای وعاقبۃ امری وعاجلہ واجلہ فاصرفنی عنہ واصرفہ عنی واقدر لی الخیر حیث کان واین کان وعند من کان ثم ارضنی بہ برحمتک یا ارحم الراحمین واگر استخارہ برای کاری معین می فرمودند در دعا نام آن کار می آوردند در سفر این دعا بسیار میخواندند اللھم انت الصاحب فی السفر والخلیفۃ فی الاھل

Marfat.com

وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ نَعُوْذُبِكَ مِنْ وَعْثَآءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَالْحَوْرِ بَعْدَ الْكَوْرِ وَدَعْوَةِ الْمَظْلُوْمِ وَسُوْءِ الْمُنْقَلَبِ فِى الْاَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ ایضاً در سفر این رباعی گاه گاه میخواندند - یارب بدہ تو درین خجستہ سفر ❊ ہزار نصرت و شادی ہزار فتح و ظفر ❊ بحرمت سہ محمد بحق چار علی ❊ بدو حسن بحسین و بموسیٰ و جعفر ❊ و این رباعی را وصیت از زبان حضرتِ کلان یعنی جد بزرگوار راقم میفرمودند در مراجعت از سفر و دخولِ بلد میفرمودند

آوْبًا اَوْبًا لَا يُغَادِرُ عَلَيْنَا حَوْبًا اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ خَيْرَ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ وَخَيْرَ مَا فِيْهَا وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيْهَا وچون ماہ را میدیدند سفر میفرمودند ہلال خیر وَرُشْدٍ ہلال خیر وَرُشْدٍ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ وعادت داشتند کہ از انگشتان دستِ راست صورتِ لفظِ مبارک اَللّٰهُ ساختہ از ہائی آن ماہ را میدیدند و میفرمودند کہ ہمین طریقۂ اسلاف و متقدمین حضرتِ ماست و ساختن باینطور کہ خنصرِ دستِ راست را حلقہ کردہ بر مفصلِ میانہ بنصر می چسپانیدند پس ابہام را الف مقرر میکردند سبابہ و وسطی دو لام بنصر و خنصر ہا ایضاً وقت رویت ہلال این دعا میفرمودند اَللّٰهُمَّ اَهِلَّهٗ عَلَيْنَا بِالْخَيْرِ وَالْعَافِيَةِ وَالسَّلَامَةِ وَالْاِسْلَامِ رَبِّىْ وَرَبُّكَ اللّٰهُ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّ كُلِّ وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِيْكَ ایضاً میفرمودند اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ خَيْرَ هٰذَا الشَّهْرِ وَخَيْرَ الْقَدَرِ وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّهٖ وَاَسْئَلُكَ يُمْنَهٗ وَبَرَكَتَهٗ وَاِنْ كَانَ رجب او شعبان قَالَ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِىْ رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ وچون از خوردنِ طعام فارغ میشدند این دعا اکثر بر زبان می آوردند اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ایضاً اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِصَاحِبِ الطَّعَامِ وَلِاٰكِلِهٖ وَلِبَائِلِهٖ وَلِمَنْ سَعٰى فِيْهِ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ایضاً اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَاٰوٰنَا

Marfat.com

وکم ممن لا کافی لہ ولا مغنی لہ ایضاً الحمد للہ ان کان حلالاً واستغفر اللہ ان کان حراماً ایضاً اللھم زد ثم فزد ولا تنقص وچون از امری خوشنود میشدند میفرمودند الحمد للہ الذی بعزتہ وجلالہ تتم الصالحات اللھم ما منت علینا من نعمۃ فتممہ وما سترتہ فلا تھتکہ وچون بعیادۃ مریض میرسیدند میفرمودند لا بأس طھور ان شاء اللہ دو یا سہ بار تکرار میکردند بعد ازان دست مبارک بر سر یا سینہ مریض داشتہ این دعا میفرمودند بسم اللہ شافی بسم اللہ کافی بسم اللہ معافی بسم اللہ الذی لا یضر مع اسمہ شیء فی الارض ولا فی السماء وھو السمیع العلیم ایضاً اللھم اشف عبدک ھذا ینکأ لک عدواً او یمشی لک الی جنازۃ مسلم ایضاً اذھب الباس رب الناس انت الشافی لا شفاء الا شفاءک شفاء لا یغادر سقماً وبرائی اکثر امراض آیات شفا را مینوشتند وسبار یا ہفت بار نوشانیدن میفرمودند وآن این است ویشف صدور قوم مؤمنین وشفاء لما فی الصدور یخرج من بطونھا شراب مختلف الوانہ فیہ شفاء للناس وننزل من القرآن ما ھو شفاء ورحمۃ للمؤمنین۔ واذا مرضت فھو یشفین قل ھو للذین امنوا ھدی وشفاء۔ بیان تعویذ ہائیکہ حضرت ایشان برائی امراض مختلفہ نوشتہ میدادند ویا امر بنوشتن میفرمودند آنقدر کہ بمطالعہ این بندہ عاجز در آمدہ بتفصیل در تحریر می آید اتماماً للفائدۃ آنچہ مطلق برائی ہر مرض مینوشتند این بود بسم اللہ الرحمن الرحیم بسم اللہ الذی لا یضر مع اسمہ شیء فی الارض ولا فی السماء وھو السمیع العلیم۔ اعوذ بکلمات اللہ التامات من شر ما خلق اسماء اصحاب کہف گاہی ہمراہش ضم میکردند

Marfat.com

باین صیغه یملیخا۔ مثلینا۔ مکثلمینا۔ مرنوش۔ وبرنوش۔ شازنوش۔ کشطیطنوش۔ قطمیر بعد ازان

دائرہ ہوا باین صورت

۴	۳	۸
۹	۵	۱
۲	۷	۶

در آخر درود شریف باینطور می نوشتند وصلی اللہ علی سیدنا محمد وآلہ وصحبہ وسلم۔ وبرای تپ ہر قسم کہ باشد بالتعویذ مذکور می نوشتند قُلْنَا یَا نَارُ کُوْنِیْ بَرْدًا وَّسَلَامًا عَلٰی اِبْرَاهِیْمَ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّ کُلِّ عِرْقٍ نَعَّارٍ وَمِنْ شَرِّ حَرِّ النَّارِ وبرای درد سر وَلَهٗ مَا سَکَنَ فِی الَّیْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ۔ ایضاً برای درد سر اسماء فقہاء سبعہ می نوشتند ورباعی کہ دران اسماء مذکورہ بنظم آوردہ ہستند چنان میفرمودند۔

اَلَا کُلُّ مَنْ لَمْ یَقْتَدِیْ بِاَئِمَّةٍ ؛ فَقِسْمَتُهٗ ضِیْزٰی عَنِ الْحَقِّ خَارِجَهْ ؛ فَخُذْهُمْ اَبَا عُبَیْدِ اللّٰهِ عُرْوَةَ قَاسِمٍ ؛ سَعِیْدُ اَبَا بَکْرٍ سَالِمٍ خَارِجَهْ ؛ وبرای درد چشم ضم میکردند اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ طِبِّ الْقُلُوْبِ وَدَوَائِهَا وَرَاحَةِ الْاَبْدَانِ وَشِفَائِهَا وَقُرَّةِ الْعُیُوْنِ وَجَلَائِهَا ایضاً برای درد چشم دم میکردند ومی نوشتند۔ اِذَا مَا رَمَدَتْ عَیْنِیْ فَکُحْلُهَا تُرَابٌ مَسَّ نَعْلَ اَبِیْ تُرَابٍ ؛ هُوَ الْبُکَّاءُ فِی الْمِحْرَابِ لَیْلًا ؛ هُوَ الضَّحَّاکُ فِیْ یَوْمِ الْحِرَابِ ؛ وبرای درد شکم وناف ضم میکردند وَکَانَ فِی الْمَدِیْنَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ یُّفْسِدُوْنَ فِی الْاَرْضِ وَلَا یُصْلِحُوْنَ وبرای درد اعضا وپایہا می نوشتند مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ وَالَّذِیْنَ مَعَهٗ اَشِدَّاءُ عَلَی الْکُفَّارِ رُحَمَاءُ بَیْنَهُمْ الی آخر سورۃ الفتح نوشتہ می دادند وبرای وسعت رزق ضم میکردند قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِیَدِ اللّٰهِ یُؤْتِیْهِ مَنْ یَّشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِیْمٌ یَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهٖ مَنْ یَّشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیْمِ ایضاً۔ اَللّٰهُ لَطِیْفٌ بِعِبَادِهٖ یَرْزُقُ مَنْ یَّشَآءُ وَهُوَ الْقَوِیُّ الْعَزِیْزُ۔ واین دائرہ را می نوشتند۔

رزاق	فتاح	مغنی	کافی
مغنی	کافی	رزاق	فتاح
کافی	مغنی	فتاح	رزاق
فتاح	رزاق	کافی	مغنی

ایضاً برای وسعت رزق آیہ اَللّٰهُ لَطِیْفٌ الخ را بعد ہر مکتوبہ صد بار امر میکردند وبرای اولاد رَبِّ لَا تَذَرْنِیْ فَرْدًا وَّاَنْتَ خَیْرُ الْوَارِثِیْنَ الْخَالِقُ

نماز فرض ۱۲

Marfat.com

الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ۔ این دو آیۂ شریف را بر ہفت پارہ کاغذ نوشتہ ہفت شب نوشیدن میفرمودند
ایضاً برائی اولاد اسم مبارک اللہ را پنجصد بار بمشک و زعفران محلول در آب گلاب
مینوشتند و مجرب میدانستند ایضاً برائی اولاد ہفت رنگ ابریشم برابر قدش طلب مینمودند
(اے قد مستورہ ۱۲)
و ہفت عقدہ میدادند و بر ہر عقدہ ہفت بار الحمد للہ با بسم اللہ دم میفرمودند و امر می کردند
کہ در خرقۂ پیچیدہ بر کمرش بستہ شود و ترتیب نوشیدن فتیلہ ہائی مذکور چنان میفرمودند کہ در
ایام طہر ہفت روز زوج و زوجہ روزہ گیرند و افطار بآبی کہ در آن فتیلہ شستہ باشند ہر دو
بکنند ایضاً برائی طلب اولاد نرینہ مینوشتند اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ سَمَّیْتُ مَا فِیْ بَطْنِ ھٰذِہِ
الْمَرْاَۃِ اَحْمَدًا وَّمُحَمَّدًا برائی جدری و سرخکان امر میفرمودند کہ بر برنج سالم کہ شکستہ نباشند
(ہندی چیچک ۱۲)
چہل بار سورۂ اِنَّا اَعْطَیْنَاکَ الْکَوْثَرَ الخ خواندہ شود و از ان ہفت دانہ ہر روز تا ہفت
صباح ہر کس بلع نمایند و برائی طحال مرچ سیاہ دم میفرمودند و بہ بلع نمودن ہفت دانہ
از ان تا ہفت روز امر میکردند ایضاً برائی طحال بر شکم ہمان شخص بطرف انگشت سبابہ
یمنی مینوشتند بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَمَثَلُ کَلِمَۃٍ خَبِیْثَۃٍ کَشَجَرَۃٍ خَبِیْثَۃِ نِ اجْتُثَّتْ مِنْ
فَوْقِ الْاَرْضِ مَا لَھَا مِنْ قَرَارٍ و برائی امراض اطفال اَعُوْذُ بِکَلِمَاتِ اللّٰہِ التَّامَّۃِ مِنْ
کُلِّ شَیْطَانٍ وَّھَامَّۃٍ وَّمِنْ کُلِّ عَیْنٍ لَامَّۃٍ مینوشتند ایضاً رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِکَ مِنْ ھَمَزَاتِ
الشَّیَاطِیْنِ وَاَعُوْذُ بِکَ رَبِّ اَنْ یَّحْضُرُوْنِ ایضاً برائی اکثر امراض مینوشتند کھیعص
حمعسق ھھھھھ = ✻ ۶۶۶۶۶۶۶ وص م د و برائی این نقشہا ابیات میفرمودند
خَمْسُ اَرَاتٍ وَخَطٌّ فَوْقَ خَطٍّ ؛ وَصَلِیْبٌ فَوْقَھَا اَرْبَعُ نُقَطٍ ؛ وَھَمَزَاتٌ اِذَا عَدَدْتَھَا ؛
فَھِیَ سَبْعَۃٌ لَمْ تَجِدْ فِیْھَا غَلَطٌ ؛ ثُمَّ اکْتُبْ بَعْدَھَا شَیْئٌ عَجِیْبٌ ؛ وَاَوْصَادٍ دَالٍ وَمِیْمٍ فِی الْوَسَطِ ؛
برائی دردزہ مینوشتند بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَاَلْقَتْ مَا فِیْھَا وَتَخَلَّتْ وَاَذِنَتْ

Marfat.com

لِرَبِّهَا وَحَقِّقْ اَللّٰهُمَّ يَا خَالِقَ النَّفْسِ مِنَ النَّفْسِ وَيَا مُخْرِجَ النَّفْسِ مِنَ النَّفْسِ
خَلِّصْهَا حَيًّا فِي بَطْنِهَا بِالْخَيْرِ وَالْعَافِيَةِ يَا حَلِيمُ يَا كَرِيمُ يَا عَلِيُّ يَا عَظِيمُ وبیتی کہ منسوب
بحضرت خواجہ نقشبند قدس سرہ است ضم میکردند و آن این است۔ مرا جاشد خرم را نیز جاشد
زن و بچگان بزاید یا نزاید ؛ و ہمین تعویذ را برای بستن و نوشیدن مینوشتند و برای وبا و
طاعون بعد بسم اللہ و بسم اللہ الذی واعوذ بکلمات اللہ۔ کما مر مینوشتند این بیت
لِی خَمْسَةٌ أُطْفِی بِهِمْ حَرَّ الْوَبَاءِ الْحَاطِمَهْ ؛ اَلْمُصْطَفٰی وَالْمُرْتَضٰی وَابْنَاهُمَا وَالْفَاطِمَه
یا این رباعی مینوشتند۔ لَنَا الشُّفَعَاءُ الْكِرَامُ التَّمَانِيَه ؛ نُطْفِی بِهِمْ حَرَّ الْوَبَاءِ النَّازِلَه
اَلْمُصْطَفٰی وَالْخُلَفَاءِ الْاَرْبَعَه ؛ اَلْحَسَنَيْنِ وَاُمِّهِمَا الْفَاطِمَه ؛ بعد ازان مینوشتند الٰہی
بحرمت حضرت شیخ محمد صادق فرزند حضرت شیخ احمد سرہندی قدس سرہما دارندہ کلمات را
از اصابت وبا و طاعون نگہ دار الامان الامان یا حضرت شیخ عبد القیوم جابنا
بلا گردان۔ و این تعویذ بکرات و مرات تجربہ رسیدہ اغلب خطا نشدہ کما شوید مرارا۔
و برای محبت آیہ شریفہ وَاَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلٰى عَيْنِي اِذْ تَمْشِي اُخْتُكَ
فَتَقُولُ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنْ يَكْفُلُهُ و برای سحر و گزند چشم معوذتین مینوشتند و دم میفرمودند۔
ایضاً قَالَ مُوسٰى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ اِنَّ اللّٰهَ سَيُبْطِلُهُ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِيْنَ
و برای بواسیر بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۔ بِسْمِ اللّٰهِ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَرَبِّ الرُّوْحِ الْاَمِيْنِ
وَرَبِّ مَخْلُوْقٍ فِي الْاَوَّلِيْنَ وَمُدَبِّرِ كُلِّ مَخْلُوْقٍ فِي الْاٰخِرِيْنَ وَهُوَ حَافِظُ عِلِّيِّيْنَ
قَادِرٌ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَغَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهٖ مُعِيْنٌ فِي مُلْكِهٖ وَهُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ الْاَزَلِيُّ لَيْسَ
فِي مُلْكِهٖ وَزِيْرٌ وَلَا فِي سُلْطَانِ عِزَّتِهٖ نَصِيْرٌ وَمُلْكُهُ الْاَبَدِيُّ اَللّٰهُمَّ يَا رَبَّاهُ وَيَا سَيِّدَاهُ
وَيَا اَمَنَاهُ وَيَا مَفْزَعَاهُ وَيَا مُسْتَغَاثَاهُ اَسْئَلُكَ اَنْ تَشْفِيَنِي مِنْ هٰذِهِ الْعِلَّةِ الْمُهْلِكَةِ

Marfat.com

اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ عَاجِزٌ عَنْ دَوَاءِ ھٰذِہِ الْعِلَّۃِ وَاَغَوْثَاہُ وَاَغَوْثَاہُ وَاَغَوْثَاہُ اَلْغِیَاثُ اَلْغِیَاثُ اَلْغِیَاثُ
از حضرت قبلہ گاہ ماذون گشتم برای بواسیر بیابہ بخواند مجرب است اِلٰی ھُنَا تَمَّ مَا ھُوَ مَکْتُوْبٌ بِخَطِّ
حَضْرَتِہٖ وبرای حبس بول دم سیکروند باین وعا رَبُّنَا اللّٰہُ الَّذِیْ فِی السَّمَآءِ تَقَدَّسَ اِسْمُکَ
اَمْرُکَ فِی السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ کَمَا رَحْمَتُکَ فِی السَّمَآءِ فَاجْعَلْ رَحْمَتَکَ فِی الْاَرْضِ وَاغْفِرْ لَنَا
حُوْبَنَا وَخَطَایَانَا اَنْتَ رَبُّ الطَّیِّبِیْنَ فَاَنْزِلْ شِفَآءً مِّنْ شِفَآءِکَ وَرَحْمَۃً مِّنْ رَحْمَتِکَ عَلٰی
ھٰذَا الْوَجِعِ وبرای اثر جن سہ آیۃ از اول سورہ بقرہ وآیۃ الکرسی و اٰمَنَ الرَّسُوْلُ الی اٰخر البقرۃ
ومعوذتین مینوشتند ودم میفرمودند وحرز ابی وجانہ مینوشتند وآن این است بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
مِنْ مُحَمَّدٍ رَّسُوْلِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ اِلٰی مَنْ طَرَقَ الدَّارَ مِنَ الْعُمَّارِ وَالزُّوَّارِ اَلطَّارِقَا یَطْرُقُ
بِخَیْرٍ یَا رَحْمٰنُ اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّ لَنَا وَلَکُمْ فِی الْخَلْقِ سَعَۃً فَاِنْ یَکُ عَاشِقًا مُوْلَعًا اَوْ مُقْتَحِمًا
مُؤْذِیًا فَھٰذَا کِتَابُ اللّٰہِ یَنْطِقُ عَلَیْنَا وَعَلَیْکُمْ بِالْحَقِّ اِنَّا کُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا کُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ
وَرُسُلُنَا یَکْتُبُوْنَ مَا تَمْکُرُوْنَ اُتْرُکُوْا صَاحِبَ کِتَابِیْ ھٰذَا وَانْطَلِقُوْا اِلٰی عَبَدَۃِ الْاَوْثَانِ وَاِلٰی مَنْ
یَّزْعَمُ اَنَّ مَعَ اللّٰہِ اِلٰھًا اٰخَرَ لَآ اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ کُلُّ شَیْءٍ ھَالِکٌ اِلَّا وَجْھَہٗ لَہُ الْحُکْمُ وَاِلَیْہِ تُرْجَعُوْنَ
حٰمٓ لَا یُنْصَرُوْنَ حٰمٓ تُفَرَّقُ اَعْدَآءُ اللّٰہِ وَبَلَغَتْ حُجَّۃُ اللّٰہِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ
فَسَیَکْفِیْکَھُمُ اللّٰہُ وَھُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ وَصَلَّی اللّٰہُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِہٖ وَسَلَّمَ
وبرای جن وام الصبیان این تعویذ رامینوشتند ودم میفرمودند بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ الی اخرہ آیۃ الکرسی الی اٰخرہ۔ اٰمَنَ الرَّسُوْلُ الی اخر البقرۃ
وَالصَّافَّاتِ الی لَازِبٍ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّوْرَ ثُمَّ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا بِرَبِّھِمْ یَعْدِلُوْنَ ھٰذَا کِتَابٌ
مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُوْلِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ الْھَاشِمِیِّ الْمَکِّیِّ الْمَدَنِیِّ الْاَبْطَحِیِّ الْاُمِّیِّ صَاحِبِ التَّاجِ

Marfat.com

وَالْهَرَاوَةِ وَالْقَضِيْبِ وَالنَّاقَةِ وَالْبُرَاقِ صَاحِبِ قَوْلِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِلٰى مَنْ طَرَقَ اللَّيْلَ
مِنَ الْعُمَّارِ وَالزُّوَّارِ اِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمٰنُ اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّ لَنَا وَلَكُمْ فِي الْخَلْقِ
سَعَةً فَاِنْ يَكُ طَارِقًا مُوْلِعًا اَوْ دَاعِيًا مُبْطِلًا اَوْ مُفْتَخِمًا مُؤْذِيًا فَاتْرُكُوْا حَمَلَةَ الْقُرْاٰنِ
وَانْطَلِقُوْا اِلٰى عَبَدَةِ الْاَوْثَانِ يُرْسَلُ عَلَيْكُمْ شُوَاظٌ مِّنْ نَّارٍ وَّنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ
بِسْمِ اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ وَمِنَ اللّٰهِ وَاِلَى اللّٰهِ وَلَا غَالِبَ اِلَّا اللّٰهُ وَلَا اَحَدَ سِوَى اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ
مِثْلَ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ وَاسْتَفْتَحْتُ بِاللّٰهِ وَاَتَوَكَّلُ عَلَى اللّٰهِ صَاحِبُ هٰذَا الْكِتَابِ وَ
حَامِلُهٗ فِيْ حِرْزِ اللّٰهِ حَيْثُ مَا كَانَ وَمَا تَوَجَّهَ فَلَا تَقْرَبُوْهُ وَلَا تَفْزَعُوْهُ وَلَا تَضُرُّوْا بِهٖ
قَاعِدًا وَّلَا قَائِمًا وَّلَا فِيْ اَكْلٍ وَّلَا فِيْ شُرْبٍ وَّلَا فِيْ اِغْتِسَالٍ وَّلَا فِيْ نَوْمٍ وَّلَا فِيْ
سَهْلٍ وَّلَا فِيْ جَبَلٍ وَّلَا فِي اللَّيْلِ وَلَا فِي النَّهَارِ فَكُلَّمَا سَمِعْتُمْ ذِكْرَ كِتَابِيْ هٰذَا
فَاَدْبِرُوْا عَنْهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَّاَعَزُّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَّهُوَ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيْرٌ اَللّٰهُمَّ يَا رَبِّ اُعِيْذُ حَامِلَ هٰذَا الْكِتَابِ وَصَاحِبَهٗ وَقَارِئَهٗ وَكَاتِبَهٗ
بِالْاِسْمِ الْمَكْتُوْبِ عَلٰى سُرَادِقِ الْعَرْشِ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْغَالِبُ الَّذِيْ لَا يَغْلِبُهٗ
شَيْءٌ وَّلَا يَنْجُوْ مِنْهُ هَارِبٌ وَاُعِيْذُهُمْ بِالْحَيِّ الَّذِيْ لَا يَمُوْتُ وَبِالْقَيُّوْمِ الَّذِيْ لَا يَنَامُ
وَبِالْكُرْسِيِّ الَّذِيْ لَا يَزُوْلُ وَبِالْعَرْشِ الَّذِيْ لَا يُضَامُ وَاُعِيْذُهُمْ بِالْاِسْمِ الْمَكْتُوْبِ
فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوْظِ وَاُعِيْذُهُمْ بِتِسْعِ اٰيَاتٍ الَّتِيْ نَزَلَتْ عَلٰى مُوْسٰى بِطُوْرِ سَيْنَاءَ وَاُعِيْذُ
هُمْ مِنْ كُلِّ عَيْنٍ نَاظِرَةٍ وَاُذُنٍ سَامِعَةٍ وَلِسَانٍ نَاطِقَةٍ وَاَقْدَامٍ مَاشِيَةٍ
وَقُلُوْبٍ وَاعِيَةٍ وَصُدُوْرٍ رَحَاوِيَةٍ وَاَنْفُسٍ كَافِرَةٍ وَيَمِيْنٍ لَازِمَةٍ ظَاهِرَةٍ
اَوْ بَاطِنَةٍ وَاُعِيْذُهُمْ مِمَّنْ يَعْمَلُ الْخَطَايَا وَيَهِمُّ بِهَا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَاُعِيْذُهُمْ
مِنْ شَرِّ كُلِّ عَقْدِهِمْ وَمَكْرِهِمْ وَغَدْرِهِمْ وَحِقْدِهِمْ وَسِلَاحِهِمْ وَبَرِيْقِ اَعْيُنِهِمْ

Marfat.com

وَحَرِّ اَجْسَادِهِمْ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالشَّيَاطِيْنِ وَالتَّوَابِعِ وَالسَّحَرَةِ وَمِنْ شَرِّ
مَنْ يَّكُوْنُ فِي الْجِبَالِ وَالْغِيَاضِ وَالْخَرَابِ وَالْعِمْرَانِ وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَّكُوْنُ فِي الْبِحَارِ وَ
الْبَرَارِيْ وَالْمَفَاوِزِ وَالْبُلْدَانِ وَمِنْ شَرِّ سَاكِنِ النَّوَاوِيْسِ وَمِنْ شَرِّ سَاكِنِ الطُّيُوْرِ وَسَاكِنِ
الْقُبُوْرِ وَسَاكِنِ الطُّرُقِ وَسَاكِنِ الْبِحَارِ وَاَعِيْذُهُمْ مِنْ شَرِّ كُلِّ غُوْلٍ وَّغُوْلَةٍ وَّسَاحِرٍ
وَسَاحِرَةٍ وَمِنْ شَرِّ الطَّيَارَاتِ وَاُعِيْذُهُمْ بِيَا اَهْيَا اَشْرَاهِيَا اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ
وَاِلَيْكَ الْمُشْتَكٰى وَاَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَاَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ
اَسْتَغِيْثُ اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْ لِيْ شَانِيْ كُلَّهٗ وَلَا تَكِلْنِيْ اِلٰى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ وَّلَا
اِلٰى اَحَدٍ سِوَاكَ وَخَتَمْتُ هٰذَا الْكِتَابَ بِخَاتَمِ اللّٰهِ الَّذِيْ خَتَمَ بِهٖ اَقْطَارَ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَبِخَاتَمِهِ الْمَنِيْعِ وَبِخَاتَمِ سُلَيْمَانَ ابْنِ دَاوٗدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ
وَبِخَاتَمِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ اَلَا اِنَّ اَوْلِيَآءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ بِحُرْمَةِ حَاءِ رِيَاحِ حَمْدِكَ
اَنْ تُخْرِجَ لِيْ مِنْ حَاءِ حَقِيْقَةِ حَمْدِكَ حِرْزًا مَّنِيْعًا وَّحِمًى عَزِيْزًا وَّحِصْنًا
حَصِيْنًا تَحْفَظُنِيْ بِهٖ مَا يَتَعَلَّقُ بِيْ وَمَا لَا بُدَّ لِيْ مِنْهُ فِيْ طَاعَتِكَ وَقُرْبَتِكَ
وَمُجَالَسَتِكَ فِيْ اَمْرِ دِيْنِيْ وَدُنْيَايَ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ
اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَاَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَزَّ وَجَلَّ وَالْبَرُّ وَ
الْقَدَرُ مِمَّا اَخَافُ وَاَحْذَرُ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَسَلَّمَ
وبرائی گم شدہ این دعا را سہ بار میخوانند بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَللّٰهُمَّ
اِنَّ الْاَرْضَ اَرْضُكَ وَالسَّمَآءَ سَمَآءُكَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَكَ فَاجْعَلْ ذٰلِكَ كُلَّهٗ
اَضْيَقَ عَلٰى مَنْ ذَهَبَ بِهَا مِنْ كُلِّ ضِيْقٍ حَتّٰى يَرُدَّهَا اِلَيَّ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبُّ

Marfat.com

مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَرَبُّ مَنْ فِی الْاَرْضِ رَبُّ کُلِّ شَیْءٍ وَاِلٰهُ کُلِّ شَیْءٍ قَادِرٌ وَ
قَاهِرٌ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ تَهْدِیْ مِنَ الضَّلَالَةِ وَتَرُدُّ الضَّالَّةَ اُرْدُدْ عَلَیَّ ضَالَّتِیْ
بِعِزَّتِكَ وَسُلْطَانِكَ فَاِنَّهَا مِنْ عَطَائِكَ وَفَضْلِكَ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوْبِ
وَصَلَّی اللّٰهُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ۔ واین رباعی میخوانند۔ رباعی

برگوشِ دلم زغیب آوازرسان ٭ مرغِ دل خسته را به پروازرسان ٭ یارب که بمردانگی مردانِ خدا ٭
این گم شدهٔ مرا بمن بازرسان ٭ واگر مالِ مفقود از شخصِ دیگر میبود ضمائر را غائب میخوانند
چون اِلَیْهِ وَعَلَیْهِ وضَالَّتَهٗ ودر مصرعهٔ اخیرِ رباعی میخوانند۔ این گم شده ورا بوی بازرسان ٭
واین رباعی مذکوره را منسوب بحضرتِ شیخ الاسلام عبد اللہ الانصاری هروی قدس اللہ تعالیٰ
سرّهٗ مینمودند ومیفرمودند که حضرتِ شیخ الاسلام قدس سرّهٗ فرموده است هرکس که پیش از سه روز
از وقتِ گم شدن این رباعی را واین دعا را بحضورِ دل بخواند اگر پیدا نشود در فردای قیامت
دستِ او در گریبانِ من باشد ٭ وبرای اکثرِ امراض بر آب سورهٔ فاتحه هفت بار دم کرده
میدادند۔ گاهی سورهٔ اَلَمْ نَشْرَحْ هفت بار یا چهل بار دم میفرمودند۔ گاهی آیاتِ شفا
که سابق ازین ذکر یافت دم میفرمودند وبرای استسقا یعنی طلبِ بارش ادعیهٔ ماثوره
میخواندند۔ چنانچه اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا الْغَیْثَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِیْنَ اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا
غَیْثًا مُغِیْثًا مَرِیْئًا مَرِیْعًا نَافِعًا غَیْرَ ضَارٍّ عَاجِلًا غَیْرَ اٰجِلٍ اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ
وَبَهَائِمَكَ وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ وَاَحْیِ بَلَدَكَ الْمَیِّتَ اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْ عَلٰی اَرْضِنَا
زِیْنَتَهَا وَسَكَنَهَا اَللّٰهُمَّ ضَاحَتْ جِبَالُنَا وَاغْبَرَّتْ اَرْضُنَا وَهَامَتْ دَوَابُّنَا
مُعْطِی الْخَیْرَاتِ مِنْ اَمَاكِنِهَا وَمُنْزِلَ الرَّحْمَةِ مِنْ مَعَادِنِهَا وَمُجْرِیَ الْبَرَكَاتِ
عَلٰی اَهْلِهَا بِالْغَیْثِ الْمُغِیْثِ اَنْتَ الْمُسْتَغْفَرُ الْغَفَّارُ فَنَسْتَغْفِرُكَ لِلْحَامَّاتِ مِنْ

Marfat.com

ذُنُوبِنَا وَنَتُوبُ اِلَيْكَ مِنْ عَوَامِّ خَطَايَانَا اَللّٰهُمَّ فَاَرْسِلِ السَّمَآءَ مِدْرَارًا وَّوَاصِلْ بِالْغَيْثِ وَاكْفِ مِنْ تَحْتِ عَرْشِكَ حَيْثُ يَنْفَعُنَا وَيَعُوْدُ عَلَيْنَا غَيْثًا عَامًّا طَبَقًا غَبَقًا مُجَلِّلًا غَدَقًا خِصْبًا رَائِعًا مُمْرِعَ النَّبَاتِ وبعضی وقات این رباعی میخوانند رباعی۔ یارب سببِ حیوٰۃِ حیوان بفرست ٭ واز خوانِ کرم نعمتِ الوان بفرست ٭ وازبہرِ لبِ تشنۂ اطفالِ نبات ٭ از دایۂ ابر شیرِ باران بفرست ٭ چون بارش غالب میشد وخوف ضرر میدیدند این دعا میخواندند اَللّٰهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا اَللّٰهُمَّ عَلَى الْاٰكَامِ وَالْاٰجَامِ وَالنِّظَابِ وَالْاَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ واگر باد سخت وزیدن میگرفت این دعا میخواندند اَللّٰهُمَّ لَا تَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَلَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا رِيَاحًا وَّلَا تَجْعَلْهَا رِيحًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا رَحْمَةً وَّلَا تَجْعَلْهَا عَذَابًا وچون آوازِ رعد می شنیدند این دعا میخواندند سُبْحَانَ الَّذِيْ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهٖ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيْفَتِهٖ واگر کسے از سوءِ حفظ شکایت مینمود امر میکردند کہ بعد ہر نمازِ فریضہ بعد صلوٰۃِ شریف سہ بار سیزدہ مرتبہ رَبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا باید خواند باز در آخر صلوٰۃ شریف سہ بار خواندہ بر سینۂ خود دم کند واگر ضیق معیشت عرض میکرد بوظیفہ حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ پنجصد بار یکصد صلوٰۃ در اول ویکصد در آخر مقرر میفرمودند کہ ہر روز این وظیفہ را بلا ناغہ باید خواند و در آخر ہر صد آیۂ شریف تمام باید کرد یعنی نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيْرُ ہم باید خواند بعض کسانرا برائی ہمین مطلب آیۂ شریف وَاُفَوِّضُ اَمْرِيْ اِلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَصِيْرٌ بِالْعِبَادِ بہمان ترتیب سابق امر میفرمودند واگر کسے از کثرتِ وساوسِ شیطانی استغاثہ میکرد بوظیفہ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ پنجصد بار با صلوٰۃ شریف یکصد در اول ویکصد در آخر ود۔ آخرِ ہر صد لفظ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ ہمراہش ضم کردن میفرمودند۔

Marfat.com

واگر کسے از غلبۂ اعداء دینی ودنیوی بلکہ اکثر حاجات مشکل طلب وظیفہ مینمود بخواندنِ حزب البحر امر میکردند ترتیب خواندنش وترتیب نگاشتش راقم الحروف از نسخہ کہ در تلاوتِ حضرت ایشان است انشاء اللہ عنقریب نقل خواہد نمود۔ فانتظرہٗ وبرائی حزب البحر منافع وخواص بیشمار نقل میفرمودند۔ ایضاً در دفع مہمات برقرارت حصن الحصین ترغیب وتحریض بسیار میفرمودند وبرائی ہوام موذیہ چون ملخ وموش کہ زراعات را نقصان میکنند مینوشتند۔

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ۔ بِسْمِ اللّٰہِ الَّذِیْ لَا یَضُرُّ مَعَ اسْمِہٖ شَیْءٌ فِی الْاَرْضِ وَلَا فِی السَّمَآءِ وَھُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ۔ وَقَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِیْنَ یَخَافُوْنَ اَنْعَمَ اللّٰہُ عَلَیْھِمَا ادْخُلُوْا عَلَیْھِمُ الْبَابَ فَاِذَا دَخَلْتُمُوْہُ فَاِنَّکُمْ غٰلِبُوْنَ وَعَلَی اللّٰہِ فَتَوَکَّلُوْا اِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنِیْنَ یَا مَعْشَرَ الْھَوَامِّ وَالْبَرَاغِیْثِ وَالذِّیْدَانِ وَالْفَارِ اِنْفِرُوْا خِفَافًا وَّثِقَالًا وَّجَاھِدُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ بِمِلْیُخَا (اسماء اصحاب الکہف الی آخرہ) وَصَلَّی اللّٰہُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِہٖ وَسَلَّمَ۔ ومیفرمودند کہ تعویذ را ہمچنین کشادہ بر درخت یا چوب بلند منصوب چسپانیدہ شود وچون بہ مضجع خود حضرت ایشان آرام میفرمودند این دعا میخواندند بِاسْمِکَ رَبِّیْ وَضَعْتُ جَنْبِیْ فَاغْفِرْ لِیْ ذَنْبِیْ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ وَمَا اَسْرَرْتُ وَمَا اَعْلَنْتُ وَمَا اَسْرَفْتُ وَمَا اَنْتَ اَعْلَمُ بِہٖ مِنِّیْ اَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَآ اِلٰہَ اِلَّآ اَنْتَ اَللّٰھُمَّ بِاسْمِکَ وَضَعْتُ جَنْبِیْ وَبِکَ اَرْفَعُہٗ اِنْ اَمْسَکْتَ رُوْحِیْ فَاغْفِرْ لَھَا وَارْحَمْھَا وَاِنْ رَدَدْتَّھَا فَاحْفَظْھَا بِمَا تَحْفَظُ بِہٖ عِبَادَکَ الصَّالِحِیْنَ رَضِیْتُ بِاللّٰہِ رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِیْنًا وَّبِسَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ نَبِیًّا وَّرَسُوْلًا وَّبِالْقُرْاٰنِ اِمَامًا وَّعَدْلًا وَّبِالْکِرَامِ الْکَاتِبِیْنَ شَھِیْدًا وَّبِالْکَعْبَۃِ قِبْلَۃً وَّبِالْمُسْلِمِیْنَ اِخْوَانًا۔

Marfat.com

ایضاً اٰمنتُ باللّٰہِ توکّلتُ علی اللّٰہِ اِعتصمتُ باللّٰہِ لاحولَ ولاقوۃَ اِلّا باللّٰہِ۔
ایضاً گاہ گاہ چہار قُل وآیۃ الکرسی واواخر سورۃ البقرۃ میخواندند۔ ایضاً بسمِ اللّٰہِ علیٰ دینی
وعلیٰ نفسی وعلیٰ مالی وعلیٰ اولادی بسمِ اللّٰہِ الّذی لایضرّ مع اسمہٖ الخ اَعوذُ
بکلماتِ اللّٰہِ التّامّاتِ مِن شرِّ ما خلقَ اَعوذُ باللّٰہِ مِن شرِّ ما خلقَ و
ذرأَ وبرأَ ومِن شرِّ ما یلجُ فی اللّیلِ ومِن شرِّ ما یلجُ فی النّہارِ ومِن شرِّ ما
یخرجُ مِن الارضِ ومِن شرِّ ما ینزلُ مِن السّماءِ ومِن شرِّ طوارقِ اللّیلِ ومِن
شرِّ النّفّاثاتِ فی العُقدِ ومِن شرِّ حاسدٍ اِذا حسدَ واِذا اَصبحَ قالَ اَصبحنا
واَصبحَ المُلکُ للّٰہِ الواحدِ القہّارِ اَللّٰھُمّ ما اَصبحَ بی مِن نعمۃٍ اَو باَحدٍ مِن
خلقِکَ فمِنکَ وحدَکَ لاشریکَ لکَ اَللّٰھُمّ اجعلْ لکَ الحمدَ ولکَ ھذا الیومَ
صلاحًا وّاَوسطَہٗ فلاحًا وّاٰخرَہٗ نجاحًا اَسئلُکَ خیرَ الدّنیا والاٰخرۃِ
(وھٰذا ما وعدنا لکَ فی الفصلِ الاوّلِ مِن ذکرِ ادعیۃِ ختمانہ وترتیبہ)
ہرگاہ کہ حضرت ایشان کلام اللہ شریف را ختم میکردند یا در تراویح از حافظ ختم می شنیدند
ادعیہ ختمانہ کہ ترتیب دادہ بودند میخواندند و یا میخوانیدند۔ وھوٰذا۔ بسمِ اللّٰہِ الرّحمٰنِ الرّحیمِ
اَلحمدُ للّٰہِ ربِّ العالمینَ الی آخرہٖ۔ بسمِ اللّٰہِ الرّحمٰنِ الرّحیمِ الٓمٓ ذٰلکَ
الکتابُ لاریبَ فیہِ الی قولہٖ تعالیٰ مُفلحونَ۔ اَللّٰہُ لآ اِلٰہَ اِلّا ھوَ الحیُّ
القیّومُ الی اٰخرِ اٰیۃِ الکرسی۔ لِلّٰہِ ما فی السّمٰوٰتِ وما فی الارضِ الی اٰخرِ السّورۃِ
شہدَ اللّٰہُ اَنّہٗ لآ اِلٰہَ اِلّا ھوَ والملٰئکۃُ واولوا العلمِ قائمًا بالقسطِ لآ اِلٰہَ اِلّا ھوَ
العزیزُ الحکیمُ۔ یٰاَیّھا الّذینَ اٰمنوا اتّقوا اللّٰہَ ولتنظرْ نفسٌ ما قدّمتْ
لِغدٍ الی اٰخرِ سورۃِ الحشر۔ ہرگاہ باٰخرِ سورۃ میرسیدند حکیمُ نِ الّذی میخواندند

Marfat.com

تَقَدَّسَتْ عَنِ الْاَمْثَالِ ذَاتُهٗ وَتَنَزَّهَتْ عَنْ مُّشَابَهَةِ الْاَمْثَالِ صِفَاتُهٗ
وَاحِدٌ لَامِنْ قِلَّةٍ مَوْجُوْدٌ لَامِنْ عِلَّةٍ بِالْبِرِّ مَعْرُوْفٌ وَبِالْاِحْسَانِ مَوْصُوْفٌ
اَوَّلٌ قَدِيْمٌ بِلَا اِبْتِدَاءٍ وَاٰخِرٌ رَحِيْمٌ بِلَا انْتِهَاءٍ لَا يُنْسَبُ اِلَيْهِ الْبَنَاتُ وَلَا
الْبَنُوْنُ وَلَا تُوْهِنُهٗ تَدَاوُلُ الْاَوْقَاتِ وَالسِّنُوْنَ مُحِيْطٌ بِعَمَلِ الْعَبْدِ سِرِّهٖ وَجَهْرِهٖ
وَكَفِيْلٌ لِلْمُؤْمِنِيْنَ بِتَاْيِيْدِهٖ وَنَصْرِهٖ وَمِنْ اٰيَاتِهٖ اَنْ تَقُوْمَ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهٖ
سُبْحَانَكَ مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ
الَّذِيْ اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَّهٗ عِوَجًا وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ
عَلٰى رَسُوْلِهِ الْمَخْصُوْصِ بِاَنْوَاعِ الْكَرَامَاتِ وَالْمَبْعُوْثِ بِاَصْنَافِ الْمُعْجِزَاتِ
وَالْقُرْاٰنِ سَيِّمَا وَعَلٰى اٰلِهِ الْحُرِّ اٰنِ لَهٗ وَاَصْحَابِهِ الْحُرَّاثِ وَتَابِعِيْهِ الْحُفَّاظِ لَهٗ
اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ وَاَشْهَدُ اَنَّ الْقُرْاٰنَ كِتَابُهُ الْقَدِيْمُ
وَصِفَتُهُ الذَّاتِيُّ الَّذِيْ لَا يَاْتِيْهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ
تَنْزِيْلٌ مِّنْ حَكِيْمٍ حَمِيْدٍ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ صَدَقَ اللّٰهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ
وَبَلَّغَ رَسُوْلُهُ النَّبِيُّ الْكَرِيْمُ وَنَحْنُ عَلٰى ذٰلِكَ مِنَ الشَّاهِدِيْنَ رَبَّنَا تَوَفَّنَا عَلَيْهَا
مُسْلِمِيْنَ وَاَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِيْنَ غَيْرَ خَزَايَا وَلَا مَفْتُوْنِيْنَ اَللّٰهُمَّ انْفَعْنَا وَارْفَعْنَا
بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِيْمِ وَاهْدِنَا وَبَارِكْ لَنَا بِالْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيْمِ وَنَجِّنَا مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِيْنَ وَاجْعَلْهُ لَنَا حُجَّةً يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَتَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ
الْعَلِيْمُ اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْاٰنَ الْعَظِيْمَ رَبِيْعَ قُلُوْبِنَا وَجِلَاءَ اَحْزَانِنَا وَذَهَابَ هُمُوْمِنَا
وَغُمُوْمِنَا وَطَهَارَةً لِقُلُوْبِنَا وَقُرَّةً لِعُيُوْنِنَا وَشِفَاءً لِصُدُوْرِنَا وَزَكَاءً لِنُفُوْسِنَا وَ

Marfat.com

دواءً لمرضانا وانسابك وانقطاعاً من غيرك ربنا تقبل منا انك انت السميع
العليم وصلى الله على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه وبارك وسلم اجمعين
اللهم ارزقنا بكل حرف من القرآن حلاوة وحلماً وبكل كلمة من القرآن
كرامة وكمالاً وبكل اية من القرآن امناً وايماناً وبكل سورة من القرآن سعة
وسروراً وبكل جزء من القرآن جزاءً وجمالاً اللهم اجعل القرآن العظيم
لنا في الدنيا قريناً وعند الموت نصيراً وفي القبر مونساً وعند البعث نجاتاً
وعند الحساب شفيعاً وعلى الصراط نوراً وفي الجنة رفيقاً ومن النار ستراً
وحجاباً والى الخيرات كلها دليلاً اللهم نور قلوبنا بتلاوة القرآن ونجنا من
النار بالقرآن وادخلنا الجنة بالقرآن ونعوذ بك من الخزي والفضيحة
في الدارين بحرمة القرآن اللهم تقبل منا قراءتنا وتجاوز عنا ما كان لنا
في تلاوته من نسيان او تحريف عن موضعها او تغيير حرف او تقديمه
او تاخيره او زيادة او نقصان او ترك مد او تشديد او جزم او اعراب
بغير مكان او ادغام بغير مد غم او اظهار بغير بيان فاكتبه منا على التمام
والكمال المهذب من كل الخان برحمتك يا ارحم الراحمين اللهم فاذا
افدتنا المعونة على تلاوته وسهلت لنا جواسي السنتنا بحسن عبارته
فاجعلنا ممن يرعاه حق رعايته ويدين لك باعتقاد التسليم لمحكم اياته
ويفزع الى الاقرار بمتشابهه وموضحات بيناته اللهم انك انزلته على نبيك
سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم مجملاً والهمته علم معانيه مفصلاً وفهم
غرائبه وعجائبه مكملاً وورثتنا علمه بقدر استعداداتنا مفسراً

Marfat.com

وَفَضَّلْتَنَا عَلٰى مَنْ جَهِلَ عِلْمَهٗ وَحَرِمَ قِرَائَتَهٗ بِبَرَكَةِ مُتَابَعَتِهٖ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ تَفَضُّلًا فَصَلِّ اَللّٰهُمَّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدِنِ الْخَطِيْبِ بِهٖ وَالْمُبَلِّغِ لَهٗ
لِاُمَّتِهٖ وَعَلٰى اٰلِهِ الْخُزَّانِ لَهٗ وَاَصْحَابِهِ الْحُرَّاثِ لَهٗ وَتَابِعِيْهِ الْحُفَّاظِ لَهٗ وَاجْعَلْنَا
مِمَّنْ يَعْتَرِفُ بِاَنَّهٗ مِنْ عِنْدِكَ حَتّٰى لَا يُعَارِضَنَا الشَّكُّ فِىْ تَصْدِيْقِهٖ وَلَا
يَخْتَلِجَنَا الزَّيْغُ عَنْ قَصْدِ طَرِيْقِهٖ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ
وَاَصْحَابِهٖ وَاجْعَلْنَا مِمَّنْ يَّعْتَصِمُ بِحَبْلِهٖ وَيَاْوِىْ مِنَ الْمُتَشَابِهِ اِلٰى مَعْقِلِهٖ وَيَسْكُنُ
مِنَ الْمُحْكَمِ فِىْ جَنَاحِهٖ وَيَهْتَدِىْ بِضَوْءِ صَاحِبِهٖ وَلَا يَلْتَمِسُ الْهُدٰى فِىْ غَيْرِ
جَنَابِهٖ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاحْطُطْ بِالْقُرْاٰنِ عَنَّا ثِقْلَ الْاَوْزَارِ
وَهَبْ لَنَا حُسْنَ شَمَائِلِ الْاَبْرَارِ وَاَقِفْ بِنَا اٰثَارَ الَّذِيْنَ قَامُوْا لَكَ بِهٖ اٰنَاءَ اللَّيْلِ وَ
اَطْرَافَ النَّهَارِ حَتّٰى نُطَهَّرَنَا مِنْ كُلِّ دَنَسٍ بِتَطْهِيْرِهٖ وَتَقْفُوَ بِنَا اٰثَارَ الَّذِيْنَ
اسْتَضَاءُوْا بِنُوْرِهٖ وَلَمْ يُلْهِهِمُ الْاَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَيَقْطَعَهُمْ بِخَدْعِ غُرُوْرِهٖ
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُوْلِكَ كَمَا بَلَّغَ رِسَالَتَكَ
وَصَدَعَ بِاَمْرِكَ وَنَصَحَ لِعِبَادِكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ نَبِيَّنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَقْرَبَ
النَّبِيِّيْنَ مِنْكَ مَجْلِسًا وَّاَمْلَنَهُمْ مِنْكَ شَفَاعَةً وَّاَجْلَهُمْ عِنْدَكَ قَدْرًا
وَّاَوْجَهَهُمْ عِنْدَكَ جَاهًا اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّشَرِّفْ بُنْيَانَهٗ وَعَظِّمْ
بُرْهَانَهٗ وَثَقِّلْ مِيْزَانَهٗ وَتَقَبَّلْ شَفَاعَتَهٗ وَارْفَعْ دَرَجَتَهٗ وَاَحْيِنَا عَلٰى سُنَّتِهٖ
وَتَوَفَّنَا عَلٰى مِلَّتِهٖ وَاجْعَلْنَا مِنْ اَهْلِ طَاعَتِهٖ وَاحْشُرْنَا فِىْ زُمْرَتِهٖ وَاَوْرِدْنَا
حَوْضَهٗ وَاسْقِنَا بِكَاْسِهٖ اٰمِيْنَ۔ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ
وَاجْعَلِ الْقُرْاٰنَ لَنَا فِىْ ظُلَمِ اللَّيَالِىْ مُؤْنِسًا وَّمِنْ نَزَغَاتِ الشَّيَاطِيْنِ وَخَطَرَاتِ

Marfat.com

الْوَسَاوِسِ حَارِسًا وَلِاَقْدَامِنَا عَنْ نَقْلِهَا اِلَى الْمَعَاصِيْ حَابِسًا وَلِاَلْسِنَتِنَا عَنِ الْخَوْضِ
فِي الْبَاطِلِ مُخْرِسًا وَلِمَا طَوَتِ الْغَفْلَةُ عَنَّا مِنْ تَصَفُّحِ الْاِعْتِبَارِ نَاشِرًا حَتّٰى نَوْصِلَ
اِلٰى قُلُوْبِنَا فَهْمَ عَجَائِبِهٖ وَعِلْمَ اَسْرَارِهٖ وَزَوَاجِرَ اَمْثَالِهِ الَّتِيْ ضَعُفَتِ الْجِبَالُ الرَّوَاسِيْ
عَلٰى صَلَابَتِهَا عَنِ احْتِمَالِهٖ اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْاٰنَ الْعَظِيْمَ لِقُلُوْبِنَا ضِيَاءً وَّلِاَبْصَارِنَا
جَلَاءً وَّادْفَعْ عَنَّا النِّقَمَ وَاجْعَلْنَا عِنْدَ الْجَزَاءِ مِنَ الْفَائِزِيْنَ وَعِنْدَ النَّعْمَاءِ مِنَ
الشَّاكِرِيْنَ وَعِنْدَ الْبَلَاءِ مِنَ الصَّابِرِيْنَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الَّذِيْنَ يَقْرَءُ الْقُرْاٰنَ وَالْقُرْاٰنُ
يَلْعَنُهٗ اَللّٰهُمَّ لَا تَجْعَلِ الْقُرْاٰنَ بِنَا مَوَاخِذَ وَلَا الصِّرَاطَ بِنَا زَالًّا وَلَا سَيِّدَنَا
مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنَّا فِي الْقِيٰمَةِ مُعْرِضًا وَّاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا
وَّمُشَفَّعًا وَاَوْرِدْنَا حَوْضَهٗ وَاسْقِنَا بِكَاْسِهٖ مَشْرَبًا رَوِيًّا سَائِغًا هَنِيْئًا
لَا نَظْمَاءُ بَعْدَهٗ اَبَدًا اَللّٰهُمَّ انْفَعْنَا بِالْقُرْاٰنِ الَّذِيْ رَفَعْتَ مَكَانَهٗ وَرَيَّبْتَ بِرْهَانَهٗ
وَجَعَلْتَ الْعَرَبِيَّةَ الْفَصِيْحَةَ لِسَانَهٗ اَللّٰهُمَّ فَكَمَا جَعَلْتَنَا بِهٖ مُصَدِّقِيْنَ وَلِمَا
فِيْهِ مُحَقِّقِيْنَ فَاجْعَلْنَا بِتِلَاوَتِهٖ مُشَفَّعِيْنَ وَاِلٰى لَذِيْذِ خِطَابِهٖ مُسْتَمِعِيْنَ
وَبِمَا فِيْهِ مُتَعَبِّدِيْنَ وَلِاَحْكَامِهٖ جَامِعِيْنَ وَلِاَدَاءِ اَوَامِرِهٖ وَنَوَاهِيْهِ خَاضِعِيْنَ
وَعِنْدَ خَتْمِ قِرَاءَتِهٖ مِنَ الْفَائِزِيْنَ وَلِثَوَابِهٖ حَائِزِيْنَ وَلَكَ فِيْ جَمِيْعِ شُهُوْرِنَا
ذَاكِرِيْنَ وَاِلَيْكَ فِيْ جَمِيْعِ اُمُوْرِنَا رَاجِيْنَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنَ الَّذِيْنَ حَفِظُوْا
لِلْقُرْاٰنِ حُرْمَتَهٗ لَمَّا حَفِظُوْهُ وَعَظَّمُوْا مَنْزِلَتَهٗ لَمَّا سَمِعُوْهُ وَنَادَوْا بِاٰدَابِهٖ لَمَّا
حَضَرُوْهُ وَالْتَزَمُوْا حِكَمَهٗ وَمَا فَارَقُوْهُ وَاَحْسَنُوْا جِوَارَهٗ لَمَّا جَاوَرُوْهُ وَاَرَادُوْا
بِتِلَاوَتِهٖ وَجْهَكَ وَالدَّارَ الْاٰخِرَةَ فَوَصَلُوْا بِهٖ اِلَى الْمَقَامَاتِ الْفَاخِرَةِ فِي الدُّنْيَا وَ
الْاٰخِرَةِ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا فِيْ صَبِيْحَتِنَا هٰذِهٖ وَفِيْ يَوْمِنَا هٰذَا وَفِيْ لَيْلَتِنَا هٰذِهٖ

ظ يقرءون

Marfat.com

اَجْمَعِیْنَ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ اَللّٰهُمَّ عَافِنَا وَاعْفُ عَنَّا بِعَفْوِكَ الْعَظِیْمِ
وَاسْتُرْنَا بِسَتْرِكَ الْجَمِیْلِ اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِیْمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنَّا
اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِیَةَ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذِهِ
الْخَتْمَةَ الْمُبَارَكَةَ الْمَیْمُوْنَةَ مُبَارَكَةً مَیْمُوْنَةً عَلٰی مَنْ قَرَاَهَا وَحَضَرَهَا وَسَمِعَهَا
وَاٰمَنَ عَلٰی دُعَائِهَا وَاَنْزِلِ اللّٰهُمَّ مِنْ بَرَكَاتِهَا عَلٰی اَهْلِ الدُّوْرِ فِیْ دُوْرِهِمْ وَعَلٰی
اَهْلِ الثُّغُوْرِ فِیْ ثُغُوْرِهِمْ وَعَلٰی اَهْلِ الْحَرَمَیْنِ فِیْ حَرَمِهِمْ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
اَللّٰهُمَّ وَاَنْزِلْ بَرَكَاتِهٖ عَلٰی اَهْلِ الْقُبُوْرِ فِیْ قُبُوْرِهِمْ مِنْ اَهْلِ مِلَّتِنَا النُّوْرَ وَالضِّیَاءَ
وَالْفَسْحَةَ وَالرَّحْمَةَ وَجَازِهِمْ بِالْاِحْسَانِ اِحْسَانًا وَبِالسَّیِّئَاتِ غُفْرَانًا
وَارْحَمْنَا اِذَا صِرْنَا اِلٰی مَا صَارُوْا اِلَیْهِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ اَللّٰهُمَّ لَا تَدَعْ
لَنَا ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهٗ وَلَا هَمًّا اِلَّا فَرَّجْتَهٗ وَلَا كَرْبًا اِلَّا نَفَّسْتَهٗ وَلَا حَاجَةً اِلَّا قَضَیْتَهَا
یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ ثَوَابَ هٰذِهِ الْخَتْمَةِ الْمُبَارَكَةِ الْمُعَظَّمَةِ الْمُشَرَّفَةِ
الْمُكَرَّمَةِ الْمَیْمُوْنَةِ فِیْ هٰذِهِ السَّاعَةِ اِلٰی رُوْحِ سَیِّدِنَا وَمَوْلٰنَا وَمَلَاذِنَا وَ
مَلْجَاِنَا وَشَفِیْعِنَا سَیِّدِ رُسُلِكَ وَخَاتَمِ اَنْبِیَائِكَ حَبِیْبِكَ وَرَسُوْلِكَ النَّبِیِّ
الْاُمِّیِّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ وَاِلٰی اَرْوَاحِ اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِیْنَ وَاِلٰی اَرْوَاحِ جَمِیْعِ
اَنْبِیَائِكَ وَرُسُلِكَ وَاٰلِ كُلٍّ وَاَصْحَابِ كُلٍّ صَلٰوةُ اللّٰهِ عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ خُصُوْصًا
اِلٰی اَرْوَاحِ خُلَفَائِهِ الرَّاشِدِیْنَ اَبِیْ بَكْرِنِ الصِّدِّیْقِ وَعُمَرَ الْفَارُوْقِ وَعُثْمَانَ ذِی النُّوْرَیْنِ
وَعَلِیِّنِ الْمُرْتَضٰی وَبَاقِی الْعَشَرَةِ الْمُبَشَّرَةِ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمْ وَاِلٰی اَرْوَاحِ الْبَطَلَیْنِ
الشَّهِیْدَیْنِ وَاُمِّهِمَا سَیِّدَةِ النِّسَاءِ وَعَائِشَةَ وَخَدِیْجَةَ وَسَائِرِ اُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِیْنَ
وَالْاَوْلَادِ وَبَاقِی الْبَنَاتِ وَالْعَمَّیْنِ الشَّرِیْفَیْنِ وَسَائِرِ اَصْحَابِ بَدْرٍ وَاَصْحَابِ اُحُدٍ

Marfat.com

وَاَصْحَابِ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ وَالصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِيْنَ وَالْاَئِمَّةِ الْاِثْنَا عَشَرَ الْاَطْهَرِ وَ
الْاَئِمَّةِ الْمُجْتَهِدِيْنَ وَاِلٰى رُوْحِ شَيْخِ الْعَالَمِيْنَ سُلْطَانِ الْعَارِفِيْنَ اَبَا يَزِيْدِ الْقُطْبِ
الْبُسْطَامِيِّ وَاِلٰى رُوْحِ قُطْبِ الرَّبَّانِيِّ الْغَوْثِ الصَّمَدَانِيِّ مُحْيِ الدِّيْنِ اَبِيْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ الْقَادِرِ
الْجِيْلِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا وَاِلٰى رُوْحِ ذِي الْفُتُوْحِ شَيْخِنَا وَمُرْشِدِنَا قُطْبِ
الْعَالَمِيْنَ غِيَاثِ الْمُسْتَغِيْثِيْنَ شَيْخِ الطَّرِيْقَةِ وَالْحَقِيْقَةِ وَالشَّرِيْعَةِ السَّيِّدِ
بَهَاءِ الْحَقِّ وَالدِّيْنِ الْخَوَاجَهْ مُحَمَّدْ نَقْشْبَنْدْ وَاِلٰى رُوْحِ الْاِمَامِ الْهُمَامِ قُطْبِ الرَّبَّانِيِّ
الْمَحْبُوْبِ السُّبْحَانِيِّ الْمُجَدِّدِ لِلْاَلْفِ الثَّانِيِّ الشَّيْخِ اَحْمَدَ سَرْهِنْدِيْ قُدِّسَ سِرُّهُ
الْاَقْدَسُ وَاِبْنِهِ الْاِمَامِ حُجَّةِ الْاِسْلَامِ الْخَوَاجَهْ مُحَمَّدْ مَعْصُوْمْ قُدِّسَ سِرُّهُ الْمَكْتُوْمُ
وَاِلٰى اَرْوَاحِ مُرْشِدِيْهِمْ وَمُسْتَرْشِدِيْهِمْ اِلٰى يَوْمِنَا هٰذَا اَجْمَعِيْنَ وَاِلٰى اَرْوَاحِ
اٰبَائِنَا وَاَجْدَادِنَا وَاُمَّهَاتِنَا وَجَدَّاتِنَا وَاِخْوَانِنَا وَسَائِرِ مَنْ لَهُمْ حَقٌّ عَلَيْنَا
وَمَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَاِلَى الْحَاضِرِيْنَ مِنَّا وَالْغَائِبِيْنَ وَاِلٰى اَرْوَاحِ سَائِرِ
الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُسْلِمِيْنَ مِنَ الْاَوَّلِيْنَ وَالْاٰخِرِيْنَ بِرَحْمَتِكَ وَفَضْلِكَ يَا اَرْحَمَ
الرَّاحِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِوَالِدِيْنَا وَلِاُمَّهَاتِنَا وَلِاِخْوَانِنَا وَلِاُسْتَاذِيْنَا وَ
لِمَشَائِخِنَا وَلِمُعَلِّمِيْنَا وَلِجِيْرَانِنَا وَلِعَشَائِرِنَا وَلِقَبَائِلِنَا وَلِمَنْ لَهُ حَقٌّ عَلَيْنَا
وَلِمَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَلِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ اَلْاَحْيَاءِ
مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ وَاكْتُبِ السَّلَامَةَ عَلٰى عَبِيْدِكَ الْحَجِّ وَالْغُزَاةِ وَالزُّوَّارِ
وَالْمُسَافِرِيْنَ فِيْ بَرِّكَ وَبَحْرِكَ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ اَجْمَعِيْنَ اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بِالْاِيْمَانِ
الْقَدِيْمِ وَلَكَ الشُّكْرُ بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِيْمِ نَبِّهْنَا مِنَ الْخَطَرِ الْعَظِيْمِ وَنَجِّنَا مِنَ الْعَذَابِ
الْاَلِيْمِ وَارْزُقْنَا النَّظَرَ اِلٰى وَجْهِكَ الْكَرِيْمِ وَتُبْ عَلَيْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ

Marfat.com

وَاقْضِ حَوَائِجَنَا وَحَوَائِجَ الْمُسْلِمِيْنَ اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْن وَنَسْئَلُكَ اللّٰهُمَّ بِجَاهِهِ الْاَعْظَمِ وَبِقُرْبِهِ الْاَكْمَلِ وَالْاَفْخَمِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ تَتَفَضَّلَ عَلَيْنَا بِجَمِيْعِ مَا نُحِبُّهُ مِنَ الْخَيْرِ وَتُعِيْذَنَا مِنْ جَمِيْعِ مَا نَخَافُهُ مِنَ الشَّرِّ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَالسَّلَامُ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَبَارَكَ وَسَلَّمَ اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْن اٰمِيْن يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ۔

وَهٰذَا تَرْتِيْبُ قِرَاءَةِ حِزْبِ الْبَحْرِ عَلَى النَّحْوِ الَّذِيْ صَحَّحَهُ وَاخْتَارَهُ وَيَاْذَنُ بِهٖ **اِفْتِتَاحُ حِزْبِ الْبَحْرِ** بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۔ صَلٰوةً تُنْجِيْنَا اِلٰى اٰخِرِهٖ ثَلٰثًا اَلْفَاتِحَةَ ثَلٰثًا اٰيَةَ الْكُرْسِيِّ ثَلٰثًا ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً نُّعَاسًا يَّغْشٰى طَائِفَةً مِّنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّوْنَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُوْلُوْنَ هَلْ لَّنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهٗ لِلّٰهِ يُخْفُوْنَ فِيْ اَنْفُسِهِمْ مَّا لَا يُبْدُوْنَ لَكَ يَقُوْلُوْنَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هٰهُنَا قُلْ لَّوْ كُنْتُمْ فِيْ بُيُوْتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِيْنَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ۔ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَّبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سِيْمَاهُمْ فِيْ وُجُوْهِهِمْ مِّنْ اَثَرِ السُّجُوْدِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرٰىةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْاِنْجِيْلِ كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْاَهُ فَاٰزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوْقِهٖ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيْظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنْهُمْ مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا ط رَبِّ سَهِّلْ وَيَسِّرْ وَلَا تُعَسِّرْ عَلَيْنَا بِحَقِّ الف با تا ثا ج حا خا

Marfat.com

د ذ ر ا ز ا س ش ص ض ط ا ظ ا ع غ ف ا ق ك ل م ن و ا ه ا لام الف
همزه یا۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۔ يَا عَلِيُّ يَا عَظِيْمُ يَا حَلِيْمُ
يَا عَلِيْمُ اَنْتَ رَبِّيْ وَعِلْمُكَ حَسْبِيْ فَنِعْمَ الرَّبُّ رَبِّيْ وَنِعْمَ الْحَسْبُ حَسْبِيْ
تَنْصُرُ مَنْ تَشَاءُ وَاَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَلِيْمُ نَسْئَلُكَ الْعِصْمَةَ فِي الْحَرَكَاتِ وَالسَّكَنَاتِ
وَالْكَلِمَاتِ وَالْاِرَادَاتِ وَالْخَطَرَاتِ مِنَ الشُّكُوْكِ وَالظُّنُوْنِ وَالْاَوْهَامِ السَّاتِرَةِ
لِلْقُلُوْبِ عَنْ مُطَالَعَةِ الْغُيُوْبِ فَقَدِ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُوْنَ وَزُلْزِلُوْا زِلْزَالًا شَدِيْدًا ط وَاِذْ يَقُوْلُ
الْمُنَافِقُوْنَ وَالَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ اِلَّا غُرُوْرًا فَثَبِّتْنَا وَانْصُرْنَا
وَسَخِّرْ لَنَا هٰذَا الْبَحْرَ كَمَا سَخَّرْتَ الْبَحْرَ لِمُوْسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَسَخَّرْتَ النَّارَ لِاِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ
السَّلَامُ وَسَخَّرْتَ الْجِبَالَ وَالْحَدِيْدَ لِدَاوٗدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَسَخَّرْتَ الرِّيَاحَ
وَالشَّيَاطِيْنَ وَالْجِنَّ وَالْاِنْسَ لِسُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَسَخَّرْتَ الْبُرَاقَ وَالثَّقَلَيْنِ
لِسَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَخِّرْ لَنَا كُلَّ بَحْرٍ هُوَ لَكَ فِي الْاَرْضِ
وَالسَّمَاءِ وَالْمُلْكِ وَالْمَلَكُوْتِ وَبَحْرَ الدُّنْيَا وَبَحْرَ الْاٰخِرَةِ وَسَخِّرْ لَنَا كُلَّ شَيْءٍ يَا مَنْ
بِيَدِهٖ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ كٓهٰيٰعٓصٓ كٓهٰيٰعٓصٓ كٓهٰيٰعٓصٓ اُنْصُرْنَا فَاِنَّكَ خَيْرُ
النَّاصِرِيْنَ وَافْتَحْ لَنَا فَاِنَّكَ خَيْرُ الْفَاتِحِيْنَ وَارْزُقْنَا فَاِنَّكَ خَيْرُ الرَّازِقِيْنَ وَاغْفِرْ لَنَا
فَاِنَّكَ خَيْرُ الْغَافِرِيْنَ وَارْحَمْنَا فَاِنَّكَ خَيْرُ الرَّاحِمِيْنَ وَاهْدِنَا وَنَجِّنَا مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِيْنَ وَهَبْ لَنَا مِنْ لَّدُنْكَ رِيْحًا طَيِّبَةً كَمَا هِيَ فِيْ عِلْمِكَ وَانْشُرْهَا عَلَيْنَا
مِنْ خَزَائِنِ رَحْمَتِكَ وَاحْمِلْنَا بِهَا حَمْلَ الْكَرَامَةِ مَعَ السَّلَامَةِ وَالْعَافِيَةِ فِي الدِّيْنِ
وَالدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ اَللّٰهُمَّ يَسِّرْ لَنَا اُمُوْرَنَا مَعَ الرَّاحَةِ
لِقُلُوْبِنَا وَاَبْدَانِنَا وَالسَّلَامَةِ وَالْعَافِيَةِ فِيْ دِيْنِنَا وَدُنْيَانَا وَكُنْ لَّنَا صَاحِبًا

Marfat.com

فِی سَفَرِنَا وَخَلِیْفَةً فِی اَهْلِنَا وَاطْمِسْ عَلٰی وُجُوْهِ اَعْدَائِنَا وَامْسَخْهُمْ[1] عَلٰی مَکَانَتِهِمْ
فَلَا یَسْتَطِیْعُوْنَ الْمُضِیَّ وَلَا الْمَجِیْءَ اِلَیْنَا وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلٰی اَعْیُنِهِمْ
فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَاَنّٰی یُبْصِرُوْنَ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنٰهُمْ عَلٰی مَکَانَتِهِمْ
فَمَا اسْتَطَاعُوْا مُضِیًّا وَّلَا یَرْجِعُوْنَ ط یٰسٓ وَالْقُرْاٰنِ الْحَکِیْمِ اِنَّکَ لَمِنَ
الْمُرْسَلِیْنَ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ تَنْزِیْلَ الْعَزِیْزِ الرَّحِیْمِ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَّآ اُنْذِرَ
اٰبَآؤُهُمْ فَهُمْ غٰفِلُوْنَ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰٓی اَکْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا یُؤْمِنُوْنَ ط
اِنَّا جَعَلْنَا فِیْٓ اَعْنَاقِهِمْ اَغْلٰلًا فَهِیَ اِلَی الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُوْنَ وَجَعَلْنَا مِنْ
بَیْنِ اَیْدِیْهِمْ سَدًّا وَّمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَیْنٰهُمْ فَهُمْ لَا یُبْصِرُوْنَ. ط
شَاهَتِ الْوُجُوْهُ شَاهَتِ الْوُجُوْهُ شَاهَتِ الْوُجُوْهُ وَعَنَتِ الْوُجُوْهُ لِلْحَیِّ الْقَیُّوْمِ
وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا طٰسٓمٓ حٰمٓ عٓسٓقٓ مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ یَلْتَقِیٰنِ بَیْنَهُمَا
بَرْزَخٌ لَّا یَبْغِیٰنِ حٰمٓ حُمَّ الْاَمْرُ وَجَآءَ النَّصْرُ فَعَلَیْنَا لَا یُنْصَرُوْنَ
حٰمٓ تَنْزِیْلُ الْکِتٰبِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِیْزِ الْعَلِیْمِ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِیْدِ
الْعِقَابِ ذِی الطَّوْلِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اِلَیْهِ الْمَصِیْرُ ط بِسْمِ اللّٰهِ بَابُنَا بِتَارَکَ
حِیْطَانُنَا یٰسٓ سَقْفُنَا کٓهٰیٰعٓصٓ کِفَایَتُنَا حٰمٓ عٓسٓقٓ حِمَایَتُنَا فَسَیَکْفِیْکَهُمُ
اللّٰهُ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ سِتْرُ الْعَرْشِ مَسْبُوْلٌ عَلَیْنَا وَعَیْنُ اللّٰهِ نَاظِرَةٌ
اِلَیْنَا بِحَوْلِ اللّٰهِ لَا یُقْدَرُ عَلَیْنَا وَاللّٰهُ مِنْ وَّرَآئِهِمْ مُّحِیْطٌ بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ
مَّجِیْدٌ فِیْ لَوْحٍ مَّحْفُوْظٍ فَاللّٰهُ خَیْرٌ حَافِظًا وَّهُوَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ ثَلٰثًا
اِنَّ وَلِیِّیَ اللّٰهُ الَّذِیْ نَزَّلَ الْکِتٰبَ وَهُوَ یَتَوَلَّی الصّٰلِحِیْنَ ثَلٰثًا حَسْبِیَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا

[1] سہ بار بخواند اول و آخر حفظا خواند بقرارۂ مصنف و در میان حافظا خواند ۱۲ و

[1] چون بلفظ و امسخهم بر سد انگشتان ہر دو دست را ہمچنانکہ عقد نموده سہ بار بر زمین زند و دشمنان در دل گذراند ۱۲

Marfat.com

عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ (ثلثاً) بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهٖ شَيْءٌ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ (ثلثاً) وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ (ثلثاً) اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا ط وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلَّمَ

اختتام حزب البحر

يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ يَا نُوْرُ يَا نُوْرُ يَا حَقُّ يَا مُبِيْنُ اكْسُنِيْ مِنْ نُوْرِكَ وَعَلِّمْنِيْ مِنْ عِلْمِكَ وَفَهِّمْنِيْ عَنْكَ وَاسْمِعْنِيْ مِنْكَ وَاَبْصِرْنِيْ بِكَ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ يَا سَمِيْعُ يَا عَلِيْمُ يَا حَلِيْمُ يَا عَظِيْمُ اِسْمَعْ دُعَائِيْ بِخَصَائِصِ لُطْفِكَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ يَا عَظِيْمَ السُّلْطَانِ يَا قَدِيْمَ الْاِحْسَانِ يَا دَائِمَ النِّعَمِ يَا بَاسِطَ الرِّزْقِ يَا وَاسِعَ الْعَطَاءِ يَا دَافِعَ الْبَلَاءِ يَا سَامِعَ الدُّعَاءِ يَا حَاضِرًا لَيْسَ بِغَائِبٍ يَا مَوْجُوْدًا عِنْدَ الشَّدَائِدِ يَا خَفِيَّ اللُّطْفِ يَا لَطِيْفَ الصُّنْعِ يَا جَمِيْلَ السِّتْرِ يَا حَلِيْمًا لَا يَعْجَلُ يَا جَوَادًا لَا يَبْخَلُ اِقْضِ حَاجَتِيْ يَا مَنْ لَهُ الْاَمْرُ كُلُّهٗ اَسْئَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهٖ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهٖ يَا مُجِيْبُ اَجِبْ دَعْوَتِيْ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ط

زکوٰۃ حزب البحر باین طریق است۔

باید کہ دوازدہ روز روزہ گیرد و از جلالی و جمالی بپرہیزد و ہر روز جائیکہ از خلق فارغ باشد برود و چہار خط بطریق بنائی مسجد بکشد و راہ درون شدن بگذارد و در وقت خط کشیدن فاتحہ و آیۃ الکرسی با بسم اللہ و درود خواندہ باشد و قدری خوشبوئی ہم حاضر نماید بہتر آنکہ این خطوط ہمہ بہ تیغ جوہر دار بکشند بعد ازاں دو رکعت نماز بہ نیت سرور کائنات صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

Marfat.com

بگذارد و بعد ازان دو رکعت نماز نفل به نیت جمیع انبیاء و اولیاء بگذارد بعد ازان دو رکعت نفل به نیت مصنف حزب البحر شیخ ابوالحسن شاذلی رحمۃ اللہ تعالیٰ بگذارد بعد ازان فاتحہ و آیۃ الکرسی و اخلاص و معوذتین و کلمہ تمجید و تہلیل سہ سہ بار بخواند و شروع در حزب البحر بدین طریق نماید کہ اول اعتصام بخواند سہ بار بعد ازان حزب شروع کند سی بار بخواند۔ بعد ازان سہ بار اختتام بخواند و سر بسجدہ نہد و از حق تعالیٰ حاجت خود بخواہد و نجات از شر دشمنان انسی و جنی بخواہد بعد ازان لَہٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ تا آخر سورہ خواندہ از راہیکہ گذاشتہ بود برآید و خطوط کہ کشیدہ بود آنرا محو کند تا دوازدہ روز ہر روز سی سی بار بخواند زکوۃ تمام شد بعد ازان در وقت صبح یکبار با اعتصام و اختتام بخواند و در شب نیز یکبار بخواند و گاہی در شبانگہ از دو بار کم نہ کند و اگر سہ بار شود بہتر است لیکن در ہر خواندن خواہ در زکوۃ باشد خواہ در غیر آن مراعات اشارات باید کرد و آن این است کہ چون بلفظ وَزُلْزِلُوْا زِلْزَالًا شَدِیْدًا برسد بانگشت سبابہ دست راست بر سر خود در ہوا دائرہ بکشد سہ بار تکرار نماید و چون بہ لفظ اِلَّا غُرُوْرًا برسد مقصود خود در دل بگذراند و بزبان ہم از حق تعالیٰ بخواہد و در لفظ ہٰذَا الْبَحْرَ نیز مقصود در دل بگرداند و چون بلفظ کُلِّ شَیْءٍ برسد باز ہر چہ مقصود در دل دارد از حق تعالیٰ سوال نماید و چون بلفظ کہیعص برسد بر سر ہر حرف آن انگشتی از دست راست و چپ خود قبض نماید کہ در وقت گفتن کاف انگشت خنصر ہر دو دست را عقد کند و بر ہا بنصر و بر یا وسطیٰ و بر عین سبابہ و بر صاد ابہام عقد نماید بعد ازان بر کہیعص ثانی حل نماید بر عکس اول یعنی بر کاف ابہام کشاید و بر ہا سبابہ و بر یا وسطیٰ و بر عین بنصر و بر صاد خنصر و در کہیعص ثالث باز بطریق مذکور عقد نماید و چون بلفظ شَاہَتِ الْوُجُوْہُ برسد سہ بار خواند دشمنان دینی و دنیوی در دل گذراند و چون بلفظ سُدًّا ہر دو جا برسد بضمہ سین خواند و چون بہ حم عسق برسد انگشتان

Marfat.com

ہر دو دست بچنانکہ عقد میداشت یکجا حل نماید وچون بار دوم بہ بعض دیگر برسد باز بترتیب
عقد نماید وچون بہ جمعے برسد باز حل نماید۔ وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰی وَصَلَّی
اللّٰهُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَسَلَّمَ۔ الی ھھنا ما وجدنا بخط حضرتہ فی بیان حزب البحر و رکوتہ

بیان طریقِ تلقین مریدان کہ حضرتِ ایشان معمول داشتند لفظ بلفظ از زبانِ گوہر فشان
نقلِ آن ایراد میرود۔ مریدرا دوزانو نزدیک خود امرِ نشستن میفرمودند بعد ازاں تلقین میفرمودند
اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیْمِ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعٰلَمِیْنَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِهٖ سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَّعَلٰی اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَبَارَكَ وَسَلَّمَ اَجْمَعِیْنَ۔ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ
اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ یَا اِلٰهَ الْعَالَمِیْنَ
وَیَا حَضْرَتَ خَیْرَ النَّاصِرِیْنَ ازاں روز یکہ پیدا شدہ ام در خلقت انسان تا الان خواہ
یاد خواہ بی یاد از جمیع گناہانِ صغیرہ وکبیرہ وحق اللہ وحق العباد وحقوق الوالدین وازشرکِ
خفی وازشرکِ جلی وآنچہ از من دانستہ وناندانستہ صادر شدہ است توبہ کردم وتوبہ کردم و
توبہ کردم وازدل وجان بدرگاہِ تو رجوع آوردم واُجَدِّدُ اِیْمَانِیْ وَاِسْلَامِیْ وَاَقُوْلُ
اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ سَیِّدَنَا مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ
و در طریقۂ عالیۂ شریفۂ متبرکۂ حضرات خواجگان نقشبندیہ قدس اللہ تعالیٰ اَسرارہم
بجناب حضرت امام ربانی محبوب سبحانی فرویزدانی کاشف اسرار السبع المثانی حضرت
شیخ احمد سرہندی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ در تلقینِ بعض مریدان بہمین قدر اکتفا میفرمودند
وبعض را سلسلہ بتمامہ القا میکردند۔ وبجناب عروۃ الوثقیٰ حضرت خواجہ امام محمد معصوم
قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وبجناب قیوم الزمان حضرت خواجہ محمد صبغۃ اللہ قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ

Marfat.com

وبجناب امام العارفین حضرت خواجہ محمد اسماعیل قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وبجناب قطب الاقطاب حضرت خواجہ غلام محمد معصوم قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وبجناب مقبول بارگاہ احد حضرت خواجہ شاہ غلام محمد قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وبجناب قیوم جہان حضرت حاجی شاہ محمد صفی اللہ قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وبجناب قطب العارفین حضرت حاجی محمد فضل اللہ قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ وبجناب قطب دوران غوث زمان حضرت حاجی شاہ عبدالقیوم سرہندی فاروقی نقشبندی مجددی احراری معصومی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ مرید شدم رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۔ وبعضی اوقات توسطِ خود را باین لفظ می آوردند۔ بتوسطِ این شخص حاضر مرید شدم اما در اکثر بہمان سلسلہ اکتفا میفرمودند بعد ازان لمحۂ ساکت شدہ مرید را بلغتی کہ میدانست میفرمودند کہ مرید و داخل طریقہ شدی باید کہ بر نماز روزۂ خود ساعی باشی و بالکل در نماز روزہ سستی و فتور نکنی وحتی الامکان پنجوقت نماز بجماعت ادا باید کرد و نماز بالکل در ہیچ حال قضا نباید کرد اتفاقاً اگر کدام نماز فوت شود بران پشیمان و نادم شدہ بجلدی قضای او ادا باید نمود و اگر توفیق زاد و راحلہ باشد حج فرض است و از ارکانِ اسلام است ادا باید کرد و ہمچنین برای زکوٰۃ تاکید میفرمودند بعد ازان میفرمودند کہ با مردم ناجنس مثل فاسق و مبتدع و رافضی و وہابی صحبت نکنی کہ صحبتِ ناجنس زہرِ قاتل است بعد ازان میفرمودند کہ عزت سادات اہلبیت و علمائے کرام کما ہو حقہٗ بجا باید آورد و ہوش باید کرد کہ در عزتِ این دو طائفہ تا مویٔ نقصان پیدا نشود کہ عزت عالمِ حق اللہ و عزت سادات حق الرسول است و باید کہ نزد علمائے صالحین نشست و برخاست کردہ باشی و آنچہ گوید بگوشِ دل باید شنید بعد ازان میفرمودند کہ حقوق والدین و دیگر ذوی الحقوق بجا باید آورد۔ بالکل پاس خاطرِ ذوی الحقوق باید داشت و اگر حقِ کسی نزدِ تو باشد بجلدی ادا باید کرد و در ہیچ امرے از امورِ شریعت تکاسل و مسامحت نباید کرد و بعد از نماز صبح در جائیکہ نماز خواندہ شدہ است

Marfat.com

مراقبہ باید کرد دو ترتیب مراقبہ این است کہ ہر دو چشم بپوشان و دہان بند کن و دندان بر دندان محکم دار و
لب بلب باید گذاشت و زبان را بکام باید چسپانید نفس را از راہِ بینی بر حالِ خود واگذار از دل خطرات
و وساوس بالکل باید کشید و متوجہ شدہ بزبانِ قلب نہ بزبانِ ظاہری در قلب بطریقِ خیال لفظ
مبارک اَللّٰہُ اَللّٰہُ تکرار باید نمود و بر این مواظبت باید کرد تا کہ پختہ شود و علامتِ پختہ
شدن آنست کہ در جمیع حالات خواہ در کار باشد خواہ در غیرِ آن قلب مشغول ذکر باشد و اگر
بتکلّف خواہد کہ دل غافل شود نتواند درین وقت این ذکر صفت ذاتی قلب میگردد چنانچہ
سمع صفت سامعہ و رؤیت صفت باصرہ است در حالت سلامتی از آفات سمع و بصر خواہ مخواہ
شنیدن و دیدن میکنند ہمچنین قلب خواہ مخواہ مشغول ذکر شود اگر بفضلِ الٰہی این حالت
کہ آنرا یاد داشت میگویند حاصل شد تا ذکر قلب پختہ شد بعد ازان ذکر در لطیفہ روحی بطریق
معلوم خواہد شد بعد ازان در لطیفہ سری ہمان طریق خواہد شد بعد از ان در لطیفہ خفی خواہد شد
بعد ازان در اخفیٰ۔ در اینوقت دو انگشت مبارکِ خود سبابہ و وسطیٰ را بر محلِ قلبِ مرید میگذاشتند
کہ آن بمقدار دو انگشت از پستان چپ زیر واقع است و متوجہ میشدند و او را ہم مامور
بذکرِ قلبی مینمودند ہمچنین محلہائے لطائف دیگر ہم در ہمان وقت نشان میدادند چنانچہ
روحی را از زیرِ پستانِ راست بقدر دو انگشت و سری را بالائی پستان راست بقدر دو انگشت
و خفی را بالائی پستانِ چپ و اخفیٰ را در وسط سینہ مقرر میفرمودند اگر مرید از عوام میبود بر ہمین قدر
اکتفا میکردند یا بقدر یکہ در فہم و استعدادِ او می بود بیان میکردند و اگر کسے از اہل سلوک می بود او را
بعد ازین مذکور میفرمودند ہرگاہ این ہر پنج لطیفہ بفضلِ الٰہی جاری شدند بعد ازان شروع
در ذکرِ سلطان خواہد شد و محل آن دماغ و تمامی بدن انسان است و آن نیز ہمین لفظ
مبارک اَللّٰہُ است کہ بیک خیال در تمامی اجزائی بدن ذکر جاری شود بحدیکہ از ہر بنِ مو

Marfat.com

ذکر جاری شود بعد ازان شروع ذکر نفی و اثبات خواهد شد و آن کلمهٔ طیبه لا اِلٰه اِلّا اللّٰه است
و طریق آن این است که لا را از نافِ خود شروع کند و در خیالِ خود چنان تصور کند که این لا را
از ناف کش کرده و در میانِ لطائفِ خمسه گذرانیده تا بفرقِ سر رساند و اِلٰه را از سر زیر آورده
بکتفِ راست رساند و اِلّا اللّٰه را از کتف راست برداشته بر قلب صنوبری ضرب نماید بشدت تیکه
اثرِ آن در تمامی لطائف ظاهر گردد و صورت این خیال بشکلِ لا معکوس خواهد شد و در این ذکر
حبس نفس از شروط لازمه است و تعیین عدد هم از شروط است اول نفس بند کرده خیال مذکور در کلمه
طیبه جاری کند قناسه مرتبه رساند باز تا پنج مرتبه هرگاه نفس تنگی کند وا گذارد باز بند کند و بر عددِ طاق
گذاشته باشد تا که عدد ذکر به بست و یک مرتبه برسد و اگر بعد از رسیدن به بیست و یک در خود انجذاب
و شوق کشف قبور وغیره که بر این ذکر مترتب میشود نه بیند معلوم است که در کدام شرطی خلل
شده ذکر را باز بار عایت شروط از سر گیرد و این ذکر را وقوف عددی نیز گویند بعد ازان شروع
در مراقبات و وو اظهر خواهد شد تا کدام صاحب سعادت را حق تعالی بمحض فضل خویش بآن ممتاز
سازد۔ تمّ طریق تلقینه۔ بعضی مرید از رسالهٔ موافق حال و فهم او در بیان اوائل معامله
سلوک بتفصیل نوشته میدادند چنانچه یکی ازان بنده مراقم الحروف از خط شریف در اخیر فضل
ثانی این کتاب نقل کرده۔ و اگر کسی را از مریدان در وقتِ مراقبه و توجه حالتی و جذبی پیش
می آمد و نعره یا ذکر بطریقِ بے اختیاری بآوازِ بلند ظاهر میکرد ازان سخت متنفر میشدند و
بتاکید ازان منع میفرمودند سکون و وقار و استقامت و دوام ذکر طالب را پسندیده اشتند بعد
تلقین و توجه ساعتی مراقبه میفرمودند بعد ازان سر مبارک بالا کرده دعا میخواستند اکثر در این
وقت آیهٔ شریف سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ
لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِينَ باواز بلند میخواندند۔ قد طوّلنا الکلام علی هذا لکن لا یخلو من فوائد لمتأمل فیها

Marfat.com

بیان ختمہ حضرات خواجگان قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم کہ حضرت ایشان معمول داشتند
و در سفر و حضر بران مواظبت میفرمودند و آن این است کہ بعد از نماز عصر با جماعتی کہ حاضر
می بودند بطریق مجلس حلقہ میکردند جامۂ پاک را میگستردند خلطہ کہ دران سنگریزہ ہای ختمہ میبود
بران خالی میکردند و دران یکصد و بیست و یک سنگریزہ میداشتند از ان بیست و یک
کم کردہ یکصد را تقسیم جماعت کردہ بعد فاتحہ ہفت مرتبہ صلوٰۃ شریف یکصد بار میخواندند
بعد ازان از سنگہائی مذکور بیست و یک عدد دیگر ہم کم کردہ ہفتاد و نہ بارہ سورۂ الم نشرح
میخواندند باز ہمان عدد را ضم کردہ صد کامل کردہ یکہزار مرتبہ سورۂ قل ہو اللہ احد میخواندند۔
باز دست بالا کردہ ہفت الحمد بدعا الی آخرہ خواندہ صد بار صلوٰۃ شریف میخواندند باز
پنجصد بار لا حول ولا قوۃ الا باللہ میخواندند و در آخر ہر صد العلی العظیم میخواندند باز یکصد
صلوٰۃ شریف خواندہ پنجصد بار حسبنا اللہ و نعم الوکیل میخواندند و در آخر ہر صد نعم المولیٰ
و نعم النصیر ہم ضم میکردند بعد ازان یکصد صلوٰۃ خواندہ پنجصد بار لا الہ الا انت سبحانک
انی کنت من الظالمین میخواندند باز یکصد صلوٰۃ خواندہ اگر وسعت وقت می بود پنجصد بار
یا حی یا قیوم میخواندند و در آخر ہر صد برحمتک استغیث ہم ضم میکردند باز پنجصد بار و افوض
امری الی اللہ ان اللہ بصیر بالعباد میخواندند باز یکصد صلوٰۃ شریف خواندہ یا قاضی
الحاجات صد بار یا کافی المہمات صد بار یا کاشف المشکلات صد بار یا دافع البلیات
صد بار یا مجیب الدعوات صد بار یا شافی الامراض صد بار یا ارحم الراحمین صد بار خواندہ
بس میکردند و دعا میخواستند و اگر روز جمعہ می بود بیست و یکعدد سنگریزہ ہا کہ اول کم کردہ بودند
شامل کردہ سہ صد و شصت و سہ بار صلوٰۃ تنجینا میخواندند پیش از اسمائے ہفت گانہ یا قاضی
الحاجات و ما خواتہا بعد ازان دست بالا کردہ ثواب ختمات را میبخشیدند باین طریق میفرمودند

Marfat.com

الٰہی تو قبول بگردان ثواب ختمات مبارکات بروح پُرفتوح حضرت محمد مصطفٰے احمد مجتبٰے صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم واہلبیت اطہار ایشان واصحاب اخیار ایشان وتابعان کمل ایشان خصوصًا ثواب ختمہ اول بروحانیت حضرات خواجگان نقشبندیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم از حضرت صدیق اکبر تا بحضرت مرشدی وقبلہ گاہیم برسان ثواب ختم ثانی بروح پرفتوح حضرت امام ربانی محبوب سبحانی فرویزدانی حضرت شیخ احمد سرہندی قدس اللہ تعالیٰ سرہ۔ ثواب ختم ثالث بروح پرفتوح حضرت غوث الثقلین نجیب الطرفین سید الجن والانس سیدنا ومولانا ومرشدنا الشیخ عبد القادر جیلانی قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ۔ ثواب ختم رابع بروح پرفتوح حضرت خواجہ خواجگان حضرت خواجہ امام محمد معصوم قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ۔ ثواب ختم خامس بروح پرفتوح حضرت خواجہ محمد باقی باللہ قدس سرہٗ۔ ثواب ختم سادس بروح پرفتوح خواجہ مشکلکشا جناب حضرت خواجہ محمد نقشبند بلاگردان قدس سرہٗ برسان۔ وبروز جمعہ کہ ختم صلوٰۃ تُنجینا میخواندند وزبخشیدن میگفتند ثواب ختم سابع بروح خاص الخاص حضرت شفیع الخلائق صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم برسان۔ وصلوٰۃ تُنجینا را باین صیغہ میخواندند اَللّٰھُمَّ صَلِّ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلٰوۃً تُنْجِیْنَا بِھَا مِنْ جَمِیْعِ الْاَھْوَالِ وَالْاٰفَاتِ وَتَقْضِیْ لَنَا بِھَا جَمِیْعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَھِّرُنَا بِھَا مِنْ جَمِیْعِ السَّیِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِھَا اَعْلَی الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِھَا اَقْصَی الْغَایَاتِ مِنْ جَمِیْعِ الْخَیْرَاتِ فِی الْحَیٰوۃِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ گاہ گاہ کلمہ وَتَکْشِفُ بِھَا عَنْ قُلُوْبِنَا حِجَابَ الْغَفْلَۃِ وَالْخَطَرَاتِ بعد اَقْصَی الْغَایَاتِ می افزودند وتُنجینا را بغیر تشدید میخواندند ومیفرمودند کہ در نسخہ مصححہ از مصنف ہمین طور مخفف وارد است۔ ودر دعا این الفاظ میخواندند۔ الٰہی ارواح متبرکہ ایشان بدرگاہ تو شفیع آوردم وسیلہ ساختم حاجات دینی ودنیوی از تو میخواہم دگاہی دراین موضع بہمین معنی الفاظ دیگر

Marfat.com

ہم میفرمودند بعد ازان این دعا میخواندند اللّٰھُمَّ اقْضِ حَوَائِجَنَا وَحَوَائِجَ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَحَصِّلْ مَقَاصِدَنَا وَمَقَاصِدَ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَتَمِّمْ مُرَادَاتِنَا وَمُرَادَاتِ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ وَاقْضِ دُيُونَنَا وَدُيُونَ مَنْ اَوْصَانَا بِالدُّعَاءِ اَللّٰھُمَّ لَا سَهْلَ اِلَّا مَا جَعَلْتَهٗ سَهْلًا وَاَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ سَهْلًا اِذَا مَا شِئْتَ واین را سہ بار تکرار میکردند باز در آخر صلوٰۃ خواندہ دست مبارک بر رو میمالیدند و شجرۂ مبارکہ خالدیہ را گاہ گاہ در دعای ختمانہ حضرات خواجگان میخواندند و در اینجا ایراد آن بالاستیفا میرود چنانچہ در مقدمۂ کتاب بران وعدہ رفتہ بود و آن این است بسم اللہ الرحمٰن الرحیم۔

خداوندا بحق اسمِ اعظم — بنورِ سیدِ اولادِ آدم صلے اللہ علیہ وسلم — بسوزِ سینۂ صدیقِ اکبر

بسلمان و بقاسم یار دیگر — بشاہِ صفدرِ کرار حیدر — کہ از نیروش داشد باب خیبر

نبودی فصل روزِ کارزارش — زعزرائیل ضربِ ذوالفقارش — بآن سروِ گلستانِ نبوت

بآن شمعِ شبستانِ فتوت — حسن کز محض فضل و خیر خواہی — فرود آمد ز تختِ بادشاہی

بآن نو بادۂ باغِ رسالت — بآن یکتائی میدانِ بسالت — حسین آن شہ کہ در جمعِ سعیدان

سپہ سالارِ افواجِ شہیدان — بآن چشم و چراغِ اہلِ بینش — کہ بر روئی بدہ مدہ آفرینش

علیؓ ابن الحسین آن زین عبادؒ — کہ بود از غیرِ ذاتِ بحت آزاد — بآن کانِ صفا و منبعِ نور

کہ بود اندر قبابِ عز مستور — محمد باقر آن کوہِ مفاخر — کہ از نخریش گفتند باقر

بحقِ مجمع البحرین انوار — کہ شد او را ز صدیق و علی یاؓ — امام صادق و مصدوق جعفر

کہ این دو منصب او را شد میسر — بموسیٰ کش لقب گویند کاظم — امام سنتِ صدرِ اعاظم

بفرزندش علی آن کش رضا نام — شدہ مشہورِ عالم خاص تا عام — بمولودش محمد کو تقی بود

بابن او علی آن کو نقی بود — بپورش عسکری نسبت حسن نام — کہ روشن شد ز نورش چشمِ اسلام

Marfat.com

بمهدی آن سپه سالارِ عالم — که منشورِ امامت راست خاتم — بحقِ جملهٔ اهلِ بیت اطهار

کلان و خورد و مرد و زن بیکبار — که هر یک کشتیٔ بحرِ یقین اند — چه کشتی لنگرِ روی زمین اند

بآن سرمست صهبائے محبت — که بُد غوّاص دریای محبت — رئیس عشقبازان قطبِ بسطام

که در این ره نزد چون او کسی گام — بشربِ بوالحسن از جامِ عشقت — که بُد شائستهٔ اقداحِ عشقت

بحق بوعلی آن قطبِ فائق — بخواجه یوسف آن غوث الخلائق — بعبدالخالق آن البرزِ تمکین

امامِ پیشوایانِ رهِ دین — که پانهاده آن فرخنده اختر — بجز اندر قدمگاهِ پیمبر

بحق خواجه عارف کانِ معنے — بمحمود آن شهِ انجیر فغنی — بتمکین عزیزان پیرِ نسلج

که بر برجِ برین زد از شرف تاج — بحق خواجه بابای سماسی — بآن خورشید برجِ حق شناسی

امیر سید کلال آن پیر کامل — که فکرِ غیر نگذشتش در دل — بحقِ پیرِ پیرانِ بخارا

کز و شد سنگ خارا زر سارا — بهاء الدین والدنیا محمد — که این راهِ هدیٰ زد شد ممهد

به پے نقشی چو کردی سر بلندش — نهادی نام شاه نقشبندش — ز بس کز وی گره از کار واشد

خطابش خواجهٔ مشکل کشا شد — بقطبِ حق علاء الدین عطا — که از عالم کشادی قفلِ اسرار

بآن پیری که چرخ آمد مقامش — از ان یعقوب چرخی گشت نامش — بحقِ آبروئی پیرِ احرار

کز و زیبِ دگر بگرفت این کار — چه گویم من ز وصفِ آن گرامی — که در وصفش چنین سفت است جامی

مقامِ خواجه برتر از گمان است — برون از حدِ تقریر و بیان است — دلش بحری است ز اسرارِ الٰہی

از و یک قطره ازمه تا بماهی — بخواجه زاهد آن پیرِ صفا کیش — بجان بازی مولانای درویش

بحق خواجگی کاندر بدایت — نمودی درج اسرارِ نہایت — بآن مهرِ سپهرِ ارجمندی

ختامِ خواجگانِ نقشبندی — که صهبائی محبت ساقی است — درِ دریائی عرفان خواجه باقی

بآن سیار سیرِ بے نہایت — بآن سرهنگِ ارباب ولایت — بآن منبوعِ اسرارِ نہانی

Marfat.com

که کس آنرا نمیداند تو دانی — بآن دریای زخّارِ معانی — بآن شهبازِ اوجِ لامکانی
بنورِ دیدهٔ فاروق احمد — کزو شرعِ محمدؐ شد مجدّد — زنورش شد سوادِ هند روشن
کزو سرِ هند شد وادی ایمن — چگویم از کمالاتش که چون است — زهر وصفش کماندیشم فزون است
چراغِ محفلِ باریک بینان — سپه سالارِ فوجِ پاک دینان — نسنجد هر که داند از تقایش
نگاهِ هیچکس بانقشِ پایش — بهر دو دیدهٔ آن غوث قیوم — سعید و عروة الوثقیٰ ءِ معصوم

بدستخطِ حضرتِ قیومِ زمان برحاشیهٔ عمدة المقامات نوشته شده بود و منهما قدس سرهما حضرت شیخ عبد الاحد قدس سرهٗ و منه السید نور محمد البدوانی و منه مولانا شمس الدین حبیب الله جان جانان مظهر و منه الشیخ عبد الله الدهلوی المشهور بغلام علیشاه قدس الله اسرارهم و منه الشیخ خالد البغدادی الشامی صاحب هذا النظم المبارک رحمهم الله تعالیٰ اجمعین. بعده بدستخط حضرت ایشان این چهار بیت مرقوم بود و نوشته بودند که باید دانست که مولانا خالد را اصل شجرهٔ این ست

بشیخ عبد الاحد آن نجمِ ثاقب — بنجواجه عابدِ والا مناقب — بسیف الدین سید نور محمد
بشمس الدین حبیب الله ارشد — به پیرِ ما که هست اندر زمانش — بدایت حصر اندر انتهایش
نشد جز بندگی آرام گاهش — ازان شد نام عبد الله شاهش — رضی الله عنهم اجمعین

و شجرهٔ ما که حضرت ایشان منجو اند بدین ست — بقیومِ الزمان صبغة الله — که از اسرارِ عرفان بود آگاه

بقطبِ اهلِ عرفان شاه محمد — کز اسماعیل نامش کامل آمد — بشیخ دین غلامِ شاهِ معصوم
که با معصومِ ثانی گشت هم سوم — بشیخ کو محمد را غلام است — ازانرو خواجگی اورا تمام است
بشاهِ کوزِ حق آگاه آمد — ازان نامش صفی الله آمد — بفضل الله چراغِ اهلِ ایمان
نهنگِ لجهٔ عرفان و ایقان — بشاهی کو ضیائی حق و دین بود — امامِ رهنمایانِ یقین بود

ایضاً این ابیات بخط حضرت ایشان برحاشیه مرقوم بود ۔ — بشیخ ما که بود اندر زمانه

Marfat.com

زبحرِ معرفت درِ یگانہ ۔۔۔ فروغ خاندانِ خواجہ معصوم ختام الاولیا شہ عبد قیوم

باسماء و باوصاف و کتبہا ۔۔۔ بفرقان و ملائک ہم صحفہا بخیل انبیا شاہانِ عالم

بطیبہ و بکعبہ عرش اعظم ۔۔۔ بجملہ اولیا اغوث و اقطاب سعیدان و شہیدان جملہ اصحاب گردد

بحق غوثِ اعظم پیر پیران ۔۔۔ امام الاولیا محبوب سبحان چو بحر و بر نمودیش مسخر

بعبد القادرش کردی مفخر ۔۔۔ چو نورِ دیدۂ احسن حسین است بزیر پاش قطبِ خافقین است

فدای روح پاکش جسم و جانم ۔۔۔ سگِ درگاہِ اورا من غلامم رضی اللہ عنہم اجمعین بہر تقدیر

رجوع بہ بقیہ نظم مولانا خالد میفرمودند

چو کس مشکلکشا نبود تو بکشا

درے کمبتا می از خوشنودی خویش ۔۔۔ غریب و بیکسم بر من ببخشا بہر کس کز کرم کردی نگاہی

و و عالم را نمی سنجد بکاہی ۔۔۔ بر این سر گشتۂ مہجور دلریش زمین مکرمت بر این عزیزان

برحمت رفتحہ ہم بر دلِ ما ۔۔۔ بریزان و بکن حل مشکلِ ما زمن ہرگز نشد کاری کہ باید

گنہ زان سان کہ در گفتن نیاید ۔۔۔ ز اعمالِ بدِ خود شرمسارم نہ طاعت نی زبانِ عذر دارم

چو بر خود بینم از بس نتہ سماری ۔۔۔ بدوزخ خوشترم از زشتکاری بیامرز و مپرس از کار خامم

بہ رسوائی نیرز د انتقامم ۔۔۔ اگرچہ پیش ستم بر خویش کردم قباحتہائی از حد بیش کردم

چو می اندیشم از دریای جودت ۔۔۔ خوشم با این ہمہ نقضِ عہودت بہ محض فضلِ تو امید وارم

تو خود فرمودۂ آمرزگارم ۔ دگاہی بجہتِ تنگی وقت بر بعضی از این ابیات اکتفا میفرمودند

بیان ادعیہ کہ حضرت ایشان مرتب کردہ و بدستخطِ شریف خود در مجموعۂ او را دنوشتہ

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ
الْمُرْسَلِیْنَ اَسْتَغْفِرُ اللّٰہَ رَبِّیْ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ وَّاَتُوْبُ اِلَیْہِ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ الْعَظِیْمُ الْحَلِیْمُ
لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبُّ الْعَرْشِ

Marfat.com

الْكَرِيْمِ اَسْئَلُكَ مُوْجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيْمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ
وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ اِثْمٍ وَالْعِصْمَةَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ لَاتَدَعْ لِيْ ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهٗ
وَلَاهَمًّا اِلَّا فَرَّجْتَهٗ وَلَاحَاجَةً اِلَّا قَضَيْتَهَا يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ
عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا اَللّٰهُمَّ اهْدِنِيْ لِصَالِحِ الْاَعْمَالِ لَايَهْدِيْ
لِصَالِحِهَا اِلَّا اَنْتَ وَاهْدِنِيْ لِاَحْسَنِ الْاَخْلَاقِ لَايَهْدِيْ لِاَحْسَنِهَا اِلَّا اَنْتَ
وَلَايَصْرِفُ عَنِّيْ سَيِّئَهَا اِلَّا اَنْتَ اَللّٰهُمَّ اَعِنِّيْ عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ
سَئَلْتَنَا مَالَانَمْلِكُهٗ اِلَّا بِكَ فَاَعْطِنَا مِنْهَا مَايُرْضِيْكَ عَنَّا اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اَنَا
شَهِيْدٌ اَنَّكَ الرَّبُّ وَحْدَكَ لَاشَرِيْكَ لَكَ اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اَنَا شَهِيْدٌ اَنَّ مُحَمَّدًا
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُكَ وَرَسُوْلُكَ اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اَنَا شَهِيْدٌ اَنَّ الْعِبَادَ كُلَّهُمْ
اِخْوَةٌ اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اِجْعَلْنِيْ مُخْلِصًا لَكَ وَاَهْلِيْ فِيْ كُلِّ سَاعَةٍ فِي الدُّنْيَا
وَالْاٰخِرَةِ ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ اِسْمَعْ وَاسْتَجِبْ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ نُوْرُ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ حَسْبِيَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْ لِيْ
دِيْنِيَ الَّذِيْ هُوَ عِصْمَةُ اَمْرِيْ وَاَصْلِحْ لِيْ دُنْيَايَ الَّتِيْ فِيْهَا مَعَاشِيْ وَاَصْلِحْ
لِيْ اٰخِرَتِيَ الَّتِيْ اِلَيْهَا مُنْقَلَبِيْ وَمَعَادِيْ وَاَحْيِنِيْ مَا كَانَتِ الْحَيٰوةُ خَيْرًا لِّيْ وَ
تَوَفَّنِيْ اِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِّيْ وَاجْعَلِ الْحَيٰوةَ زِيَادَةً لِّيْ فِيْ كُلِّ خَيْرٍ وَّاجْعَلِ
الْمَوْتَ رَاحَةً لِّيْ مِنْ كُلِّ شَرٍّ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ صِحَّةً فِيْ اِيْمَانٍ وَاِيْمَانًا فِيْ
حُسْنِ خُلُقٍ وَّنَجَاحًا يَتْبَعُهَا فَلَاحٌ وَّرَحْمَةً مِّنْكَ وَعَافِيَةً وَّمَغْفِرَةً مِّنْكَ وَرِضْوَانًا
اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَمَا اَظْلَلْنَ وَرَبَّ الْاَرَضِيْنَ وَمَا اَقْلَلْنَ وَرَبَّ
الشَّيَاطِيْنِ وَمَا اَضْلَلْنَ كُنْ لِّيْ جَارًا مِّنْ شَرِّ خَلْقِكَ اَجْمَعِيْنَ اَنْ يَّفْرُطَ عَلَيَّ
اَحَدٌ مِّنْهُمْ اَوْ اَنْ يَّطْغٰى عَزَّ جَارُكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ لَبَّيْكَ

Marfat.com

اَللّٰھُمَّ لَبَّیْکَ لَاشَرِیْکَ لَکَ لَبَّیْکَ وَسَعْدَیْکَ وَالْخَیْرُ فِیْ یَدَیْکَ وَمِنْکَ
وَاِلَیْکَ اَللّٰھُمَّ مَا قُلْتُ مِنْ قَوْلٍ اَوْحَلَفْتُ مِنْ حَلْفٍ اَوْنَذَرْتُ مِنْ نَذْرٍ
فَمَشِیْئَتُکَ بَیْنَ یَدَیْ ذٰلِکَ کُلِّہٖ مَاشِئْتَ کَانَ وَمَالَمْ تَشَأْ لَمْ یَکُنْ وَلَا
حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِکَ اِنَّکَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ اَللّٰھُمَّ مَا صَلَّیْتَ مِنْ صَلٰوۃٍ
فَعَلٰی مَنْ صَلَّیْتَ وَمَا لَعَنْتَ مِنْ لَعْنٍ فَعَلٰی مَنْ لَعَنْتَ اَنْتَ وَلِیِّیْ فِی الدُّنْیَا
وَالْاٰخِرَۃِ تَوَفَّنِیْ مُسْلِمًا وَّاَلْحِقْنِیْ بِالصَّالِحِیْنَ اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ مِنْ بَطَرِ الْغِنٰی
وَمَذَلَّۃِ الْفَقْرِ یَا مَنْ وَعْدُہٗ وَفَاءٌ وَّاَوْعَدَ فَعَفَا اِغْفِرْ لِمَنْ ظَلَمَ وَاَسَا یَا مَنْ لَایَضُرُّہٗ
مَعْصِیَتِیْ وَلَیْسَرَہٗ طَاعَتِیْ ھَبْ لِیْ مَا یَسُرُّکَ وَاغْفِرْ لِیْ مَا لَایَضُرُّکَ اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ
اَعُوْذُبِکَ اَنْ اَضِلَّ اَوْاُضَلَّ اَوْاَذِلَّ اَوْاُذَلَّ اَوْاَظْلِمَ اَوْاُظْلَمَ اَوْاَجْھَلَ اَوْیُجْھَلَ عَلَیَّ
اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ خَیْرَ الْمَسْاَلَۃِ وَخَیْرَ الدُّعَاءِ وَخَیْرَ النَّجَاحِ وَخَیْرَ الْعَمَلِ
وَخَیْرَ الثَّوَابِ وَخَیْرَ الْحَیٰوۃِ وَخَیْرَ الْمَمَاتِ وَثَبِّتْنِیْ وَثَقِّلْ مَوَازِیْنِیْ وَحَقِّقْ اِیْمَانِیْ
وَارْفَعْ دَرَجَتِیْ وَتَقَبَّلْ صَلٰوتِیْ وَاغْفِرْ خَطِیْئَتِیْ وَاَسْئَلُکَ الدَّرَجَاتِ الْعُلٰی
مِنَ الْجَنَّۃِ اٰمِیْن اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ فَوَاتِحَ الْخَیْرِ وَخَوَاتِمَہٗ وَجَوَامِعَہٗ
وَاَوَّلَہٗ وَاٰخِرَہٗ وَظَاھِرَہٗ وَبَاطِنَہٗ وَالدَّرَجَاتِ الْعُلٰی مِنَ الْجَنَّۃِ اٰمِیْن اَللّٰھُمَّ
وَنَجِّنِیْ مِنَ النَّارِ وَمَغْفِرَۃً بِاللَّیْلِ وَالنَّھَارِ وَالْمَنْزِلَ الصَّالِحَ مِنَ الْجَنَّۃِ اٰمِیْن
اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ خَلَاصًا مِّنَ النَّارِ سَالِمًا وَاَنْ تُدْخِلَنِیَ الْجَنَّۃَ اٰمِنًا
اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ خَیْرَ مَا اَتٰی وَخَیْرَ مَا اَفْعَلُ وَخَیْرَ مَا اَعْمَلُ وَخَیْرَ مَا بَطَنَ
وَخَیْرَ مَا ظَھَرَ وَالدَّرَجَاتِ الْعُلٰی مِنَ الْجَنَّۃِ اٰمِیْن اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ اَنْ تَرْفَعَ

واسئلک[1]

[1] عن ام سلمۃ رضی اللہ عنہا ہذا ما سأل سیدنا محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ۱۲ منہ قدس سرہٗ۔

Marfat.com

ذِكْرِي وَتَضَعَ وِزْرِي وَتُصْلِحَ أَمْرِي وَتُطَهِّرَ قَلْبِي وَتُحَصِّنَ فَرْجِي وَتُنَوِّرَ لِي فِي قَبْرِي وَتَغْفِرَ لِي ذَنْبِي وَأَسْئَلُكَ الدَّرَجَاتِ الْعُلٰى مِنَ الْجَنَّةِ اٰمِيْن اَللّٰهُمَّ اِنِّي أَسْئَلُكَ أَنْ تُبَارِكَ لِي فِي سَمْعِي وَفِي بَصَرِي وَفِي رُوحِي وَفِي خَلْقِي وَفِي خُلُقِي وَفِي أَهْلِي وَفِي مَحْيَايَ وَفِي مَمَاتِي وَفِي عَمَلِي اَللّٰهُمَّ وَتَقَبَّلْ حَسَنَاتِي وَامْحُ سَيِّئَاتِي وَأَسْئَلُكَ الدَّرَجَاتِ الْعُلٰى مِنَ الْجَنَّةِ اٰمِيْن اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ وَسَعَ رِزْقِكَ عَلَيَّ عِنْدَ كِبَرِ سِنِّي وَانْقِطَاعِ عُمُرِي يَا مَنْ لَا تَرَاهُ الْعُيُوْنُ وَلَا تُخَالِطُهُ الظُّنُوْنُ وَلَا يَصِفُهُ الْوَاصِفُوْنَ وَلَا تُغَيِّرُهُ الْحَوَادِثُ وَلَا يَخْشَى الدَّوَائِرَ يَعْلَمُ مَثَاقِيْلَ الْجِبَالِ وَمَكَايِيْلَ الْبِحَارِ وَعَدَدَ قَطْرِ الْأَمْطَارِ وَعَدَدَ وَرَقِ الْأَشْجَارِ وَعَدَدَ مَا أَظْلَمَ عَلَيْهِ اللَّيْلُ وَأَشْرَقَ عَلَيْهِ النَّهَارُ وَلَا تُوَارِي مِنْهُ سَمَاءٌ سَمَاءً وَلَا أَرْضٌ أَرْضًا وَلَا بَحْرٌ مَا فِي قَعْرِهَا وَلَا جَبَلٌ مَا فِي وَعْرِهَا اِجْعَلْ خَيْرَ عُمُرِي اٰخِرَهُ وَخَيْرَ عَمَلِي خَوَاتِمَهُ وَخَيْرَ اَيَّامِي يَوْمَ أَلْقَاكَ فِيْهِ يَا وَلِيَّ الْإِسْلَامِ وَأَهْلِهِ ثَبِّتْنِي بِهِ حَتّٰى أَلْقَاكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي صَبُوْرًا وَاجْعَلْنِي شَكُوْرًا وَاجْعَلْنِي فِي عَيْنِي صَغِيْرًا وَفِي أَعْيُنِ النَّاسِ كَبِيْرًا اَللّٰهُمَّ اِنِّي أَسْئَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا وَرِزْقًا حَلَالًا طَيِّبًا يَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيْلَ وَسَتَرَ الْقَبِيْحَ يَا مَنْ لَا يُؤَاخِذُ بِالْجَرِيْرَةِ وَلَا يَهْتِكُ السِّتْرَ يَا عَظِيْمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ يَا صَاحِبَ كُلِّ نَجْوٰى يَا مُنْتَهٰى كُلِّ شَكْوٰى يَا كَرِيْمَ الصَّفْحِ يَا عَظِيْمَ الْمَنِّ يَا مُبْتَدِئَ النِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقَاقِهَا يَا رَبَّنَا وَيَا سَيِّدَنَا وَيَا مَوْلَانَا وَيَا غَايَةَ رَغْبَتِنَا أَسْئَلُكَ يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ اَنْ لَا تَشْوِيَ خَلْقِي بِالنَّارِ ثُمَّ نُوْرُكَ فَهَدَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ عَظُمَ حِلْمُكَ فَعَفَوْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ بَسَطْتَ يَدَكَ فَأَعْطَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ رَبَّنَا وَجْهُكَ أَكْرَمُ الْوُجُوْهِ وَ

Marfat.com

جَاهُكَ اَفْضَلُ الْجَاهِ وَعَطِيَّتُكَ اَشْرَفُ الْعَطِيَّةِ وَاَهْنَاهَا تُطَاعُ رَبَّنَا فَتَشْكُرُ وَ
تُعْصٰى رَبَّنَا فَتَغْفِرُ وَتُجِيْبُ الْمُضْطَرَّ وَتَكْشِفُ الضُّرَّ وَتَشْفِي السَّقِيْمَ وَلَا يَجْزِي
بِاٰلَائِكَ اَحَدٌ وَلَا يَبْلُغُ مِدْحَتَكَ قَوْلُ قَائِلٍ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ مِنْ
فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ فَاِنَّهٗ لَا يَمْلِكُهُمَا اِلَّا اَنْتَ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا اَللّٰهُمَّ اعْصِمْنِيْ
مِنْ شَرِّ الْفِتَنِ وَعَافِنِيْ مِنْ جَمِيْعِ الْمِحَنِ وَاَصْلِحْ مِنِّيْ مَا ظَهَرَ وَمَا بَطَنَ وَنَقِّ قَلْبِيْ
مِنَ الْحِقْدِ وَالْحَسَدِ وَالْعُجْبِ وَالْكِبْرِ وَالرِّيَاءِ وَالْغَفْلَةِ وَلَا تَجْعَلْ عَلَيَّ تَبَاعَةً
لِاَحَدٍ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مِمَّنْ لَزِمَ مِلَّةَ نَبِيِّكَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَعَظَّمَ حُرْمَتَهٗ وَاَعَزَّ كَلِمَتَهٗ وَحَفِظَ عَهْدَهٗ وَذِمَّتَهٗ وَنَصَرَ حِزْبَهٗ وَدَعْوَتَهٗ وَ
كَثَّرَ تَابِعِيْهِ وَفِرْقَتَهٗ وَوَالٰى فِيْ زُمْرَتِهٖ وَلَمْ يُخَالِفْ سَبِيْلَهٗ وَسُنَّتَهٗ اَللّٰهُمَّ
اِنِّيْ اَسْئَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَئَلَكَ مِنْهُ سَيِّدُنَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
نَبِيُّكَ وَرَسُوْلُكَ وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَكَ مِنْهُ سَيِّدُنَا مُحَمَّدٌ نَبِيُّكَ
وَرَسُوْلُكَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَللّٰهُمَّ ارْحَمْنِيْ مِنْ زَمَانِيْ هٰذَا وَاِحْدَاثِ
الْفِتَنِ وَتَطَاوُلِ اَهْلِ الْجُرْاَةِ عَلَيَّ وَاسْتِضْعَافِهِمْ اِيَّايَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ
مِنْكَ فِيْ عِيَاذٍ مَّنِيْعٍ وَحِرْزٍ حَصِيْنٍ مِّنْ جَمِيْعِ خَلْقِكَ حَتّٰى تُبَلِّغَنِيْ اَجَلِيْ مُعَافًى
اَللّٰهُمَّ جَعَلْ حُبَّكَ اَحَبَّ الْاَشْيَاءِ اِلَيَّ وَاجْعَلْ خَشْيَتَكَ اَخْوَفَ الْاَشْيَاءِ عِنْدِيْ
وَاقْطَعْ عَنِّيْ حَاجَاتِ الدُّنْيَا بِالشَّوْقِ اِلٰى لِقَائِكَ وَاِذَا اَقْرَرْتَ اَعْيُنَ اَهْلِ
الدُّنْيَا مِنْ دُنْيَاهُمْ فَاَقِرَّ عَيْنِيْ مِنْ عِبَادَتِكَ اَللّٰهُمَّ افْتَحْ مَسَامِعَ قَلْبِيْ
لِذِكْرِكَ وَارْزُقْنِيْ طَاعَتَكَ وَطَاعَةَ رَسُوْلِكَ وَعَمَلًا بِكِتَابِكَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ
غِنَى الْاَهْلِ وَالْمَوْلٰى وَاَعُوْذُبِكَ اَنْ يَّدْعُوَ عَلَيَّ رَحِمٌ قَطَعْتُهَا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مِمَّنْ

Marfat.com

تَوَكَّلْ عَلَيْكَ فَكَفَيْتَهُ وَاسْتَهْدَاكَ فَهَدَيْتَهُ وَاسْتَنْصَرَكَ فَنَصَرْتَهُ اَللّٰهُمَّ
اجْعَلْ وَسَاوِسَ صَدْرِيْ خَشْيَتَكَ وَذِكْرَكَ وَاجْعَلْ هَمَّتِيْ وَهَوَايَ فِيْمَا
تُحِبُّ وَتَرْضٰى اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِيْ فِي الْمَوْتِ وَفِيْمَا بَعْدَ الْمَوْتِ اَللّٰهُمَّ لَا تُؤْمِنَّا
مَكْرَكَ وَلَا تُنْسِنَا ذِكْرَكَ وَلَا تَهْتِكْ عَنَّا سِتْرَكَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْغَافِلِيْنَ۔
اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُبِكَ مِنْ ضِيْقِ الدُّنْيَا وَضِيْقِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اِلَيْكَ رَبِّيْ فَحَبِّبْنِيْ
وَفِيْ نَفْسِيْ لَكَ فَذَلِّلْنِيْ وَفِيْ اَعْيُنِ النَّاسِ فَعَظِّمْنِيْ وَمِنْ سَيِّئِ الْاَخْلَاقِ فَجَنِّبْنِيْ
اَعُوْذُبِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوْبَتِكَ وَاَعُوْذُبِكَ مِنْكَ
لَا اُحْصِيْ ثَنَاءً عَلَيْكَ اَنْتَ كَمَا اَثْنَيْتَ عَلٰى نَفْسِكَ وَاَعُوْذُبِكَ مِنَ الْفَقْرِ
اِلَّا اِلَيْكَ وَمِنَ الذُّلِّ اِلَّا لَكَ وَمِنَ الْخَوْفِ اِلَّا مِنْكَ وَاَعُوْذُبِكَ اَنْ اَقُوْلَ
زُوْرًا اَوْ اَغْشٰى فُجُوْرًا اَوْ اَكُوْنَ بِكَ مَغْرُوْرًا وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ شَمَاتَةِ الْاَعْدَاءِ وَ
عُضَالِ الدَّاءِ وَخَيْبَةِ الرَّجَاءِ وَزَوَالِ النِّعْمَةِ وَتَحَوُّلِ الْعَافِيَةِ وَاَعُوْذُبِكَ مِنَ
الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَاَعُوْذُبِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَغْرَمِ وَالْمَاْثَمِ وَاَعُوْذُ
بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ اَعْمَلْ وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَ
تَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيْعِ سَخَطِكَ وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِيْ
وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهٖ وَاَعُوْذُبِوَجْهِكَ الْكَرِيْمِ وَسُلْطَانِكَ الْقَدِيْمِ وَاسْمَائِكَ
الْعَظِيْمِ وَنُوْرِ نَبِيِّكَ الْحَبِيْبِ الرَّحِيْمِ وَكَلِمَاتِكَ الْقَدِيْمِ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذَنْبٍ اسْتَحْقَقْتُ
بِهٖ غَضَبَكَ وَاِعْرَاضَكَ وَقَهْرَكَ وَاِطْرَادَكَ يَا غَفُوْرُ يَا لَطِيْفُ يَا رَحِيْمُ
بِجَاهِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ رَضِيَ اللّٰهُ
عَنْهُمْ اَللّٰهُمَّ كَمَا صُنْتَ وَجْهِيْ عَنْ سُجُوْدٍ غَيْرِكَ فَصُنْ وَجْهِيْ عَنْ مَسْئَلَةِ غَيْرِكَ

Marfat.com

بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ الْعَفَافَ وَالْهُدٰى وَالتُّقٰى وَالْعَفَافَ
وَالْغِنٰى رَبِّ اَعِنِّيْ وَلَا تُعِنْ عَلَيَّ وَانْصُرْنِيْ وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَامْكُرْ لِيْ وَلَا تَمْكُرْ
عَلَيَّ وَاهْدِنِيْ وَيَسِّرِ الْهُدٰى لِيْ وَانْصُرْنِيْ عَلٰى مَنْ بَغٰى عَلَيَّ رَبِّ اجْعَلْنِيْ لَكَ
ذَكَّارًا لَكَ شَكَّارًا لَكَ رَهَّابًا لَكَ مِطْوَاعًا لَكَ مُخْبِتًا اِلَيْكَ اَوَّاهًا مُّنِيْبًا
رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِيْ وَاغْسِلْ حَوْبَتِيْ وَاَجِبْ دَعْوَتِيْ وَثَبِّتْ حُجَّتِيْ وَسَدِّدْ لِسَانِيْ
وَاسْلُلْ سَخِيْمَةَ صَدْرِيْ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ الْفَوْزَ فِي الْقَضَاءِ وَنُزُلَ الشُّهَدَاءِ
وَعَيْشَ السُّعَدَاءِ وَمُرَافَقَةَ الْاَنْبِيَاءِ وَالنَّصْرَ عَلَى الْاَعْدَاءِ وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ
وَدَرْكِ الشَّقَاءِ وَسُوْءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الْاَعْدَاءِ وَعُضَالِ الدَّاءِ وَخَيْبَةِ الرَّجَاءِ
وَنَوَالِ النِّعْمَةِ وَتَحَوُّلِ الْعَافِيَةِ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُبِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَسُوْءِ
الصَّدْرِ وَشَتَاتِ الْاَمْرِ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ بِحَقِّ السَّائِلِيْنَ عَلَيْكَ فَاِنَّ
لِلسَّائِلِ عَلَيْكَ حَقًّا اَيُّمَا عَبْدٍ اَوْ اَمَةٍ مِنْ اَهْلِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَقَبَّلْتَ دَعْوَتَهُمْ
وَاسْتَجَبْتَ دُعَائَهُمْ اَنْ تُشْرِكَنَا فِيْ صَالِحِ مَا يَدْعُوْنَكَ فِيْهِ وَاَنْ تُشْرِكَهُمْ
فِيْ صَالِحِ مَا نَدْعُوْكَ فِيْهِ وَاَنْ تُعَافِيَنَا وَاِيَّاهُمْ وَاَنْ تَقْبَلَ مِنَّا وَ
مِنْهُمْ وَاَنْ تَجَاوَزَ عَنَّا وَعَنْهُمْ فَاِنَّنَا اٰمَنَّا بِمَا اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُوْلَ فَاكْتُبْنَا
مَعَ الشَّاهِدِيْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ اِيْمَانًا دَائِمًا وَقَلْبًا خَاشِعًا وَيَقِيْنًا
صَادِقًا وَّاَسْئَلُكَ دِيْنًا قَيِّمًا وَاَسْئَلُكَ الْعَافِيَةَ مِنْ كُلِّ بَلِيَّةٍ وَّاَسْئَلُكَ
دَوَامَ الْعَافِيَةِ وَاَسْئَلُكَ الشُّكْرَ عَلَى الْعَافِيَةِ وَاَسْئَلُكَ الْغِنٰى عَنِ النَّاسِ
اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تُبْتُ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُّ فِيْهِ وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا
اَعْطَيْتُكَ مِنْ نَفْسِيْ ثُمَّ لَمْ اَفِ لَكَ بِهِ وَاَسْتَغْفِرُكَ لِلنِّعَمِ الَّتِيْ تَقَوَّيْتُ بِهَا

Marfat.com

عَلٰى مَعْصِيَتِكَ وَاَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ خَيْرٍ اَرَدْتُّ بِهٖ وَجْهَكَ فَخَالَطَنِيْ فِيْهِ مَا لَيْسَ لَكَ
وَاَسْئَلُكَ اَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ لِيْ خَيْرًا وَاَسْئَلُكَ مَا قَضَيْتَ لِيْ مِنْ اَمْرٍ اَنْ تَجْعَلَ
عَاقِبَتَهٗ رَشَدًا اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ تَمَامَ الْوُضُوْءِ وَتَمَامَ الصَّلٰوةِ وَتَمَامَ رِضْوَانِكَ
اَللّٰهُمَّ ارْفَعْ عَنِّيْ ثِقْلَ الْاَوْزَارِ وَالْاَحْمَالِ الَّتِيْ اَنْقَضَ ظَهْرِيْ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ الْاِخْلَاصَ
وَالْحُضُوْرَ فِيْ طَاعَتِكَ وَالشَّوْقَ وَالذَّوْقَ فِيْ عِبَادَتِكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا هَادِيْنَ
مُهْتَدِيْنَ غَيْرَ ضَالِّيْنَ وَلَا مُضِلِّيْنَ سِلْمًا لِّاَوْلِيَائِكَ وَحَرْبًا لِّاَعْدَائِكَ نُحِبُّ
بِحُبِّكَ مَنْ اَحَبَّكَ وَنُعَادِيْ بِعَدَاوَتِكَ مَنْ خَالَفَكَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ سَرِيْرَتِيْ
خَيْرًا مِّنْ عَلَانِيَتِيْ وَاجْعَلْ عَلَانِيَتِيْ صَالِحَةً اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الْمُنْتَخَبِيْنَ
الْغُرِّ الْمُحَجَّلِيْنَ الْوَفْدِ الْمُتَقَبَّلِيْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيْمِ وَبِاسْمِكَ الْعَظِيْمِ
مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّكِّ فِي الْحَقِّ بَعْدَ الْيَقِيْنِ وَاَعُوْذُ
بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ يَوْمِ الدِّيْنِ اَللّٰهُمَّ حَبِّبِ الْمَوْتَ
اِلٰى مَنْ يَّعْلَمُ اَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُكَ وَرَسُوْلُكَ اَسْتَغْفِرُ
اللّٰهَ رَبِّيْ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ حَرُمْتُ بِهٖ عَنْ لَذِيْذِ مُنَاجَاتِهٖ وَحُضُوْرِ عِبَادَتِهٖ
وَاسْتَحَقَّتْ بِهٖ طَرْدَ بَابِ عِنَايَاتِهٖ وَمَنْعَ اِسْتِجَابَةِ دَعَوَاتِهٖ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ
رَبِّيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا
اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ بِذَنْبِيْ
فَاغْفِرْ لِيْ ذُنُوْبِيْ فَاِنَّهٗ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّآ اَنْتَ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ
عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَاَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ مَا شَآءَ اللّٰهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ
وَاَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ وَّاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا

وصیت حضرت قبلہ گاہ مرحوم است رحمۃ اللہ

Marfat.com

اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ مِنْ شَرِّ نَفْسِیْ وَمِنْ شَرِّ کُلِّ ذِیْ شَرٍّ اَنْتَ اٰخِذٌ بِنَاصِیَتِھَا اِنَّ رَبِّیْ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ اٰمَنْتُ بِاللّٰہِ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّٰہِ اِعْتَصَمْتُ بِاللّٰہِ فَوَّضْتُ اَمْرِیْ اِلَی اللّٰہِ اَللّٰھُمَّ اکْفِنِیْ کُلَّ مُھِمٍّ مِنْ حَیْثُ شِئْتَ وَمِنْ اَیْنَ شِئْتَ حَسْبِیَ اللّٰہُ لِدُنْیَایَ حَسْبِیَ اللّٰہُ لِمَا اَھَمَّنِیْ حَسْبِیَ اللّٰہُ لِمَنْ بَغٰی عَلَیَّ حَسْبِیَ اللّٰہُ لِمَنْ حَسَدَنِیْ حَسْبِیَ اللّٰہُ لِمَنْ کَادَنِیْ بِسُوْءٍ حَسْبِیَ اللّٰہُ عِنْدَ الْمَوْتِ حَسْبِیَ اللّٰہُ عِنْدَ الْمَسْئَلَۃِ فِی الْقَبْرِ حَسْبِیَ اللّٰہُ عِنْدَ السُّؤَالِ حَسْبِیَ اللّٰہُ عِنْدَ الْمِیْزَانِ حَسْبِیَ اللّٰہُ عِنْدَ الصِّرَاطِ حَسْبِیَ اللّٰہُ لَآ اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ عَلَیْہِ تَوَکَّلْتُ وَھُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ اَللّٰھُمَّ اِلٰھِیْ وَاِلٰہَ اِبْرَاھِیْمَ وَاِسْحَاقَ وَیَعْقُوْبَ وَاِلٰہَ جِبْرَئِیْلَ وَمِیْکَائِیْلَ وَاِسْرَافِیْلَ عَلَیْھِمُ السَّلَامُ عَافِنِیْ وَلَا تُسَلِّطَنَّ اَحَدًا مِّنْ خَلْقِکَ عَلَیَّ بِشَیْءٍ لَا طَاقَۃَ لِیْ بِہٖ وَاَسْئَلُکَ اَنْ تَسْتَجِیْبَ دَعْوَتِیْ فَاِنِّیْ مُضْطَرٌّ وَتَعْصِمَنِیْ فِیْ دِیْنِیْ فَاِنِّیْ مُبْتَلًی وَتَنَالَنِیْ بِرَحْمَتِکَ فَاِنِّیْ مُذْنِبٌ وَتَنْفِیَ عَنِّیَ الْفَقْرَ فَاِنِّیْ مُتَمَسْکِنٌ وَتَرُدَّ عَنِّیْ شَرَّ الْاَعْدَاءِ فَاِنِّیْ عَاجِزٌ (ثلاثا او سبعا) اَللّٰھُمَّ اَعِنَّا عَلٰی ذِکْرِکَ وَشُکْرِکَ وَحُسْنِ عِبَادَتِکَ وَقَنِّعْنَا بِمَا رَزَقْتَنَا وَبَارِکْ لَنَا فِیْہِ وَاخْلُفْ عَلٰی کُلِّ غَائِبَۃٍ لَنَا بِخَیْرٍ اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ عِیْشَۃً نَقِیَّۃً وَّمِیْتَۃً سَوِیَّۃً وَمَرَدًّا غَیْرَ مُخْزٍ وَّلَا فَاضِحٍ اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ ضَعِیْفٌ فَقَوِّنِیْ فِیْ رِضَاکَ ضَعْفِیْ وَخُذْ اِلَی الْخَیْرِ بِنَاصِیَتِیْ وَاجْعَلِ الْاِسْلَامَ مُنْتَھٰی رِضَائِیْ اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ ضَعِیْفٌ فَقَوِّنِیْ وَاِنِّیْ ذَلِیْلٌ فَاَعِزَّنِیْ وَاِنِّیْ فَقِیْرٌ فَارْزُقْنِیْ وَاِنِّیْ مُذْنِبٌ فَاغْفِرْ لِیْ اَنْتَ وَلِیِّیْ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَۃِ تَوَفَّنِیْ مُسْلِمًا وَّاَلْحِقْنِیْ بِالصَّالِحِیْنَ اَللّٰھُمَّ اِلَیْکَ اَشْکُوْ ضَعْفَ قُوَّتِیْ وَقِلَّۃَ حِیْلَتِیْ وَھَوَانِیْ عَلَی النَّاسِ اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ اِلٰی مَنْ تَکِلُنِیْ اِلٰی عَدُوٍّ یَّتَجَھَّمُنِیْ

Marfat.com

يَتَجَهَّمُنِي اَمْ اِلٰى صَدِيْقٍ قَرِيْبٍ كَلَّفْتَهُ اَمْرِيْ اِنْ لَمْ تَكُنْ سَاخِطًا عَلَيَّ فَلَا اُبَالِيْ
غَيْرَ اَنَّ عَافِيَتَكَ اَوْسَعُ لِيْ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ اَعُوْذُ بِنُوْرِ وَجْهِكَ الَّذِيْ
اَضَاءَتْ بِهِ السَّمٰوٰتُ وَاَشْرَقَتْ بِهِ الظُّلُمَاتُ وَصَلُحَتْ بِهِ اَمْرُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
اَنْ تُنْزِلَ بِنَا غَضَبَكَ اَوْ تَحُلَّ بِنَا سَخَطَكَ لَكَ الْعُتْبٰى وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
اِلَّا بِكَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ كُلِّ عَمَلٍ يُخْزِيْنِيْ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ كُلِّ صَاحِبٍ
يُؤْذِيْنِيْ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ كُلِّ اَمَلٍ يُلْهِيْنِيْ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ كُلِّ فَقْرٍ يُنْسِيْنِيْ وَاَعُوْذُ
بِكَ مِنْ كُلِّ غِنًى يُطْغِيْنِيْ اَللّٰهُمَّ بِحَمْدِكَ اِنْصَرَفْتُ وَبِذَنْبِيْ اِعْتَرَفْتُ
اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اقْتَرَفْتُ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ
وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُوْنِ وَالْجُذَامِ وَسَيِّئِ الْاَسْقَامِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الصَّمَمِ
وَالْعَمٰى وَالْبَكَمِ وَالْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَوَالِدٍ وَّمَا وَلَدَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ خَيْرًا مِّمَّا
يَظُنُّوْنَ وَاغْفِرْ لِيْ مَا لَا يَعْلَمُوْنَ وَلَا تُؤَاخِذْنِيْ بِمَا يَقُوْلُوْنَ وَسَهِّلْ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ
مَا يَأْلَمُوْنَ وَلَا تَفْضَحْنِيْ يَوْمَ يَبْعَثُوْنَ اَللّٰهُمَّ لَا تُهْلِكْنَا فَجْاَةً وَّلَا تَاْخُذْنَا بَغْتَةً
وَلَا تُغْفِلْنَا عَنْ حَقٍّ وَّلَا وَصِيَّةٍ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ عَيْنَيْنِ هَطَّالَتَيْنِ تَشْفِيَانِ
الْقَلْبَ بِذُرُوْفِ الدَّمْعِ مِنْ خَشْيَتِكَ قَبْلَ اَنْ تَكُوْنَ الدُّمُوْعُ دَمًا وَالْاَضْرَاسُ جَمْرًا
اَللّٰهُمَّ اَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْاُمُوْرِ كُلِّهَا وَاَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ
اَللّٰهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِيْ مِنَ الْغَفْلَةِ وَالنِّفَاقِ وَعَمَلِيْ مِنَ الْعُجْبِ وَالرِّيَاءِ وَلِسَانِيْ مِنَ الْكَذِبِ
وَالْغِيْبَةِ وَيَدَيَّ وَعَيْنِيْ مِنَ الْخِيَانَةِ فَاِنَّكَ تَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي
الصُّدُوْرُ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ نُوْرِ الْاَنْوَارِ وَسِرِّ الْاَسْرَارِ وَقُرَّةِ الْعُيُوْنِ
وَجَلَاءِ الْاَبْصَارِ اَللّٰهُمَّ سَلِّمْ دِيْنَنَا وَاِيْمَانَنَا وَاخْتِمْ بِالصَّالِحَاتِ اَعْمَالَنَا

مبح و شام سہ بار ۱۱ مرتبہ پڑھے
برائے روشنائی چشم ۱۲ مرتبہ پڑھے
برائے سلامتی ایمان ۱۲ مرتبہ پڑھے
Marfat.com

اَللّٰهُمَّ فَالِقَ الْاِصْبَاحِ جَاعِلَ اللَّيْلِ سَكَنًا وَّالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْبَانًا اِقْضِ عَنِّي
لقضاء الدين والاستقامة على الاوامر سبعًا ۱۲ منه رح
الدَّيْنَ وَاَغْنِنِيْ مِنَ الْفَقْرِ وَقَوِّنِيْ عَلَى الْجِهَادِ فِيْ سَبِيْلِكَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ
اِمْرَاَةٍ تُشِيْبُنِيْ قَبْلَ الْمَشِيْبِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ وَلَدٍ يَكُوْنُ عَلَيَّ وَبَالًا وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ مَّالٍ
يَكُوْنُ عَلَيَّ عَذَابًا وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ صَاحِبِ خَدِيْعَةٍ اِنْ رَاٰى حَسَنَةً دَفَنَهَا
وَاِنْ رَاٰى سَيِّئَةً اَفْشَاهَا اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ
در حدیث صحیح است قال رسول الله صلی الله علیه وسلم فادرسوها ثم تعلموها ۱۲ منه رح
وَحُبَّ الْمَسَاكِيْنِ وَاَنْ تَغْفِرَ لِيْ وَتَرْحَمَنِيْ وَاِذَا اَرَدْتَّ بِقَوْمٍ فِتْنَةً فَتَوَفَّنِيْ غَيْرَ مَفْتُوْنٍ
وَاَسْئَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُّحِبُّكَ وَحُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُنِيْ اِلٰى حُبِّكَ اَللّٰهُمَّ مَا مَنَنْتَ
بِيْ مِنْ نِّعْمَةٍ فَتَمِّمْهُ وَمَا اَنْعَمْتَ بِهٖ فَلَا تَسْلُبْهُ وَمَا سَتَرْتَهٗ فَلَا تَهْتِكْهُ وَمَا عَلِمْتَهٗ فَاغْفِرْهُ
وَمَا رَجَوْتَهٗ فَيَسِّرْهُ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ جَارِ السُّوْءِ فِيْ دَارِ الْمُقَامَةِ فَاِنَّ جَارَ الْبَادِيَةِ
يَتَحَوَّلُ وَمِنَ الْجُوْعِ فَاِنَّهٗ بِئْسَ الضَّجِيْعُ وَمِنَ الْخِيَانَةِ فَاِنَّهَا بِئْسَتِ الْبِطَانَةُ وَاَعُوْذُ
بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَقَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَدُعَاءٍ لَا يَسْمَعُ وَنَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَاَعُوْذُ
بِكَ مِنْ هٰؤُلَاءِ الْاَرْبَعِ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ نَرْجِعَ عَلٰى اَعْقَابِنَا اَوْ نُفْتَنَ
عَنْ دِيْنِنَا اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْهَرَمِ وَالتَّرَدِّيْ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْغَرَقِ وَالْحَرَقِ
وَالْهَرَمِ وَاَعُوْذُ بِكَ اَنْ يَّتَخَبَّطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ اَمُوْتَ
فِيْ سَبِيْلِكَ مُدْبِرًا وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ اَمُوْتَ لَدِيْغًا اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ
زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيْعِ سَخَطِكَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ
اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِيْ وَمِنْ شَرِّ بَصَرِيْ وَمِنْ شَرِّ لِسَانِيْ وَمِنْ شَرِّ قَلْبِيْ وَمِنْ
شَرِّ مَنِيِّيْ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَتُوْبُ اِلَيْكَ مِنَ الْمَعَاصِيْ لَا اَرْجِعُ اِلَيْهَا اَبَدًا اَللّٰهُمَّ رَضِّنِيْ
بِقَضَائِكَ وَبَارِكْ لِيْ فِيْمَا قُدِّرَ لِيْ حَتّٰى لَا اُحِبَّ تَعْجِيْلَ مَا اَخَّرْتَ وَلَا تَاْخِيْرَ مَا عَجَّلْتَ

Marfat.com

اَللّٰھُمَّ اجْعَلْنِیْ مِنَ الَّذِیْنَ اِذَا اَحْسَنُوْا اِسْتَبْشَرُوْا وَاِذَا اَسَاْءُوْا اسْتَغْفَرُوْا
اَللّٰھُمَّ لَا تَکِلْنِیْ اِلٰی نَفْسِیْ طَرْفَۃَ عَیْنٍ وَلَا تَنْزِعْ مِنِّیْ صَالِحَ مَا اَعْطَیْتَنِیْ اَللّٰھُمَّ
اِنَّکَ لَسْتَ بِاِلٰہٍ اِسْتُحْدِثَتْ وَلَا بِرَبٍّ یَبِیْدُ ذِکْرُہٗ اِبْتَدَعْنَاہُ وَلَا عَلَیْکَ شُرَکَاءُ
یَقْضُوْنَ مَعَکَ وَلَا کَانَ لَنَا قَبْلَکَ مِنَ اللّٰہِ نَلْجَاءُ اِلَیْہِ وَنَذَرُکَ وَلَا اَعَانَکَ عَلٰی
خَلْقِنَا اَحَدٌ فَنُشْرِکَہٗ فِیْکَ تَبَارَکْتَ وَتَعَالَیْتَ فَنَسْئَلُکَ لَا اِلٰہَ اِلَّا اَنْتَ اِغْفِرْلِیْ
وَاقْضِ حَوَائِجِیْ وَسَھِّلْ عَلَیَّ اَعُوْذُبِکَ مِنْ وَسَاوِسِ الصَّدْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ
وَشَتَاتِ الْاَمْرِ اَللّٰھُمَّ اجْعَلْنِیْ اَخْشَاکَ کَاَنِّیْ اَرَاکَ اَبَدًا حَتّٰی اَلْقَاکَ وَاَسْعِدْنِیْ
بِتَقْوٰیکَ وَلَا تَشْقِنِیْ بِمَعْصِیَتِکَ وَخِرْلِیْ فِیْ قَضَائِکَ وَبَارِکْ لِیْ فِیْمَا قَدَّرْلِیْ
حَتّٰی لَا اُحِبَّ تَعْجِیْلَ مَا اَخَّرْتَ وَلَا تَاْخِیْرَ مَا عَجَّلْتَ وَاجْعَلْ غِنَائِیْ فِیْ صَدْرِیْ
وَاُنْسِیْ وَحُشْتِیْ فِیْ قَبْرِیْ اَللّٰھُمَّ وَمَا اِبْتَلَیْتَنِیْ بِہٖ مِنْ رَخَاءٍ وَشِدَّۃٍ فَمَسِّکْنِیْ
بِسُنَّۃِ الْحَقِّ وَشَرِیْعَۃِ الْاِسْلَامِ اَللّٰھُمَّ اِنَّ لِیْ ذُنُوْبًا فِیْمَا بَیْنِیْ وَبَیْنَکَ وَ
ذُنُوْبًا فِیْمَا بَیْنِیْ وَبَیْنَ خَلْقِکَ اَللّٰھُمَّ وَمَا کَانَ لَکَ مِنْھَا فَاغْفِرْہُ وَمَا کَانَ
لِخَلْقِکَ فَتَحَمَّلْہُ عَنِّیْ بِفَضْلِکَ اِنَّکَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَۃِ یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ بِرَحْمَتِکَ اَسْتَغِیْثُ
اَصْلِحْ لِیْ شَاْنِیْ کُلَّہٗ وَلَا تَکِلْنِیْ اِلٰی نَفْسِیْ طَرْفَۃَ عَیْنٍ رَضِیْتُ بِاللّٰہِ رَبًّا وَّ
بِالْاِسْلَامِ دِیْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ نَبِیًّا اَللّٰھُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ عَالِمَ الْغَیْبِ وَالشَّھَادَۃِ ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ فَاِنِّیْ اَعْھَدُ اِلَیْکَ فِیْ
ھٰذِہِ الْحَیٰوۃِ الدُّنْیَا وَاُشْھِدُکَ وَکَفٰی بِکَ شَھِیْدًا اَنِّیْ اَشْھَدُ اَنْ لَّا اِلٰہَ اِلَّا
اَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیْکَ لَکَ لَکَ الْمُلْکُ وَلَکَ الْحَمْدُ وَاَنْتَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ
وَاَشْھَدُ اَنَّ سَیِّدَنَا مُحَمَّدًا صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ عَبْدُکَ وَرَسُوْلُکَ وَاَشْھَدُ

Marfat.com

اِنَّ وَعْدَكَ حَقٌّ وَلِقَاءَكَ حَقٌّ وَالسَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيْهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ
مَنْ فِي الْقُبُوْرِ وَاَنَّكَ اِنْ تَكِلْنِيْ اِلٰى نَفْسِيْ تَكِلْنِيْ اِلٰى ضُعْفٍ وَعَوْرَةٍ وَذَنْبٍ
وَخَطِيْئَةٍ وَاِنِّيْ لَا اَثِقُ اِلَّا بِرَحْمَتِكَ فَاجْعَلْ لِّيْ عِنْدَكَ عَهْدًا تُوَفِّيْنِيْهِ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ وَاغْفِرْ لِيْ ذُنُوْبِيْ كُلَّهَا اِنَّهٗ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ
وَتُبْ عَلَيَّ اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ وَاجْعَلْنِيْ مِنْ عِبَادِكَ الَّذِيْنَ تَضَمَّنَّ بِهِمْ
عَنِ الْقَتْلِ وَالْفِتَنِ وَتُطِيْلُ اَعْمَارَهُمْ فِيْ حُسْنِ الْعَمَلِ وَتُحَسِّنُ اَخْلَاقَهُمْ وَتُوَسِّعُ اَرْزَاقَهُمْ
وَتُحْيِيْهِمْ فِيْ عَافِيَةٍ وَتَقْبِضُ اَرْوَاحَهُمْ فِيْ عَافِيَةٍ وَعَلَى الْفُرُشِ تُعْطِيْهِمْ مَنَازِلَ
الشُّهَدَاءِ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ شَهَادَةً خَالِصَةً فِيْ سَبِيْلِكَ وَاجْعَلْ مَوْتِيْ بِبَلَدِ
رَسُوْلِكَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهٗ وَيَا سَنَدَ مَنْ لَا سَنَدَ لَهٗ
وَيَا ذُخْرَ مَنْ لَا ذُخْرَ لَهٗ وَيَا غِيَاثَ مَنْ لَا غِيَاثَ لَهٗ يَا كَرِيْمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ
يَا كَاشِفَ الْبَلَاءِ يَا عَظِيْمَ الرَّجَا يَا عَوْنَ الضُّعَفَا يَا مُنْقِذَ الْغَرْقٰى يَا مُنْجِيَ الْهَلْكٰى يَا
مُحْسِنُ يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ اَنْتَ الَّذِيْ سَجَدَ لَكَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَنُوْرُ النَّهَارِ وَ
ضَوْءُ الْقَمَرِ وَشُعَاعُ الشَّمْسِ وَدَوِيُّ الْمَاءِ وَحَفِيْفُ الشَّجَرِ يَا اَللّٰهُ لَا شَرِيْكَ لَكَ
يَا رَبِّ يَا رَبِّ (ثم تدعو بحاجتك لا تقوم من مقامك حتى يستجيب لك)
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اَشْرَفِ الْخَلْقِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدِنِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الطَّاهِرِ الزَّكِيِّ
وَاَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ
كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى سَيِّدِنَا اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا اِبْرَاهِيْمَ اَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ
عَدَدَ مَعْلُوْمَاتِكَ وَمِدَادَ كَلِمَاتِكَ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ كَذٰلِكَ صَلٰوةً تَكُوْنُ لَكَ رِضًا
وَلِحَقِّهٖ اَدَاءً وَتَحُلُّ بِهِ الْعُقَدَ وَتَفُكُّ بِهِ الْكُرَبَ وَتُقْضٰى بِهِ الْاَرَبَ صَلٰوةً تُبَلِّغُنَا اِلٰى

Marfat.com

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَتَبَارَكَ وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهُ الْمَلِكُ
الْقُدُّوْسُ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ذُو الْجَلَالِ
وَالْاِكْرَامِ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ
وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ وَلَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا اِلَى اللّٰهِ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِيْ
رَسُوْلِ اللّٰهِ كُلَّ ذٰلِكَ عَدَدَ خَلْقِهٖ وَرِضٰى نَفْسِهٖ وَزِنَةَ عَرْشِهٖ وَمِدَادَ
كَلِمَاتِهٖ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِهٖ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ رَبِّ
اغْفِرْ لِيْ وَارْحَمْنِيْ وَعَافِنِيْ وَاهْدِنِيْ وَارْزُقْنِيْ وَاَغْنِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ
حَرَامِكَ وَبِطَاعَتِكَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ وَبِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ وَاغْفِرْ لِيْ
وَلِمَنْ لَهٗ حَقٌّ عَلَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاقْضِ حَوَائِجِيْ وَحَوَائِجَ مَنْ اَوْصَانِيْ
بِالدُّعَاءِ وَاجْعَلْنِيْ وَاَوْلَادِيْ مِنْ عِبَادِكَ الْمُتَّقِيْنَ الْمُخْلِصِيْنَ الْفَآئِزِيْنَ الْمُوْقِنِيْنَ
الْمُعَافِيْنَ وَاَسْعِدْنَا اَللّٰهُمَّ بِلَذَّةِ النَّظَرِ اِلٰى وَجْهِكَ الْكَرِيْمِ غَايَةَ اَمَلِيْ وَمُنَايَ لَآ اِلٰهَ
اِلَّآ اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَاَعُوْذُ بِكَ
مِنَ الْجُبْنِ الخ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ اِنِّيْ
اَسْئَلُكَ بِاَنِّيْ اَشْهَدُ اَنَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ الْاَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِيْ
لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ مَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ
السُّوْءَ سُبْحَانَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ لَا سَهْلَ اِلَّا مَا جَعَلْتَهٗ
سَهْلًا وَاَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ سَهْلًا اِذَا شِئْتَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ
وَرَحْمَتِكَ فَاِنَّهٗ لَا يَمْلِكُهَا اِلَّآ اَنْتَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ اَسْتَغْفِرُكَ

Marfat.com

وَاَنُوْبُ اِلَيْكَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ بِاَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيْكَ
لَكَ اَلْحَنَّانُ الْمَنَّانُ بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ذُوالْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
الْعَظِيْمُ الْحَلِيْمُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيْمِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْكَرِيْمُ الْعَظِيْمُ ط
سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ
بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِيْثُ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ثَلَاثًا لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهُ الْعَلِيُّ
الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ سُبْحَانَهٗ
تَبَارَكَ وَتَعَالٰى رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ اَللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ اَرْجُوْ
فَلَا تَكِلْنِيْ اِلٰى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ وَاَصْلِحْ لِيْ شَاْنِيْ كُلَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ اَللّٰهُ اَللّٰهُ رَبِّيْ
لَآ اُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا اَللّٰهُمَّ اَغْنِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ الخ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ
عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ اَمَتِكَ نَاصِيَتِيْ بِيَدِكَ مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ
فِيَّ قَضَاؤُكَ اَسْئَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَلَكَ سَمَّيْتَ بِهٖ نَفْسَكَ اَوْاَنْزَلْتَهٗ فِيْ كِتَابِكَ
اَوْعَلَّمْتَهٗ اَحَدًا مِّنْ خَلْقِكَ اَوِاسْتَاْثَرْتَ بِهٖ فِيْ عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ اَنْ تَجْعَلَ
الْقُرْاٰنَ الْعَظِيْمَ رَبِيْعَ قَلْبِيْ وَنُوْرَ صَدْرِيْ وَبَصَرِيْ وَجَلَاءَ حُزْنِيْ وَذَهَابَ هَمِّيْ اَسْتَغْفِرُ
اللّٰهَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِيْ لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا
وَّلَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا اَللّٰهُمَّ
اَقْذِفْ فِيْ قَلْبِيْ رَجَاءَكَ وَاقْطَعْ رَجَائِيْ عَمَّنْ سِوَاكَ حَتّٰى لَا اَرْجُوْ غَيْرَكَ وَلَا اَدْعُوْ
اِلَّا اِيَّاكَ اَللّٰهُمَّ وَمَا ضَعُفَتْ عَنْهُ قُوَّتِيْ اَوْقَصُرَتْ عَنْهُ عَمَلِيْ وَلَمْ تَنْتَهِ اِلَيْهِ رَغْبَتِيْ
وَلَمْ تَبْلُغْهُ مَسْئَلَتِيْ وَلَمْ يَجْرِ عَلٰى لِسَانِيْ مِمَّا اَعْطَيْتَ اَحَدًا مِّنَ الْاَوَّلِيْنَ وَالْاٰخِرِيْنَ
مِنَ الْيَقِيْنِ فَخُصَّنِيْ بِهٖ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَاْخُذُهٗ

Marfat.com

سِنَةٌ الخ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ الخ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ
يَا عُدَّتِيْ عِنْدَ شِدَّتِيْ وَيَا غَوْثِيْ عِنْدَ كُرْبَتِيْ وَيَا مُوْنِسِيْ عِنْدَ وَحْشَتِيْ وَيَا رَجَائِيْ عِنْدَ
مُصِيْبَتِيْ اَحْرِسْنِيْ بِعَيْنِكَ الَّتِيْ لَا تَنَامُ وَاكْفِنِيْ بِرُكْنِكَ الَّذِيْ لَا يُرَامُ وَارْحَمْنِيْ بِقُدْرَتِكَ
عَلَيَّ وَلَا تُهْلِكْنِيْ وَاَنْتَ رَجَائِيْ يَا اَللّٰهُ يَا رَحْمٰنُ يَا رَحِيْمُ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلَّمَ اَللّٰهُ كَافِيْ فَصَدَقَتِ الْكَافِيْ وَجَدْنَا الْكَافِيْ لِكُلِّ كَافٍ
كَفَانِيَ الْكَافِيْ وَنِعْمَ الْكَافِيْ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ
الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ مِائَةَ مَرَّةٍ
وَصَلَّى اللّٰهُمَّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّهَبْ لَنَا اَللّٰهُمَّ
مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ الطَّيِّبِ مَا نَصُوْنُ بِهٖ وُجُوْهَنَا عَنِ التَّعَرُّضِ اِلٰى اَحَدٍ
مِّنْ خَلْقِكَ وَاجْعَلْ لَّنَا اَللّٰهُمَّ اِلَيْهِ طَرِيْقًا سَهْلًا مِّنْ غَيْرِ تَعَبٍ وَّلَا نَصَبٍ
وَلَا مِنَّةٍ وَلَا تَبِعَةٍ وَجَنِّبْنَا اَللّٰهُمَّ الْحَرَامَ حَيْثُ كَانَ وَاَيْنَ كَانَ وَعِنْدَ مَنْ كَانَ وَحُلْ
بَيْنَنَا وَبَيْنَ اَهْلِهٖ وَاقْبِضْ عَنَّا اَيْدِيَهُمْ وَاصْرِفْ عَنَّا قُلُوْبَهُمْ حَتّٰى لَا نَتَقَلَّبَ اِلَّا فِيْمَا
يُرْضِيْكَ وَلَا نَسْتَعِيْنَ بِنِعْمَتِكَ اِلَّا عَلٰى مَا تُحِبُّ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ اَللّٰهُمَّ صَلِّ
عَلٰى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ نَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الطَّاهِرِ الزَّكِيِّ الْكَرِيْمِ مَبْعُوْثٍ فَضْلٍ شَافِعٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ
وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ فَضْلَ صَلَوَاتِكَ عَدَدَ مَعْلُوْمَاتِكَ وَمِدَادَ كَلِمَاتِكَ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ كَذٰلِكَ كُلَّمَا
ذَكَرَكَ وَذَكَرَهُ الذَّاكِرُوْنَ وَكُلَّمَا غَفَلَ عَنْ ذِكْرِكَ وَذِكْرِهِ الْغَافِلُوْنَ صَلٰوةً تَكُوْنُ لَكَ رِضًا وَلِحَقِّهٖ اَدَاءً
وَاٰتِهِ الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيْعَةَ وَالْمَقَامَ الْمَحْمُوْدَ الَّذِيْ وَعَدْتَّهٗ وَاَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ صَلٰوةً
تُحَيِّيْنَا بِهَا مِنْ جَمِيْعِ الْاَهْوَالِ وَالْاٰفَاتِ وَتَقْضِيْ لَنَا بِهَا جَمِيْعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيْعِ السَّيِّئَاتِ وَتَكْشِفُ بِهَا
عَنْ قُلُوْبِنَا حِجَابَ الْغَفْلَةِ وَالْخَطَرَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا اَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا اَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيْعِ الْخَيْرَاتِ
فِي الْحَيٰوةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ ط

Marfat.com

فصل رابع

در بیان ملفوظاتِ شریفه و در ضمن آن بیان بعضی از کرامات و خوارق عادات و قصائد نعتیه که از شعرای وقت بخدمت حضرتِ ایشان میرسیدند

باید دانست که فقیر کاتب الحروف در این باب آنچه روایت میکند از دیده و شنیدهٔ خود خواهد بود یا از شخصی خواهد بود که در صدقِ آن شبهٔ وقوع و لاوقوع نباشد چونکه مذاقِ حضرتِ ایشان بوجه اتم معلوم داشت اگر کدام حکایتی یا نقلی مخالف طبع و مذاقِ حضرتِ ایشان باستماع میرسید آنرا نامعتبر دانسته بایرادِ آن تقدیم نمود و چون حاطب اللیل چشم پوشی کرده باجتماع رطب و یابس اوراق سیاه نکرد فَاَقُوْلُ وَبِاللّٰهِ التَّوْفِیْق۔ از خط مرحوم ملا عبد الحکیم منقول

مِنْ تَصَرُّفَاتِهٖ سالی حضرتِ ایشان در شهر بهاگ تشریف آوردند و از طرفِ سرکار خانصاحب شاهغاسی تاج محمد در شهر بهاگ مقرر بود و بعضی معاندانش خواستند که در سرکار خانصاحب دشمنی کرده از نائبی بهاگ او را بکشند آمده در حضور انور ملتجی شد حضرتِ ایشان فرمودند بعد استخاره جواب داده میشود دیگر روز بقاضی فرمودند که شاهغاسی التجا کرده بود دعا نمودم استخاره کردم قیل و قال بسیار واقع گردیده بعد گفتگو قلعه فتح شد و کلیدها آورده دادند و گفتند خوب کلیدها گرفته اند لاکن عمر ندارد به شاهغاسی بگویند که خاطر جمع دارند نائبی از شما کسی نخواهد گرفت۔ آخر در ماهِ رجب حضرتِ ایشان بسفرِ سنده روانه شدند و شاهغاسی در ماه شعبان بیمار شده وفات یافت بعد از وفات شاهغاسی ششماه تابستان کنیزانش نیابتِ بهاگ میکردند

مِنْ تَصَرُّفَاتِهٖ منقول از ملا عبد الحکیم مرحوم رح۔ یک ضعیفه در بدن بیماری داشت چنانچه درد سر و خشکی۔ و رنگش زردی بود شبی در واقعه دید که حضرتِ ایشان تشریف آورده اند و شخصی

Marfat.com

آن ضعیفہ را بزیارت و دعا طلبی بحضور حضرتِ ایشان برده ایشان در مسجد شریف بر چهار پایه
نشسته اند فرمودند مائی نزدیک بیایند رفته روبرو نزدیک چهار پایه نشستم بر سرم دم کردند
و نسوارِ خود دادند که از این بدماغ خود کشند در انجا نسوار کردم چون از خواب برخواستم همه علل
دفع و رفع شده بودند و تا الآن از ان علتها اثری در خود ندیدم **ایضاً منه** - شخصی در
حضورِ خانصاحب بر این بنده غمازی کرده بود که ده هزار روپیه از مالیات ڈاڈهر دزدی کرده خورده
بنده را برده در شهر ڈاڈهر نظر بند نمودند بعد یک دو ماه سرکار در شهر بهاگ منزل گزین شدند
و این حقیر حالتِ خود بحضور حضرتِ ایشان بذریعه عریضه معروضداشت ظهر الغیب دعا فرمودند
روزی خانصاحب در دیوانِ خود بنده را طلب فرمود و ایما کرد که این شخص بنامِ تو چنان و چنین گفته
آخر الامر سرکار خانصاحب از روئی مهربانی بآن شخص قیل و قال میکرد و سخنانِ او را تکذیب فرمودند
و بنده از میان سالما برخاست و نجات یافت **ایضاً منه** من ملفوظاتِه - روزی این
حقیر در مکانِ مستونگ در مسجد شریف با حدی در بابِ فقر چیزی سخن بزبان راند حضرتِ ایشان
متوجه شده فرمودند که فقیر آنست که از صبح تا شام بیع و شرا نماید و کمالِ توغل داشته باشد با این چنین
حالت غفلت بر او راه نیابد آنرا فقیر میگوئیم **من نثر فائه** منقول از مرحوم سید میران
محمد شاه رح - در سنه یکهزار و سه صد و شش سمت مٹاری شهر اصلی خود رفتم در اوطاق قدیمه خود
که در قبضهٔ حاجی بچل حجام گذاشته بودم رفتم دیدم که کودکان بسیار در ان جمع اند چون دمی نشستم
معلوم شد که این کودکان باهم یک صلاح شده کودکی از عاملان هنود مسلمان شده آنرا ختنه
کرده اند و آن کودک مختون نیز حاضر در دلم خدشه آمد که این اوطاق از من است اگر کسی از وارثانِ
نومسلم مارا دید مقدمهٔ صعب بسرم خواهد آمد در ان وقت هنود آمده دیدند و بنای مقدمه بر من
کردند در حیدر آباد فریادی شدند و عریضی دادند موجب قانون بغیر ثبوت حبس می شدم آنرا

Marfat.com

شتاق وکمالِ خفت دانسته غلام نبی شاه برادرِ خود را در شهر حیدرآباد گذاشتم وخود سرعة در حضور حضرت
ایشان رسیده ماجرا را موضوعًا عرض داشتم حضرتِ ایشان دعا کردند پس در حیدرآباد رفتم تا که
روز مقدمه عریضی آنها نامنظور گردیدند ومقدمه باطل شد ودر شنوائی نیامد کلکٹر حیدرآباد گفت که
این کودک مجنون را من دیده ام گواهی من در این مقدمه میباشد آخر بدعای حضرت چنان شد که
کسی از من نه پرسید چونکه خبر رهائی بنده بحضور حضرت ایشان رسید خوشنود شده بحضور چند نفر که
در آن حافظ حامد هم بود فرمودند که در واقعه برای این بشارت بر ما خواندند لَا تَقْدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ
بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ الی آخر الآیة - بخیال گذشت که این آیه شریف که در سورهٔ توبه واقع است
بلفظ لَا تَعْتَذِرُوا میخواندیم عجب که اینقدر ردت لَا تَقْدِرُوا را لَا تَعْتَذِرُوا میخوانیم
تا که حقیقت آن الحال معلوم شد **مِن تصرّفاتِه** - منقول از سید صاحب مرحوم مذکور -
که بدعوتِ حاجی عاقل بخدمت حضرت ایشان در ساکره که از توابعاتِ ننکر ٹهٹه است رفتیم
وقتِ شام حاجی مذکور صبیهٔ صغیرهٔ خود آورد وبحضور انور معروض داشت که این صبیه در چشمها مرضی
دارد که چشمهایش صاف نیستند کار صبیه شده البته در برادری مطعون خواهند داشت دعا فرمایند
که مرضِ عیونش دفع شود حضرتِ ایشان لعاب شریف خود بدستِ مبارک بر چشمهایش مس کردند -
علی الصباح همان دختر را باز آورد دیدیم که چشمهایش صاف شده ومرضِ آن یک قلم دفع ورفع
گردیده بنوعیکه گویا اثری از مرض نداشت **مِن تصرّفاتِه** در سنه یکهزار ودوصد ونود
وشش که کفار فرنگ بر ملک افغانیه مسلط بودند بعد چند گاه غزوه میبوند که مکانی است از توابعات
قندهار بوقوع آمد حضرتِ ایشان برای غزا تشریف برده بودند نقل صحیح میفرمودند که در حینیکه آتش
حرب تلهّب گرفت فقیر در کارِ تفنگ زدن مشغول بود که ناگاه از طرفِ کفار کلّه تفنگ بشدت تمام
بر رخسارم خورد چونکه بفضلِ الٰهی موثر نشد وواپس بر زمین خورد اینقدر گرد بر خاست که گویا

Marfat.com

اولا بر زمین خورده و حالانکه ما را بغیر از داغی و قدری سوزش جلد دیگر هیچ ایذا نکرد تا چند روز همان اثر بر رخسار مبارک ظاهر بود باز زائل گشت **من تصرفاته** - هم در این جهاد کسانیکه همرکاب بودند به کاتب الحروف نقل فرمودند که چونکه حضرت ایشان پیش از وقوع حرب بزیارت شیخ حسن میمندی که در آنجا زیارتگاهی دارد تشریف بردند بعد توجه فرمودند که انشاء الله ما همراه رفقا بخیر سلامت خواهیم ماند زیرا که حضرت شیخ هر دو دست خود بالای سر ما گرفته گویا که نگه بانی مایان میکنند۔

من تصرفاته - حضرت ایشان بیرون شهر قندهار سمت مشرق بمسافت سی کروه یک قطعه زمین داشتند آنجا معه عیال اکثر اوقات سکونت میفرمودند۔ در ایام زمستان حسب عادت ملک که بوقت خفتن آتش بسیار کرده بالائیش مثل چهار پایه خورد که آنرا دران اصطلاح صندلی گویند میگذاشتند بالایش لحاف انداخته خواب میکردند بالای لحاف صندوقچه خورد میداشتند وقت صبح دیدند که صندوقچه نیست اهل خانه از یک دیگر تفحص کردند هیچ کسی را ازان خبر نبود در تحیر شدند چونکه حضرت ایشان بعد اشراق از مسجد بخانه تشریف آوردند اهلخانه ماجرا بخدمت عرض داشتند حضرت ایشان هر یک را از اهل خانه جدا جدا بطریق مطائبه میپرسیدند که شما برداشته یا نه هر همه از تحیر در عجب ماندند و گفتند ما را خبری نیست بعد ازان فرمودند چونکه برای تهجد برخواستم دیدم که بعضی کسان از اجنه آمده در صدد عذر خواهی شدند که مایان مسافر امشب در اینجا آمده بودیم کسی نافهم از خدمای ما گستاخی کرده در خانه حضرت در آمده و صندوقچه را برداشته بفلان جا گذاشته است الحال ازان جرأت معافی می طلبم و چند روز اینجا در جوار حضرت می مانیم باز پس میرویم صندوقچه را همانجا یافتند بعد ازان عیال و اطفال را تسلی دادند که فکر نیست پس نخواهند آمد **من تصرفاته** - از کسی که بر قولش اعتماد دارم نقل است که حضرت ایشان میفرمودند که در سفری از سفرهای حرمین الشریفین به بندر کراچی رسیدم در جائیکه

Marfat.com

توقف نمودم اهل آنجا گفتند که در شب بالائی سطح نروند که آنجا ببیارمردم از خوف بهلاکت رسیده اند
ارادهٔ اعداین سخن از یادم رفت در اخیر شب برائی تجدید وضو بالائی بام شدم در طرفِ بام خانهٔ
خورد بود درسان یک چهارپایه گذاشته بودند بالای چهارپایه چیزی مهیب در نظرم آمد که از کلانی جسم
تمام چهارپایه را پر کرده بود و قتیکه احساس ما کرد در تحرک آمد و آواز بازوهائی چهارپایه بنوعی در شنیدن
آمد که گویا در هم شکسته می شوند استاده شده قصیدهٔ شروع کردم اتا فاتا از شدتِ تحرک به آرامی
می رسید تا که پس بر جائی خود آرام گرفت و از نظرم غائب شد تجدید وضو کرده پایان شدم۔

مِن مَلفوظاتہ منقول از حاجی محمد صدیق قندهاری است که در سنه یکهزار و سه صد و پنج
که به تهمت معاندان خانه ما بحکم حاکم وقت بتاراج رسید بجدی غارت کردند که هیچ چیز باقی
نگذاشتند بجز از چهارپایه درختِ خواب که برائی حضرتِ ایشان مقرر نموده بودیم و وقت تشریف
آوری بران آرام میکردند و عصای حضرت که باعطا فرموده بودند خاص همین اشیا را کسی تعرض
نتوانست کرد و بر جائے خود بودند **مِن مَلفوظاتہ** حضرت ایشان در ننکر ٹهٹه بر دعوت قاضی میان عبدالرحیم
صاحب تشریف داشتند قاضی صاحب بعضی حکایات و تصرفات حضرت کلان یعنی حضرت
قندهار والد (والد حضرت ایشان) را قدس سرهٗ بیان نموده بعد ازان اشاره بحضرت ایشان نمود
ایشان در جواب این مصرع بر زبان آوردند ؎ چه نسبت خاک را با عالمِ پاک **مِن مَلفوظاتہ**
حضرت ایشان در متلوی تشریف داشتند کسانی از علمای وقت در خدمت حاضر بودند در آن
اثنا بعضی از انها سوال کرد که برای میان کاتبی کتاب نوشته حاضر آورد پرسید
که لیقه از کجا کردی گفت از فلان هندو خرید کردم گفت که این کتاب از کارِ ما رفت که مداوش
یعنی "روشنائی"
از هندو آورده پس امر کرد و کتاب را در دریا غرق کرد۔ این کار چه ضرور بود و در کتاب بجهت مداوش
که از دوکان هندو خرید شده چه نقصان حضرت ایشان در جواب فرمودند حسنات الابرار سیئات المقربین

Marfat.com

مِنْ تَصَرُّفَاتِہٖ منقول از مرحوم ولی محمد بہورکڑی کہ در سنہ یک ہزار و دو صد و نود و پنج حضرت ایشان مراجعت از سفر حرمین الشریفین فرمودہ بر دعوت این فقیر تشریف داشتند چونکہ عمر بآخر رسیدہ بود و ہیچ فرزندی نداشتم وسیلۂ بجز از ذاتِ سامی دیگر ندیدہ بواسطہ سید میان غلام نبی شاہ بخدمت عرض داشتم کہ احوالِ سراسیمۂ ما از اینقرار است زیادہ خود بہتر میدانند حضرت ایشان در وقتِ خلوت بندہ را طلبیدہ فرمودند کہ شادی دیگر بکن حق تعالیٰ فرزندہا خواہد داد باز پس از این حافظ میان ابراہیم را طلبیدہ فرمودند از خانہ قدیم حق تعالیٰ دو فرزند عطا خواہد فرمود معہذا شادی دیگر باید کرد در ہمان سال از اہلیہ قدیم فرزندم غلام محمد نام حق تعالیٰ عطا فرمود بعد دو سال برادرش عثمان تولد شد و از اہلیہ دیگر نیز دو فرزند جان محمد و غلام حسن عطا شدند۔

مِنْ خَوَارِقِ عَادَاتِہٖ در سنہ یکہزار و دو صد و نود و ہشت کہ دران ایام سکونت حضرت ایشان در شہر تکہڑ بود روزی بعد نماز اشراق خادمی را امر فرمودند کہ برو کدام اسپی را زین انداختہ بیار خادم حسب الارشاد رفتہ یک اسپ برای سواری حضرت و یک برائی خود تیار کردہ حاضر ساختند حضرت ایشان سوار شدہ روانہ شدند از حاضرین کسی را جرأت پرسان نشد روز دیگر وقت عصر پس تشریف آوردند معلوم شد کہ مرحوم حاجی موسیٰ خان نظامانی را عمر بآخر رسیدہ بود حضرت ایشان آن مرحوم را بہ تلقین کلمۂ شہادت و نماز جنازہ مشرف ساختند چنانچہ ہمین قسم معاملہ خلیفہ میان احمد خان نظامانی را ہمراہ جناب حضرت صاحب کلان قندہار والہ قدس سرہ بوقوع پیوستہ **مِنْ عَادَاتِہٖ** حضرتِ ایشان کتمانِ سر بحدی مینمودند کہ فوقِ آن متصور نیست اگر کسی تیز ہوش در مجلس شریف می نشست بعضی احوالات (راز ۱۲) شریف در ضمنِ حکایات دیگر استنباط میتوانست کرد ورنہ خیر ؎ خوشتر آن باشد کہ سرِّ دلبران ٭ گفتہ آید در حدیثِ دیگران ٭ از این قبیل است آنچہ روزی در مجلسی فرمودند من از ولیئی از اولیاء الٰہی شنیدم کہ میفرمودند

Marfat.com

من هر چند متوجه قلب علامه میان حبیب الله قندهاری رحمه الله میشوم یک لمحه او را غافل نمی بینم مراد از ولی قیوم زمان والد ماجد خود میداشتند تا بجدی در کتمان سر میکوشیدند که اگر کسی ناواقف از طبعش بلفظ ولی یا دوست خدا یا لفظی که باین معنی باشد حضرت ایشان را مخاطب میکرد در روی مبارک تغیر بسیار و آثار نارضامندی هویدا میگشت. آنرا که خبر شد خبر نه باز نماید

من تصرفاته حضرت ایشان در سالی از سفر حرمین الشریفین مراجعت فرموده بقندهار تشریف میبردند چونکه در حد افغانیه داخل شدند و از منزل چمن منزل برداشتند در اثنار راه قطاع الطریق از قوم اچکزئی بر جماعت رفقا و خدمای حضرت حمله آوردند رفقا بنای جنگ و حرب کردند حضرت ایشان منع کردند و جماعه دزدان را به نرمی هر چند فهمایش میفرمود اما اوشان از کار خود باز نگشتند آخر الامر حضرت ایشان فرمود حسبنا الله ونعم الوکیل خود بر تپه که نزدیک بود نشستند و دزدان در کار غارت مشغول شدند قضای الهی رئیس قوم در رفت و آمد چنان بر زمی افتاد که چشم و دهانش در هم شکسته پر خون گشت فی الحال تصرف غیبی دانسته جمله تائب شدند و بخدمت آمده عذر خواهی کردند و مرخص شدند حضرت ایشان معافی داده

نعم من کان لله کان الله له **من عاداته** شجاعت حضرت ایشان بنوعی بود که در معارک صعاب بر جاده استقامت قائم میبودند چنانچه رمزی از این در فصل اول مذکور گشت یاد دارم در سنه یکهزار و دو صد و نود و هفت در ایامیکه غلبه کفار انگریز بر ممالک خراسان بوقوع آمده بود و جهاد آخرین در ماه رمضان شریف نزدیک شهر قندهار برپا گشت و از باعث بی دیانتی بعض امرا لشکر اسلام در لشکر اسلام شکست واقع شده مجاهدین در فرار شدند حضرت ایشان بکمال کوشش آنها را از فرار منع میفرمودند و این الفاظ بنصیحت میفرمودند ای مسلمانان فرار مکنید که گناه کبیره است و کافر دشمن دین و قرآن و نفوس و ناموس را بر خود دوست و غلبه مدهید.

Marfat.com

من تصرفاتہ از شخصی افغان نقل یاد دارم که گفت در ایام جوانی در زمین حضرت ایشان بکار زراعت مشغول بودم و دران قریه زنی صاحب جمال بود که بر حسنش مفتون بودم و شب و روز در فکر حیله موصلت مستغرق بودم روزی تنها نشسته بودم و همین خیال را در سویدا قلب خود جائی داده در تدبیر حیله بودم که ناگاه کسی از طرف پس دست بر گردنم بضرب شدید زد چونکه روگشاندم دیدم که حضرت ایشان است فرمودای احمق از این خیال های بیهوده هنوز دست بردار نمی شوی در آنوقت بر قدمش افتاده تائب شدم

من ملفوظاتہ حضرت ایشان نقل فرمودند که در سنه یکهزار و دو صد و هفتاد و یک جناب قیوم الزمان حضرت والد ماجدم در شهر قندهار برحمت حق پیوست این مصیبت بحدی ما را بی طاقت کرد که قرارم به هیچ صورت نمی آمد بهر حال تا چهل روز به سبب خدمت فاتحه خوانی بسر بردم بعد ازان باراده حرمین الشریفین و زیارت روضه حضرت امام ربانی محبوب سبحانی مجدد الف ثانی قدس الله بسره الاقدس از شهر قندهار برآمده رو بطرف کابل نهادم دران عصر در خاندان حضرات معمر و صاحب ارشاد حضرت میان غلام صدیق صاحب نهر کاریز والا بودند و نهر کاریز قریه است سمت مغرب شهر قندهار بمسافت پانزده کروه دران ایام حضرت مذکور بشهر تشریف آورده بودند برای توديع بخدمتش رفتم چونکه ایام زمستان و شروع برفباری بود حضرت ممدوح مانع شدند و فرمودند که در این موسم برف سفر کابل قرین صلاح نیست لاچار حسب فرموده اش معطل ماندم اما چونکه فراق حضرت والد ماجدم مضطرب کرده بود سیم یا چهارم روز بنائی سفر کرده موزه ها و اسباب سفر پوشیده بخدمتش رفتم و گفتم به سبب فرموده حضرت سفر را بند نموده بودم اما در این وقت از کثرت تشویش توقف نمی توانم تهیه سفر کرده بخدمت آمده ام رخصت بدهند پس حضرت ممدوح باز تکلیف منع نفرمودند و برخواسته دعا ها کردند و دادم

Marfat.com

کرده روانه شدم سه رفیق دیگر از خدما همراه بودند حاجی محمود نصرپوری و محمد سمیع نام افغان و حاجی الماس حبشی در عین برف و زمستان و سرما میرویم تا که رفقاء بر هلاک خود و دستوران خود ترسیدند شبی حاجی محمود در خواب دید که جناب حضرت قیوم الزمان قدس سره میفرمایند که فلانی را بگو حزب البحر چرا نمی خوانید خوانده باش که انشاء الله تعالی از جمیع آفات و مکاره در امان خواهی ماند پس ازان بر قرأت حزب البحر مداومت نمودم تا که بکابل سلامت رسیدیم در انجا از معمرین حضرت جناب حضرت میان عبد الباقی صاحب در حیات بود فقیر را مدت اقامت آنجا بجائی خود توقف نمودن فرمودند و الطاف و مهربانی زائد البیان میفرمودند بعد ازان رخصت دادند و بعزم زیارت سرهند شریف از راه پشاور بسواری اسپان طی منازل کرده بزیارت سرهند شریف مشرف شدیم که دران ایام از سرکار انگریز اجرای ریل نبود پس در انجا روزهائی بسیار ماندم تسکین خاطر محزونم از انجا میفرمودند حاجی الماس بیچاره برای دیگران جدا می پخت برائی ما وقت افطار یک قرص جوین حاضر میکرد اکثر به قرأت حزب البحر و زکوٰة آن مشغول می بودم به ترتیبی که بزرگان مقرر فرموده هستند بعد از مدت بسیار چونکه مرخص میشدیم در خواب می بینم که جناب حضرت مجدد الف ثانی قدس سره به فقیر مهربانیهای بسیار میفرمایند از انجمله یک دستار نفیس به رنگ سبز به فقیر عطا میفرمایند و دیگر هم مرحمت های بسیار میفرمایند بعد ازان مرخص شده از راه ملتان شریف به سکهر و شکارپور آمدیم از شکارپور حاجی الماس را بمعه خرچی بطرف قندهار برائی خدمت عیال فرستادم خود باراده حرمین الشریفین پیشتر رفتم۔

تم کلامه الشریف **من ملفوظاته** شبی وقت نماز عشا حضرت ایشان در مسجد تکهر تشریف داشتند چونکه وجود شریفش ملجا و ماوای مساکین و مضطرین بود و هر درمانده بیدست و پا خود را بدرگاه شریف میرساند۔ بلی ؎ هر کجا چشمه بود شیرین ٭ مردم و مرغ و مور گرد آیند۔

Marfat.com

از انجمله شخصی ساکن حدود لاڑکانہ حاجی سلیمان نام که در خوردیٔ بدن و صغر جثه ضرب المثل آفاق
بود که در عمر چهل سالگی چون کودک پنجساله می نمود وران مجلس بحضور شریف حاضر بود مرحوم خلیفه
میان عبدالهادی هم حاضر خلیفه از روئے مطائبه عرض کرد که حضرت امروز حاجی سلیمان را همراه
فلان کودک کشتی میکنانیدم اما حاجی بیچاره نتوانست و کشتی نگرفت حضرت ایشان بخلیفه
فرمود که حاجی را همراه شما کشتی میکنانیم خلیفه عرض کرد حضرت من او را برداشته در طاقچه مسجد
میگذارم باز چه خواهد کرد حضرت ایشان بر این نقلی فرمودند روزی در پس صعوه که قسمی است
از صغار گنجشک بازی افتاد ارادة الله هر دو بحضور حضرت شیخ فرید قدس سره آمدند حضرت شیخ را
بر صعوه نظری افتاد چندان قوت در و پیدا شد که رو بطرف باز کرده مقابله نمود باز گریزان شد
و او در پیش افتاد۔ تم کلامه الشریف۔ وفیه اشارة وتلویح کما لا یخفی **من ملفوظاته**
روزی حضرت ایشان در مجلسی نشسته بودند یک شخصی عرب داخل مجلس شد حضرت ایشان
به پهلوئی خود جا دادند چونکه ازو شان بزبان عربی پرسان جا پیش نمودند او اظهار کرد که من از سادات
یمنم که در قرب حدیدة شریفه یک خاندان سادات است که کلانش سید عبدالباری نام
داشت من برادرزادهٔ اویم فی الحال مسکن در مدینه مطهره دارم حضرت ایشان فرمودند
اَحَیٌّ هُوَ اَمْ تُوُفِّیَ گفت بل توفی بعد ازان حضرت ایشان مخاطب به سید مرحوم غلام نبی شاه
شد نقلی فرمودند که سالی با رادهٔ حج بحدیده شریفه برفاقت چند اشخاص اهل فضل از هندوستان
رسیدیم و در زیارت حضرت قیوم جهان قدس سره جاگرفتیم دران عصر سید عبدالباری حیات
بودند چونکه اوصاف سیدمذکور در عالم منتشر شده بود رفقا ارادہ کردند که مایان بزیارت این متبحر
میرویم فقیر هم عزم زیارت سید کرد بلکه ستوران هم کرایه شدند و همان شب بخواب می بینم که
در زیارت حضرت قیوم جهان قدس سره یک حلقه کلان از حضرات اجداد ما نشسته اند گویا که

Marfat.com

سر حلقهٔ ایشان جناب حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہٗ میباشند و در جائیکه حلقه بهم میرسد حضرت قیوم جهان قدس سرہٗ نشسته اند فقیر بیرون حلقه در پس حضرت قیوم جهان قدس سرہٗ نشسته است حضرت قدس سرہٗ روئی مبارک بطرف ما گشتانده میفرماید که شما از ما کجا میروید و شما از مریدان ما هستی و در این میان دیگر تکلم هم بسیار شد چونکه از خواب بیدار شدم از ارادهٔ خود استغفار نمودم **من مکارم اخلاقه** روزی شخصی از اهل زمانه چند سخنی شکوه و نامناسب باسم حضرت ایشان از طرف صاحبزاده میان عبدالکریم صاحب نقل نمود بعد از اتمام سخنهایش فرمودند که من این صاحبزاده را بسیار دوست دارم هر کسیکه همراهش خدمت و اخلاص میکند گویا که همراه ما میکند آن شخص از سخن چینی خود خجل شده برخاست **من ملفوظاته** حضرت ایشان شوق سکونت مدینه مطهره علی ساکنها الف الف صلوٰة و تحیه بحد کمال میداشتند اگرچه بارها بشرف آستانه بوسی رسیده بودند مگر داعیه سکونت آن بلده مطهره همیشه در دل داشت و این قصیده در دعا میخواندند و هی هذه

الهی نجنی من کل ضیق ... بجاه المصطفی مولی الجمیع
وهب لی فی مدینته قرارا ... بایمان و دفنا بالبقیع
ویسر لی خروجا من دیاری ... الی طیبة والمرتع ربیع
واوصلنی الی یثرب بفضلک ... وتخرجنی من الکرب الضجیع
وتجعلنی مهاجر یا الهی ... ومن اعدائی فی حرز منیع
وترزقنی جهادا فی سبیلک ... مع المهدی موعود البدیع
ووفقنی حضورا فی العبادة ... وهجرة بالمراغم وسیع
وتصلح لی ذریتی وتمنن ... بارغد عیش وفوزا بالشفیع
وتجمع بالمدینة رب شملی ... باتمام آداب واخلاص لمیع
وترحمنی واسلافی جمیعا ... لقد نادیت بالمولی السمیع
فیا حی یا قیوم حقق رجائی ... توسلت بالطه وعین دمیع
انادی بما به ذو النون نادی ... لکی انجو من الکرب اللسیع
فسبحان من لا اله غیره ... تردیت نفسی بظلم وجیع
تزلزلت بؤسا ومسست ضرا ... متی نصر من الله الرفیع
فیا رحمن عبدک مستحق ... بشوم الذنب للقتل الذریع
ولکن لاسمه عبدک رجاک ... لمحو الذنب بالرحم الوسیع

Marfat.com

تجاوز عن خطا و اعطه منه	وتنجیه من خزی یوم فظیع	جوار المصطفی ربی سألتک	لا تخوفه من ذل شنیع
فبالیت شعری انصراخی هل وصل	الی اسعاد ذی العرش الرفیع	صلوة علی من علیه السلام	لنا حیلة فاستجابت سریع[1]

من عجائب الحوالہ ۔ روزی حضرت ایشان در سنہ یکہزار و سہ صد و سہ در حرم محترم مدینہ مطہرہ علی صاحبہا الصلوٰۃ والسلام والتحیہ نشستہ بودند بندہ راقم الحروف نیز بشرف حضور مشرف بود حضرت ایشان از سفر پیشین خود نقل فرمودند کہ چون در سفر سابق بزیارت و آستانہ بوسی این درگاہ مشرف شدہ بودم در خاطر گذشت کہ بنسبت حضرات کرام قدس اللہ تعالیٰ ارواحہم بحضرات سادات کرام اگرچہ چند جا از طرف مادری ثابت است چنانچہ در رسائل انساب معلوم اما فی الحقیقۃ امر چہ طور خواہد بود و ایشان خود را بہ سادات منسوب کنند یا نہ در خواب می بینیم کہ جناب حضرت خاتون جنۃ بضعۂ حضرت خیر البشر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم گویا کہ در حرم محترم مدنی بقرب حجرۂ شریفہ اش کہ الحال مرقد مبارکش آنجا است و بران پنجرہ است مگر ایشان بیرون پنجرہ در صحن حرم شریف استراحت فرمودہ خوابیدہ ہستند و این فقیر خود را در حالت طفلی و شیر خوارگی می بیند و حضرت بی بی رضی اللہ تعالیٰ عنہا از کمال مرحمت پستان مبارک خود در دہن ما دادہ شیر میدہد در این اثنا می بینم کہ جناب حضرت شاہ مردان کرم اللہ وجہہ از نزدیکی میگذرند در خاطر فقیر آمد کہ شیر خوردن کسی بغیر اذن زوج ممنوع است در شرع۔ ایا در این امر مرضی مبارک حضرت شاہ خواہد بود یا نہ فی الحال حضرت شاہ کرم اللہ وجہہ روئی مبارک خود بطرف ما میکنند و رضا مندی خود ظاہر میکنند و تبسم میفرمایند بیدار شدیم

منہا ۔ ایضاً در ہمان مجلس نقلی فرمودند کہ در سفر سابق شبی در خواب می بینم کہ گویا در میان کفار و مومنان حرب شدید واقع است و فقیر ہم در ان معرکہ حاضر است تا کہ حق تعالیٰ مومنانرا

[1] اگرچہ اول این قصیدہ تالیف متقدمین ہست اما پس از چہار پنج بیت تالیف حضرت ایشان می نماید۔ واللہ علم عند اللہ تعالیٰ ۱۲ منہ رح

Marfat.com

فتح داد و کفار انهزام یافت اموال و غنائم بیشمار جمع شدند و قلعهٔ کفار که بران حرب واقع شده بود
فتح شد و مردم غنیمت ها را بطرف قلعه می برند و می بینم که جناب حضرت سید البشر صلی الله علیه وسلم
نیز در انجا بذات شریف خود حاضر اند فقیر هم در آن جماعت درون قلعه رفت و در حضور حضرت
رسالت پناهی صلی الله علیه وآله وسلم استاده شدم و ایشان بهر کسی حصهٔ از غنیمت بتقسیم میدهند
چونکه نوبت حصهٔ ما آمد آنقدر اسباب غنیمت عطا فرمودند که از انجا بتکلیف برداشته همراه دیگر جماعت
بیرون قلعه رفتیم **من کمال صبر** روزی نقلی فرمودند که در سفری از سفرهای عربستان
همراه جماعتی از افاضل هندوستان در کشتی سوار بودیم که از قضای الهی ناگاه طوفان شدید
در رسید و کشتی در ورطهٔ اضطراب افتاد مردم کشتی غوغاها و فریادها برداشتند و آوازهای گریه و
زاری مردم بحد نهایت رسید در فیفان ما که مردم هندی بودند هم در گرداب تشویش و فغان و
فریاد افتادند ما بر جای خود در سکوت منتظر امر الهی نشسته بودم اینقدر تشویش بر جماعه غالب آمد
که یکی را از انها دیدم که پارچه های لباس خود را از بیخبری و اضطراب در دهان خود جمع آورده
و پاره میکند آخر بعد ساعتی بعنایت الهی طوفان و لرزش کشتی روبآرامی آورد و هوش های
رفتهٔ مردم بجا شدند یکی از ان جماعه نزدم آمد و گفت که در اینچنین حالت سخت شما
بر جای خود ساکت نشسته بودی ما یان را یقین شد که این شخص از دو حالت خالی نیست
یا ولی از اولیاء الهی است که تفویض خود بکلیه باو سبحانه و تعالی کرده - یا دیوانه است که تمیز خیر و شر
و نفع و نقصان نتواند کرد حضرت ایشان فرمود در جوابش گفتم که از این دو طائفه که گمان برده اید
در یکی نیستم گمان اول برخلاف است که در کوچهٔ اولیا نگذشته ایم و گمان ثانی هم برابر نیست
که نفع و نقص دنیوی خوب می فهمم بلکه بالی اثر هستم که اینچنین سختی ها در من اثر نمی کند.

من ملفوظاته - حضرت ایشان از جناب حضرت قبله گاه خود قدس سره نقل میفرمودند

Marfat.com

که اوشان از والد ماجد خود نقل میکردند که روزی حضرت یعنی حضرت حاجی صاحب کلان
یعنی جد حضرت ایشان قدس سرہٗ در شهر قندهار در نماز مشغول بودند حکیم سید ذوالفقار شاه
که در آن زمان گوئی حذاقت از معاصرین خود ربوده بود نیز حاضر بودند و روبرو نشسته بودند
چونکه حضرت سلام گشتاند سید صاحب موصوف بخدمت عرض نمود که چونکه حضرت در نماز بودند
در روئی مبارک حضرت یک رگِ استسقا معائنه نمودم که در جنبیدن آمده باید که حضرت
فی الحال متصدی علاج آن شوند و یا تبدیل آب و هوا فرمایند و بکشمیر تشریف برند که آب
و هوای آنجا بدون علاج دافع اکثر امراض است چونکه حذاقت سید صاحب مذکور بتواتر
تجربه رسیده بود حضرت رفتن کشمیر اختیار فرمودند و روانه شدند چند گاه آنجا سکونت فرمودند
باز پس تشریف فرما شدند و از امراض مذکور بفضل خدا جلّشانه هیچ اثری ظاهر نشد **من ملفوظاتہ**
ایضا از حذاقت سید صاحب مذکور نقل میفرمودند که مستورهٔ از مستورات بادشاه بیمار شده بود
سید مذکور را برائی علاجش حاضر ساختند سید گفت که تشخیص مرض بعد معائنه کردن نبض
میشود باید که نبض دیده شود اوشان از این امر استبعاد کردند که چگونه دست مستورهٔ حرم شاه
در دست نامحرم داده شود علاج دیگر فرمودند مستوره در پرده نشیند و رودهٔ گوسفند را
از باد پر کرده بر دستِ خود بر محل نبض بندند و طرف دیگر روده بیرون پرده بدستِ نامحرم بدهند
که تعیین مرض شود اوشان قبول کردند اما چونکه این امر بنظرِ شان بعید می آمد اولاً از روئے
امتحان روده را در گلوئی گربه بسته کردند سر دیگر روده بدست سید دادند سید چونکه دران تامل
کرد سر بالا کرده گفت و مطایبه نمود شاید گوشت موش بشب غذائی مستوره بوده بعد ازان
چونکه اوشان از حذاقت سید بیقین پیوست روده را بر دست مستوره بسته کردند و سید تشخیص
مرض کرد و گفت که این مریض را بغیر فصد علاج نیست گفتند فصد بنوعی فرما که احتیاج دیدنش نشود

Marfat.com

سید امر فرمود که در صحن سرا ریگ مهین فرش کنند و مستوره پا برهنه بران گذرد که ما فکر کنیم چونکه امر سید بجا آورند و سید داخل سرا گردید و در آثار پا امعان نظر کرد پس بیرون شد و امر کرد که مستوره بر همان آثار سابقه قدم بر قدم گذاشته بروند لیکن سعی کنند که پا مخالف نیابد چونکه اینچنین کردند یکبار و رحین رفتن آه کرد که در پایم خاری خلید چونکه نیک تفحص کردند دیدند که نشتری است که سید در ریگ تعبیه کرده است و بر نعلش برابر آمده خون جاری گشت سید را اطلاع دادند گفت بند نکنند تا که فلان مقدار خون برود و بعد ازان بند کردند و مریض شفا یافت **منها** حضرت ایشان در توصیف کتاب شرح المواقف بسیار مبالغه میفرمودند و از زبان حضرت والد خود قدس سره نقل میفرمودند که شرح مواقف طالب العلم را مجتهد می سازد۔ ایضاً در باب مطول علامه تفتازانی بسیار توصیف میفرمودند و از ایام طالب علمی خود نقل میفرمودند که در حین خواندن ما کتاب مطول را حضرت والدم قدس سره متامل کردند شوق مطالعه این کتاب بحدی بود که از نماز خفتن تا صبح مشغول مطالعه می بودم و بدیگر طرف هیچ خیال نمی شد بعضی اوقات که حضرت والدم مشاهده این احوال میفرمودند حمد الٰہی جل شانہ بجا می آوردند۔ حضرت ایشان برای خواندن علم نحو و عربیه طالب العلم را ترغیب بسیار میفرمودند و از معقولات خواندن رسائل منطقیه را هم از لوازم می شمردند و می فرمودند که بغیر فهمیدن مسائل منطقیه مقدمات معقوله کلامیه در فهم آوردن مشکل است زیرا که مدار علم کلام بر استدلال و برهان است و آن بغیر حصول ملکه منطقیه و استحضار مقدمات صحیحه منتجه اشکال اربعه صورت پذیر نیست اما تو غل بسیار را در منطق تضییع اوقات عمر عزیز میدانستند **من ملفوظاته** روزی بر سبیل تمثیل نقلی فرمودند اعمش که یکی از استادان مصنف صحیح بخاری است در چشم خود مرضی داشت که همیشه آب چشم جاری و بهم چسپیده می بود و جه تسمیه او با عمش هم ازین است و در بدن بسیار ضعیف و ناتوان بود مع ذلک شخص خوش طبع و مزاح بود روزی بر کناره نهر جاری نشسته بود

Marfat.com

که یکی از ملازمین حاکم وقت در رسید و اعمش را محکم گرفت که ما را بر پشت برداشته از آب بگذران شیخ هر چند عذر و زاری نمود سود مند نیفتاد تا که چار لاچار او را بر پشت خود کرد و در آب آمد سپاهی مذکور چونکه بر سواری شیخ قرار گرفت گفت سُبْحَانَ الَّذِیْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا کُنَّا لَهٗ مُقْرِنِیْنَ چونکه شیخ او را بمیان آب رسانید یکبار او را از پشت خود در آب انداخت و گفت وَقُلْ رَّبِّ اَنْزِلْنِیْ مُنْزَلًا مُّبٰرَکًا وَّاَنْتَ خَیْرُ الْمُنْزِلِیْنَ او در آب غوطه خورد خود واپس بیرون شد۔

مِنْ کراماتہ در سال یکهزار و دو صد و هشتاد و یک یا هشتاد و دو حضرت ایشان از سبب ظلم و ناسازی حاکم قندهار سردار محمد امین نام هجرت کرده بشرقی قندهار قطعه زمین خرید فرموده سکونت پذیر شدند شخصی دران قریه سپاهی نام مستورهٔ را در جوار حضرت ایشان در نکاح آورد و شخص مذکور از نوکران حاکم وقت بود او بران مستوره ظلم و تعدی زیاده از حد میکرد اقربار مستوره استغاثهٔ آن پیش حضرت ایشان مینمودند حضرت او را نصیحت میفرمودند اما از باعث شقاوت باطنی دران بے بهره هیچ اثر نمیکرد تا که روزی همان شخص در مخاطبهٔ حضرت گستاخی در گفتگو و تجاسر بسیار ظاهر کرد در این میان غیرت حضرت ایشان بجوش آمده او را گفت برو گم شوی۔ در همان روزهای قریب شقاوت ازلی و غیرت اولیاء پیشش آمده مسلمانی را بغیر حق بقتل رسانید و از خوف مواخذهٔ حاکم فرار نموده گم شد تا اینوقت که مدت سی و سه سال شده است هنوز هیچ اثری ازان پیدا نیست نعوذ بالله من غضب اولیائه **مِنْ ملفوظاتہ** روزی در مجلس حضرت ایشان ذکر مارها و مار گزیده ها میرفت فرمودند که ما صالحناهم منذ حاربناهم این دشمن گاهی دوست نمی شود و بر او دلیری نباید کرد **مِنْ ملفوظاتہ** در ایامیکه بنده راقم الحروف کتاب صحیح بخاری بحضور حضرت ایشان میخواند چونکه در روایت نام حضرت عمران بن الحصین رضی الله تعالی عنه می آمد میفرمودند که این شخصی است که دعا نزد ذکر اسمش مستجاب است

Marfat.com

وقطب وقتِ خود بودند حتی کہ ابرہا باذنِ اوشان ہرجا کہ امر میکردمیرفتند ومی بارید ند ذٰلِکَ فَضْلُ اللّٰہِ یُؤْتِیْہِ مَنْ یَّشَآءُ ومیفرمودند کہ صحیح البخاری اصح الکتب بعد کتاب اللہ

من ملفوظاتہ در سنہ یکہزار وسہ صد کہ حضرت ایشان بمعہ عیال بعزم حرمین الشریفین وارد بندر بمبئی گردیدند بجہت انتظار جہاز آنتشی چند روز توقف افتاد حاجی احمد علیخان قندہاری دران سال از سفرِ حج مراجعت کردہ بودند بملاقاتِ حضرت ایشان رسیدند از سفرِ خود حکایت میکردند کہ در وقتِ وداع حرم محترم مکی زادہ اللہ شرفاً وعظماً تسکین قلب خود بعد احتراقِ جدائی باین کردم کہ مقصود عبد تقرب بمولیٰ خود است وآن بمتابعتِ شریعت مطہر حاصل و شریعت شریف منحصر بر یک مکان نیست ہرجا کہ باشی تقرب مولیٰ جلشانہ بمتابعت شریعت شریف حاصل باید کرد دران مجلس جنابِ حضرت میان عبد القدوس صاحب نیز حاضر بودند ایشان فرمودند کہ ما در حینِ وداع وغصص جدائی تسکین خود باین کردم کہ اگر کعبہ شریفہ اینجا می ماند سب کعبہ در ہر جا ہمراہ است حضرت ایشان بعد از استماع این فرمودند کہ تسکینِ دلِ ما حین فراق از حرم مکی ومدنی زادہما اللہ شرفاً وعظما باین سخنہا نمی شود غیر آنکہ ہرگاہ وقتِ جدائی بر خود لازم میکنیم کہ اگر حیات باقی باشد باز عود خواہیم نمود **من ملفوظاتہ** روزی در میان دو شخص طالب العلم در مسئلہ خواندن سنت رواتب در سفر اختلاف واقع شد یکی خواندن را مستحسن میدانست دیگری ترک را اولیٰ میگفت این اختلاف را در حضور حضرت ایشان پیش آوردند فرمودند کہ در این مسئلہ اختلاف بسیار است بعض علما ترک را اولیٰ میدانند بعض دیگر ادائی آن بہتر واولیٰ میدانند لیکن اولیٰ وانسب ومفتی بہ قول متاخرین است کہ در مسئلہ فرق است وسفر را حالات مختلف میباشد میفرمایند اگر خوف وفرار باشد ترک اولیٰ واگر حالت امن وقرار باشد اتیان وادائی آن باید واین بحسب اماکن مختلف میشود زیرا کہ

Marfat.com

سفر حجاز و قافلہ مدینہ مطہرہ نہ چون سفر ہند و دیگر بلاد است باید کہ دران قافلہ کہ محل خوف و خطر باشد ترک سنت اولیٰ گفتہ شود و در سفرہای دیگر ادای آن اولیٰ ۔ بر این نقلے فرمودند آوردہ اند کہ در بعض اوقات چنان اتفاق افتاد کہ حضرت امام ابو حنیفہ رضی اللہ عنہ و امام ابو یوسف رحمہ اللہ در سفری رفیق شدند وقت نماز فجر آب موجود نہ بود کوشش آب کردند تا کہ بآب رسیدند وقت اخیر شد حضرت امام ابو حنیفہ رح صاحب خود را فرمودند کہ شما در نماز شروع کن کہ ما وضو کردہ میرسیم اوشان در رکعت اول بعد از تحریمہ از سبب تنگی وقت نیم فاتحہ خواندہ رکوع کرد و در رکعت دوم نیم دیگر خواندہ نماز را باتمام رسانیدند حضرت امام فعل او را پسندیدند و فرمودند الان تفقہ یعقوب بر این ماجرا نقلی دیگر از فرمودۂ حضرت ایشان بخاطر آمد ایراد آن میرود فرمودند کہ روزی خلیفہ وقت ہارون الرشید مع حرم خاص خود بلی زبیدہ در کلم بود زبیدہ گفت در این بلای حکومت کہ تو گرفتار شدۂ معلوم میشود کہ روز قیامت روئی جنت نخواہی دید اتفاقاً بر زبان خلیفہ گذشت کہ اگر من جنتی نباشم تو بر من طلاق باشی بعد از ان ہر دو در تحیر افتادند و حرم خلیفہ برخاستہ در پردہ نشستند محبت خلیفہ بہ نسبت او بحدی بود کہ ساعتی بغیر او آرام نداشت آخر ہر دو در غم افتادند و برائے مخلصی از حلف دست و پائی میزدند حکم داد کہ قاضی ابو یوسف را حاضر کنید چون حاضر شد حکایت را بسماع ایشان رسانیدند و گفت اگر کدام حیلۂ شرعیہ قویہ ممکن است کہ موصلت شود بہتر و اگر نہ این تفرق باعث خرابی ملک است قاضی از خلیفہ پرسید کہ اگر در عمر خود بر محرم شرعی قدرت یافتۂ و از و محض بہ سبب خوف الٰہی جل سلطانہ باز شدۂ تا این حیلہ آسان است گفت بلی چند مواضع بر شخصی کہ محبت او میداشتم قدرت یافتہ ام اما ز سبب خوف خدا از و باز شدہ ام و مرتکب امر شنیع نشدہ ام قاضی او را گفت لا بأس علیک ادخل باھلک خلیفہ گفت اگر بر این فتوی از قرآن دلیل صریح نیاری من ہرگز قبول نخواہم کرد قاضی گفت مگر در قرآنہ

Marfat.com

نخواندهٔ وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَاْوٰى۔
از استماع این خلیفه در تعجب و خوشی شد انعامات وافره برقاضی عطا فرمودند و مرخص شد چونکه
بخانه رسید فی الفور بر دروازه آواز خادم شنید پرسید خیر باد عرض کرد که این مبلغ صد هزار درهم
است که بی بی زبیده بخدمت فرستاده است دران مجلس بعضی از خوش طبعان حاضر بودند گفتند
ایها القاضی الهدایا مشترکه باید که درین حصه ما باشد گفت خاموش باشید آن هدایا یا طبق
خرما یا مثل آن باشد نه صد هزار درهم خلعها یا غلام وادخلها الخزینة ایضاً میفرمودند که
چون خزینه قاضی ابو یوسف بحد نهایت رسید روزی خلیفه پرسید که در خزینهٔ شما چند جمع است
گفت نود و نه هزار دینار گفت شما را باین چه احتیاج باید که بدهی که ما در مصارف و امورات
مسلمین صرف نمائیم شما بقدر نفقهٔ خود از و بگیری گفت این مبلغ را برای آن داشته ایم که اگر تو
کافر شوی و دین اسلام نگذاری بمدد این مال با تو جهاد خواهم کرد خلیفه تحمل این سخن کرده بعد
تامل فرمود که یکهزار دینار دیگر بقاضی بدهید که صد هزار برابر شود که ما را همیشه خوف این سخن در دل باشد

من ملفوظات

حضرت ایشان میفرمودند روزی در حرم محترم مدنی علی صاحبها الصلوٰة
السلام در محل مواجهه شریف استاده بودم که یک جماعتی از خاصان درگاه الهی آنجا در رسیدند
(باقی حکایت از خاطرم رفته لهذا بقیه آن از نوشته حضرت عبد القدوس صاحب ثبت میشود که) آنجماعه شش یا هفت
نفر بودند در مواجهه شریف بخشوع و خضوع ایستادند یک دیگر را برای تقدیم در دعا التجا میکردند
تا که یکی از ایشان که در بدن نحیف بود و معنی شریف باتفاق پیش کردند او دعا میکرد دیگران آمین
میکردند ما هم در دعا با ایشان شریک شدم تا که خواستند آنچه خواستند بعد از ساعتی اکثرش از نظرم
غائب شدند نداز باقیماند پرسیدم که کجا رفتند گفتند الحال به شام رسیده باشند گفتم سبحان الله در این
وقت قلیل این مسافت بعید چگونه قطع کردند گفتند وَلِلّٰهِ عِبَادٌ طَوَى الْاَرْضَ عِنْدَهُمْ كَالْبَرْقِ

Marfat.com

الخاطف او کما قالوا بعد ازان باقی هم رفتند حضرت ایشان میفرمودند که جماعه مذکورین از بد لا بنظام آمدند۔ والله علم **من ملفوظاته** میفرمودند که بعد انتقال جناب حضرت صاحب قبله گاه قدس سره مدتی در تشویش و اضطراب بودم که ایا از درگاه مقدس الهی جلشانه چه معامله با حضرت ایشان پیش آمده باشد دران نزدیکی شبی در خواب می بینم که گویا حضرت با لباس پاکیزه و عمده در مکان عالی بکمال خورسندی نشسته اند و همین آیه شریفه بر زبان دارند لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ **من ملفوظاته** در سنه یکهزار و سه و پنج که بنده راقم الحروف به عنایت الهی و برکت دعائی حضرت ایشان بشرف حفظ کلام الله شریف مشرف شد اگرچه از مدتی شوق حفظ کلام الله شریف دامنگیر بود و بوقت فرصت بقدر دو سه رکوع هر چه پیشتر می آمد حفظ میکرد اما از کمال ادب اظهار این داعیه بحضور شریف نمیتوانست کرد زیرا که روزی از زبان حق ترجمان در شنیدن آمده بود که مارا در صغر سن شوق حفظ کلام الله شریف غالب شد بخدمت حضرت والد خود نوشتم که مارا این داعیه غالب شده اجازت شود که کوشش و سعی کرده شود حضرت والدم در جواب منع نوشت و تحریض بر حصول علم فرمودند و مصرع خواجه حافظ شیرازی در تمثیل نوشتند ع که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها ؛ پس ازان موجب فرموده حضرت کار کردیم باین عاجز از خوف آنکه مبادا حضرت ایشان ممانعت فرمایند اظهار این وقتی بحضور شریف شد که دور تلاوت از بیست و دو جزو گذشته بود حضرت ایشان خیلی خوشنودی ظاهر فرمودند و برای اتمام باقی کوشش فرمودند و استادی حافظ حاجی میان لعل محمد صاحب را از متعلوی برای شنیدن دور بنده طلبیدند و بعد ختم شریف طعام بسیار پخته کنانیدند و مردم را دعوت کرده خورانیدند بوقت تجویز طعام کسی از ملازمین عرض کرد که حضرت تا

Marfat.com

حاجت اینقدر گوسفندان ذبح کردن چیست حضرت ایشان در جواب فرمودند که برای شکرانه
نعمت حفظ کلام الله شریف که فلانی را عطا شده اگر خود را ذبح کنم هیچ نیست آن شخص
از گفتهٔ خود نادم شده ساکت ماند **مِنْ ملفوظاتِهٖ** روزی در مجلسی در باب حفظ
کلام الله بنسبت بنده فرمودند که حضرت والدم قدس سرهٗ برادر خوردم میان غلام جان
مرحوم را بحفظ کلام الله مامور ساختند او شان سعی کرده بقدر هفت هشت سیپاره حفظ کرده باز
فراموش میکرد حضرت والدم قدس سرهٗ در دعائی خود میگفتند الٰهی کسی را از اولادم توفیق حفظ
کلام الله عطا فرما الحمد لله که این دعای حضرت در حق فلانی بدرجهٔ قبولیت رسید قدسیه
در میان دو ابروی مبارک حضرت ایشان اثر زخمی دیده می شد روزی نقلی فرمودند که در ایام
صغر سن که حضرت والدم بخدمت اُستاد فرستاد وقتی از اوقات به سبب تقاضائی ایام طفولیت
حاضر مکتب نشدم استادم بحضور حضرت ماجرا عرضداشت حضرت که مورد جلالیت الٰهی بودند بنوعی
متغیر شدند که ما را برداشته در نهری که آب جاری داشت و بسبب سرما منجمد شده بود دران
انداخت پارهٔ از یخ منجمد شیشه صورت بر رویم جراحت کرد و این زخم از همان جراحت است
قدسیه منقول از محمد خان ناریجه در سالی که در ٹنڈهٔ محمد خان سید نظر محمد شاه بروز
کرده بود و رجوع مردم و ازدحام خواص و عوام بر درگاهش بسیار شد ساداتان تکهڑ را عرض
کردم که کسی از شما از حضور حضرت ایشان حقیقة احوال این شخص پرسد که نزدش برای دعا
رفتن باید یا نه ایشان از باعث ادب گفتند که ما عرض کرده نمیتوانیم آخر باتفاق بحضورش
آمدیم یکدیگر را برای عرضداشت اشاره میکردیم حضرت ایشان از خود پرسیدند که چه سخن در میان است
مرحوم سید اله بخش شاه عرضداشت که در باب سید نظر محمد چه میفرمایند حضرت ایشان فرمودند
که در زمان حضرت پیر پیران قدس سرهٗ شخصی از اولیاء وقت وفات یافت حضرت پیر

Marfat.com

بامرِ الٰہی شخص ہندو کہ بردکانِ خود در خواب بود بیدار کردہ برجائی ہمان اولیاء بعد تلقین کلمہ شہادت قائم مقام ساختند این شخص سادات و اہلبیت است اگر فضل الٰہی شامل حالش شود چہ عجب۔ اقول فیہ اشارۃ کمالا یخفی۔ قدسیہ۔ ہم از راوی مذکور منقول است کہ در ایامِ حدوثِ مرضِ طاعون و ظلمِ حاکم کہ مردم را از مساکن خود جبراً جدا میکردند بیرون مرحوم سید غلام نبی شاہ را گفتم کہ از حضرت ایشان پرسیدہ شود کہ اینقدر انقلاب عظیم را سبب چیست سید مذکور از ملاحظہ ادب گفت ما را طاقتِ پرسان نیست شما خود عرض نمائی آخر ما ہم جرأت نتوانستم و سکوت ورزیدم در حضور حضرت آمدہ نشستم دران وقت حضرت برای طفل کسی تعویذ می نوشتند چونکہ ارادہ برخاستن کردم حضرت از میان نوشتن سر بالا کردہ بما گفت این ہمہ تکلیفات حاکم قضای آسمانی است و شامت اعمال ما است در دل گفتم کہ اگر حضرت ایشان دست بالا کردہ دعا بخواہند امید کہ حق تعالیٰ رفع این بلیہ نماید بجز و خضوع این خیال حضرت ایشان دست بالا کردہ دعا ہا خواستند **من ملفوظاتہ** یاد دارم کہ روزے حضرتِ ایشان در بابِ سید نظر محمد مذکور بیان میفرمودند کہ مولوی عبد اللہ کراچی والا برائے استفسار احوال سید مذکور بما چیزے نوشت ما در جوابش بیتِ شیخ سعدیؒ نوشتم کہ در کریما میفرماید

بیت۔ ز جاہل نیاید جز افعال بد ❊ ورو نشنود کس جز اقوالِ بد ❊

دران اکتفا کردم۔ **قدسیہ** در سنہ یکہزار و سہ صد و دوازدہ حضرت ایشان بتقریبی در شکارپور تشریف داشتند بندہ جامع الکلمات را نیز ہمرکاب داشتند روزی مخلص خاص میان علی بخش فرزند میان محمد حسین وکیل عرض کرد کہ ایام گرمی است اگر حضرت وقتِ عصر یک ساعت بباغ ما کہ بیرون شہر است تشریف برد و تفرج فرماید ما سعادت خود میدانم حضرت ایشان قبول کردند او گاڑیہائے اسپی حاضر کرد سوار شدند و در باغش تشریف بردند و ساعتی آنجا نشستند گلہائے گوناگون و سبزہ

Marfat.com

خوب دیدند۔ این ابیات عربی بر زبان آوردند۔ وهو هذا

تامل فی نبات الارض وانظر لصنع الله ذی المجد المليك عيون من لجين ناظرات

باحداق من الذهب السبيك على ساق الزبرجد شاهدات بان الله ليس له شريك

در این محل بعض اشعار عربی و فارسی که گاه گاه بر سبیل تمثیل بر زبان حق ترجمان خود می آوردند در تحریر می آید آنچه در شنیدن راقم آمده و بخاطر مانده این است منها۔ زمین از خلق خورده چندی ؛ هنوز از کبر سر بر آسمانی ؛ منها۔ پوشیده مرقعه اند خامی چند ؛ نارفته ره صدق و صفا گامی چند ؛ بگرفته ز طامات الف لامی چند ؛ بدنام کننده نکونامی چند ؛ منها۔ آنکس که تو نگریت نمیدهد ؛ او مصلحت تو از تو به میداند ؛ منها۔ برای بعض مخلصان مینوشتند۔ مجدد الف ثانی مهربان باد ؛ همیشه دستگیر مخلصان باد ؛ منها۔ چو غنچه تنگ دل بودم که ناگاه ؛ اتانی نفحة من رحمة الله ؛ منها۔ گر بماندیم زنده بر دوزیم ؛ دامن کز فراق چاک شده ؛ ور بمردیم عذر ما بپذیر ؛ ای بسا آرزو که خاک شده ؛ منها۔ ترسم که دوست با ما نا آشنا بماند ؛ تا دامن قیامت این غم بما بماند ؛ منها۔ هیچ جا از دلت سفید نشد ؛ هیچ مو بر تنت سیاه نماند ؛ ای حسن توبه آن زمان کردی ؛ که ترا طاقت گناه نماند ؛ منها۔ از ضعف بهر جا که نشستیم وطن شد ؛ وز گریه بهر جا که رسیدیم چمن شد ؛ منها۔ رفتم ز کویت میبرم درد فراقت زاد خود ؛ دارم بهمراه قافله از ناله و فریاد خود ؛ منها۔ وعند هبوب الناشرات على الحمى ؛ تميل غصون البان لا الحجر الصلد ؛ منها فللارض من كأس الكرام نصيب ؛ منها والعذر عند كرام الناس مقبول ؛ منها كان القلب حين يقال يغدى ؛ بليلى العامرية او يراح ؛ قطاة غرها شرك فباتت تجاذبه وترجو بالفلاح ؛ فلا في الليل نالت ما ترجى ؛ ولا في اليوم كانت لها براح ؛ منها۔ نمیدانم که دل یا دوست گویا است ؛ صدای قلقل از می یا زمین است ؛ عقل اینجا ساکت آمد یا مضل ؛ زانکه دل با اوست یا خود اوست دل ؛ ابیاتیکه حضرت قیوم الزمان جد بزرگوارم یعنی والد

Marfat.com

حضرت ایشان بطریق مناجات املا فرموده حضرت ایشان در دعا بعض اوقات میخوانند

الٰہی ظلمت آبادِ دلم را روشنائی دہ	ز زنگِ معصیت آئینہ جانم را صفائی دہ
چو تابد آفتابِ روزِ محشر بر سرِ عالم	مرا جا از کرم زیرِ لوائے مصطفائی دہ
محمدؐ را شفیع و چار یاران را دلیلم کن	سوئے اینہا من گم گشتہ رہ را راہنمائی دہ
ابوبکرؓ و عمرؓ را دستگیرم روزِ محشر کن	مدد خواہی ز عثمانؓ و علیؓ مرتضائی دہ
طفیلِ حضرتِ زہراؓ و سبطینِ رسولِ تو	ز کیدِ نفس و شیطان لعینم رستگاری دہ
الٰہی عبدِ قیوم این قدر بیگانہ کے باشد	ترحم کن ترحم کن سوئے خود آشنائی دہ

منہا۔ او در این سعی تا بما چہ کند ❊ ما در این فکر تا خدا چہ کند ❊ منہا۔ پایہ آخر آدمست و آدمی ہیچ
گشت محروم از مقامِ محرمی ❊ گر نہ گردد باز مسکین زین سفر ❊ نیست از وی ہیچکس محروم تر
منہا۔ ما در چہ خیالیم و فلک در چہ خیال ❊ ما خام خیالیم و فلک پختہ خیال ❊ منہا
من ہیچم و از ہیچ نمی آید ہیچ ❊ من خشکم و از خشک نمی آید ہیچ ❊ منہا۔ اذا ضاقت بك البلایا
ففکر فی الم نشرح ❊ فعسر بین یسرین ❊ اذا فکرتہ تفرح ❊

مرگ امانۃ

در سنہ یکہزار و سہ صد و ہشت جناب حضرت میان عبد القدوس صاحب را فرزندی تولد شد
دران ایام حضرت ایشان در مسافری نارہ تشریف فرما بودند بخدمتش احوال عرض ہشتیم امید
داشتیم کہ حضرت ایشان بروز ہفتمش تشریف خواہند آورد و عقیقہ و نام خود خواہند گذاشت
اتفاقا خط بحضورش بہ دیر رسید در جواب نوشتند کہ ما رسیدہ نتوانستیم نامش عبد الفتاح مقرر
کنید و حالانکہ ما یان بروز ہفتم نامش ہمین مقرر کردہ بودیم ہمچنین حکایت بعینہ در سنہ
یکہزار و سہ صد و سیزدہ بہ نسبت برادر زادہ ام بوقوع آمد دران ایام تشریف حضرت ایشان در
ملک بس بلیہ بود نوشتہ بودند کہ نامش محمد یعقوب گذارند و حال آنکہ بروز ہفتم ہمین نامش مقرر شدہ بود

Marfat.com

من ملفوظاتہ حضرت ایشان کتاب مثنوی را بسیار خوش داشتند نسخہ قلمی خوشخط کہ موجود داشتند میفرمودند کہ درین نسخہ حضرت قیوم جہان قدس سرہٗ وظیفہ میکردند فرمودند کہ کسی از حضرت والدم قدس سرہٗ پرسید کہ دراین نسخہ اغلاط بعضی دیدہ میشود و حال آنکہ از وظیفہ حضرت قیوم جہان قدس سرہٗ چند بار گذشتہ سبب چہ باشد فرمودند کہ حضرت قیوم جہان قدس سرہٗ خود صحیح بودند اغلاط را در خیال نیاوردند۔ بیان چند اشعار یکہ مرا ایام حیات شریف از فضلای وقت در املا آمدہ شیخ ابراہیم بن شیخ احمد غزمی یمنی املا فرمودہ ؛

الحمد للہ نلنا غایۃ الوطر	بالاجتماع بنجل الساۃ الغرر	العالم الفذ مولانا الوجیہ ومن
بالعلم حقا سما قدرا علی البشر	اکرم بہ وبما قد فاز من شرف	فھو المقدم فی ورد وفی صدر
وافی الینا یرید الحج محتسبا	فکی یزور ختام الرسل من مضر	فاللہ یحرسہ من کل نائبۃ
واللہ یحفظہ فی السیر والحضر	واللہ یرزقہ اسنا المرام لہ	وللہ یکفیہ مما شق فی السفر
تاللہ ما کنت اضحی ان افارقہ	فالاجتماع بہ من غایۃ النظر	وکیف یرضی محب ان یفارق من
احبہ لکن الاشیاء بالقدر	فقد شغفت بہ حبا ولا عجب	ان سار سر ضمیری غیر مستتر
فاللہ یجمعنی بعد الفراق بہ	واللہ ینظمنی فی سلکہ النضر	استودع اللہ من یحفظ ودائعہ
ھذا الحبیب ضیاء القلب والبصر	وکل من معہ یرجو بصحبتہ	من ربہ الامن من خوف ومن ضرر
یا سادتی ان وصلتم قبر منقذنا	یوم الحساب من الاھوال والخطر	فابلغوہ سلامی یا کرام وما
لاقیت من محنۃ الاقتار من کدر	لانی صرت فی دھر یقل بہ	اخو وفاء لذی ضر ومفتقر
لعل نظرۃ عطف منہ تو صلنی	الی المرام بفیض منہ منھمر	واخبروہ بشوق قد وھا جسدی
عساہ یسعفنی بالقرب والظفر	علیہ صلی مع التسلیم خالقنا	والال والصحب منھم خیر من خبر

انشاءھا الحقیر اسیر الذنب والتقصیر الراجی عفو ربہ القدیر ابراھیم ابن احمد الغزمی نسبا

Marfat.com

والشافعی مذهبا عفی الله عنه ساکن الحدیدة الشریفة لمولاه العلامة العامل والولی الکامل السید عبد الرحمن عافاه الله آمین ۔ (تم نقل من خط المولف) منها

در سنه یکهزار و دو صد و نود و هفت ایام هجرت نمودن حضرت ایشان از قندهار بمکه معظمه الشریفین مرحوم اخوند امید علی هالائی چند بیت برائی تهنیت قدوم عرضداشته ۔ وهو هذا ۔

اے که از جیب گریبان سرفروزان بوده
مقطع خورشید و ماه از مطلع جان بوده

با دو طاق ابروان محراب پاکان بوده
سجده گاه قبله ارباب عرفان بوده

اے شهنشاه ولایت مظهر نور الٰه
مرده دل را خضر راه و آب حیوان بوده

اسم خاص و فیض عام و عبد سبحان الذی
اے مربی خوش مرا بای ز رحمان بوده

مردم عین تجلی عین مردم را جلا
نور انسان وجود و عین انسان بوده

با صباحت حسن رویت و ملاحت را جمیل
یوسف مصری شباهت احمدی شان بوده

جلوه برق جمالت آتش اندر خرمنم
روز استغنا و می پیدا و پنهان بوده

من بتاب خرقه سوزت خرقه سوز آتشم
اے ز لفظ خرقه سوزی خرقه سوزان بوده

در ره وادی مجنون للجنون فنها بسی
لیلی محمل جرس جنبان عنوان بوده

تیغ قهرت گردن اعدای دین از هم برید
در جهاد دعوت بے کیف سلطان بوده

باده نوشم که بصحوم که بسکر اندر خمار
هر دم اے پیر مغان در جذبستان بوده

ما اگر بد مست و رندم عاشق دم بے قدم
اے بعشوقی نکو بین کار رندان بوده

محرم راز دل و درمان درد نا پدید
اے طبیب جمله علتها که درمان بوده

یا رسوم الفضل والفیض الاعم یحیی بکم
قبله اشیاء عالم غوث یزدان بوده

گر نمانم تو بمانی انفس و آفاق را
مرکز دور مدار و قطب دوران بوده

Marfat.com

ما من شد و رضا جز باب و الایت کجا — گر ضعیف و بیکسیم تو جمله احسان بودهٔ
از نسیم فیض بخشی نفحهٔ بلبل فرست — در مشامِ گلشنِ جان نفحه بیزان بودهٔ
زلف مشکینت شکن بر بر جبین خط بر نافه زد — کاکل سنبل شکن جبین راچه پیچان بودهٔ
از پی تعظیم تو کردند عالم فرشِ راه — دیده ٔ ما از هر دو عالم دامن افشان بودهٔ
بر سرِ خوانِ خلیلی با همه عز و شرف — با چو من مشتِ گدایان نیک مهمان بودهٔ
با کمالِ حیرت از لطفِ فراموشت خوشم — در فراموشی بیادِ باده نوشان بودهٔ
در گلوئی خامهٔ وصفِ تو سر مه شد گلو — هر چه گویم برتری اے نورِ سبحان بودهٔ
گرد پیوستن حجاب دیدهٔ بگسستن است — ابرِ رحمت بر عجاج آلوده باران بودهٔ
عمر شد بر باد جز افسوس باد اندر کف است — حیف باد ایدل هنوز آن باده پیمان بودهٔ
تعبیه کن نام خوش باش از رجائی حق همچو غم — ای سهارا شکستگی در دست شیران بودهٔ

حافظ حامد تشیع این کرده

اے سپهرِ عز را ماهِ درخشان بودهٔ — وے جهانِ جاه را شاهِ جهانان بودهٔ
اے برخ ماهی ما ب لعلِ بدخشان بودهٔ — وے بتن سیمین بقد سروِ خرامان بودهٔ
در همه عالم گرفتم دلبرستی بے نظیر — خوشتر از حور و پری فرزندِ انسان بودهٔ
چون نباشم چون زلیخا مست دیدارت بخوا — چون بحسن و ناز مثلِ ماهِ کنعان بودهٔ
کس ندارد در خریداری تو نقدِ جان دریغ — گر عوض جانها تو باشی بیش ارزان بودهٔ
صورتِ عابد فریب مایهٔ تقوے ما — یک نگاهت اے تو نورِ پاک یزدان بودهٔ
سر بکوه و دشت مجنون وار میگردم مدام — تا بسانِ لیلی از من دور و پنهان بودهٔ
درد ما هرگز نه گردد به بدرمانِ طبیب — علتِ عشاق را تو نیک درمان بودهٔ

Marfat.com

شاہدا با آنکہ وارد حسنِ تو حدِ نصاب
مانع مصروفِ حقِ مستحقان بودۂ

مے نہی جانا پیاپے بادہ بر دستِ رقیب
تا بکی فارغ ز دردِ این حریفان بودۂ

مہر و ماہی در جہان اے مہر سیما ماہ روی
روز و شب اندر کمالِ حسن تابان بودۂ

مہر و ماہت از غلط گفتم بحق ایزد صنم
از مطالع فضلِ حق نورِ درخشان بودۂ

اے مجاہد راہِ حق مردِ خدا و الاہمم
در جہادِ اصغر و اکبر چہ سلطان بودۂ

کرد بر خصمانِ دین تیغ تو کارِ ذوالفقار
در مصافِ دشمنان چون شاہ مروان بودۂ

سر بخاکِ آستانت خواجۂ ذی جاہ را
زانکہ خاصِ کبریاؤ عبد رحمان بودۂ

داد در اطرافِ عالم نہرِ جودت بہرہ ہا
گرچہ خود موجود در مُلکِ خراسان بودۂ

انت مولی القوم کلا انت مَن یحمی العظام
کارفرمای جہان بر اذنِ یزدان بودۂ

از دست فیضِ عیان واندر قدم لطفت پدید
ہم مسیحائے زمان ہم خضرِ دوران بودۂ

گر ز فیضِ حضرتت دورم چہ غم در فیضِ خلق
از برائی غائب و حضار یکسان بودۂ

حامدا در شعر حیدر نیستی ہم نے گدا
باز بر شعر سہا بیہودہ خندان بودۂ

در سالیکہ تشریف در مدینہ منورہ داشتند اخوند یار محمد حالاتِ پریشانی روزگارِ خود عرض داشت و للہ در من حسن ما قال۔

ای صبا گر بسوئی مکہ روی
از تو بر من ہزار احسان ہست
آن دیاری کہ ہست خرم و خاریش

بہتر از یاسمین و ریحان ہست
در ہمانجاست پیر و مرشدِ من
نامِ نامیش عبد رحمان است

ہست آلِ امامِ ربانی۔
آنکہ سرتاج اہلِ عرفان است
مسکنش حسب قسمت است آنجا

وطن اصلیش خراسان ہست
کعبۂ عارفانِ راہِ خدا
قبلۂ جملہ اہلِ ایقان است

مقتدای گروہ مقبولان
پیشوای جمیعِ شیخان است
بر سپہرِ کرامت و عرفان

Marfat.com

ماه تابان مهر رخشان است — غمزده بهر جمله غمزدگان — چاره فرمای مستمندان است
صاحب فضل و جود و فیض و عطا — ذی حیا و شرافت و شان است — چون رسی در جناب اقدس او
ادبی کن ادا که شایان است — بار مخوان بر سرش سلام از من — که همین رسم اهل ایمان است
بعد ازان گو بصد خشوع و خضوع — که غلام تو بس پریشان است — بارها گرچه بر تو گفت و نوشت
در حقش از تو از چه نسیان است — حسب ارشاد تو وظیفهٔ او — حسبنا الله نص قرآن است
تا مگر او کشائشی یابد — در شب و روز سبحه گردان است — لیک از نخبت نامساعد خویش
اشک حسرت ز چشم ریزان است — در غم رزق و در دبی شغلی — سینه اش چاک و دیده گریان است
چه گنه رفت زان گدا که شها — همه تن غرق بحر حرمان است — کرمی گر کنی و گر نکنی
بر سرش منت فراوان است — بهر حق در حقش بخواه از حق — زانکه او کارساز و منان است
در دعا دست بر خدا بردار — کو تعالی رحیم و رحمان است — سید اسرور ابرای خدا
مدد ی کن که وقت احسان است

تمت القصیدة

در سالیکه حضرت ایشان از حرمین شریفین مراجعت نمودند شیخ سیف الدین کشمیری که از مخلصان آنجا بود در جواب خط حضرت ایشان و هدیه اش قصیده طویله که زیاده از چهار صد بیت است عرضداشت چند بیتی از مطلعش در تحریر می آید بسم الله الرحمن الرحیم۔

مخلص کمترین سیف الدین — بعد عرض سلام عجز آگین — آن سلامیکه سر بسر وفا است
صافی از غش و هر دغا و ریا است — از سر صدق و اتحاد و وداد — زانکه رونشکستگی و سداد
اتحاد محبت جانی — ورنه کو مور و کو سلیمانی — چه بود اتحاد ارض و سما
چه بود اتحاد خور بسها — اتحادی که هست عین بنا — بگذر شرح این بسی است دراز
آن سلامیکه محض شوق بود — محض شوق و کمال ذوق بود — میکند عرض خدمت اقدس

Marfat.com

بحضور جناب پاک نفس — کاب از و گوہر طریقت را — خاکی است و بباد دادہ ہوا
بر دو بارے ز خاکش اولیٰ تر — عز و رفعت ز گوہر اعلیٰ تر — کہ و مہ فیضیاب از علمش
نیک و بد بہرہ مند از علمش — عالم و فاضل و حسیب و نسیب — عامل و کامل و شریف و نجیب
نام نامیش عبد رحمان است — قالب علم و فضل را جان است — بحر علم و حقیقت عرفان
گنج تحقیق معدن ایقان — جانشین امام ربانی — کہ ندارد در این زمان ثانی
ہست بر روئے شرع غازہ از و — گلشن ورع نیز تازہ از و — سایہ اش کم مباد از سر ما
اے خداوند گار داور ما — عون و امداد بادش از اسلاف — حظ وافر ز نعمت اخلاف
طالبانرا فتوح دایم از و — استن علم باد قایم از و — اے قلم چیست حالت عجیب
ہان نگہ دار رشتۂ ادبت — این دعا شیوۂ دل و جان است — امر مکتوم و سر پنہان است
کار دل از تو چون نیاید راست — طاقت شرح راز ہاش کراست — اندکے باز کرد مطلب خویش
در حضور شریف آور پیش — مدح گفتن باو ز من ناید — من نمیدانم آنچہ میشاید
ہمہ از فیض صحبتش محظوظ — داردش در دو کون بد محفوظ — نقش غیر آنکہ محو از دل او است
دیدہ نقاش گشتہ حاصل او است

الی اخر ما قال فی قصیدتہ سلمہ اللہ تعالیٰ امین

مخفی نماند کہ استیعاب این قصیدہ بجہت خوف طوالت میسر نیفتاد این چند بیت تبرکاً در تحریر آمدند مولوی عبد الہادی جوناگڈہی صاحب قصیدہ مشتمل بر عرضداشت احوال خود املا فرمودہ اگرچہ موجب قوانین اوزان علم عروض این قصیدہ محل نظرہا است شاید کہ جناب مؤلف از کمال اشتیاق عنان خیال را بسمت دقائق شعر گوئی منعطف نساختہ قافیہ اندیشم و دلدار من گویندم مندیش جز دیدار من ۔ وھی ھذہ :-

اے قطب عالم غوث اعظم گمرہان را راہنما — وے والی ملک ہدایت کوکب برج اہتدا

Marfat.com

اے مرکزِ علمِ شریعت بدر اوجِ معرفت — وے نیرِ چرخِ حقیقت آفتابِ اجتبا
اے نہنگِ بحرِ وحدت واحدیت را شہود — گوہرِ دریای اُلنست چشمۂ فیضِ خدا
اکسیرِ اعظم نظرِ تو نفسِ مبارک فارس است — کز خاک رو بہ زر کنی وز مگس وز نبور ہما۔
اینچنین فیضست کہ دادہ کرد فیاض جہلت — گر برای ذاتِ او یک نظر اندازی بما
دور نبود وزان الطاف کہ داری در وجود — از مروت جود فضل واز کرامت وسنی
زانکہ این فدویت فاسق فاجر و مذنب اثیم — عاصی و مطرودہ چون راندۂ دیوار سما
ہر جنس عصیان و گناہ نوعیکہ باشد از بزہ — ہم ہر سیہ کاری کہ بودی کسب کرد این بیحیا
نفس و شیطان را مطیع و مرکب شد خوش لگام — ہر کجا بردند رفت و ہر کجا از عور عا
در اطاعت شان شدہ چون بندۂ حلقہ بگوش — ہیچ امرشان نکردہ رد بعمرِ ما مضا
واز اطاعت خالص پروردگارِ ذات پاک — واز امورِ سرورِ عالم ہر دم آوردہ ابا ء
ہر دم اندر معرضِ اعراض او بار کثیر — بود بد بخت این کمینہ گمرہے از اشقیا
اینچنین مخمور غفلت بود بد کارِ لئیم — ہیچ پروائی نبودش زین سر اوزان سرا
چون بشد بیدار و ہوشش باز پس آمد بسر — چشم وا کردہ چو دید از ہر طرف ارض و سما
پر جہا نزادر جہان دید از خرابیہائے خود — از گناہان خودش خالی ندیدہ ہیچ جا
شد پشیمان و پریشان از دل اندوہناک — باندامت حسرت خسران و خذلان از ہوا
میدوانید از فکر از ہر طرف اندیشۂ — تا بگیرد دست این افتادہ کس اہل صفا
لیک از کوتاہ بینی چشم بد آلودہ اش — از کوری زنگ گناہان قوت بد کردہ ہا
واز شقاوت شامت کار سیہ کاری خود — در نظر نامد مرا در ہیچکس حاجت روا
پس شدہ نومید و مایوس از دل حسرت گزین — کہ امیدا لیش شد گسستہ ہیچ جا نامد رجا

Marfat.com

زین سبب شد از غریقِ بحرِ بے پایانِ غم | موج در موجش زده زیر و زبر بر دوش بسا

سید میان اسد اللہ شاہ در اوائل و آخر ما قال شعر گوئی فرمودہ

اے کہ رہ گم کردگان را بے گمان رہبر توئی | راست گویم سروران دہر را سرور توئی
اے شہِ ملکِ طریقت وے دلم را چارہ ساز | چارۂ بیچارگان در اول و آخر توئی
نقشبندِ نقشبندان عالمِ علمِ لدن | تاجدارِ تاجداران پیرِ نام آور توئی
ہادیٔ راہِ ہدایت مہدیٔ دوران بحق | آسمانِ دینِ احمد را مہِ انور توئی
اخترِ برجِ کرامات و دُرِ دُرجِ کمال | مخزنِ اسرار و کانِ لطف را گوہر توئی
مالکِ مُلکِ ولایت محرمِ سرِّ الٰہ | مطلعِ نورِ سعادت فیض را مظہر توئی
حامیِ شرعِ محمدؐ ماحیِ کفر و ضلال | پیرِ پیرانِ زمانہ قطب دین پرور توئی
نیست تا بم تا بگویم وصفِ آنعالی جناب | ہر چہ گویم ہر چہ گفتم از ہمہ بہتر توئی
کن نظر بر حالِ زارِ بندۂ مسکین سعد | زانکہ او را در دو عالم نافع و رہبر توئی

مخفی مباد کہ قصائدِ نعتیۂ حضرتِ ایشان بلغاتِ مختلفہ کہ از مخلصان بخدمت میرسیدند
نہ بحدی است کہ ایرادِ آن جملہ در این مختصر گنجائش پذیر خواہد شد مگر بر این چندی عجالۃً اکتفا
رفت وفیہ الکفایۃ **من ملفوظاتہ الشریفۃ**۔ بسا اوقات کہ حضرت ایشان
اظہار کمال اعتقاد مردم میدیدند این دعا بر زبانِ مبارک می آوردند اَللّٰھُمَّ اجْعَلْنِیْ خَیْرًا
مِّمَّا یَظُنُّوْنَ وَلَا تُؤَاخِذْنِیْ بِمَا یَقُوْلُوْنَ وَاغْفِرْ لِیْ مَا لَا یَعْلَمُوْنَ **من کمال تواضع**
ہر گاہ حضرت ایشان از مجلس می برخواستند اکثر در کوشش می بودند کہ پائے پوش مبارک را
بدستِ خود برداشتہ راست کنند حاضرین ہر کس این را سعادتِ خود دانستہ برای بر داشتنِ
نعال مبادرت میکردند بارہا در شنیدن راقم الحروف آمدہ کہ میفرمودند الٰہی مرا از این کفش برداران رہائی دہ

Marfat.com

مِن ملفوظاتہٖ ۔ورسالیکہ مرحوم ولی محمد بہور کڑھی انتقال کرد وحضرت ایشان آن مرحوم را بکلمہ شہادت و در قبر نہادن بدستِ شریفِ خود مشرف ساخت چون برجائی خود واپس تشریف فرما شدند بکمالِ تاسف این خبر بیان میفرمودند واین بیت عربی برزبانِ مبارک آوردند۔ ذَهَبَ الَّذِيْنَ يُعَاشُ فِي اَكْنَافِهِمْ ۔: وَبَقِيْتُ فِيْ خَلْفٍ كَجِلْدِ الْاَجْرَبِ

مِن ملفوظاتہٖ درسنہ یکہزار و سہ صد کہ حضرت ایشان با عیال بارادۂ سکونت وجوار حرمین الشریفین ۔ بندرِ جدہ رسیدند در آنجا سخت بیمار شدند تا کہ امید حیات بحسبِ ظاہر نہ ماندہ روزی خطی بطرفِ سندھ باسمی مرحوم میران محمد شاہ نوشتند در آن بسی عباراتِ شوق انگیز املا فرمودند یکی از آن آنکہ شاید این سگ گرگین را بحرمِ محترم خود راہ نمیدہد و قبول نمیفرماید و بر دروازہ منع داشت و در آخر خط شریف مناجات عربی نوشتند و آن این است ؎

يَا جَبِيْبَ الْاِلٰهِ خُذْ بِيَدِيْ	مَا لِعَجْزِيْ سِوَاكَ مُسْتَنَدٌ	كُنْ رَحِيْمًا لِذُلَّتِيْ وَاشْفَعْ
يَا شَفِيْعَ الْوَرٰى اِلَى الصَّمَدِ	اِعْتِصَامِيْ سِوٰى جَنَابِكَ لَيْسَ	لِيْ سِوَاكَ يَا سَيِّدِيْ اِلَى الْاَحَدِ
غَيْرُ عُرْوَاكَ لَيْسَ فِي الدَّارَيْنِ	لِلذَّلِيْلِ الْعَلِيْلِ مُعْتَمَدٌ	صَلَوَاتِيْ عَلَيْكَ فِي اللَّوْنَيْنِ
كَانَ مُتَجَاوِزًا عَنِ الْعَدَدِ	وَعَلَى الصَّحْبِ كُلِّهِمْ اَجْمَعْ	هُمْ نُجُوْمُ الْهُدٰى وَالرَّشَدِ
وَعَلَى التَّابِعِيْنَ هُمْ كَانُوْا	لِخِيَامِ السَّدَادِ كَالْوَتَدِ	اَسْتَغِيْثُوْا لِعَاجِزٍ مُضْطَرٍّ
ثُمَّ وَاذَيْلَكُمْ اِلَى الْمَدَدِ	قَائِلًا عِنْدَ رُؤْيَةِ نَارِ جَحِيْمٍ	يَا جَبِيْبَ الْاِلٰهِ خُذْ بِيَدِيْ

وہمین قصیدہ در مرض اکثر تکرار میفرمودند علی الخصوص بیت اَسْتَغِيْثُوْا لِعَاجِزٍ مُضْطَرٍّ بسیار میفرمودند۔ ہمچنان میفرمودند کہ در این مرض وقتی اعنما غالب بود شیطان لعین دانست کہ شاید وقت اخیر سہت آمدہ در امورِ اعتقادیہ و وحدانیتِ حضرتِ باریتعالیٰ خطرات وسوال وجواب پیش آورد آخرش گفتم قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ اَللّٰهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ

Marfat.com

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ۔ ببرکت اخلاص شریف از شرش رستم ہنوز ہمین سورۂ متبرکہ بر زبانم
بود کہ از اغما بہوش آمدم اَللّٰهُمَّ سَلِّمْ دِيْنَنَا وَاِيْمَانَنَا وَاخْتِمْ بِالصَّالِحَاتِ اَعْمَالَنَا
نعم اِنَّ عِبَادِيْ لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ نصی است صریح بر سلامتی ایمان اہل ایقان

مِنْ مَلْفُوظَاتِهٖ۔ ہم دراین سفر ایام بیماری روزی فضائل پناہ استادیم حاجی
حافظ میان لعل محمد متعلوی والہ را کہ از مریدانِ خاص بہرکاب بود برائی امامت امر فرمودند
میانجی مذکور حسب الامر چون نماز ادا نمود جہت رعایت ادب از جائی خود برخاستہ در صف
نشست حضرت ایشان در شانش چند الفاظ تحسین بر زبان مبارک آوردند یکی از ان
این بود سَعْيٌ فَجَعَلَ اللّٰهُ سَعْيَهٗ مَشْكُوْرًا **مِنْ كَرَامَاتِهٖ** منقول از کسیکہ
بر صدقش اعتماد دارم کہ حضرت ایشان روزی فرمودند کہ شب چونکہ برائی وضو بیرون شدم
قریب جائی بستن ستوران شخصی را بالائی تپۂ انبار استادہ دیدم خیال کردم کہ شاید حاجی
طیّب خواہد بود چونکہ نزدیک رفتم او ہم نزدم نزدیک آمد شناختم کہ شخصی است از مسلمین اگرچہ
حاجی طیب شخصی از خادمان حضرت ایشان ۱۲
گفت کہ برائی پرسان مسئلہ شرعیہ آمدہ ام گفتم بپرس آنچہ مشکل داری پس مسئلہ در باب سجود سہو
کہ تعیین الفاظش از خاطرراوی رفتہ بود پرسید جوابش دادم ممنون شد گفت اگر کدام خدمتی باشد
حاضر ہستم بخاطرم گذشت بنام کسی از جوار کہ دران ایام ایذاہای سخت رسانیدہ بود چیزے
اشارہ اش بدہم باز ملاحظۂ الٰہی وحقوق جوار پیش آمد ازان خیال درگذشتم واورا رخصت نمودم
مِنْ كَرَامَاتِهٖ منقول از خط فضائل پناہ مخلص خاص قاضی میان حامد اللہ قاضی شہر
بہاک ناڑی کہ بعینہٖ عبارت قاضی صاحب در تحریر می آید۔ وہو ہذا۔ پُر ظاہر و باہر است
کہ جناب قطب ربانی غوث صمدانی مولانا ومرشدنا حاجی الحرمین الشریفین حضرت صاحب
ایشان قدس اللہ سرہ العزیز فرید العصر ووحید الدہر بودند در علم ظاہری وباطنی کامل ومکمل

Marfat.com

وقت بودند وبراہ شریعت استقامت بکمال داشتند کہ وصفِ آن از تقریر و تحریر خارج اغلب اظہار کرامات نمیفرمودند مگر اشارہ و دلالہ کراماتِ ایشان ظاہر و باہر کہ برغمی ازان بہ تبیان آوردہ میشود **منہا** حضرت صاحب قبلۂ عالم گاہ گاہی در نماز فریضہ بین فاتحہ و سورہ دیر و تاخیر میفرمودند یکشب در شکارپور نماز عشا میخواندند باز ہمین حال روداد بدلم گذشت کہ اینقدر فرصت بین فاتحہ و سورت از چہ باعث خواہد بود بعدہٗ پس از فراغت نماز نقل شخصی بزرگ فرمودند کہ تشریح آن از صفحۂ خاطرم محو شدہ کہ ازان صاف معلوم می شد کہ جواب خدشۂ من دادند **منہا**۔ از سالِ وصال دو سال پیش ہژدہ نوزدہ روز در بہاگ نزدِ این عاصی تشریف داشتند بعدہٗ روز جمعہ برائی فاتحہ دادن بر قبورِ مرحومین نائب عبدالعزیز و مستوفی فقیر محمد قدوم فرمودند چونکہ در بابِ ایشان شبہۂ بخاطرم میخلید کہ مستوفی مرحوم از سببِ عدمِ اطاعتِ اولی امر خود دوستی فرنگ مقتول شد آیا عاقبتش چہ خواہد بود ہرگاہ از آنجا مراجعت آوردند شب گذشت بروز اول ہفتہ نماز فجر خواندہ متوجہ این مسکین بودہ خطاب فرمودند کہ مستوفی فقیر محمد شاید بکدام سبد طپانچہ زدہ بود در پاداشِ آن گرفتار بود آن نیز حق تعالیٰ او را معاف فرمود **منہا**۔ ایضاً دران ایام بروز تیارگی حین ظہر بخدمت شریفش نشستہ بودم و تسبیح عقیق بدست مبارک حضرت صاحب بود بخاطرم خطور شد کہ این را اگر بربندہ عنایت فرمایند بہتر باشد چون تدارک تیارگی فرمودند بوقت برخاستن ہمان تسبیح بمن ارزانی داشتند و فرمودند کہ این تسبیح نشانی من پیش شما باشد **منہا**۔ مرتبۂ آخرین کہ در بہاگ تشریف آورده بودند و باز روانہ شدند خود این خاکسار تا اسٹیشن بیل پٹ بخدمت عالی رفتہ در گاڑی سوار شدند بندہ اقدام بوسی نمودہ رخصت نمود فرمودند کہ از کار حبیب اللہ بشما سپارش باشد کہ باز دیدن ما و شما واللہ اعلم بشود یا نہ ہمان وقت دانستیم کہ

Marfat.com

سابقاً گاہی اینچنین نمیفرمودند حالانکہ ہمین الفاظ ظاہر نمودند خالی از معنی نیست ازان بعد بشرف
زیارت مشرف نشدم۔ الی ھٰھنا ما کتبہ القاضی سلمہ اللہ تعالی **منہا** در سنہ
یکہزار و سہ صد کہ تشریف حضرت ایشان باعیال در سفر حرمین بود چونکہ از بندر بمبئی بسواری
جہاز آتشی رہگرائی سفر دریا شدند راقم الحروف در خدمت بود از عجائب اتفاقات آنکہ
قریب بندر حدیدہ شریفہ طوفانی و طغیانی در رسید کہ ہر کس از اہل جہاز امید زندگانی منقطع
کردہ در گریہ و فغان بود و تلاطم امواج ہمگنان را بجدی سراسیمہ و بیخبر ساختہ بود کہ بہ نمونۂ محشر صدائے
نفسی نفسی مرتفع دران اثنار حضرت ایشان برجائی خود بکمال خشوع و خضوع نشستہ
قطرات اشک از دیدۂ مبارک میریختند بعد ساعتی سر بالا نمودہ فرمودند کہ از خوف دریا و غرق
شدن نمیگریم بلکہ گریۂ من ازان است کہ فردا بحرم محترم مکی زادہا اللہ شرفا و عظما میرسیم و ہیچ لیاقت
و مناسبت خود بہ آن امکنۂ مطہرہ نمی بینم ازان در انفعالم از استماع این مژدۂ رسیدن بساحل
سلامت رفقا و خادمان را گویا جان تازہ در بدن دمیدن گرفت فوقع کما قال
منہا منقول از مخلص خاص قاضی عبدالرحمان کہ در سنہ ۱۳۱۳ھ تقریباً بندہ را بقضای
الٰہی رجوع الورک بجدی غالب بود کہ طاقت رفتن پا پیادہ بالکل لاچار بود و بعزم دعا طلبی
ارادہ حضور حضرت ایشان کردم از بندر حاجی پور کہ بقدر نیم میل از درگاہ شریف دور بود
سہ چہار دفعہ نشستن اتفاق افتاد چونکہ بحضور حضرت ایشان رسیدم و احوال خود
عرض داشتم فرمودند کہ بقدر یک کفدست حرمل کہ عبارت از تخم اسپند است چہاردہ روز
سفوف نمائید کہ ازان فائدہ خواہد شد زیرا کہ در این درد خوف عرق النسا می باشد بندہ عرض
نمود کہ برای دوا پرسی نیامدم دعا فرمایند کہ از این سختی نجات یابم پس فرمودند بیا و اضطجاع
کن چون بحضورش بہ پہلو افتادم حضرت ایشان دست مبارک خود را بر موضع درد مسح فرمودند

Marfat.com

ودم فرمودند بقدرت الٰہی از ہمان ساعت باز تا اینوقت اثری از ان ندیدم ۔ بلے

فیض روح القدس ار باز مدد فرماید دیگران ہم بکنند آنچہ مسیحا میکرد

منہا منقول از اخوند حاجی خدا بخش نجتا در پوری کہ در سالی حضرت ایشان از سفر شمال مراجعت فرموده در تعلقۂ سیوستان در شہر غلام محمد ڈاوچ تشریف داشتند ۔ ملا عبد الحکیم بہاگی کہ شخصی پیر سن ولطیف المزاج بود در خدمت ہمراہ بود از قضای الٰہی عبد الحکیم مذکور را در ان ایام اثر فالج بمعہ لقوہ عارض شده بود چونکہ بندہ بشرف پابوسی مشرف گشت وحضرت ایشان معلوم داشتند کہ بندہ در طب دركی واستغالی دارد فرمودند کہ حاجی خدا بخش ملا عبد الحکیم را ببین کہ چہ عارضہ دارد رفتہ احوالش دیدم عرض کردم کہ حضرت فالج سمعہ لقوہ دارد فرمودند علاجش باید نمود عرض کردم کہ ۔ تپ دق جوان وفالج پیر علاطون گر بیاید نیست تدبیر ؛ کار طبیب یونانی نیست طبیب الٰہی باید کہ علاجش بفرماید فرمودند معجون فلاسفہ درست نموده بخورانی وما امروز بیشتر میرویم تو در خدمتش باشی وفردا بمنزل فلانی او را بما برسان لاچار امر قبول کردم حضرت ایشان روانہ شدند ما در ساختن معجون مشغول شدم وقت نیم شب عبد الحکیم فریاد برآورد کہ ای فلانی گرسنگی غالب شده کہ دو سہ وقت چیزے نخورده ام اگر چیزے باشد بخوران در حیرت ماندم نان وگوشت خروس حاضر بود پیشش آوردم بدست راست شروع لقمہ برداشتن کرد گفتم کہ بدست چپ کہ مفلوج است باید خوری بہر حال دستش لرزیده لرزیده لقمہ برداشتہ تا دہان رسانید وخائیده فرو برد نان بسیری خورد وبہمان دست ناس کشید صبحی او را برداشتہ در گاڈی نشانیده بحضور حضرت ایشان روانہ شدیم چونکہ بہ اسٹیشن رسیدیم حضرت ایشان آنجا پیشتر تشریف داشتند فرمودند خدا بخش عبد الحکیم را چہ کردی عرض کردم کہ حاضر است فرمودند بیاید بقدرت الٰہی برخاستہ

Marfat.com

عصا در دست گرفته خود پایان شده بحضور حضرت روان شد گویا که هیچ اثری نداشت شفای
اینچنین مرض مهلک در عرصهٔ یکشب بغیر علاج از کمال تصرف حضرت ایشان که حکیم الٰهی
بودند دانستم **منها**۔ هم از اخوند مذکور منقول است که روزی از اسپ اُفتادم کمرم شکست
هر چند علاج کردم سودی نبخشید تا که بفضل الٰهی از حسن اتفاقات حضرت ایشان در داود
تشریف فرما شدند زرداد فقیر که غلام خانه زاد حضرت بود نزدم فرستاد که حضرت سلام میرساند
و میفرمایند که فردا انشاء الله برای خیریت پرسی شما در اوطاق شما خواهم آمد عرض کردم که حضرت را
از طرف ما بندگیات برسان و عرض کن که فلانی گفته که برای خدا حضرت بر اوطاق ما جهت
عیادت تشریف نیارند بلکه امر فرمایند که ما آمده آنجا حاضر شوم در جواب او فرموده بودند خوب فردا بیاید بوقت
صبح کمر خود را محکم بسته عصا در دست کرده در خود طاقت رفتن دیدم برخاسته بهر حال بحضور شریف رسیدم دعا فرمودند و دست
مبارک آنجا مسح نمودند در آنوقت اینقدر طاقت در خود دیدم که استاده حضرت ایشان و جماعه را نان خورانیدم چونکه از آنجا بشهر اصلی
مانجتاور پور تشریف بردند برادر کلانم حاجی سچیڈنه را فرمودند که خدا بخش را بگو که از فلان گناهی
که از تو صادر شده بود این آسیب بشما رسیده و فقیر در میان آمد و رهائی یافتی بعد از این اگر مرتکب
همان گناه شوی این فقیر خود را در میان نخواهد آورد زیاده اختیار۔ بعد از روانگی حضرت ایشان
برادرم این حکایت نمود استغفار کردم و از آن اراده بازگشتم الی ههنا ما قال الراوی۔
فقیر کاتب الحروف میگوید که در این حکایت فقرهٔ اخیره که منقول از قول برادر کلان خود
حاجی سچیڈنه میکند از عادات حضرت ایشان بعید می نماید زیرا که عادت شریفش همیشه
ستر احوال و اخفا می بود مگر آنکه در این قصه بسبب مصلحت وقت قدری بیان فرموده باشند
والعهدة علی الراوی **منها**۔ از قول قاضی محمود منقول است که در سالی از سالها
حضرت ایشان قدس سره بملک سنده تشریف آورده بودند و در شهر باقر خان نظامانی

Marfat.com

منزل داشتند بنده نیز بجهت حصول زیارت بشرف قدمبوسی رسیدیم اتفاقاً کسی برای وی خوار
طریقه شریفه بحضور شریف آمد چونکه حضرت ایشان شروع در تلقین مرید فرمودند اسپها که حاضر
بودند و توبره های دانه در سر داشتند هر سه از خوردن دانه باز ایستادند و بنوعی مشغول ذکر و
فکر شدند که گویا بزبان فصیح بلفظ مبارک الله الله گویان هستند و هر سه حضار مجلس
از این قضیه در تحیر ماندند۔ انتهی **منها**۔ هم از قاضی موصوف منقول است که در سالی
که سید عبد الله شاه فرزند سید الله بخش شاه در مقدمه تفنگ در زیر دارو گیر حکام انگریزیه بود
سید الله بخش شاه بکمال اضطراب و سراسیمگی بحضور شریف آمده عرض کرد که احوال فرزندم
که اصلی طبع ضعیف دارد در اینچنین صدمات و دریافت سرکاری حالش چه طور میشود۔
و اگر زیر مصادرت می آید ادای آن بچه نوع صورت پذیر خواهد شد آخر الامر حضرت ایشان
فرمودند که شاهصاحب چرا پریشانی میکنی چه میشود یکبار تا ماتلی می رود و یک روپیه جریمانه
(ماتلی قریه ایست در ضلع حیدرآباد شنده)
داده می آید همچنانکه فرموده بودند حاضری در ماتلی شد و به جریمانه یک روپیه دادن در همان روز
رستگار شده بخیر و خوشی بخانه خود رجوع نمود۔ آری ؎ اولیا را هست قدرت از الٰه
تیر جسته باز گرداند ز راه **منها**۔ از قول غلام محمد خان منقول است که وقتی مرا در ایام
طفولیت کلانهای وذوی الحقوق بخدمت حضرت ایشان بمبعه نذرانه جهت دعا طلبی فرستاد
بجهت تقاضای سن طفولیت از رفیق خود استدعای آن کردم که از وجه نذر مبلغ سه روپیه
کشیده بخرچ خود می آرم باقی را بحضور شریفش میرسانم رفیقم ازان منع نمود و گفت
در نذر حضرت ایشان خیانت گاهی نخواهد شد آخر بمجبوری صبر کرده تمامی مبلغ را در حضور
عرض داشتم و دعا طلبیدم دعا فرمودند و ازان مبلغ سه روپیه برداشته بمن عنایت نمودند۔
در حیرت ماندیم **منها** از حضرت حاجی عبد القدوس صاحب منقول است و عبارت

Marfat.com

نوشته اش بجنسه حرف بحرف ایراد میرود - دو سال میشود که این حقیر ارادهٔ بغداد شریف نموده بود
یک روز پیش از رفتن از اینجانب پرسید که آنجا برای اقامت چند روز ارادہ داری اگرچه در دل
فقیر چهل روز بود مگر از خوفِ ممانعتِ ایشان گفتم ده پانزده روز در جواب گفتند خوب است
از پانزده روز زیاده آنجا نکنی چونکه آنجا بحمد الله و منه رسیدیم و پانزده روز سکونت ورزیدیم بعد
ازان یک ساعت ماندن هم مشکل شد و اینقدر سببها که باعث روانگی ما بود پیش آمدند که حیران
ماندیم خصوصاً بردِ شدید حتی که بعد از پانزده روز روز شانزدهم در آگبوت نشسته بودیم و آگبوت
بعد از یک شبانه روز روانهٔ اینطرف گردید و ما را طاقت نشد که پس بشهر برویم **منها**.
هم از نوشتهٔ حضرتِ ممدوح منقول است. سال اول که این فقیر بزیارت جناب اطهر
شفیع یوم المحشر صلے الله علیه وآله وسلم مشرف شدم بجای حضرت شیخ محمد مظهر صاحب دہلوی
ثم المدنی ولد حضرت شیخ احمد سعید قدس سرہٗ سکونت نمودم و قبل از رسیدن ما سه روز
حضرت شاه عبد الغنی صاحب محدث رحلت نموده بود در این میان شیخ محمد مظهر ابتدا
و کنایات این فقیر را برای مرید شدن سعی ها مینمود چونکه ایام اقامت آنجا همه وه روز بود اینجا
فی انار اللیل و اطراف النهار اکثر در حرم محترم میماند چونکه این فقیر مکارم اخلاق و محاسن
اوصاف حضرت ماما صاحب خود دیده بود بجاه و جلال شیخ محمد مظهر التفاتی ننمودم دران
اثنار خوابی دیدم که از طرف پای مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم اینجانب استاده
واز طرف سر مبارک نبوی صلی الله علیه وسلم جناب حاجی ماما صاحب استاده اند و
شباک روضه منوره اینقدر شفاف ولطیف است که مابان یک دیگر را خوب می بینیم
یک قائلی مرا میگوید که پیر تو آنست اشاره بحضرت ایشان میکنند. پس والله اعلم
که گوینده کیست چونکه بقندهار رسیدم این کیفیت ها را بلکه جمیع ما مضار امفصل میپرسیدند و بر بعضی سخنان حمد للهی میگفتند

اشاره بحضرت ایشان است که تاوی با خواهرزاده حضرت ایشان است ۱۲

مراد از حاجی ماما حضرت ایشان است ۱۲

Marfat.com

بیان حلیہ شریف ۔ بود حضرت ایشان میانہ قد نحیف البدن معتدل الاعضا لطیف المزاج فصیح اللسان قوی القلب صادق الفراست حلیم الطبع سفید پوست نازک اندام روی مبارکش از جوانی تا آخر عمر چون گل سرخ میدرخشید موی سر ہمیشہ میتراشیدند بلکہ صاحبزادہ گان و دیگر احباب را موی سر داشتن پسند نمی فرمودند کشادہ پیشانی درمیان دو ابرو اثر زخمی کہ در صغر سن رسیدہ بود بقدر عدسہ بدقت بیننده را ظاہر می شد میانہ چشم بلکہ بہ ریزگی اقرب سیاہی چشم بغایت سیاہ در آخر عمر نظر کم شدہ استعمال عینک میفرمودند بغیر عینک خط دقیق را بدشواری میخواندند اثر داغہا کہ مباعث ضعف بصارت از حکیم قندہاری دانستہ بودند بر صدغین ظاہر بلند بینی کہ نورانیت ازان ظاہر بود دو باریک بود باوجود بلندی فراخ دہان و میانہ لب درخشندہ دندان کہ تا آخر عمر دندان مبارکش چون مروارید میدرخشیدند۔ میانہ دندان افرق الثنایا محاسن مبارکش انبوہ و مسترسل در آخر عمر محاسنش اکثر سفید از محاسن مبارک زیادہ از قبضہ در طول میگرفتند سبلت شریف انبوہ کثیر الشعر طولاً و عرضاً موی سبلت را میتراشیدند بقدر چہار انگشت لب فوقانی را صاف میکردند و خط نمیگذاشتند خضاب نمیفرمودند مگر در سنہ ۱۲۹۹ھ یکبار خضاب حنا بجہت متابعت امر حدیث روز جمعہ فرمودہ بودند و دران ایام سکونت در تکہڑ داشتند و باز تا آخر عمر گاہی نکردند و خضاب و سمہ را مباح میدانستند سینہ مبارکش پر موخط موی سینہ تا ناف رسیدہ انگشتانِ دست میانہ اشعر الساعدین والساقین باوجود ضعف پیری درشت و برخاست و سواری سفر قوی تر و چالاک تر از جوانان بسا اوقات با بعضی از فقرا خوش طبعی موزون و حکایات رنگین میفرمودند و از خوش طبعی و نکتہ سنجی اہل مجلس دلتنگ نمی شدند و در آخر عمر در پیادہ روی تکیہ بر عصا میفرمودند و اکثر اوقات امراض مختلف چون بواسیر و نزول ریز شر

Marfat.com

وسرفہ تکلیف شدید میداوند باوجود آن اکثر چنان تحمل میکردند کہ غیر واقف را از مرض آن آگاہی نمیشد انگشتانِ قدم مائل بطول تھیکاہ قدم از زمین بسیار مرتفع قلیل التکلم کثیر التفکر حمول الشدائد صبور علی المصائب رضی اللہ سبحانہ وتعالی عنہ وارضاہ ؛

خاتمہ بالخیر

دربیان انتقال صوری حضرتِ ایشان ازین دار فانی وذکر تواریخ ومراثی کہ از فضلای عصر دراین باب املا شدہ۔ چونکہ طغرا نویسِ ازل نام بقائی جاودانی بر نامہ ہیچ آفریدہ جز بخامہ کُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ رقم نفرمودہ است ونقاش صور موجودات نقش حیات در صفحہ ممکنات ہر ذی روح مگر بقلم کُلُّ شَیْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ ثبت نہ نمودہ است۔ ہر کہ آمد بجہان اہل فنا خواہد بود وانکہ پایندہ وباقی است خدا خواہد بود ؛ تشریح این مقال وتوضیح این قصہ سراسر ملال این است کہ جناب مغفور مبرور حضرت ایشان قدس سرہٗ را از مدتی داعیۂ سکونت حرمین الشریفین دامنگیر بود شب وروز در این تہیۂ بہیۃ وارادۂ شریفہ بسر میبردند تا کہ در سنہ یکہزار وسہ صد وپانزدہ بتاریخ ۲۹ ماہ جمادی الاول کسی از مخلصانِ بندر کراچی بہ سبب تاکیداتِ حضرتِ ایشان در باب استخبار جہازات آتشی خطی بخدمت نوشت مضمونش آنکہ در مدت چہار پنج روز جہاز نیار خواہد شد چونکہ این مژدہ بسمع شریف در رسید بسرعت تمام تہیۂ اسباب سفر نمودہ از متعلقات واحباب خواہ مخواہ وداع نمودہ بتاریخ سوم جمادی الآخر بسواری کشتی بمعہ صاحبزادہ ہا وجماعتِ سادا تانِ کرام ومریدین ومخلصین از شہر تکھڑ روانہ کوٹڑی بندر گردیدند از باعث حدوث بلیۂ طاعون وممانعتِ حکام وقت دو روز در گدو بندر توقف افتاد بہر حال بتاریخ پنجم ماہِ مذکور باتمامی جماعت وقت شب بکراچی تشریف فرما شدند بصبح آن دلالِ جہاز

Marfat.com

طلب فرمودند مبالیغ نول خود و کسانیکہ بہمرکاب بسفر مقرر شدہ بودند باو تفویض نمودند کواغذات چٹی ہا بدست آوردند بندۂ خود راقم الحروف را بخریدن اسباب سفر حجاز مامور فرمودند بعد موجودی اسباب سفر معلوم شد کہ در تیاری جہاز ہنوز چند روز دیر است بنابران حسب عرضداشت مریدان و صاحبزادگان اسباب و خادمان را آنجا گذاشتہ خود مجرد برای چند روز واپس تشریف فرما شدند شب و روز در کمال انتظار بسر میبردند تا کہ بر انجام تیاری جہاز بندہ را برای خبر دہی جہاز بکراچی فرستادند آنچہ یومیہ احوال بوقوع میرفت از راہ ٹپال بخدمتش عرض میداشتم حضرت ایشان جواب می نوشتند چونکہ تحقیق آمدنی جہاز بخدمت نوشتم در مرحمت نامہ اخیر بدستخط شریف خود نوشتند ہر چند سعی کردیم نگذاشتند[1] فلا ادری الی خیر ام الی ضیر بہر حال شما اسباب و رفقای خود برداشتہ پس بیایند حسب الامر بحضور شریف رسیدیم اسباب و صندوقہای سفر را امر کشادن نفرمودند بلکہ ہمچنان بستہ داشتند ماہ مبارک رمضان در پیش آمد بندہ را بسفر نارہ مامور فرمودند و فرمودند کہ بتاریخ پانزدہم ماہ خود را پس برسانی کہ ختمہ شریفہ دیم در پس شما ادا شود حسب الامر الشریف بتاریخ پانزدہم بخدمت رسیدم و ختمہ شروع کردیم بتاریخ بیست و یکم باوجود کمال ضعف بنفس نفیس خود معتکف شدند و بہ انواع ریاضات شاقہ و بیداری شب ہا اعتکاف را بآخر رسانیدند روز عید فطر بمصلی تشریف بردن پیادہ چنانچہ عادت مستمرۂ ایشان بود از کمال ضعف نتوانستند بسواری اسپ تشریف بردند ضعف و قلت تناول غذا بحدی رسیدہ بود کہ فوق آن متصور نباشد بہر حال تا مسجد آمد و رفت میفرمودند بلکہ یکبار تا ٹنڈۂ محمد خان حسب استدعای سیادت مآب سید میان الہ بخش شاہ از غایت مہربانی کہ برسید مذکور داشتند تشریف فرما شدند روز جمعہ دہم شوال بمسجد جامع تشریف بردند چونکہ پسر بمسجد خود حسب عادت خود کہ ہمیشہ نماز جمعہ آنجا ادا کردہ آخر ظہر و سنن را در مسجد خود ادا میفرمودند۔

[1] معلوم باد کہ فاعل نگذاشتند متعلقات و احباب ظاہری نیست زیرا کہ از انہا بارہا رخصت گرفتہ وداع شدہ بودند ۱۲

Marfat.com

تشریف آوردند ضعف انقدر طاری گشت کہ تا مدتی برجای نماز استراحت گزین شدند
و طاقت ادائی سنن و آخر ظہر نداشتند از ہمین روز شروع بیماری ہای گوناگون شد وجود
شریفش محل عوارض مختلف گردید اطبا کہ حذاق وقت بودند چون سیادت پناہی سید
میان الہ بخش شاہ و برادرش میان غلام شاہ و مخدوم میان بصر الدین و سید غلام نبی شاہ
و شیخ احمد و غیرہم از استماع این خبر بخدمتش شتافتند و علاج حضرت ایشان را بجان منت
دانستہ کمر ہمت در خدمت بستند و مدت بیست روز انواع حیل و اقسام تدابیر معالجات بظہور آوردند اما چہ
با قضا نیست نچہ تدبیر ❊ یفعل اللہ ما یشاء قدیر ❊ از بارد بجز حرارت و از حار بجز برودت
بظہور نہ پیوست ۔ از قضا سر کہ انگبین صفرا فزود ❊ روغن بادام خشکی می فزود ❊ از ملیلہ قبض
شد اطلاق رفت ❊ آب آتش را مدد شد ہمچو نفت ❊ حضرت ایشان از ابتدای مرض
میفرمودند کہ استعمال دوا رخاص بجہت خاطر شمایان میکنم ورنہ ازین مرض شفایابی بنظرم نمی آید
و ہمیشہ از احباب و اولاد و احفاد و خدام خود حصر بچا و کنایتہ وداع میفرمودند و اگر کسی دعائے
شفایابی بحضور اقدس عرض میداشت میفرمودند دعای سلامتی ایمان بکنند ❊ ذکر بعضی
قدسیات و کلمات شریف کہ در ایام مرض بلسان حق ترجمان خود می آوردند بیت دیدم
شوال کہ روز ار بعا بود نماز ظہر با وضو و آداب ادا فرمودہ پرسیدند امروز کدام روز است کسی از حاضرین
خدمت عرض کرد کہ روز ار بعا است فرمودند جمعہ زود رسید و ما در وجود خود ہنوز طاقت می بینیم بندۂ
غمدیدہ دران وقت بخدمت مالش کف پای مبارک مشرف بود کہ حضرت ایشان این رباعی را
تکرار میفرمودند و از چشم مبارک آب حسرت میبارید و بر عمر گذشتہ تاسف میخوردند ۔ رباعی

روز قیامت ہر کسی در دست گیرد نامۂ ❊ من نیز حاضر میشوم تفسیر قرآن در بغل
قدسی ندانم چون شود سودای بازار جزا ❊ او نقد آمرزش بکف من جنس عصیان در بغل

Marfat.com

در اکثر اوقات ابیات حضرت مرشدنا جناب حضرت قیوم جہان قدس اللہ سرہٗ در قصیدہ طویلہ میخواندند کہ مطلعش این است ۔ ؎

الٰہی گرچہ بدکارم عقوبت را سزاوارم	امیدازحضرتت دارم تولئی رحمان یا اللہ
نشد صوم و صلوٰۃ ازمن نہ حج و نی زکوٰۃ ازمن	نہ سعی و رثبات ازمن بجز بطلان یا اللہ

ازجناب حضرت میان عبدالکریم صاحب منقول است کہ در وقتیکہ مخدوم میان بصرالدین بخدمتش رسید و نبض دید و گفت کہ حرارت جگر است علاج آن بہ مبردات مفرطہ چنانچہ کافور و کاسنی وغیرہما میباشد باید کرد حضرت ایشان این مصراع برزبان آوردند ع کین رہ کہ تو میروی بہ ترکستان است ۔ روزے در اوائل بیماری قاضی میان ابوالحسن بعیادتِ حضرتِ ایشان آمدہ در حضور نشستہ بود عرض کرد کہ حضرت تا بتاریخ سیزدہم یا چہاردہم ماہ ذیقعدہ انجام شادی کنتخدائی فرزندم غلام محمد مقرر است حضرت صاحب را نیز دعوت میدہم کہ تشریف فرما شوند و خس خانۂ ما را منور فرمایند حضرت ایشان فرمودند قاضی صاحب خوب است اگر حیاتی وفا کرد اما یک خدمتِ ما است آنرا بر تو میگذارم قاضی عرض کرد کہ آن کدام خدمت است حضرت فرمودند کہ در وقت غسل ما حاضر شوی و بطریق مسنون کار غسل را بانجام رسانی کہ غاسلین این دیار از باعثِ جہالت خود طریق مسنون نمیدانند از استماع این سخن در تمامی مجلس اضطراب و گریہ و ہای و ہوی ظاہر شد حضرت باز سخن دیگری در میان آوردکہ آن توجہ را از قلوب حاضرین برطرف فرمودند در ایام مرض ہمیشہ بانتجای تمام بدرگاہ الٰہی عرض مینمود الٰہی اگر خاک پاک حرمین الشریفین نصیبم نشد و نہ در زیر پای والد قدس سرہٗ و اجداد کرام جایافتم باری از روز جمعہ مارا بے نصیب مگردان ۔ روزی برادرزادہ کاتب الحروف برخوردار میان محمد اسماعیل کہ بعمر ہشت نہ سالگی بود در حضور نشستہ بود بطرفش دیدہ

Marfat.com

ونظر بسیار کردہ فرمودند بارک اللہ فیک من غلام گاہ گاہ این بیت بزبان مبارک می آوردند
عمر برف است آفتاب تموز ؛ اندکے ماندہ خواجہ غرہ ہنوز ؛ روزی آب زمزم شریف
جہت استشفا بحضورش حاضر نمودم بامید آنکہ حسب مضمون حدیث شریف ماء زمزم
لما شرب لہ از حضرت تعالیٰ شفای خود خواہند طلبید حضرت ایشان برای تعظیم و تکریم
زمزم شریف چنانچہ عادتش بود برخاستہ رو بطرف قبلہ کردہ فرمودند الٰہی آب زمزم را برای
مغفرت ذنوب و سلامتی ایمان مینوشم تو قبولش فرما۔ در ایام شدت بیماری روزے
عقیدت مند اخوند لطف علی متلوی والہ کہ بحضورش جہت عیادت آمدہ بود حاضر شد بعد عافیت
پرسی حضرت ایشان فرمودند اخوند ہمیشہ از خوردی و جوانی انواع امراض ہمراہ داشتم
بہ کسی اظہار آن نمی نمودم بہر حال با مردم نشست و برخاست میکردم اما این مرض اینقدر
غلبہ آوردہ کہ در وجود ہیچ طاقت باقی نگذاشتہ۔ اخوند عرض کرد کہ حضرت تا حق سبحانہ و تعالیٰ
سایۂ آنحضرت را از سر ہا یان کم نگرداناد۔ فرمودند حق سبحانہ و تعالیٰ ما و شما یان را در سایۂ طوبیٰ
بہم یکجا فرماید و ہمان سایہ را از سر ہا یان کم نگرداند۔ از جملۂ وصایا کہ در باب تکفین و تجہیز خود
فرمودہ آنکہ قبر ما را بہ خشت پختہ و چونہ بند نکنید کہ میت از شنیدن آواز آذان محروم میشود و
کسے بر قبر بوسہ ندہد و باران کہ رحمت الٰہی است از قبر بند نشود و بر قبر قبہ بنا نشود و خیرات
بہ نیت خالص برای رضای الٰہی شود مسافر و گرسنہ و برہنہ را خیرات دادہ شود۔ بارہا میفرمودند
کہ از موت و لقای الٰہی ہیچ غم و رنجی ندارم چنان خوشنودم کہ گویا کسی بباغی میرود۔ اشتیاق
لقای ارحم الراحمین بحدی غالب داشتند کہ در تحریر آوردن محال۔ روزی فرمودند خدایا
مرا از این گندہ خانۂ اینجہان بزودی بروح و ریحان آنجہان برسانی۔ روزی فرزند کلان
جامع این کلمات عبد اللہ نامی کہ بعمر یازدہ سالگی بود بحضورش آمدہ بطرفش روی مبارک

Marfat.com

گشتانده بلغتِ افغانی کلامی بر زبان آوردند که معنی اش این است۔ پس از امید بخداوند تعالیٰ امید بتو است۔ در ایام شدت مرض بسا اوقات کلمہ اَلرَّفِیْقَ الْاَعْلٰی بر زبانِ مبارک می آوردند۔ روزی در ایامِ شدتِ مرض بعد ادای نماز ظہر این بنده را مخاطب فرموده بغیر یک شخص که محرمِ راز بود دیگر ہیچ کسے حاضر نبود وصیتہای بلیغ فرمودند و نوازشہائے زائد التحریر بحالت این مسکین نمودند و فرمودند که مرضم ساعت بساعت در زیادتی و غلبه است والله اعلم که بعد از این در وقت فرصت فرحتی دست دہد یا نه به اوامری که دران صلاح معاش و معاد باشد مامور ساختند و از احوال و اوضاع ابناءِ زمان که بظاہر در لباسِ دوستانند مفصل مطلع ساختند و اسراری که واجب الکتمان است در میان آوردند در آخر اینہمه حکایتہا و اسرار نہانی این بیت خواجه حافظ شیرازی بر زبانِ مبارک آوردند۔ ؎

آسایشِ دو گیتی تفسیرِ این دو حرف است با دوستان مروّت با دشمنان مدارا

باز فرمودند اَقُوْلُ قَوْلِیْ هٰذَا وَاَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِیْمَ از جای نماز بآرام گاه التفات نمودند و آرام فرمودند۔ روزی برای عیادتِ حضرتِ ایشان ساداتانِ کرام حاضر آمده بودند سید زین العابدین شاه دران جماعت حاضر شد چون چشم مبارک بر سید مذکور افتاد بتاسفِ تمام باو مخاطب شده فرمودند تو میران محمد شاہی چرا نزدم بسیار نمی آئی سید مذکور وغیره حاضرین مجلس ہمه در گریه شدند چشمِ مبارکِ حضرتِ ایشان ہم پُر آب گشت در این مرض اخیر از خویش و بیگانه بطریق تودیع دعا میخواستند و به التجای تمام ساعت بساعت بدرگاهِ الٰہی متوجه میشدند۔ بلی ؛ در ہر پیره زن مے زد پیمبر ؛ که ای زن در دعاہا یادم آرید ؛ شنیدستم که شیرانِ شکاری ؛ در این ره خواستند از مور یاری ؛ اطبا حاضرین علاجہائے عجیب و غریب بعمل می آوردند اما بجز تاثیرِ مخالف دیگر نتیجه بران مترتب نبود میان محمد ہاشم

برائے دفع مدت بواسیر بخور عشبہ عرضداشتہ بود چونکہ در استعمال آوردند ہر آئینہ تخفیفی در مرض
دیدند صبحی آن میفرمودند قرابادین ہا و اکسیر ہا ہمہ در دروغ محمد ہاشم کلڑی والہ راست
علی کل حال مرض یوماً فیوماً در تزاید و ضعف در غلبہ و اشتہای غذا در قلت تا کہ روز
خمیس غرۂ ذیقعدہ بروجود شریفش ضعف قوی طاری گشت و علاجہا را بند فرمودند
مگر خاکہ مروارید و امثال آن کہ مفرح قلب باشد بموجب خاطر اطبا تناول میفرمودند و
نمازہا را بروقت خود بشوق تمام ادا میفرمودند تا کہ طاقت استعمال آب داشتند وضو میفرمودند
بعد غلبۂ ضعف تیمم میکردند نماز ظہر و عصر و مغرب روز خمیس در کمال ضعف و بیخبری از امور
دنیا ادا فرمودند نماز عشا را بر چہارپایہ بہ تیمم ادا نمودند و بر جای خود استراحت فرمودند اضطراب
خواق آرامش نمیداد در شب دوسہ نوبت اشارہ بنشستن میفرمودند راقم الحروف بشرف
حضور مشرف بود و بخدمت مشغول در بغل می نشانید حضرت ایشان میپرسیدند آیا نماز عشا خوانده ایم
یا نہ عرض میکردم کہ بلی نماز عشا ادا فرموده اند باز بر جای خود مستغرق شہود حضرت معبود می نشستند
واز دنیا و مافیہا نظر شریف برداشتہ منتظر رحمت الٰہی کہ چارہ ساز بیچارہ گان است و رحمت فرما بحال
وارماندگان است می بودند وقت اشراق روز جمعہ در عین استغراق بآواز بلند و لسان فصیح
بغضب و شدت تمام کلمۂ بزبان افغانی دو مرتبہ فرمودند کہ معنی آن این است بیرون شوای
بدبخت یا این بدبخت را بیرون کنید حاضرین ازان در تعجب ماندند کہ متکلم با کیست و مخاطب کہ
آخر دانستند کہ سخن از جای دیگر در میان است دران وقت در کمال اضطراب تفسیر جلالیہ
کہ در وظیفۂ حضرت ایشان بود و ہمہ را بحواشی متفرقہ بدستخط شریف خود مزین کردہ بود و در طاقے
نہادہ بود نظر شریف بران دوخت بندہ راقم کتاب شریف کہ محبوبش بود برداشتہ بر سینۂ مبارکش
نہاد و در ہمان حالت ہر دو دست مبارک را بالائی کتاب بر سینۂ خود داشتند و از اضطراب

Marfat.com

تسکین فرمودند القصہ جماعہ صاحبزادگان وحضرات بقرارت قران شریف وتہلیل مشغول بودند حضرت ایشان بکمال استقلال وثبات تن رابقضای حبیب خود سپردہ منتظر امر الٰہی بود تاکہ وقت چاشت روز جمعہ تاریخ دوم ماہ ذیقعدہ سنہ یکہزار وسہ صد وپانزدہ طائر روح شریفش از تنگنای قفس این دار فانی باوج عزت وصال الٰہی پرواز نمود وجان شیرین بجان آفرین تسلیم نمودہ شربت وصال حضرت معبود لایزال چشیدند اَلْمَوْتُ جِسْرٌ یُوْصِلُ الْحَبِیْبَ اِلَی الْحَبِیْبِ

من زتن خالی شوم او از خیال ٭ تا خرامم در نہایات الوصال ٭ داغ مفارقت والم مہاجرت بر دلہای احباب گذاشتند ؎ ہر آنکہ زاد بنا چار باید ش نوشید ٭ زجام دہر مئی کُلُّ مَنْ عَلَیْہَا فَانٍ ٭ چونکہ مرہم این زخم دلدوز جز مصبوری نہ وعلاج این مرض جگر سوز غیر از شکیبای نیست باچشم گریان وسینہ بریان غلغلہ کلمہ طیبہ اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ از ہمگنان بفلک الافلاک رسید عزیزی رباعی فرمودہ کہ مناسب این مقام است ۔ رباعی

زدست گریہ کتابت نمیتوانم کرد	کہ مے نویسم ومعشول میشود فی الحال
زآہ ونالہ حکایت نمے توانم کرد	کہ صد گرہ بگلو مے فتد بوقت مقال
یاد وصال میکنم سینہ کباب میشود	شرح فراق میدہم دیدہ پُر آب میشود
گر تقلم در آورم شرح ملال وحزن را	از قطرات اشک من نامہ خراب میشود

الحاصل شرح این حادثہ جانگداز نہ بحدی است کہ در تحریر آید وبیان این سانحہ حسرت طراز نہ بنوعی است کہ در تقریر آید اما ۔ چو رو نمی نگردد خدنگ قضا ٭ سپر نیست مر بندہ را جز رضا زخم دل را بہ مرہم کلمہ طیبہ اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ تشفی دادن اولیٰ وآتش مفارقت ومہاجرت را بآیہ کریمہ اِنَّکَ مَیِّتٌ وَّاِنَّھُمْ مَّیِّتُوْنَ تطفی نمودن احری است ؎

زین مصیبت جای آن دارد کہ چشم آفتاب	دامن گردون زاشک گرم آلاید بخون

Marfat.com

لیک با حکم قضا جانرا چو می افتد رجوع مرجع دل نیست جز اِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ

اَلْقَلْبُ یَحْزَنُ وَالْعَیْنُ تَدْمَعُ وَاِنَّا بِفِرَاقِكَ لَمَحْزُوْنُوْنَ یَا قِبْلَتِیْ وَلَا اَقُوْلُ اِلَّا مَا یَرْضَی الرَّبُّ تَعَالٰی شَانُہٗ اَللّٰھُمَّ اغْفِرْہُ وَارْحَمْہُ وَاَکْرِمْ نُزُلَہٗ وَبَارِكْ لَہٗ فِیْ سَفَرِہٖ وَنَوِّرْ لَہٗ فِیْ قَبْرِہٖ اَللّٰھُمَّ اَجِرْنَا فِیْ مُصِیْبَتِنَا وَلَا تَحْرِمْنَا اَجْرَہٗ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَہٗ وَاجْعَلْنَا فِی الْبَاْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ مِنَ الصَّابِرِیْنَ الَّذِیْنَ اِذَا اَصَابَتْھُمْ مُّصِیْبَۃٌ قَالُوْا اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ ط وَاَسْئَلُكَ حُسْنَ الْخَاتِمَۃِ بِفَضْلِكَ وَکَرَمِكَ وَجُوْدِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ

ذکر تواریخی کہ بعد از وصال حضرت ایشان از فضلا و شعرای وقت رسیدہ اند۔

از جناب سید میان اسد اللہ شاہ متخلص بفدا ساکن شہر تکھڑ۔ وھو ہذا

اے حبیب خالق یکتا انیس جان ما — وے طبیب جملہ علتہا و دردم را دوا

یا انیسی یا عظیم الخلق یا کشف الکروب — یا دلیلی یا وکیلی یا ولی المجتبا

ماندہ ام جان بر لب از ہجر تو ای وجہ الجمیل — تا بچند از ناز بر رویت حجاب از اختفا

از چنین دلبند عالم چون نگرید خون شفق — از ثقال حزن او پشت فلک در انحنا

چون ننالد بلبل مسکین چو دور افتد ز گل — آن گل و ریحان در گلشن نمی بینم چرا

جملہ جانہای جہان بیجان ملند از رحلتش — چشم عالم تیرہ گشت از صرصر رنج و بلا۔

از فراقش در مریدان نالہ و احسرتا — در ملائک حور و غلمان خیر مقدم را صدا

اے دریغا از سر ما رفت آن سرتاج دین — تاجدار اِنَّمَا یَخْشٰی ملیک اھتدا

اولیاء اللہ لا خوف علیہم مکنتش — از ولا ھُمْ یَحْزَنُوْنَ آمد مقام ارتضا

نائب شرع نبی محبوب رب العالمین — صدقش از صدیق اکبر یافت زیب انجلا

از عطای حضرت فاروق و عثمان و علی — سطوت اعدای دین حلم و حیا علم و ولا

Marfat.com

در مقام اُدْخُلُوْا فِی السِّلْمِ از سلمانؓ سلیم — قسمتش از قاسم آمد جملہ اقسام تقا

بر محک آمد چو جعفرؓ ہمچو زر جعفری — از طلائی کیمیایش مس دلہا چون طلا

از مزید منتش ممنون سلطان بایزیدؓ — از سر نو یافت زر نقش بہاء الدین بہا قدس سرہ

از کمالاتش مجدد در کمال افتخار — باغ احمد تازہ تر شد از سحاب اعتنا

صِبْغَةَ اللّٰهِ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةً — رنگ بیرنگیش از رنگ نبی مصطفاؐ

قطرۂ از بحر فیضش خلوت اندر انجمن — ابتدای مستفیضش انتہائے منتہا

آفتاب برج معنی ماہتاب اوج فضل — سرو بستان ولایت مطلع صبح صفا

عرش و فرش و تحت و فوق از استضائیش مستضیٔ — شمس بازغ از درخش برق او مثل سہا

زو تجدد در مآت ثالث و رابع عشر — در شریعت در طریقت در حقائق اتقا

نقشبند نقشبندان سرور سرہندیان — قطب ارشاد مدار و دور شاہ اصفیا

واقف آیات قرآن کاشف حق الیقین — حظ اوفر حق ز علم مِنْ لَّدُنْ کردش عطا

از اضافاتش عبودیت برحمان الرحیم — زان بشاہ عبدرحمان قدس سرہ شد شہ ارض و سما

روز جمعہ دویم از ذی قعدۂ نصف النہار — شد مشرف با وصال حق بحسب اقتضا

چون نیاید از اساطیر کمالش نقطۂ — بہتر است این تا کند اہل اجابت این دعا

یا الٰہی تا ابد بادا منور این زمان — از لموع حضرت نورین شمسی اہتدا

آہ بے سر ماند از ترحیل آن قیوم دین — ملک و دین و علم و عمل و جود و کرم فیض و ہدا

ہر دو مصراع اخیر و مہملات و معجمات — گیر تا آید وصال آن مہ افق العلے

مصدر رمز الحقائق و فرد علم و بے بدل — قطب اقطاب شہ دا عدل مکمل مقتدا

صد سلام از بندۂ مسکین فدا زو یک علیک — باد خاک مرقدش در ہر دو چشم توتیا

۱۳۱۵ — ۱۳۱۵

Marfat.com

ایضاً از فدا تاریخی کہ از ہر مصرع مادۂ تاریخ می برآید معہ سائر صنائع وبدائع

آہ از ترحیل آن حسن آفتاب ۱۳۱۵

مخزنِ اسرار حق دلدادۂ ۱۳۱۵

نور پاش قدوہ روشندلان ۱۳۱۵

در یکنون نقش او نقشِ ازل ۱۳۱۵

عیسوی دم کاشفِ مکتوم راز ۱۳۱۵

باب حلم وماحی کفر وضلال ۱۳۱۵

کوکبِ برجِ ولایت تاجدار ۱۳۱۵

سرورِ سرہندیان ابرِ کرم ۱۳۱۵

بایزیدِ وقت صاحب اعتبار ۱۳۱۵

کعبتی شہ عبدرحمان منجلی ۱۳۱۵

اسطوانہ دین ختم الاولیاء ۱۳۱۵

خواجہ کونین ارشاد پناہ ۱۳۱۵

بادشاہ اسلام وکاشف بینات ۱۳۱۵

بحر انوارِ الٰہی ذوالجلال ۱۳۱۵

مضمحی از نور او ملک ملک ۱۳۱۵

فخرِ علمای جہان والامقام ۱۳۱۵

شمع مجلس وصاحب ارشاد عام ۱۳۱۵

وان بصنع مہلات ای ہوشدار ۱۳۱۵

بر سپہرِ علم انور ماہتاب ۱۳۱۵

بر طریق از بہرِ حق استادۂ ۱۳۱۵

مقتدائی عمدۂ مستکملان ۱۳۱۵

بحرِ عمان خازن علم وعمل ۱۳۱۵

بیکسان را دستگیرِ چارہ ساز ۱۳۱۵

در پناہِ دینِ فضلِ لایزال ۱۳۱۵

سرورِ دنیا ودین عالی تبار ۱۳۱۵

در کمال الرشد در عالم علم ۱۳۱۵

شاہ عالم قطب ارشاد ومدار ۱۳۱۵

لمعۂ نور وخازن علمِ علیؓ ۱۳۱۵

ماہ تابندہ سراج الاتقیا ۱۳۱۵

کعبۂ دل دستگیری دستگاہ ۱۳۱۵

کعبۂ اشراف وکانِ محسنات ۱۳۱۵

بر سپہرِ سلطنت بدرِ کمال ۱۳۱۵

از سماک آمد مشرف تا سمک ۱۳۱۵

مصدر نور الحق صدر الکرام ۱۳۱۵

با احد اہلِ شریعت را امام ۱۳۱۵

سال او فق آن رفیع اقتدار ۱۳۱۵

Marfat.com

سرور احرار صدر سمح وال	۱۳۱۵	مورد اسرار و مسرور کمال	۱۳۱۵
روح مسرور در لمعہ ارم	۱۳۱۵	طارم للصدر و مدار کرم	۱۳۱۵
جامع الصنعات گیری پیشوا	۱۳۱۵	ہان براری وصل ابہر اتقیا	۱۳۱۵
کن لنوزع چار چند[۱] ہر کلمہ را	۱۳۱۵	یک بیفزا ضرب حب دہ سابقا	۱۳۱۵
طرح عشرینی نمای دلکشا	۱۳۱۵	زن در اسلم[۱۳۱] خمسہ عدہ میفزا	۱۳۱۵
گیر ہر مصرع ز وصل شاہ ما	۱۳۱۵	قدوۃ الارشاد محبوب خدا	۱۳۱۵
عام تولید مقرب راہ رو	۱۳۱۵	آفرین طرز از فدا احقر شنو	۱۳۱۵
شاہزادہ زاد با فیض و ہدا	۱۲۴۴	مصدر اعطف مکرم مہتدا	۱۲۴۴
عمر اعلا معلم مکتوم راز	۱۲۴۴	باہدا جواد اہدا پاکباز	۱۷
باد فایز فیض مصطفوی فدا	۱۳۱۵	از فیوض ساطعہ نور ہدا	۱۳۱۵

صفت صنعت جامع اولا ہر کلمہ را کہ خواہی از واخذ وصال حضرت قدس سرہٗ نمائی اعداد ہمان کلمہ را چہار چند کن و یک بر او اضافہ کن بعدہٗ در دہ ضرب بدہ و از ماحصل ضرب بیست بیست ملح کن آنچہ باقی ماند او را ضرب اسلم[۱۳۱] دہ و در ماحصل ضرب پنج اضافہ کن تا سال وصل بر ہمن گردد بر این جناب طریقت مآب مسند آرای درگاہ لواری شریف جناب میاں محمد سعید صاحب تاریخی نوشت کہ از نصف اول ہر مصرع تاریخ تولید و از نصف آخرش تاریخ وصال آنحضرت ظاہر گردد و غزلے در بیان حال در اول اورند و ہو ہذا :-

[۱] در این صنعت اعداد ہر کلمہ گرفتن اتفاقی است ورنہ عدد ہر حرف حتی عدد الف کہ یکیست ہمین فائدہ بعد از عمل می بخشد و نیز چار چند کردن اتفاقی است گو ہر چند لکن کہ زوج باشد ہمین فائدہ مید ہد چون دو چند و چار چند و شش چند و ہکذا الی غیر النہایۃ ہمانکہ مدار این صنعت بر زیادت یک است کہ بعد از ضرب در دہ ہمہ حاصل می ماند سوای حاصل ہمین یک در دہ کہ دہ میشود پس از ضرب اسلم و اضافہ پنجسال وصال ظاہر میاند ۱۲

Marfat.com

غزل بیان حال

ہر یک از شعرائے در سال سفت — ہر یکے طرزِ بلاغت را بگفت
لیک طرزِ گفتۂ شان باز گفت — سیر در لوزینۂ کردن نہفت
با قدیم آوردن و نامِ جدید — یا بشکر خوردنِ صبر است جفت
اے بباید تخم بنہادن کہ پیش — نے بباغ شاعری آن گل شگفت
ہمچو جامی کن رہا شرمندگی — صاف و دُرد آور بمحفل پیش مفت
بادہ بخش و ساقیٔ دین دل ربا — کے بزاد و کے بتختِ کور خفت
بین بطرزِ نو سعید اشک ریز — خارِ غم از صحنِ کاخ دل برفت

تاریخ بطرزِ جدید

فضل داور بود عالی ۱۲۴۴ — خواجہ کش سرہندیان ۱۳۱۵
خاتم علم پیامی ۱۲۴۴ — ملجاء زہ شیخ و شاب ۱۳۱۵
کاشفِ فرقانِ حاجت ۱۲۴۴ — سرِ مخفی را عمید ۱۳۱۵
مہ بخلوت انجمن زی ۱۲۴۴ — انما یخشی بریق ۱۳۱۵
چاق شطرنج تصفح ۱۲۴۴ — سیر یک شہ یاد داشت ۱۳۱۵
فخر عالم جہد داور ۱۲۴۴ — عبد رحمان ظل ہو ۱۳۱۵
حق بدیدہ مخلصانش ۱۲۴۴ — خون گریان فزع کار ۱۳۱۵
کیست کو بر سر نوری خون ۱۲۴۴ — نگرید زار و فاس ۱۳۱۵
دل سعید این مصرعت ۱۲۴۴ — ہر شعب تولید و وفات ۱۳۱۵

دست بوسان عیش گیران ۱۲۴۴ — عشق جوشان جانفشان ۱۳۱۵
یاسمن باغ نویدی ۱۲۴۴ — دوحۂ دل ارغوان ۱۳۱۵
غازی حق عدل واجد ۱۲۴۴ — نور راسخ و لحق جان ۱۳۱۵
عشوۂ شد ہوش در دم ۱۲۴۴ — باز گشتش در کیان ۱۳۱۵
زین کہ فرزین دم بدستش ۱۲۴۴ — بیذق از عرصہ طعان ۱۳۱۵
فیض ہادی قطب اکبر ۱۲۴۴ — کشت بہ فر در جنان ۱۳۱۵
سدہ جویان جان نثارش ۱۲۴۴ — خاک در سر و فلس جان ۱۳۱۵
عشق سازتان اندر ۱۲۴۴ — لجہ ویل و صد فغان ۱۳۱۵
بر وہ میلاد او خوشی گہ ۱۲۴۴ — در وحین بر فوت شان ۱۳۱۵

بر این سیادت پناہی فدا حسینی تاریخی نوشت کہ از ہر مصرع سنہ عمر ۷۱

وسنہ تولید ۱۲۴۴ وسنہ وفات ۱۳۱۵ مشہود میگردد۔ وہو ہذا

خ ہا حزن آن مطلع سرو لا رفت از جہان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ پاک امجد چارہ سازی مقتدای عارفان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ پاکبازی زیب دہ آن خازن اسرار گنج ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ بود مہدی نائب شرع محمد حق شناس ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ بدر دین بدر سما رشد صاحب عقل وفہم ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ مہبد رو جہی رضی اللہ عنہ طالبا ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ الم واقف سر فرقان ولوز عدل ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ زبدۂ اہل رشاد آن مورد فیض وولای ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ بابدا محبوب قدسی خاص رحمان عبدہ ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ یوح مجد دین پناہ سر سبحان الذی ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ باحد دایم بذات حق محو لایزال ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ بادب این آمدہ رحلت ولادت سنۂ

واویلاہای رحلت کردآن عین الیقین ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ بوی احمد سرو ناز مرشد ہر انس وجان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ بزم ایزد کا فل دنیا ودین فخر زمان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ ناہد وامجد بہین نو بادۂ باغ جنان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ مہبط اجواد ارحم خواجۂ سرہندیان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ محو ابدی نیکنامی مخزن سر نہان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ کلی ابد فیض اعلیٰ عطیۂ والامکان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ احمدی آداب ثانی احمد وکبر انشان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ وجہ محمد لحاظ اللہ علمہ البیان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ اطیب امجاد حق بین فائض معجز بیان ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ جاہ جم او حد سکندر مدحت وصاحبقران ۱۳۱۵ ۱۲۴۴
۷۱ نو بیاب از جان فدا ہر مصرع ای ہر کاروان

ایضاً تاریخی برادر راقم الحروف میان محمد حسین صاحب متخلص بہ سرہندی نوشتہ

ان مشتمل بر ہفت بند وہر بند مشتمل بر ہفت بیت ودمع بیت فاصل ہر بند ہشت بیت میشود الا بند ہفتم کہ بر عایت اتمام شصت دوازدہ بیت است

بند اول

چہ ماتم است کہ ظلمت بر اینجہان افگند — چہ ظلمت است کہ شورش در آسمان افگند
چہ نوحہ وچہ عزا وچہ ماتم وچہ غم است — کہ اضطراب قیامت در انس وجان افگند

Marfat.com

چہ محنت است چہ نقمت چہ آفت و چہ بلا است
کہ شور و زلزلہ در قصر کن فکان افگند

خروش و جوش جہان بر قیام یوم قیام
سپہر بر شدہ را نیز در کمان افگند

بروی مہ کہ خط نیل از کلف بکشید
ز گوش چرخ کہ درہای اختران افگند

عصا ز خط شعاعی ازان بدست خور است
کہ ظلمت غم خاکش بدیدہ گان افگند

چہ حالتی است موحش کہ در صوامع قدس
خروش و غلغلہ در جمع قدسیان افگند

اگر نہ سایۂ حق سایہ از جہان برداشت
شہ زمان و مکان راہ لامکان برداشت

دریغ و درد کہ حال جہان دگرگون شد
کہ جان پاک جہان از جہان بیرون شد

فغان کہ مہر منیر سپہر فیض و تقا
افول گشت و چو سایہ بخاک مقرون شد

مجوی علم معارف کہ کنز فضل و کمال
چو گنج در تہ خاک سیاہ مدفون شد

فغان کہ گوہر بحر حقائق و عرفان
چو قطرہ در صدف قبر رفت مکنون شد

زمین بعرش مقدس فرو نیارد سر
کنون کہ در دل وی نور پاک مخزون شد

ز حزن لیل سیاہ پوش شد چو لیلی گشت
ز غم شفق چو بخون در نشست مجنون شد

ز چشم ہای زمین چشمہ ہا چنان جاری است
کہ رفتہ رفتہ در آمیختند جیحون شد

سزد کہ افتد بر سنگ شیشہ افلاک
مکونات دو عالم کنند بر سر خاک

ببین کہ چرخ جفا پیشہ گرم بیداد است
نگر کہ از ستمش عالمی بفریاد است

در این چمن گل بیخار عاقبت نشگفت
کہ مثل لالہ بر او داغ مرگ ننہاد است

ز بند غم ثمر سرد گشتہ عقدۂ دل
فسانہ ایست کہ گویند سرو آزاد است

Marfat.com

چو چشم خویش ازین غم ملول شد نرگس
چو جعد خویش بہ پیچ و بہ تاب شمشاد است

ز عمر یکدمہ صد خندہ ہائی خوش دارد
گل است آنکہ ازین غم بمرگ خود شاد است

سحاب راز غمش تا ابد بصد حسرت
بچشم آب بدل آتش و بلب باد است

ہزار گرچہ ز عشرت ہزار زمزمہ داشت
کنون ز نظم مراثیش جملہ انشاد است

فغان و درد کہ انوار شمع وادی طور
ز چشم ما شدہ در پردۂ خفا مستور

کجائی ایکہ بدل بے تو درد موفور است
دل خراب ز جنس غموم معمور است

کجا است نور الٰہی کہ چشم خور بے او
چو صبح ماؤ چو شام فراق بے نور است

گہی است طالع گہ غارب آفتاب جہان
فغان کہ مہرم تا روز حشر مستور است

چو حشر صبح شب فرقت ممات آمد
پسندم از ہمہ اصوات صوت ناقور است

ازان ہمیشہ سحر میکند گریبان چاک
کہ روئی روز ز ماتم چو لیل دیجور است

کشیدنی است مرا بار ہجر تا عرصات
فغان کہ بار گران است و راہ ہم دور است

باختیار ندادیم دامن تو ز دست
ولے بہ خواہش جبار بندہ مجبور است

اگرچہ پیش شدہ فائز فنا و بقا
فنائی محض کنون گشت در بقای خدا

ورائی حیطۂ وصف است رفعت شانش
سوای حوزۂ مدح است قدر رجحانش

ز کلک بال ملائک بلوحۂ محفوظ
تمام می نشود وصف علم و عرفانش

سپہر نامہ شجر خامہ بحر آمہ شود
چو جبرئیل طراز د ز سر ایقانش

قضا ز روز ازل تا ابد بخامۂ مہر
بلوح چرخ کشد وصف ذوق و وجدانش

Marfat.com

ثنائی او بحقیقت بود ثنائے خدا
شدند زان ہمہ کر و بیان ثنا خوانش

فراز عرش چو صد ہا عروج کرد آخر
عروج عبد سرانجام شد بر حانش

ز علمِ او چہ نگارم کہ عقل کل صد سال
علوم عقل ہمیخواند در دبستانش

(تتمہ اسم شریف)

زفرقتش بجہان است در دورنج و وعید
زمقدمش بجنان است عیش و عشرت و عید

مگو سخن زگلستان کہ ضمیران رفتہ
مجو خبر زبہاران کہ ارغوان رفتہ

مران قلم بہ نکاتِ بدیع سرہندی
کہ شعر فہم نماند است و نکتہ دان رفتہ

ہزار گل کہ شگفتے بگلشنِ طبعم
کنون زدرنج بران بوستان خزان رفتہ

سخن چہ پیش کنم درمیانِ آن جمعے
کہ فرق از وسطِ کاہ و زعفران رفتہ

ازان شدہ است دماغ جہان چنین مختل
کہ قطب و قبلۂ عالم ازین جہان رفتہ

ندید در خورِ خود کارگاہِ دنیا را
بباغ خلد ازین تیرہ خاکدان رفتہ

خدا بہ جنت عدنش چنان مقام دہد
کہ فکر ہیچ بہشتی بکنہِ آن نرسد

دلم ز عقل چو تاریخ رحلتش درخواست
زسوی عالمِ بالا چنین صدا برخواست

کہ ہر چہ ہست دراین جلوہ گاہِ کون و فساد
زبانِ جملہ بتاریخ رحلتش گویا است

چو خواستی کہ ز چیزے تو این خبر پرسی
نہ احترام دو چندان نمودنش اولی است

پس آن زمان ز کرم تاج اسم ذات بنہ
بفرق او کہ بسے نور بخش حسن افزاست

اگر ز خواب گران ہیچ دیدہ نکشاید
بگیر آب بروئش کہ این علاج دواست

اگر ہنوز نفہمد ز ہر چہ مالک اوست
بگیر شش شش از گر ترا ہوای سزاست

Marfat.com

اگر بماند قلیلے چو برق شعلہ دراو
بزن مترس کہ بخشندۂ گناہ خدا است

دو گل بدہ پس ازاین تا شود ز تو خورسند
بپرس تا بتو گوید جواب بے کم و کا است

بصبح جمعہ بروز دوم ز ذی قعدہ
ز روی انور خود باغ خلد را آرا است

گر آفتاب کنون از حمل بود تابان
ز نورِ قبلۂ ما باغ خلد پر ز ضیا است

ہزار گونہ سلام و دعا ز سرہندی
رسد بروح تو تا خاتم الکلام دعا است

۱۳۱۵

بہارِ باغ جنان سالِ رحلتش می دان
چو شد ز فضلِ الٰہی بہارِ باغ جنان

بدانکہ برای طرز جامع طریقہ کہ احقر اختراع کردہ چنین است کہ از ہر چیزی کہ خواہند کہ تاریخ معلوم کنند نخست عددِ آن مضاعف[1] کند و تاج اسم ذات یعنی الف بیفزاید بعدہ برو آب زند یعنی در عددِ آب کہ سہ است ضرب کند بعدہ ازان چہ مالک او است شش شش بگیرد آنچہ باقی ماند دراو شعلہ کہ عددش چہار صد و پنج است زند بعدہٗ دو گل بدہد یعنی عدد دو گل کہ صد می شود بران بیفزاید تا تاریخ ظاہر شود ❊ ❊ ❊

فصاحت شعار اخوند لطف علی تاریخی نوشتہ و خوش گفتہ۔ وہو ہذا۔

اے وای دلم خون شد زین درد دمادم
کو آنکہ ہمیکرد ترحم بر حالم

فریاد کہ فریادرسِ ما بشد از ما
بیچارہ ام اکنون کہ کند چارۂ کارم

ایامِ نشاط و طرب از ما بگذشتند
اے ہمنفسان وای کہ ماندیم بماتم

صد وای کزین عالم بگذشت ز ما پیشر
آن مشفق و آن مرشدِ ما غوث معظم

آن خواجۂ ما خواجۂ دوران کہ باسمش
تو عبد رقم سازو بہ رحمان بکن ضم

آن پیشروِ اہل کرامات و کمالات
تا بود در اقطاب زمان بود مقدم

(۱؎ این حاشیہ بر صفحہ ۱۸۹ باید دید)

Marfat.com

از غوثیتش خلعت فرمود عطا حق — وز فردیت و خلت و قیومیتش هم
دیدم نه عدیلش بزمین هیچ زمانے — هم پیر فلک پیر چنین دیده بود کم
گلزار جهان داشت بدو آب و نضارت — کز فیض و عطا بود بعالم یم و فلزم
زین دار فنا رفتنش اندوه بما داد — در خلد به تشریفش حوران همه خورم
پرسیدم تاریخش برداشته آهے — فرمود بمن هاتف درد و الم و غم
۱۳۳۱ ۱۶ ۱۳۱۵

ایضاً خوندمذکور فرمودہ قطعہ ثانی

هزار آه زین رنج و درد و ملال — که شد ناگهان ز اتصال انفصال
شهِ عبدرحمان مولاے ما — بمعنی و صورت عدیم المثال
ز نسلِ مجدد شهِ ملکِ دین — شد از فضلِ قیوم صاحب کمال
زهے جامع علم و رشد و هدیٰ — زهے قامع جهل و کفر و ضلال
زهے غوثِ دوران قیوم دین — سرِ جمله اقطاب و تاج الرجال
طریقت چنان یافت ز و تازگی — که از خواجه احرار و میرِ کلال
ز فیضش جهاتِ جهان بهره مند — چه شرق و چه غرب و جنوب و شمال
در یغا ز زین دار ناپائیدار — نموده بدار البقا ارتحال
در یغا که بگذشت قیوم دهر — قوامِ جهان گشت از اعتدال
چه سازم بیان از غم فرقتش — زبانم در این گفتگو هست لال

(حاشیہ متعلقہ صفحہ ۱۸۸) مثلاً لفظ سماعدش ۱۰۱ مضاعف کردیم ۲۰۲ یک بران افزودیم ۲۰۳ در سہ ضرب کردیم ۶۰۹ شد شش شش طرح کردیم ۳ اند و صد شش زدیم ۴۰۵ شد صد بران افزودیم ۱۳۱۵ شد۔ و این صنعت عموم اجرای آن بجا واقع شدہ لکن اگر در بدل قولہ ہر چیزے الخ اگر صد ہر حرفے گفتہ می شد بے تکلف می بود۔ اما تضعیف اقل مراتب اجرای عمل است ورنہ ۳ چند و ۴ چندہ چند بعد از عمل ہمین فائدہ میدہد و در این صنعت بر ضرب عدد درستہ است کہ بعد انساقط شش شش شش نہ میماند زیرا کہ دو سہ شش است دو سہ زائد از شش سہ دار و پس ضرب آن در شش لہ باز یادت صد ہمین تاریخ ظاہر میکند اگر نظر کسے دقیق بیند مرجع تاریخ سابق و این تاریخ بیک قاعدہ است مع تغیر سابقہ جناہما اللہ خیراً باستخراجہا ۱۲ منہ۔ مثلاً ہر عدد را کہ تضعیف الی ایں حد کردہ شود و دہ ضرب شود و دہ بران افزودہ شود و دہ انسان ساقط گردہاتی را در عددے زدہ شود و یک بران اضافہ شود ہمان فائدہ می بخشد اگرچہ تفریعات بران سہل است ما ابتدہ المستخرج انسانیت

Marfat.com

بر وحش پیاپے دبر مرقدش — رسد رحمت از حضرتِ ذوالجلال
پے سال و تاریخ ترحیل او — نمودم چو وَے در دلِ خود خیال
زہاتف شنیدم کہ با صدق گفت — ز واری بدار می نمود انتقال ۱۱۲۱ ۱۹۴ ۱۳۱۵
حالِ دل باکہ گویم و غمِ او — کہ چہ پیش آمدش مصیبتِ نو
شیخنا خواجہ عبد الرحمٰن شاہ — معدن علم و حلم و خلق نکو
ہادی الخلق فی سبیل اللہ — رشدمی یافتے جہانے ز و
از پے نقد فیض او پیشش — عالمے کرد جانِ خود بگرو
تا کجا وصفِ او توان گفتن — غوث و قیوم عصر بود شنو
ناگہان کرد رحلت از دنیا — زینت و زیب یافت خلد بدو
گفت ہاتف کہ سال وصلش را — قطب و غوث بود بے شک او ۱۶۳۵ ۳۲۰ ۱۳۱۵

ایضاً منہ

زان غم و دردی کہ دارم دل غمین — عالمے را بین کہ گشت اندوہگین
سوخت خرمنہائے عقل و ہوش را — یارب آمد اینچہ برق آتشین
آہ و احسرت کہ حضرت شیخنا — عبد رحمان شاہ قطب الواصلین
ناگہان زین دار فانی بے ثبات — شد سوئے دار البقا رحلت گزین
جان عالم بودہ است آن جانِ جان — قالبِ بیجان جہان شد بعد ازین
رفتہ و در صدر جنت کرد جا — حبذا نعم المکان نعم المکین
وصل عریان یافت خود آنجا و شاد — جانم اینجا در فراقش بس حزین
بین کہ بر افلاک رفت از ماتمش — شیون و فریاد از اصل زمین
زبدہ نسل مجدد الف بود — قدوۂ آل امام العارفین

Marfat.com

بود حضرت خواجۂ معصوم را — نیز قیوم زمان را جانشین
از وجودش مسندِ ارشاد داشت — همچو اجدادِ کرامش زیب و زین
دستِ فیضِ عامِ او هم لطفِ او — شش جهت را داشت در زیرِ نگین
بود مرا فتادگان را دستگیر — واز پئے بیچارہ گان حبل المتین
ہر زمان ہر ساعت و ہر لحظۂ — رحمتِ حق باد بر جانش قرین
از برائے سال ترحیلش چو من — جستجو کردم ز جمع مخلصین
ہاتف آمد بر کشیدہ آہ و گفت — مقتدا و مرشد و قیوم دین ۱۳۲۱ ۱۳۱۵ باقی
بے سر و بیم دگر رہ باز گفت — قالب بیجان جہان گشت است بین ۱۵۱۵ ۲۰۰ ۱۳۱۵ باقی

ایضاً منہ

آہ واحسرتا و وا اسفا — کہ شدم از حبیب خویش جدا — سخت درماندہ ام بکارِ خود
چکنم چارہ و روم بکجا — پیرِ ما خواجہ عبدالرحمان شاہ — بے مثالِ زمان و بی ہمتا
نور چشمِ مجدد و فاروق — قرۃ العین عروۃ الوثقیٰ — صاحب شرع ہم طریقت دان
فائز رشد صورت و معنی — از پے سالکانِ راہِ شہود — رہبر بود و نیز راہ نما
بشنید از جعی بناگاہان — بدلش تازہ گشت شوق لقا — رخت بربست زین خراب آباد
مرتحل شد بسوئے دار بقا — روز جمعہ دیم ز ذیقعدہ — گشت عازم بجنت المأوے
خود بفردوس رفت خرم و شاد — منم اینجا بدرد و رنج و عنا — صعب شد آہ کار من امروز
زود شدی پیش حل مشکلہا — چکنم آہ نیست در دستم — با قضا چارہ بغیر رضا
دارم از دست بخت بد فریاد — دور مم از وی نمود و کرد جفا — دور گشتم کنون ولی در حشر
روزیم کن رفاقتش صمدا — رد مکن این دعائے من یارب — استجب یا مجیب دعوت ما
خوشتم آمد سنائی و قولش — کہ بخواب از درم سحر گفتا — کز پے رحلتش بگو مطلق

آمد اندر بہار گاہ خدا ۱۳۱۵ جملہ ۱۱۳۶ ۱۷۹

Marfat.com

از فضائل پناہ حافظ یوسف تکھڑ والہ چند قطعہ تاریخ در تحریر مے آید وہو ہذا

دریغا دوش از رحلت ولی کامل و مقبل
فتادہ بر سرم ناگاہ بصد اندوہ کوہ غم

بہر سوئی بہر کوئی ز مرد و زن ز وحش و طیر
ہمی آید صدای حسرت و حزن و الم ماتم

نہ تنہا زین بلا اہل زمین اندوہگین گردید
ملائک بر فلک گشتند گریان دیدۂ پرنم

شہی غوث الزمان فیاض دوران اکرم و امجد
کہ ما در دہر مثل او نزائید و نزاید ہم

ز تعلیم سلوکش مبتدی شد منتہی سالک
ہزاران مردۂ دل زندۂ می ساختہ در دم

سخن گفتن ز توصیف کراماتش نہ امکان است
ہر انچہ از کشف او گویم بود یکقطرۂ از یم

دلا در ماتم ہجر چنین مرشد مکمل کن
گریبان چاک قائم ساز مجلس تعزیت دایم

بروز جمعہ تاریخ دوم از ماہ ذی قعدہ
بگلزار ارم گشتہ خرامان با دل خرم

دل یوسف چو سال رحلتش را جست ہاتف گفت
سراج الاولیا و قطب سر تاج ہمہ عالم

۱۳ ۱۵

ایضاً منہ

در این آوان بحکم ایزد پاک
روان شد خواجہ زین عالم خاک

ولی و والی ملک ولایت
ہدایت بخش اصحاب غوایت

میان خواجگان با عز ممتاز
بر اسرار معارف محرم راز

سر اقطاب و اوتاد زمانہ
بفیض عام در عالم فسانہ

گروہ سالکان را مقتدائے
مریدان را مقدس مہتدائی

جہان از جود ارشادش مباہی
رسیدہ فیضش از مہ تا بماہی

عطا فرمود از فرط عنایت
مریدان را نہایت فی البدایت

ہزاران غائبان حاضران را
عطا شد زندگی مردہ دلان را

بصدق آنکس کہ دامانش گرفتہ
ز مشکلہائی دوران باز رستہ

بشرع احمدی ثابت قدم بود
بعلم و حلم در عالم علم بود

رخش پر نور چون خورشید تابان
ہمیشہ در رہ طاعت شتابان

مدامش میل خاطر با خدا بود
گہی در حجرہ گہ در انزوا بود

لقاء اللہ را چون گشت مشتاق
تعلقہا ہمہ ببرید ز آفاق

از این دار فنا دامن فشاندہ

Marfat.com

بملک سرمدی خود را رسانده
خرد سالی شہ ملک تولی
آه واحسرتا و وا دردا
قطب اقطاب عارف مولا
حال عالم بچشم باطن بین
مس دل را نمود همچو طلا
هر علیلے که آمد اندر دم
نافع الخلق افضل و اعلیٰ
چون دلش زین جهان ملال گرفت
داشت مسند بجنت الماوی
با سرهای سال وصلش گو
ز تقدیر و قضای حق تعالیٰ
امام الخلق هم شیخ البرایا
ز مشرق تا بمغرب نور فیضش
بدل اهل دلان بگرفت غم جا
دل یوسف چو سالش جست هاتف
ای وا که در گذشت ز عالم بهار علم
گفتا دلم که وای ز زیبا چراغ دین

ولہ

سال نقلش چون دل پژمرده ام از عقل جست گفت هاتف

پے تاریخ آن قطب المدارے
ولی محو ذات حق بگفتا
۱۵ ۱۳
رفت آن راهنمای راه هدا
آگه از روبکار لوح و قلم
چون کف دست شد عیان او را
کار مشکل جمیع محتاجان
یافت صحت ز علت مرضی
در سخاوت چو نکته اش را نم
کرد آهنگ عالم بالا
یوسفا بهر مرشد کامل
کعبهٔ عارفان راه خدا
۱۳ ۱۰
بفردوس برین شد پیر اعلیٰ
بدلهای مریدان وقت تلقین
رسیده همچو خور در زیر و بالا
بود هیهای گفتار زن و مرد
بگفتا هائی ذوالارشاد دانا
۱۳ ۱۵
واحسرتا خزان شده سرسبز باغ دین
رفت از عالم کسی کو بود فخر عالمان

دل یوسف چو کرده انتظاری

ایضاً منه

آفتاب رشادت و ارشاد
بود واقف ز راز ارض و سما
راه ارشاد یافت زو ترویج
بر سر وفق دل نمود روا
مجمع الفیض منبع الحسنات
بود دریا مثال بحر عطا
روز جمعه دیم ز ذی قعده
باش با تعزیت بصبح و مسا

ایضاً منه

نقاده دودمان نقشبندان
از و حاصل شده کار مسیحا
چو رحلت کرد آن قطب منور
همه اهل جهان خورد و کلانرا

از میان ابراهیم نقشبندی ٹٹوی

سالش بروے جهد چو پرسیدم از خرد
پیر عصر خواجه دهر رونق اقلیم هند
هائی بوده خاتم العلمائی هند
۱۵ ۱۳

Marfat.com

جناب قاضی میان عبد اللہ تپٹ والا فرمودہ

از وفاتِ خواجۂ ما قطب عالم شاہِ دین — از بسی اندوہ و حسرت شد سیہ روئی زمین
عارف و کامل مکمل سالکِ راہ ہدیٰ — در نسب آلِ مجدد آفتاب ماہ و دین
وہ چہ آمد عبد رحمان خوش مبارک رسم شان — در عبادان گشت داخل نام آن ماہ مبین
در ولایت احمدیہ رب وی رحمان چو ہست — بین دو چشمی ہا مرپے صاحب رمز چنین
شد مجدد این زمان دیگر چگویم وصفِ آن — ختم شد سر این ولایت بر سر این صاحب یقین
ماہ ذی قعدہ گذشتہ روز یک از جملہ ماہ — شد جناب آن غوثِ اعظم با حبیب خود قرین
داغ فرقت شان رسیدہ بر سرِ جانِ جہان — با دلِ خود گفتگو کردم چہ سال است این ببین
گفت این تاریخ بشنو کے بماند دم سلوک — شد روان آن سالک دین سوے فردوس برین
۱۶۰ — ۱۴۷۵
ہم بتاریخ وصالش بر کشیدہ آہ وای — شد روانہ ہادی دین سوی فردوس برین
۲۳ — ۱۳۳۸
لفظ زودی در کشید و گفت از رو فال زود — از بشارتہای رضوان ادخلوہا خالدین
۲۷ — ۱۳۴۲

وله

وای زان حضرت مربی فیض جود — خلق را راہِ ہدایت می نمود — چونکہ رحلت کرد زین دار الفنا
شد بفردوس برین دار الخلود — روز روشن گشت بر عالم سیاہ — عقل و ہوش از مغز دوران در ربود
داغ فرقت گرچہ سوزان است لیک — جز رضائی بر قضا دیگر چہ سود — سال رحلت شان چو پرسیدم ز دل
گفت دل وای از قضا شد حکم زود

جناب حضرت میان رفیع الدین صاحب سرہندی فرمودہ

۱۳۱۵
اے دریغا آن شہِ قطب یقین — شمع جمع اصفیا صاحب نگین — شاہباز اوج برج اہتدا
مہبط انوار غوث الکاملین — صاحب حالات و اسرارِ عجیب — رونقِ اہلِ صفا دُرِّ ثمین
زینتِ ہر اولیا و اصفیا — تاج بخش عابدین و سالکین — عبد رحمان شاہ فرخندہ سیر
کامل و اکمل امام المتقین — آن ولی مستعان قیوم حق — رفت زین عالم سوے خلد برین

Marfat.com

ماہ تابان بروج احمدی — نو گل قیوم بدر الواصلین — بود از فیض مجدد منجلی
گوہر درج امام العارفین — عندلیب گلشن معصومیہ — رونق قیوم شد روشن جبیر
مثل این ماتم کہ سوزش آتش است — دیدۂ عالم نہ دیدہ اینچنین — ہر یکی از ماتم آن ماہ فضل
چشم گریان سینہ بریان دل حزین — گفت ہاتف سال وصلش بار فیع — نور حق گو خواجہ معصوم دین

عبد رحمان شاہ فرخندہ سیر (قدس سرہٗ) — رفت صد افسوس آن نور القمر
گفت ہاتف سال وصل آن ولی — بار فیع الدین بگو اقدس نظر
۱۳۱۵

جناب میان فضل حق صاحب سرہندی

عبث این دہر دنیا را کہ در وے نیست خورسندی — اجل اندر پیش لاحق بہر ش دل چہ بیندی
جناب حضرت خواجہ کہ اسمش عبد رحمان بود — غریق رحمت حق شد ز تقدیر خداوندی
بروز جمعہ از ذیقعدہ دویم بود شد روحش — شتابان جانب مقصود اعلیٰ بار ضامندی
تمامی اقربا در ماتمش واحسرتا گویان — نہ ماندہ ہیچکس را صبر و ہوش و نے مہتمندی
مرید و مخلصانش ہر کسے گریان و نالان اند — کہ رفت از محفل ما یان جناب پیر سرہندی
بشد در جنت الماوی قریب مصطفیٰ جایش — بفیض مقدمش دارند حوران آرزومندی
جناب حضرت خواجہ شفیق و مہربان بودے — گرفتہ ما حقیر را ز لطف خود بلغزندی
چو جستم سال تاریخ وفات حضرت مرحوم — بحیرت رفتہ بودم تا سروشم از خردمندی
بگفتا فضلیا در وسط مصرع ہفت را افزا — بشد از دہر دنیا سوی حق واصل بخورسندی
۱۳۱۵

از مولوی میان محمد ہاشم کٹری لیسن والہ

شد فلک ناندوہ در خون شفق — شد ملک ز افسوس پنہان در دقیق
بود خاص حضرت رب الفلک — غفرلہٗ تاریخ او گفتہ ملک

Marfat.com

از اخوند لطف اللہ حیدرآبادی

بوقتِ صبح نمودم گذر ز طرفِ چمن
نشستہ دیدم بر شاخ عندلیب حزین

شکستہ رنگ چمن بود برگ گل افسرد
بریخت سنبل از فرق کاکل مشکین

ز کف نہادہ قدح لالہ از سرِ حسرت
خمیدہ گشت قد سرو چون کمانچہ چین

در این تحیرم آن بلبلِ حزین گفتا
کہ کرد در حلت آن مرشدِ زمان و زمین

غریق رحمتِ حق نقشبند سرہندی
سفر گزید ز دار الفنا بخلد برین

فنا بذات خدا با فنا شدہ باقی
وصال یافت بدیدارِ حق بحق الیقین

صفای نور رخش شمعِ ظلمتِ دلہا
فرود ذوق کلامش قلوب را تسکین

در این زمان کہ از این واقعہ شدم آگاہ
فغان و آہ برآوردم از دلِ غمگین

در یغ و آہ کہ مہرِ کرامت و برکات
افول گشتہ ز چشمِ جہان ظاہر بین

بچشم باطنِ بین جلوہ اش نمایان است
ولے نگردد در چشم کور جلوہ گزین

تو چشم باطن بکشا و کن زیارتِ او
بخاکِ مرقد پاکش بیا بسای جبین

چو زین سرائے فنا بایدت بروں رفتن
بگیر دامنِ آن رہبر و طریق مبین

تو رہروی و ترا رہنما چنین باشد
بمنزلے برسی با سلامت و تمکین

نشین بحلقۂ مردانِ حق کہ حق بینی
کہ جز حقیقت سودت نہ بخشد آن و نہ این

گر از حقیقت خواہی کہ سود برگیری
بمرقدش بزیارت خرام و باش مکین

ز روح اطہر او فیضیاب گردی تو
کفارت گناہت میشود زیارت این

تو خاک مرقد او کحل چشم بینش کن
کہ باطنِ تو منور شود بنور یقین

چو این اشارت از دل مرا بشد معلوم
شتافتم بمزارش من از سرِ تمکین

Marfat.com

چو بر مزار رسیدم زیارتش کردم ۔ دعائی خواستم و گفتم از پیش آمین
غریق فکر شده لطف بہر تاریخش ۔ کہ یادگار زمانہ بود بروے زمین
چو از سروش بپرسیدم از سر حسرت ۔ رسید عبد رحمان قدس سرہٗ بخلد گفت چنین
۱۳۱۵

از مولوی غلام رسول بختیارپوری

آہ از دورِ زمانہ آہ از جورِ فلک ۔ کو کشد برقع بروی ہادی انس و ملک
گرچہ ذاتش ہست مستغنی ز مدحِ مادحان ۔ لیک از مدح چنین مردان سعادت شد نشان
سر بسر نورِ الٰہی کان شمس الاولیاء ۔ از طلوعش جملہ عالم گشت پر نور و ضیا
ثابتِ راہِ شریعت مستقیم صدر شرع ۔ بود رہبر دین و دنیا سرورِ صاحب ورع
ظاہر اخلاق شان بُد تابع قرآن مجید ۔ باطنی عادات شان بر وفق احکام حمید
بحر علم ظاہری بُد قلزم علم خفا ۔ ماحی بدعات منکر محیی سنن صفا
قوت روح پاک شان بُد تابعت راہ شرع ۔ نے تفاوت تار مو شد در سلوک راہ ورع
رہروای سالکان و مقتدای عارفان ۔ پیشوای واصلان و رہنمای گمرہان
نام نامی اسم سامی آن معظم رہبری ۔ خواجہ شہ عبد رحمان در دو عالم سروری
نسل نامی از مجدد الف ثانی داشتند ۔ گوی قرب حقتعالیٰ کاملاً برداشتند
کوسِ رحلت کوفت ملک الموت بر اہل خدای ۔ طیر شد طیران عنصر وای شد صد وای وای
از وقوع قضیۂ جان کاہ این مرشد جہان ۔ جملہ عالم گشت پر از نالہ و نوحہ فغان
نالۂ قحط الرجال آمد عیان از ہر لسان ۔ ظل رحمت ایزدی رفت از مقام عامیان
شمس چرخ معرفت بُد کوکب عالیجناب ۔ المصیبۃ واقعہ لمّا توارت بالحجاب
مرحبا خوش آمدی آمد ندا از قدسیان ۔ بہر قدمش شد محلی روضۂ خلد و جنان

Marfat.com

گرچہ روحش یافت از یزدان عیشہ راضیہ — لیک از یاسِ لقایش گشت قلبم غاشیہ
قلبہا شد سوختہ از فرقتِ مرشد زمان — نعم اجر الصابرین آمد جزاے صابران
روز رحلت را چو جستم از دلِ پر درد ریش — سید الایام گشتہ روح اقدس را چو کیش
دویمی بود از مہ ذی قعدہ سال خمس و عشر — الف و سہ صد شد ز ہجرت سرور احمد گذر
با مریدان طالبان از بہر فیض نقشبند — ہست ما را عتبۂ اولاد پاکش فیضمند
گرچہ رفت از تارک ما آن شہِ عالیقدر — ہست ما را عروۃ الوثقیٰ بجایش دو گہر[1]
ہم مزارش را بدان یک روضۂ خلدِ برین — شد بشارت امن و ایمان از زیارتگہ ہمین
کلب باب عالی مرشد شدم از روزِ ازل — شد ہمین مخمول را عفوِ خطاہا بے بدل
گرچہ زین اقوال ناقص شرمسارم منفعل — لیک این نارِ ارادت گشت در دل مشتعل

ولہ

مقتداے زمان عالی جاہ — فیض بخشندہ عبد رحمان شاہ
چونکہ بر شان رسید حکم قضا — شد ندا حصلہ مقام رضا
۱۳۱۵

از مولوی میان عبد القیوم بختیارپوری

صد آہ از دورِ فلک صد آہ از جورِ جہان — کان جان جانان زمان مستور گشت از بیدلان
سرور سرور دل حزین مہتاب انور بر زمین — دلبند عالم مہ جبین آن نازنین ذاکران
عشاق را دل چون سپند بر آتشِ ہجران فگند — آن مرہم ہر دردمند کحل الجواہر عاشقان
دری ز درج معرفت اختر ز برج مکرمت — گوہر ز کانِ مرحمت بود آن شہِ ہر مقبلان
عالم ز فیضش بہرہ ور رویش منور چون قمر — مشفق تر از مادر پدر اکرام بخشِ بیکسان
ماہی شب دیجور را راحم دل مہجور را — کنز سر مستور را آن خوشترین مکرمان
ز افراد عالم مجتبا مقبول درگاہِ خدا — رنگش ز رنگ مصطفےٰ آن موصل ہر ناقصان

[1] معلوم باد کہ در اینجا مولف نظم سہ بیت در مدح صاحبزادگان نوشتہ چونکہ بے محل بود ایراد آن نرفتہ ۱۲

Marfat.com

آن کاشف اسرار یقین ثابت قدم براہ دین
برسند غرا نشین از کار دنیا برکران

آن مطلع انوار حق آن مشرق اسرار حق
اوراز ہمہ بردہ سبق آن برگزیدہ عارفان

آن رہنمار اہ حقیق آن رہبر وطرز انیق
آن موصل از ہر طریق برخوردہ شجر صادقان

گستردہ بودش فیض عام ہر کس بقسمت خورد کم
انس وجنش در حکم رام از فضل بودش سائبان

درگہش چون بیت العتیق برکس و ناکس بہ شفیق
بے راہ را رہبر رفیق گمراہ را علم ونشان

گل بود از چمن عمر اشجار فیضش پر ثمر
نخلات رحمش پر ثمر چارہ نما بے چارگان

ہم از مجدد مشربش از بو حنیفہ مذہبش
ہر جا معلے منقبش آن شاہ سر تاج زمان

رحمان زبس عبد یتش بخشید تاج رحمتش
تخت مزین حکمتش آن پیشوای خائفان

اسمش منور جان وتن در ورد زبان انجمن
حرز دل اہل زمن آن فیض بخش تاکسان

چون نور بخش آفتاب از نور اسمش نور یاب
عالم بگشت وکامیاب آنسرور اصاحبدلان

آمد چو در نظرش قفس این کلبۂ پر خار وخس
ہر کس بماندہ در ہوس انداخت رخت اندر جہان

روز جمعہ آمد ندا ملک اجل کردش صدا
راجع بشو سوی خدائے بہترین مسلمان

دویم ز ذیقعدہ چنین افتاد ماتم در زمین
ہمدم بگریان وحنین آمد خلائق در فغان

ہاتف ز سال این خبر روشن بگفتا چون قمر
ہر چیز مصدر آن شمر مظہر وراہر جنس وان

سہ چند اعدادش بکن روی بدر تاجش بکن
اکرام در ضعفش بکن تقسیم بر راس ۶ ونان

اعداد باقیماندہ را مثل این محرر خاوہ را
کن کان عدد برخواندہ را اندر مفرع ۳۲۸ ضرب دان

پس تاج را دامن برافزای تا گردد از و
سالش بخوبی طرز نو بے رنج گردد در عیان

دیگر بسر جاذب مرا از سالش این دادہ صدا
۱۳۱۵
کو مظہر اعطافہا آن مقتدای عارفان

بیچارۂ عبد قیوم افتادہ در دام ہموم۔
لشکر غمش کردہ ہجوم سید بسوی آسمان

Marfat.com

مُلکِ خدا کردش صدا کای درغم او مبتلا	خاک ضریحش تو تیا کن ور دو چشم خود روان
یا بی خلاص از غم الم بجستہ نجات از ہر سقم	برخوان دعا بے درد و غم بر روح پاکش سیرسان

مخفی نماند کہ تواریخ حضرت ایشان غیر از آن چہ در تحریر آمدند مخلصین بسیار گفتہ است از انجملہ تاریخی بلغۃ اردو مرزا عباس علی خیلی موزون فرمودہ دیگر تاریخی بقدر شصت بیت محمد صالح نام مانجھو والہ در تحریر آوردہ۔ دیگر تاریخی میان گل محمد رند بسی طویل در قصیدہ کہ قریب صد بیت باشد املا نمودہ چونکہ ایراد جمایہ تطویل دارد و تصحیح طلب اند در اینوقت بر آنچہ مذکور شد اکتفا رفت وفیہ الکفایۃ۔ اگر بعد از این نظمی در لیاقت درج کتاب در رسد انشاء اللہ تعالیٰ ملحق خواہد گشت۔

تقریظ خادم احقر نعل محمد قندھاری مہندی نقشبندی در تاریخ مرشد خود علی الارتجال

۱۲۴۴ ۱۳۱۵

ادب دین سنینش ظفر دین ظہور ؛ نقل جرح غم دین خوان درین دور فتور

قمع بدعت کہ نماید کہ جہان پر ز شرور صوت طنبورہ و زنبورہ شدہ بہ زبور

سخن فسق و ہابی شدہ چون نکتہ طور رفض و الحاد و خروج است بہر جا مذکور

ہادی و آمر معروف بنزدیک و بدور بود حضرت کہ ہمہ سیرت او نور بنور۔

زان سبب رحلت زخم دل و زخم صدور حدقۂ باصرہ خونریز مسلمان غیور

علم و تقوٰی بعبورش ز جہان کردہ عبور ورع سر بمرورش ز جہان کردہ مرور

زمان

سند سند و خراسان سنہ ہند و عرب

ہر مسلمان از آن آمدہ در شور و شغب

تمت

بقلم شکستہ رقم افقر العباد حبیب اللہ المدعو بہ منشی فاضل (متوطن راولپنڈی) مہتمم مکتبہ [illegible] علوم اسلامیہ چوک فرید ارسال شد و در اواخر جمادی الثانی [illegible] اختتام پذیرفت ؛ و در مطبع مجددی امرتسر زیر اہتمام منشی نبی بخش صاحب نقشبندی مجددی مالک مطبع مذکور در اوائل جولائی [illegible]

Marfat.com

محلِ وصولِ ایں کتاب

۱۔ صاحبزادہ آغا حاجی عبدالوحید جان صاحب سرھندی، نقشبندی،
فاروقی مدظلہ العالی
تاج مسجد مورو۔ ضلع نواب شاہ

۲۔ الحاج کریم بخش جتوئی
نیو جتوئی، تحصیل مورو۔ ضلع نواب شاہ سندھ

۳۔ نور محمد پٹھان
حضرت خواجہ محمد حسن جان اکیڈمی
مارکیٹ روڈ۔ حیدر آباد

۴۔ حاجی غلام اکبر جتوئی
AC-II/5 چیکب لائنز کمپلیکس کراچی

حضرت خواجہ محمد حسن جان اکیڈمی کی طرف سے

حضرت خواجہ محمد حسن جان رح کی یہ تصنیف "انیس المریدین"، محترم حاجی کریم بخش خان جتوئی صاحب نے وحید پرنٹنگ پریس، کچہری روڈ کراچی سے چھپوا کر نیو جتوئی، ضلع نواب شاہ سے شائع کیا۔

Marfat.com

خواجہ محمد حسن جان اکیڈمی

کی طرف سے حضرت خواجہ محمد حسن جانؒ اور حضرت آغا عبداللہ جانؒ المعروف بہ حضرت شاہ آغا کی مندرجہ ذیل دینی کتابیں شائع کرا کر مفت تقسیم کرنے کے سلسلے میں اگر کوئی دیندار دوست مالی تعاون کرنا چاہیں تو اکیڈمی کے ایڈریس پر رابطہ قائم کر سکتے ہیں۔

نور محمد پٹھان

حضرت خواجہ محمد حسن جان اکیڈمی

مارکیٹ روڈ۔ حیدرآباد

فہرست کتاب

۱۔	العقائد الصحیح	(عربی)	حضرت خواجہ محمد حسن جانؒ	
۲۔	شرح حکم	(فارسی)	〃	〃
۳۔	طریق نجات	(عربی)	〃	〃
۴۔	تذکرۃ الصلحا	(فارسی)	〃	〃
۵۔	انساب الانجاب	(فارسی)	〃	〃
۶۔	الاصول الاربعۃ	(فارسی)	〃	〃
۷۔	انتخاب مکتوبات	(فارسی)	حضرت عبداللہ جانؒ	
۸۔	اربعین مکتوبات	(فارسی)	〃	〃
۹۔	برگ سبز	(فارسی)	〃	〃
۱۰۔	مونس المخلصین	(فارسی)	〃	〃

Marfat.com

Marfat.com

مقبرہ شریف حضرت خواجہ محمد عبدالرحمان جانؒ حضرت خواجہ محمد حسن جانؒ
حضرت شاہ آنا ؒ و حضرت نواجہ غلام علی جانؒ

Marfat.com

ITALY 1:25,000

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

۱۵۶

الا ان اولیاء اللہ لا خوف علیہم ولا ہم یحزنون

انیس المریدین

از تالیفات ستودہ صفات بلبل باغ شریعت گلشنِ بہارِ طریقت شعبہ گلزار حقیقت ثمرہ شجرہ معرفت جامع کمالات

صوری و معنوی حضرت مولانا خواجہ محمد حسن جان صاحب مجددی نقشبندی (قدس اللہ سرہ)

ادام اللہ فیوضہم در سوانح و اوضائع و اطوار پدر بزرگوار خود قدس اسرارہم

Marfat.com